

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Cet auteur grec d'Asie Mineure
il naquit sous l'empire
de Trajan il a vécu 90 ans
Suivant dit, qu'il a été
de chine par les chiens.

Auct. Gr. Vetz 16. p. 723.

LVCIANI SAMOSA=

TENSIS DIALOGI ALIQVOT

Des. Erasmo Roter. & Thoma Moro in/
terpretibus. Quorum elenchum se/
quens pagella complectitur.

BASILEAE IN OFFICINA FROBE/
NIANA AN. M D XXXIIII

R. n. 10.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

ELENCHVS OPVSCVLORVM

Luciani, Interprete Erasmo.

<i>Saturnalia,</i>	<i>pagina</i> 4
<i>Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator,</i>	11
<i>Epistolæ Saturnales,</i>	17
<i>De luctu,</i>	30
<i>Abdicatus,</i>	32
<i>Icaromenippus seu Hypernephelus,</i>	62
<i>Toxaris siue amicitia,</i>	68
<i>Alexander seu Pseudomantis,</i>	138
<i>Gallus seu Somnium,</i>	178
<i>Timon seu Misantropus,</i>	210
<i>Pro tyrannicida declamatio,</i>	241
<i>ERASMI declamatio, Lucianicæ respondens,</i>	256
<i>De ijs qui mercede conducti degunt,</i>	333
<i>Dialogi XV III.</i>	373
<i>Hercules Gallicus,</i>	404
<i>Eunuchus seu Pamphilus,</i>	408
<i>De sacrificijs,</i>	415
<i>Conuiuium seu Lapithæ,</i>	426
<i>De Astrologia,</i>	452
<i>Aliquot item ex eodem commentarij, Thoma Moro interprete,</i>	456
<i>Oratio Luciani, Calumnie non esse temere credendū, interprete Philip. Mel.</i>	559
	<i>Erasmus</i>

✓ERASMVVS ROTE

RODAMVS REVERENDISSI/

mo In Christo patri, D. Guilielmo ar/

chiepiscopo Cantuariensi, to/

tius Angliæ primati,

S. D.

I T T O ad te Dialogos aliquot Luciani,
M partim nuper à me traductos, partim re/
cognitos. Nugas, inquis, mittis. Nugas sa/
nè, sed literatas, nimirum ut rideas, si tamen unquam ri/
dere potes, homo tot curis districtus, tot negotiorum
fluctibus obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fue/
rit illud, seu ludicrum, seu serium, quod mee Camœnæ
produxerint, quàm tibi unico meo Mecœnati? qui so/
lus & addis animum Erasmo, & alis ingenium, &
ocium suppeditas, & ornas studia. Bene
uale. Londini, tertio Calen/
das Maias. Anno
M. D. XII.

4 2 Saturnalia

SATVRNALIA LVCIAS

NI, DES. ERASMO RO/
terodamo interprete

PERSONAE

SACERDOS ET SATVRNVS

SACERDOS

IC mihi Saturne, quando tu quidē
hoc tempore regnare uideris, tibiq;
D & sacrificatum, & litatum est à no
bis, quid potissimum abs te pro im/
molatis hostijs postulare debeam,
quod postulatum feram? SAT. Istud quidem te ipsum
perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui
princeps sit, eundē & uatem esse uis, ut norit, quid ma/
xime collubitum sit animo tuo petere. Ceterum ego,
quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC.
Quin istud iam olim mihi perpēsū est: desidero enim
uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam
auri uim, utq; uiris imperē, utq; multa possideam man/
cipia, uestes splēdidas ac delicatas, tum argentum &
ebur, breuiter, si quid est prāterea rerum preciosarū.
Hec igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nōnihil
emolumenti ex tuo sentiam imperio, nēue solus per om
nem uitam earum rerum sim expers. SAT. Illud uide.
Iam postulas, quod non est meae potestatis, neque enim
mearum partiū est ista distribuere. Quare ne grauiter
feras

frat; si quæ petis, non assequeris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditionibus, rerum administrationem ab illo suscipio. Est autem uniuersum imperium meum, septem duntaxat dierum, quorum si ius exceßerit, illico priuatus reddor, ac uelut unusquislibet de plebeia multitudine. Nec tamen in his ipsis septem diebus serium quippiam, aut publicam tractare mihi permissum est. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare tesseris, creare reges, famulos in conuiuium adhibere, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam et in gelidam aquam dare precipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permissum est. Caterum magna illa, puta diuitias et aurum, Iuppiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit. S A C. Imò ne ille quidem Saturne admodum facile, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus audit, uerum egidem obuibrans, ac fulmen intentans, torumque obtuens, pauefacit instantes. Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitemque reddiderit, mirum quam id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac sapiētibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes offundat, uerberonibus atque effœminatis, cuiusmodi sunt isti plerique. Quanquam equidem cupio cognoscere, quenā sint ista tue potestati permissa. S A T. Haudquaquam parua, neque omnino contemnenda, si quis uni

uersi imperij ulm expendat, nisi forte tibi paruum esse uidetur, ut in tesserarū ludo uincas, cumq; ceteris alea in unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo latere ostendat. Nam hinc sibi pleriq; uictum parant, uel ad saturitatem usque, quibus propitia ac secunda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potādo quā maxime hilarescere, ac modulatus alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquam præcipitatis (nam ea pœna est parum dextre ministranti) te & uictorem pronunciari, atque ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quā ingens sit bonum. Quemadmodum & illud, quū talo uictor solus omnibus rex præficeris, ut non solum ipse non feras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipse possis alijs imperare: huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur illi ut saltet nudus, utq; sublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoque munificentie meæ non exiguae sunt argumenta? Quod si causaberis regnum hoc nec uerum esse, nec stabile, in scite feceris, quum uideas me ipsum, qui ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recensui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territerem. S A C. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamē illud mihi respondeas uelim

uelim, quod maxime cupiebā cognoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quæ debueris, condono.

S A T. Roga modo, equidem respondebo, si forte quod rogaris sciero. S A C. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rheæ natos, utq; etiam illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatū, mox arreptū in tartarū præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecū in acie steterant.

S A T. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidē istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canum ac senem deum.

S A C. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadē de te credunt.

S A T. An tu putas uel pastorem illū, uel hunc ampullosum, uere quippiam de me scisse? Rem ad hunc cōsidera modū. Est ne quisq; homo, nō dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolēs suos deuorare liberos: nisi si quis esset Thyestes, q ab impio circūuētus fratre comederet. Sed finge esse q possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi forte dētib. sit huiusmodi, ut dolere nō queāt. Imò neq; bello cōfluximus, neq; Iupiter p uim imperiū occupauit, sed

ego illi uolens & ultro rerum administrationem tradi
di, cefsiq; : Porro neq; uinctum esse me, neq; in tartaro
esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es,
quemadmodum Homerus. S A C. Sed quid tibi accidit
Saturne, ut imperium deponeres? S A T. Ego tibi dic
cam. In summa, senex iam & podagrosus quum essem
ob etatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi com
pedes esse sinxerint) impar erā uiribus ad tam multa
huius etatis facinora punienda: nam erat assidue mihi
sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine,
quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurcerem. Erāt/
que negotium plenum laboris, quodq; iuuenem deside
raret. Itaque mihi consulens, Ioui locum dedi. Quan
quā & alioqui recte facturus mihi uidebar, si parti
tus filijs (nam erant) imperium, ipse pleramque uitam
conuiujs per ocium traducerem, nihil necesse habens,
neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui
contraria petunt, molestia affici, neque tonare, neque
fulminare, neque grandinem aliquoties immittere. Sed
senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius
bibens nect̄ar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; æ/
qualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille
districtus negocijs, nisi quod hos pauculos quos dixi,
dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio princi
patum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmo
di fuerit me regnante uita, quū citra sementem, citraq;
arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem
aristæ

ariste, sed panis paratus, carnes apparate, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq; propterea quod mortales omnes probi essent, & aurei. Hec, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atque ob id undique plausus, cantiones, Iusus, æqualitas omnibus seruis æque ac liberis, neque enim me regnante quisquam erat seruus. S A C. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor te ipsum aliquando seruitutem seruasse, ac gestasse compedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. S A T V R. Num tu desines istiusmodi nugari nugæ? S A C E R. Bene mones, itaq; desino. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque seculi mortalibus? S A T. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummum milibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucia retur qui uictus esset, neque semper ploraret sese unum omnium non habere quod ederet. S A C. Et recte quidem illi. Nam quo tandem premio certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram etatē adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discernerent, haud aliter incurstantes, quàm in Pentheum Menades, aut in Orpheum scæ

mine Thracie, aut in Aethionē canes, interq; sese decertarent, quantam quisq; maximā posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrādo, à lucri studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolāt, amicos in conuiuio deprādantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciūt. Sed dic mihi et illud, quid tandem causae fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tempus inamoenissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus saeuit Boreas, cumq; nihil non gelu concretum est, aere arbores nude decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, cōtractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum feruē desident, interea tu festum diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neq; satis idoneum genio indulgentibus. S A T. Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia. quare nunc istis tandem omis̃sis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseras, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modū effecrimus, ut uerum uideatur prouerbiū,

quod

quod dicunt: senes repuerascere. SAC. Imò cui ista quæ dicis, non probatur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte facturum, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATURNALI

um Legum lator, Erasmo interprete.

AEC ait Cronosolon sacrificus, & idem

H uates Saturni, earumq; legum conditor,

quæ quidem ad festum pertinent. Quid

pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis

prescripti, Neque dubito quin eas leges seruent, alio

qui obnoxij futuri poenis, quæ grauissima decreta sunt

in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete

ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis.

Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglectu-

rum legis latorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me

condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem

in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam con-

gressus. Erat autem neq; compedibus uinctus, neq; situ

oblitus, qualè cum pictores fingunt, exemplar à deliris

poetis mutuati, uerū falcem quidē tenebat præcutā.

Cetera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; appa-

ratu. Atq; hac quidē specie mihi uisus est. Ceterū quæ

locutus

locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponā. Nam ubi me uidit animo mœstum inambulanti, mox intellexit, quippe deus, quenam esset molestiæ causa, uidelicet grauius me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uellem habere, cum iam esset gelu, multusq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime communitus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparatus, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res nõ admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consuevit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam heret cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, neccumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitã degimus? Ne tu quidem heret, curas his rebus finem imponere, & ad equalitatem reuocare. Tum ille. Cætera quidem, inquit, hand facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcibus accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere

bere. *Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cum cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego profecto sine causa falcem hanc acutam circumfero. Alior qui ridiculus sim, si cum patrem Cælum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunque leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungāt cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges non prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatum, nisi quæ ad lulum, ad uoluptatem, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum et bel-lariorum artifices soli in opere sunt. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalitias, ne id quidẽ fas esto. Ne quis argentum, uestemue expendito, neue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq; quæ dicacitatem respiciant, ac iocum. Lex secunda. Multo ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunt. Porro pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis superest uestium, et quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis cõueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicã. Atq; hæc quidem in promptu sunt. Cæterum ante solennitatẽ porcellus circum*

circumagitor, atq; ex ædibus eijciuntor sordes, auaritia & questus, & si quæ id genus alia sunt plerisque diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentem relegunt. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunt. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuorue sunt, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natus tu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunt, neq; præterea quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntur. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissime simul, & quàm paucissima uerba fiunt, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiã conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruant. Nèue cui muneris pœnitentia subito. Quod si quis anno superiore peregre fuit, eaq; causa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunt, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui sorte & hoc debent, neq; sunt soluendo

foluendo. In summa uero, multo ante illud illis esto cura, ut cognoscant, quare maxime sit opus. Rursum quæ accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quicquid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducuntor. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalia ne habentor. Neue Saturnalia dona in risum uertuntor. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiujs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues leto admorandum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quod si recusarit, reieceritue, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porro reliqui, coronas alij, alij turis frustula mittuntor. Quod si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatē diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, cōflatumq; in Saturni thesaurū infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferule suppositis accipito, nō pauciores quinquaginta supra duascentas. Leges cōuiniales. Lauandū est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandū, nucibus ac talis lusitandū. Vbi cunq; casus cuiq; locū dederit, ibi accumbito. Dignitas aut genus, aut diuitie, parū momenti habēto, ut prius alicui ministretur. Eodē de uino oēs bibuntor. Neq; pro sit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorē, ut ideo bibat de meliore. Carniū omnibus æqua portio.

Ministri

Ministri ne cui quid fauore danto, neq; cōtantor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda erunt. Neque huic quidem magna, illi uero perexigua apponunto. Néue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquemq; obseruato, minus tamen herū. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad comotationem. Ne liceat ipsis, neq; saltatorem, neq; citharædū inducere, nisi qui nup̄ discere cœperit. Quod si cui libeat dictarijs uti, liceat, sed hætenus adhibeatur modus, ut ne sint molestæ. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq; ex abito cum uoluerit. Porro cum diues famulos suos cōiuiuo accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso ministranto. Leges hæc singuli diuites, æræ columnæ inscriptæ, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidem sciendum est, quo ad ea columna manebit, neq; famæ, neque pestilentia, neque incendium, neq; quicquā alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quod si quando (id quod dii prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

EPISTOLÆ

17
EPISTOLAE SATURNALIS.

Ego Saturno salutem.

QVIDEM & antea tibi scripsi, si
gnificans quonam in statu essem, &
quemadmodum ob inopiam mihi peric-
ulum esset, ne solus omnium, expers
relinquerer solennitatis, quam indixi

si. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si
nostrum alij opibus ac delicijs superfluerent, nihil ex
suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rur-
sum fame contabescerent, atque id quidem instantibus
Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas ni-
hil respondisti, operæ precium existimaui, te denuo ijs-
dem de rebus commonescere. Tuum erat optime Sa-
turne, sublata hac rerum inaequalitate, bonisq; in me-
dio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam
uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodum
aiunt proverbio. Quin magis tragœdiæ histrionē ani-
mo concipe, qui altero pede præaltis cothurnis subli-
mis insistat, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, alte-
ronero sit incalceatus. Is si ad hunc modum instructus
ingrediatur, uides necessario futurum, ut nunc excel-
sus sit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicis-
sim promouerit. Nec minor est in uita nostra inaequali-
tas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragœ-
dias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; hu-

LVC.

b

mi in

mi ingredimur; quum & ipsi, scias uelim, nibilo dete-
 rius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis
 nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui
 ex poëtis audito, nihil haram rerum inter homines fuisse
 olim, quū tu solus adhuc imperium teneres. Verum
 tellus illis citra serendi, arandiq; laborem bonā progri-
 gnebat, cœnam, unicuiq; paratam, uel ad satietatem us-
 que. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant an-
 tem & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maxī-
 mum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Ceterum
 paupertatem omnino præcul ab illis abfuisse. Nos con-
 tra non satis idonei sumus, qui uel plumbū uideri pos-
 simus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum plex-
 risq; uictus labore quæritur, ac passim paupertas, eger-
 stas, ac desperatio, et illud: Hei mihi, & unde inueniam,
 & ô fortunam, atq; id genus alia permulta, apud nos
 nempe pauperes abundant: quanquam his de rebus le-
 uius discruciamur, nisi diuites conspiceremus tanta
 fruentes felicitate. Qui quidem quum tantum auri, tan-
 tum argenti conditum habeant, tantum uestium possi-
 deant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; har-
 rum rerum omnium magnam uim teneant, tamē adeo
 nobis nihil unquam de eis impertiunt, ut plebeios ho-
 mines ne aspectu quidem dignentur. Hæc inquam sunt
 Saturne, quæ nos enecant maxime, planeq; reminto-
 lerandam arbitramur, hunc in purpura accumbentē,
 tantis opū delicijs affluere, ructantem interim, & ap-
 plaudentibus

plaudentibus amicis, perpetuo festū diem agere: me uero, meiq; similes, somniorū coniecturas interpretari, si eande forte quatuor oboli contingant, quo uidelicet paupolentāue expleti dormire queamus, nasturtiū, aut porrū, cepāsue alliūmue opsonij uice arro dentes. Aut hęc igitur Saturne ad equabilitatem uitę mutes corrigaq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis interdicis diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerū ē modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergāt. Porro ex uestibus, si quas iam à tinceis exesas, citra suū in commodum dare possint, malintq; hęc prorsus uetustate situq; peritura, nobis dare qui induamur, quā si uere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Pręterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuium adhibitis. Haud isto quĩdem pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, neque ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim adstante atque operiente, donec herus uorando præfocetur. Cęterum ubi ad nos uenerit, quum uix etiam apparauerimus admouere manū, protinus ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta reliquum est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidium apponat, unā cum capite, reliquis autē ossa tecta apponat. Utq; præmoneantur pinę ærne, ne contentur donec unusquisq; nostrum septies poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, & in

gentem calicem impletū tradant æque atq; ipsi domino, utq; unum & idem uinum conuiuis sit omnibus. Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generosoq; temulentus sit, mihi cōtra musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris nouarūq; Saturne, tū demū effeceris, ut uita uere uita sit, festū uere festū: sin minus, illi quidē epulētur, nos autē interim sedentes precabimur, ut simul atq; loti uenerint, puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam piscium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens, opsoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuersa, præterea placentæ dimidium: utq; sus ac ceruus, neq; non fucula inter assandū idem faciant, quod Homerus de solis uerbis commemorat: imò uti non serpant solum, uerum etiam una cum ipsis ueribus in montem abripiant sese surgiantq;: utq; ipsæ etiā aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquendum apparatus, uolatu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauissimū, ut formicæ tales, quales feruntur Indica, aurum è thesauro effossū, noctu in publicū efferant: utq; uestis curvatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse uenatorio: utq; formosi illorū comatq; puelli quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent, dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma calui fiant, & acutam edant barbam, cuiusmodi in comædijs

medijs induci solēt Sphenopogones, quibus à cuneata
barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis ac
pungētibus pilis sit hirtus, reliqua capitis parte nuda.
Hec atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desin-
uant usque adeo suis priuatim studere commodis, uel
lincq; in commune diuites esse, nobis quoque quantum
equum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARIS/
SIMO SALVTEM.

VID tu, obsecro, nugas istas ad me,
ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq;
ut de integro bonorum faciam parti-
tionem? quod quidem alterius munus
fuerit, penes quem nunc est imperiū.

Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemad-
modum iam pridē regnare destiterim, ac priuatus esse
ceperim, liberis partitus imperiū: quanquam Iupis-
ter precipue rerum istiusmodi curam agit. Porro mea
potestas non nisi ad taxillos usque, saltationes, cantio-
nes, et ebrietatem ualet, idq; septem non amplius die-
bus. Itaq; grauioribus in causis, de quibus scribis, uides
licet de tollenda rerum inequalitate, utq; ex equo
omnes aut opibus abundant aut egeant, Iupiter uobis
operam dabit. Quod si quid in hijs quæ ad festum per-
tinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id
erit mearum partium iudicare. Iamq; scribo diuitibus

de coenis, deq; auri hemina, neq; non de uestibus, ut uobis quoque ad celebrandum festum nonnihil mittant. Quandoquidē aequa sunt ista, decetq; illos facere quem admodum predicatis, nisi forte habent isti, quod probabiliter ad haec respondeant. In summa tamē illad scitote pauperes, uos longe falli, neq; recte iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quod illis liceat optare coenare, uino suauī inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem haec res non mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domesticarū dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum acescat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui haec quidē quota pars est eorū, quae istos discruciant? Quod si nossetis metus & curas, quibus obnoxij sunt, planē fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel meipsum usq; adeo insanum, ut si praecleara res esset opulentia, aut regnū, depositurus haec, alijsq; ea cessurus fuerim, patererq; ut nūc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quae plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperiū deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, nos cōtra

nasturtium

nasturtium, porrúmc aut cepe per fecti tempus, opso-
 nij loco arrodere, cuiusmodi sit considera. Etenim in-
 presens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; mole-
 rum. At postea res inuertitur. Quandoquidem uobis
 deinde non accidit, ut postridie sargatis, capitis dolore
 grauati ob temulentiam, quemadmodũ illi, neq; ob im-
 modicam ingurgitationem graue olentem, & acrem
 spiritũ ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quo-
 niam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis
 arbitrio transigunt, facile sibi, uel tabem, uel tuſim, uel
 morbum intercutẽ, ex intemperato uoluptatũ usu col-
 ligant. Alioqui quotumquenq; potes ostendere, qui nõ
 planẽ palleat, ac faciẽ cadauerosam præ se ferat? Quo-
 tumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit,
 suis ipsius pedibus ingrediatur, ac nõ potius à quatuor
 baiulis gestetur? foris quidẽ totus aureus, intus putris,
 ac pannosus, cuiusmodi sunt Tragica indumenta, ex
 pannis admodum uilibus cõsarcinata. Vos autem quũ
 molestum est, quod de piscibus gustare non liceat, quod
 inedia laboratis, nõ illud item cogitatis, eosdem & po-
 dagræ, & tuſis expertes esse, aut si quid aliud aliam
 ob causam illis incommodi contingit. Quanquã nec
 illis ipsis æque dulce est, quotidie, supraq; satietatẽ istis
 uesci. Quin potius uideas eos nõnunquam ita holus ac
 lupinum appetere, ut tu nõ æque leporem appetas, aut
 aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos dis-
 cruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amas,

uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cū illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorant, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis, Tum si quando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis, & adoratis. Quod si illos contemneretis, negligeretisq; neq; ad argenteū currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes mollicie admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubie futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent, ad coenam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperiretis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum è uita, & illis, depositis opibus, et uobis, relictâ paupertate. Quanquàm & illis scribam, sicuti sum pollicitus, scrtum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

A VPERES nuper ad me datis literis incusarūt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus cōmunia, ut ad

ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim
 esse, ut rerū equalitas constituatur, neq; decere, ut hu-
 ic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum.
 Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem con-
 sideraturum. Ceterum de presenti negotio, deq; iniu-
 rijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebā
 mei officij esse sententiam ferre. Sumq; pollicitus me uo-
 bis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi
 quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquit, tanto
 frigore horrētes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea dū
 em etiam festum celebrare possimus? Quare si uellem
 et illos festi participes esse, postularunt ut cogorem
 uos, ut et de uestibus illis imper tiamini, si quæ super-
 sunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de
 uuro nōnullas guttulas in illos destilletis. Quod si ista
 feceritis, inquit, nō erit amplius disceptatio inter uos
 de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad mo-
 nam rerum partitionem provocaturos, ut primū Iu-
 piter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem
 facere uobis nequaquā graue fuerit, impertiri nonnū-
 bil de tantis opibus, quas possidetis, et recte posside-
 tis. Quin de cœnis quoq; ut uobiscū cœnarent, et boe-
 literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præ-
 sentia foribus oclusis, soli delicijs frueremini. Quod si
 quando uobis uisum fuerit, et illorum quempiam post
 longam tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ
 in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum

contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino
 bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo
 & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abe-
 antq; toto conuiuio uobis solis relicto. Quamquam ne-
 gant sese etiam ad satietatē ex illo qualicunq; uino bi-
 bere. Propterea quod uestri pincernæ, aures habeant
 cæna obturatas, quemadmodū olim Vlyssis socij. Por-
 rō reliqua usq; adeo sunt turpia ut pigeat commemo-
 rare, quæ de carnum partitione criminantur, deq; mi-
 nistris, qui cum uobis assistant, donec plusquam ad ple-
 num expleamini, ipsos prætereurrunt, aliq; huius ge-
 neris permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenu-
 is. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, ma-
 ximeq; conuiujs congruens. Atq; hac de causa, uobis
 æquus ille partitor in conuiujs præficitur, ut æquam
 omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hac
 nos iterū accusare possint. Quin potius honorabunt
 nos, & amabūt, si paucula ista à uobis acceperint, quo-
 rum impendiū à uobis nec sentiretur quidē, penes illos
 muneris in tēpore dati memoria semper mansura est.
 Præterea nec Remp. administrare positis, ni pauper-
 res unā uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felici-
 tatem uestram adiuuent, Neq; enim habituri estis, qui
 diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uos ipsos in
 tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mire-
 turq; uestrum argentū, mensas, & quemadmodū præ-
 bibentes ad potandū inuitetis. Deim illi inter bibēdum
 poculum

poculum fundiq; cōtemplentur, ac pondus expendant,
 manu librantes. Tum argumenti absolutā celaturam.
 Tam auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in
 istum modum, non solū illi uos probos uiros & huma-
 nos prædicabunt, uerumetiam inuidiam illorū effugie-
 tis. Quis enim inuideat impertiēti, dantiq; quod æquū
 est? Quis non potius optet, ut quā diutissime uiuens,
 bonis suis fruatur? Verū ut nunc res uobis habent, &
 felicitas uestra teste caret, & diuitie inuidiosæ, & in-
 suauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis so-
 lus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, &
 ex luporū genere, quos solitarios uocant, quā si cum
 lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis,
 conuiuatis. Qui primū non sinent conuiuium surdum
 aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conui-
 uijs aptas, dictoriaq; minime molesta, uariasq; uolupta-
 tes adferent. Quibus rebus tempus iucūdisime transi-
 gitur. Idq; gratum est Baccho, gratū Veneri, gratum
 etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem ue-
 stram referunt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc
 etiam magno fuerāt emenda. Nam illud à uobis scisci-
 tabor, si pauperes abeāt taciti, sic enim fingamus, nōne
 ne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostēda-
 retis purpureas uestes, comitum multitudinem, anu-
 lorum magnitudinem? Neque iam libet referre, necesse
 sario futurum ut pauperum insidie atque odia in uos
 oriantur, si soli delicijs frui uelitis. Nam quæ minantur
 uobis

vobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt. Ad
dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes
venire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neq; intesti-
na posthac gustabitis, neq; placentiam, nisi si quid car-
nis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperde liqua-
men vobis habebit. Porro si aut cervus intermi dum
essantur, è uerū in mōtes aufugere parabūt. Tum autē
quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad pauper-
es auolabunt. Deniq; quod est omnium gratissimum,
pocillatores formosissimi repēte vobis calui fient, idq;
etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ
et festo sint digna, et vobis quā maxime tuta, atq;
illis paupertatis onus subleuate, exiguo uestigali illos
amicos habituri, ne utiquā malos.

DIVITES SATVRNO. S.

V M putas Saturne, de rebus istis ad
te solū scripssisse pauperes? Quin po-
tius Iouis ipsius aures iam obsurduer-
unt illorū querelis, dum hæc eadem
uociferantur, ac nouam rerum parti-
tionem flagitant, ac simul et fatum incusant, quod non
equaliter distribuerit, et nos, quod nihil ipsis uelimus
impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, pe-
nes quos sit culpa, eoq; illos plerunq; obaudire. Nihil o-
minas tamen purgabimus nos tibi, quādoquidem hoc
certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista
que

que scribis, ob oculos habentes quàm sit honestam da
 magna rerũ copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq;
 sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conui
 uia agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoq;
 in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare
 is, quem ad cõuictum admittimus. Verum illi primum
 aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis forea
 aperuerimus, nunquam desinunt alia super alia postula
 re. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto ac
 ceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia,
 etiam si quid de nobis sit menticendum. Porro qui audi
 unt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire
 que dicunt, propterea quod nobiscum consuetudinem
 habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si
 nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profu
 sis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperũ
 gregem ueniamus. At cetera quidem utcunq; ferenda
 sunt, uerum inter cœnas ipsæ non satis habent ingurs
 gitari cibis, atq; aluum explere, sed ydem ubi plus sar
 tis adhiberint, tum uel puella formosæ cyathum porri
 gentis manum uellunt, aut cœcubinam, uxoremue sol
 licitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die no
 bis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esu
 rierintq;. Quod si hæc aduersus illos mētiri uidemus,
 uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad
 communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitatē
 te equiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonea
 adortus

adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterũ statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne post hæc illis in domum aditum præbeamus. Quod si te auctore, pacto recipiant, sese moderate petitturos, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicquam flagitiose in comotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; coenent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantũ facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omitemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatorib. amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

Luciani Saturnalium Finis.

LVCIANVS DE LVCTV,

ERASMO INTERP.

PERAEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quæ dicantur ab ijs, qui eos cõsolantur scilicet, quamq; non ferenda putent lugentes ea quæ sibi acciderunt, & sibiipsis, & ijs quos flent: cum haud quaquam pernouerint mala ne sint ista, ac dolenda, an cõtra iucundiora melioraq; ijs quibus accidunt. sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeãt de morte

morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, quæ gratia
 superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum
 multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero,
 Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his sit
 dem habentes, & illorum poesim pro lege ducentes,
 locum quendam subter terram profundū esse putant,
 quem tartarum uocant. Eum existimant magnum &
 spaciosum esse, caliginosum atq; opacū, qui tamen istis
 baud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula
 quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu
 Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit qui
 dam harum rerum mire peritus, ob id eo uocabulo ha
 nestatum, quod mortuorū copia diues esset. Porro Pla
 tonem hunc inferorū rempublicam, & manium uitam
 constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic,
 ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos rece
 perit, arreptos uinculis ineffugilibus coerces, nulli
 prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquā
 admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de
 causis. Interluitur autē regio illius, fluuijs & magnis
 & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phle
 getōtes atq; huiusmodi uocabulis appellātur. Quodq;
 est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ pri
 ma excipit obuios, quam nō possis neq; transmittere,
 neq; transire sine uectore. Nā & profundior est, quā
 ut pedibus transiri possit, & spaciosior, quā ut tra
 uari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium ma
 nes

nes possent eam trāsuolare. In ipso uero descensu, portāq; , que quidem est adamantina, Aeacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis triceps, seuus admodum. Is aduenientes satis amice, pacatq; intuetur. Ceterum si quis conetur aufugere, latrat, territosq; in specum redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratū ingens, Asphodelo confitum, ac fluuius memoriae hostis, coq; Lethe nomen est inditum. Nam haec uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierāt. Nempe Alceſtis & Proteſilaus, Theſſalus uterq; , neque non Theſeus Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſes, testes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidetur e fonte illo bibiſſe, alioqui nō meminissent horum. Itaq; Pluto & Proſerpina, ut aiebant illi, rem publicam adminiſtrant, rerumq; omnium dominatum obtinent. Sed inferuiunt his, & in adminiſtrando principatu adiuuant ingens turba, Furiae, Poena, Terrores, ac Mercurius, quanquam is ſane non adest perpetua. Praefecti autem & ſatrapae & iudices ſedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterq; Cretenſis, uterq; Iouis filius. Atq; hi quidem bonos ac iuſtos uiros, qui cū uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittunt in campum Elyſium, uitam optimā inibi uiſturos. Quod ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorū locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem

quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? tor-
 ti, exusti, à uulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sur-
 sum uoluentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat in-
 periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum
 alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur
 in prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactū
 eeu fumus euanescentes, Aluntur autem uidelicet no-
 stris libationibus inferijsq; quæ sepulchris inferuntur.
 Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus aut
 cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos
 uersetur. Hæc usq; adeo ualide uulgi animos peruafer-
 runt, ut simulatq; familiaris quissiam mortuus fuerit,
 primum obolum illi in os imponant, traiectionis mer-
 cedem, quam uestori daturus sit, nec illud prius expen-
 dunt, cuiusmodi nomisma legitimū sit: ambuletq; apud
 inferos, et apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus,
 an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, mul-
 to satius esse non posse naulum reddere. Sic enim fiet,
 ut non recipiente portitore, postliminio redeant in ui-
 tam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus
 non satis sit idonea lauandis his, qui illic degūt, & un-
 guentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graeolen-
 tia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt
 splendide uestitos: ne uidelicet algeant per uiam, neue
 nudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc muli-
 erum ciulatus, omnium certe lachrymæ, pectorū plan-
 ctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs au-

tem & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nam illi humi uoluntantur sæpenumcro, capita solo allidunt. Hic uero decorus ac formosus, ac diligētissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus (Nam finge iuuenem aliquem, ac formosum propositum esse, quo magis in hunc competat actio fabulæ) absurdæ ac stultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipse responsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbū unumquodq; producens in longum: Fili iucūdisime, peristi mihi, mortuus es, antediem præreptus es, me super hæc misero solo relicto. Non duxisti uxorem, non parasti liberos, nō militasti, non coluisti agros, non ad senectam peruenisti, non comessaberis posthac, non amabis fili, neq; cum equalibus in comotatione incbriaaberis. Porro hæc atque id genus alia dicet, quasi putet filium adhuc rebus his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem, reliquumq; mundum pariter in rogam iniectum exusserunt, aut unā cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic sit usus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, hæc omnia atque his etiam plura, quæ dicit, neque filij causa

causa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursus sua ipsius gratia. Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum deliraret ob eos qui adsunt, cum nesciat neque quid acciderit ipsi filio, neque quò concesserit: imò cum ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Neque enim aliqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aeaco atque Orco, quo liceat tantisper e specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat. Horum infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuitium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sum te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sum factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus etate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, denique ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum comepotationes dicis, ac coenas, uestemque & concubitus, eoque metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quam bibere, non esurire, quam edere, non algere, quam uestibus abundare.

Age igitur, quando quidem ignarus uideris, docebo te
lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili
miser, non amplius sities, non amplius esuries, non am
plius algebis. Peristi mihi infelix, quod morbos effu
geris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non ty
rannum: non amor discruciat te, nō auocabit coitus,
neq; huius rei causa bis aut ter quotidie perdes impen
sam. Heu calamitatem. Neq; cōtemneris factus senex,
neq; molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris.
Hec si dixeris pater, an non putas te multo ueriora;
magisq; ridicula dicturum, quā ista quæ modo? At
uide ne illud te male habeat, dum noctē, quæ apud nos
est, magnamq; cogitas caliginem: proinde metuis, ne
tibi præfocer, conclusus in monumento. Verū in his il
lud oportebat perpēdere, oculis putrefactis, atq; adeo
exustis (siquidem paulopost exurere me decreuisti)
nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspicien
dum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum ciula
tus iste uester quid mihi confert? aut quid ista pector
um ad tibie modos percussio? aut quid mulierum im
modica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepul
chro imponitur, coronis ornatū? Aut quid ualeat, quod
merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillatu
rum, et ad Orcum usq; permeaturum? Nam de paren
talibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu
potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptū,
sursum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui
infernæ

inferne agimus. Porro quod super est, pulvis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usq; adeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iam pridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lana, quibus mihi fasces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit. Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectissime dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorū artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentie chorago abutuntur, ubicunq; ceciderit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulture rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scythæ deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) deficcatum cadauer, conuiuâ & compotorem adhibet: fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero

qui ludos quoq; constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia, superest exequialis ecena. Iamq; adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousq; quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tãto luctui par esse possis. Tum deniq; tum ex omnibus contexuntur duo uersus Homerici.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud finit alium Achinos. At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentisq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longe magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quæ fiunt in luctu, propterea quod uulgo existiment mortuus summum esse malum.

Abdicatus.

ABDICATVS LVCI

ANI, DES. ERASMO ROTERO/
DAMO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc noueram insania correptam sanare iussus, abdicatur.

A V D quaquam noua sunt hæc iudicia, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc irascitur modum, uerum hæc lex illi facilis est, & assuetus ad hæc causam accedit. Verū illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quod cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne poenarum artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Qua quidem re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, nō iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoq; remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundiæ mederi. Nunc autē ipsa quidem insania leuatus est, ceterum iracundiæ magis etiam exasperatur. Quodq; est omnium grauissimū, erga ceteros omnis sanus est, in me unū insanit, à quo mor

c 4 bo fuit

bo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sepius eijcerer domo. At ego quidē in his quæ prestare queam, ne expecto quidem patris iussum, ut qui pridem nō accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidē reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouerca uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamē mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubcor prestare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanē non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaq; quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conijcere. Quamq; ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autē quæ nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidē temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine acclamanti, paucis contradicendū esse duxi. Verum domo
cedens

cedens, existimaui mihi grauissimi iudicii instar fore, uerumq; calculū ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus quàm longissime abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinē. Iam uero et eius modi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, ut ali quando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succensceret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuitia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicine foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifestam iam insania laborantem, et ab huius loci medicis despectantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exacte morbos dijudicant. At ego sanè sicuti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdicationis iniuriam recordabar, neq; ut accerserer operis. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie impetare possem. Verū peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, nō sum equidem pro-

muliere. In ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis pro
sentibus conquiescit morbus. Quod si quem conspexer
it medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in
hunc supra modum incenditur. Quod & ipsum argu
mento est, illam graui & insanabili teneri malo. Hec
cum perspicere, equidem acerbe ferebam, miserere
que mulieris, ut debui, præter meritum tanto laboran
tis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; enim no
uit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel mor
bi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile phari
macum exhiberem: arbitratus idem esse insanie ge
nus, eundem morbum, eandem egrotationem, quæ simi
lem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod
erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier
seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur,
ac succenset, atq; me studio detrectare, ac mulierem de
stituerem, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. At
que huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Suc
censent enim omnes ijs, qui libere uerum loquuntur.
Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo
ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege su
mam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intel
ligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultate
tem, quæ prius fuit. Neq; enim legislator omnibus, ô pa
ter, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet fi
lios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuslibet de
causis. Verum quemadmodum patribus concessit, cer
tis de

tis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id im-
 mentibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac ei
 tra iudicium uindicta: sed ad iudices uocat, estimator
 res constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calum-
 niam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequen-
 ter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram com-
 mouerentur: hic quidem alicui falsæ calumnie credens:
 ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ.
 Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensâ cau-
 sa liberos statim capi, uinciq;: uerum & aquam insun-
 dit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur.
 Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut
 ad iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an merito
 accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. ac nondum
 spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nūc
 indignatur: uerum illud prius expendite, num posthac
 illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus
 facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam potē-
 statem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit,
 ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam
 ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorū quo-
 que sint infinitæ poenæ, ut multæ condemnationes, ac
 metus perpetuus: utq; lex nunc irato inserviat, max de-
 inde faciāt irritum, quod actum est: rursus ut eodem
 modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum tor-
 queatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit.
 Verum initio quidem æquū erat uti concederet, cumq;

indis

indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursum in familiam receperit, & in hanc opinio- nem discesserit, ut frugi putet, in his perseveret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neq; enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contra esset eua- surus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere in- dignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus, sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratione possit mutare factum aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti renocares? Cur denuo in familiam re- duxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi conceden- dum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcumq; mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursum ualeant, iudices in- terim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tuae uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quando- cunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro his semel ite abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut per- petua, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est

est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, cuanuitq; priuilegium, nec huic unquam ualens, quippe antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus serunt sententiam, si quis perperam pronunciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, de lectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaq; non conuenit pœnitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rebus iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consiliū, meq; in familiā reuocasti, rescisis decretis superioribus, cōfirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proxime statuisti, tuumq; ipsius iudiciū serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti.

Ego

Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum
abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi lice-
re. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel
factum, iniquum est rescindere. Porro cum qui primū
natura sit filius, postea iudicio, sententiāq; accersitus,
quæso num par est rursum expellere, & eadem fami-
liaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus es-
sem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-
cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me nihil pec-
casse, manumississes, num tibiliceret, utcunq; contingerit
transci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime
liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse,
ac perpetuo ualere. Ego cū pluribus etiam argumētis
docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quē se-
mel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem fac-
tiam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare.
Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicar-
tum fuisse, nūc abdicari medicū (nihil enim mihi in hac
causa suffragetur ars) tum iuuenem, nunc ætate proue-
ctum, ut ætas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse.
Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tum quidem,
etiam si nullo commissso peccato, ut ego quidem dixi-
m, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nūc por-
rò cum nuper salutē dederim, ac beneficus extiterim,
exigor. Quare quid fieri potest ingratius? ut mea ser-
uatus opera, tantòq; elapsus à discrimine, protinus sa-
nationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorū
habita

habita ratione, sed usque adeo facile mandavit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neq; solum non meminisset iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit? Neq; enim exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquàm hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectû morbis, ego curandû suscepim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus differere. Quin magis si exemplum queris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quæ ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam nō sanæ, qui sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimû, simul atq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedē persoluis arti, dignam

que pro remedijs. referens gratiam, qui quidem aduersus
 medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic con-
 cedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autor
 rem expellat, ut cum qui sanitati restituerit, oderit, ut
 per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto conceder-
 tis, si quidem quod æquum est, facietis. Etenim si maxi-
 mum aliquod flagitium in præsentia cõmississem, tamen
 superioris beneficij nomine non mediocriter mihi de-
 bebat: cuius respectu, memoriaq; conueniebat hunc præ-
 sentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile iga-
 noscere: maxime si tam ingens sit beneficium, ut omnia
 superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem
 mihi in hunc competere puto, quẽ seruauit, qui mihi tor-
 tius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut in-
 telligat: præsertim cū ceteri omnes iam desperarent,
 seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opi-
 nor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id tem-
 poris filius nō essem, cū nihil esset causæ, quæ me coge-
 ret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq;
 alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimula-
 ui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adni-
 fus sum, sanauit, restitui, meum ipsius patrem seruauit, de
 abdicatione me purgauit, iram beneuolentia sedauit, le-
 gem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditū in famili-
 am emi, atq; in tempore adeo periculoso fidẽ erga pa-
 trem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuauit,
 ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quam
 multa

multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum ex-
 exhaustisse laborū: dum adfideo, dum obseruo, dum op-
 portunitates capto, nūc cedens patris uehementie, nūc
 artem admouens ad breue tempus concedente morbo.
 Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorū pe-
 riculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accede-
 re ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non
 raro, ut exæstuante malo, rabiem in proximos exercer-
 unt. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum,
 uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, por-
 trecto superauī pharmaco. Ne uero quisquā hoc au-
 dito, protinus apud se cogitet. Quis aut quantus labor
 miscere pharmacū. Etenim multa prius sunt faciēda,
 præstruēda uia dando pharmaco, preparandū cor-
 pus, quo facilius recipiat medicationē, deq; omni corpo-
 ris habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, exte-
 nuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod cōdu-
 cit, Somnos accersendi rationes excogitās, solitudines
 arte reperiēs. Quibus in rebus egroti ceteri facile pa-
 reant. At qui laborāt insania, ob animi libertatē intra-
 stabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico peri-
 culosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpe
 numero cū effecerimus, ut iam speremus proxime ad-
 esse morbi finem, leuē aliquod erratū incidens, renouat
 malo, cū et illa superiora facile subuertit, curationē
 impedit, artē fallit. Eū igitur q̄ hæc omnia sustinuerit,
 q̄ cū morbo tā graui sit luctatus, q̄ malū malorū omnīū
 d 2 expugnatus

bo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sepius eijcerer domo. At ego quidē in his quæ præstare queam, ne expecto quidem patris iussum, ut qui pridem nō accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidē reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouerçæ uicem, grauius laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamē mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare. partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaq; quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conijcere. Quamq; ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autē quæ nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, et immorigerus, patrem dedecorans, et indigna genere meo patrans, id quidē temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine acclamanti, paucis contradicendū esse duxi. Verum domo

cedens

cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumq; calculū ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus quàm longissime abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinē. Iam uero et eius modi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, ut ali quando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpreta rentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuitia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicine foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis re gionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plus rimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, et ab huius loci medicis despe rantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exacte morbos dijudicant. At ego sanè sicu ti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdic tionis iniuriam recordabar, neq; ut accerserer operies bar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie impu tare possem. Verū peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, nō sum equidem pro

tinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum illud omnium primū iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut ægrotum seruemus. Quod si uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem corū, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq; cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensatis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum sidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniantes curationem meam: iamq; parabant in eus uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quod metueret, utpote probe sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assidue conuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurū ut mihi signa nō mentirentur, neq; falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerferem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affecerat

affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae
 redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admi-
 rabantur: deniq; laudabat & nouerca, ac palam omni-
 bus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affecu-
 to, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic qui-
 dem, nam illud de eo testari possum, neq; cōtatus, neq;
 quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulat-
 que rem omnem ē familiaribus cognouit, irritam fecit
 abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac
 beneficium appellans, confitens sese certum experimen-
 tum mei cepisse, deq; illis ante factis semet excusans. Id
 factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quot
 quot aderant probi. Ceterum urebat eos, quibus abdi-
 catio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uide-
 bam tum non eodem modo care gaudentes omnes,
 sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos
 turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex in-
 uidia, odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consenta-
 neum, in complexibus & animi gaudijs uersabamur,
 utpote utroq; alteri reddito. Ceterum nouerca paulo
 post egrotare protinus cepit, morbo, iudices, graui et
 impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur ma-
 lum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insanie species,
 quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem deli-
 tuerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum
 prodijt. Sunt autē nobis cum alia multa signa, insanabi-
 li laborantis insaniam, tū illud cōmune in hac obseruauē
 muliere

muliere. In ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis pro
sentibus conquiescit morbus. Quod si quem conspexer
it medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in
hunc supra modum incenditur. Quod & ipsum argu
mento est, illam graui & insanabili teneri malo. Hec
cum perspicere, equidem acerbe ferebam, miserebâr
que mulieris, ut debui, præter meritum tanto laboran
tis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; enim no
uit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel mor
bi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile phar
macum exhiberem: arbitratus idem esse insanie ge
nus, eundem morbum, eandem egrotationem, que simi
lem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod
erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier
seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur,
ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem de
stituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. At
que huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Suc
censent enim omnes ijs, qui libere uerum loquuntur.
Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo
ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege su
mam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intel
ligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultate
tem, que prius fuit. Neq; enim legislator omnibus, ô pa
ter, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet fi
lios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuslibet de
causis: Verum quemadmodum patribus concessit, cer
tis de

tis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id im-
 rementibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-
 tra iudicium uiuicta: sed ad iudices uocat, estimator
 res constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calum-
 niam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequen-
 ter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram com-
 mouerentur: hic quidem alicui falsæ calumnie credens:
 ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimice.
 Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensâ cau-
 sa liberos statim capi, uinciq; uerum & aquam insun-
 dit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur.
 Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut
 ad iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an merito
 accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. ac nondum
 spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc
 indignatur: uerum illud prius expendite, num posthac
 illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus
 facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam potestatem
 expleuerit, deinde rursum in familiam receperit, ac
 superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam
 ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quo-
 que sint infinitæ poenæ, ut multæ condemnationes, ac
 metus perpetuus: utq; lex nunc irato inferuiat, max de
 inde faciât irritum, quod actum est: rursum ut eodem
 modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum tor-
 queatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit.
 Verum initio quidem æquū erat uti concederet, cumq;

indis

indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursum in familiam receperit, & in hanc opinionem discesserit, ut frugi putet, in his perseueret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; reseindendum iudicium. Neq; enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contra esset eius furus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus, sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, quæ deinde ratione possit mutare factum aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reuoxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitrato abutaris, utq; iudicia utcuq; mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursum ualeant, iudices interim testes sedcant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quando cunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro his semel ite abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est

est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, cuanuitq; priuilegium, nec huic uni quicquam ualens, quippe antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodũ in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronunciatũ existimat, permittitur alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, de lectisq; arbitris causam commiserint, posthac nõ idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filiũ esse confessus. Itaq; non conuenit pœnitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirũ post toties pronunciatã sententiam, ac rem bis iudicatam, primũ cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consiliũ, meq; in familiã reuocasti, rescisis decretis superioribus, cõfirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proxime statuisti, tuumq; ipsius iudiciũ serua. Pater sis oportet, quando quidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti.

Ego

Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum
 abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi lice-
 re. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel
 factum, iniquum est rescindere. Porro cum qui primū
 natura sit filius, postea iudicio, sententiāq; accersitus,
 quæso num par est rursus expellere, & eadem fami-
 liaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus es-
 sem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-
 cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me nihil pec-
 casse, manumisses, num tibiliceret, ut cunq; contingerit
 trasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime
 liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse,
 ac perpetuo ualere. Ego cū pluribus etiam argumētis
 docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quē se-
 mel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem fa-
 ciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare.
 Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicar-
 tum fuisse, nūc abdicari medicū (nihil enim mihi in hac
 causa suffragetur ars) tum iuuenem, nunc etate proue-
 ctum, ut etas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse.
 Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tum quidem,
 etiam si nullo commissso peccato, ut ego quidem dixi-
 rim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nūc por-
 rò cum nuper salutē dederim, ac beneficus extiterim,
 exigor. Quā re quid fieri potest ingratius? ut mea ser-
 uatus opera, tantōq; elapsus à discrimine, protinus sa-
 nationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorū
 habita

habita ratione, sed usque adeo facile mandavit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius ei ceretur, neq; solum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit? Neq; enim exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquàm hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectû morbis, ego curandû suscepim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus differere. Quin magis si exemplum queris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quæ ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam nō sanæ, qui sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis eripitus malis? At tu, quod quidem est ingratissimû, simul atq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedē persoluis arti, dignam

que pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus
 medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic con-
 cedetis, ut de benemerito poenas sumat, ut salutis autor
 rem expellat, ut cum qui sanitati restituerit, oderit, ut
 per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto conceder-
 tis, si quidem quod æquum est, facietis. Etenim si maxi-
 mum aliquod flagitium in præsentia cõmississem, tamen
 superioris beneficij nomine non mediocriter mihi de-
 bebat: cuius respectu, memoriaq; conueniebat hunc præ-
 sentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile iga-
 noscere: maxime si tam ingens sit beneficium, ut omnia
 superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem
 mihi in hunc competere puto, quæ seruauit, qui mihi tor-
 tius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut in-
 telligat: præsertim cū ceteri omnes iam desperarent,
 seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opi-
 nor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id tem-
 poris filius nō essem, cū nihil esset causæ, quæ me coge-
 ret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq;
 alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimula-
 ui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adni-
 fus sum, sanauit, restitui, meum ipsius patrem seruauit, de
 abdicatione me purgauit, iram beneuolentia sedauit, le-
 gem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditū in famili-
 am emi, atq; in tempore adeo periculoso fidē erga pa-
 trem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuauit,
 ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quam
 multa

multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum ex-
 exhaustis laboribus: dum adsideo, dum obseruo, dum op-
 portunitates capto, nunc cedens patris uehementie, nunc
 artem admouens ad breue tempus concedente morbo.
 Est autem hoc omnium quae sunt in arte medicorum pe-
 riculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accede-
 re ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non
 raro, ut ex aestuante malo, rabiem in proximos exercer-
 unt. Me tamen nihil horum piguit, neque grauatus sum,
 aerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, por-
 tamento superavi pharmaco. Ne uero quisquam hoc au-
 dito, protinus apud se cogitet. Quis aut quantus labor
 miscere pharmaci. Etenim multa prius sunt facienda,
 praestruenda uia dando pharmaco, preparandum cor-
 pus, quo facilius recipiat medicationem, de quo omni corpo-
 ris habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, exte-
 nuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit,
 Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines
 arte reperiens. Quibus in rebus egroti ceteri facile par-
 teant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intra-
 stabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsique medico peri-
 culosi, neque qui facile cura expugnentur. Proinde saepe
 numero cum effecerimus, ut iam speremus proxime ad-
 esse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renoua-
 to malo, cum illa superiora facile subuertit, curationem
 impedit, arte fallit. Eum igitur qui haec omnia sustinuerit,
 qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium

et expugnatum

expugnatum difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utque leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu concedetis, atque cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturae pares iudices, patrem mihi ipsi seruo, custodioque, etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, et à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste, naturam contemnit, fasque et ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quod odio habitus, cum praeter causam amo, et magis amo quam oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quam liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quae filios nihil commeritos familiae seruant, tum naturam, quae parentes ad uehementiorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiae causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam non adiungit atque addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumque emulatur amore: sed o calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem laedit, complectentem abdicat, legesque liberis fauentes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges bene conditas, male interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his

que

que ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consen-
tiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias.
Cōtumelia afficis benemeritū. Offendis naturam. Cur
legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Que
cum honeste, iuste, liberorū amantes esse cupiant, non
pateris esse: quippe quas aduersus unum filiū, tanq̃ ad-
uersus multos sæpius tētes. Nec finis in supplicijs quies-
tem inuenire, que uelint in beneuolētia liberorū erga
parentes conquiescere: quanq̃ alioqui ne positas qui-
dem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanē leges in
gratitudinis actionem cōcedunt in eos, qui benemer-
tis nō retulerint gratiam. At qui nō solū nō refert gra-
tiam, uerumetiam punire conatur ob ea ipsa, quibus ad-
iutus est beneficio, considerate num quicq̃ facere possit
iniquius? Itaq; nō posse hunc iam abdicare denuo, qui
paternam potestatē semel expleuerit, ac lege sit usus:
præterea nō esse equū, cum qui tanta præstiterit bene-
ficia, expellere, familiāq; exigere, satis opinor demon-
stratum. Nunc aut̃ ad ipsam abdicationis causam uenia-
mus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursus
ad mentē eius qui legem condidit, recurramus necesse
est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, lice-
re quotiescūq; uelis abdicare, utq; præterea potestatē
istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritū, haud
tamē simpliciter, opinor, neq; quibuslibet de causis ab-
dicabis. Neq; hoc dicit legis conditor: Quicquid utcum-
que criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantū
d 3 uoluisse

uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio?
Verum uos istud expendere iubet iudices, num graui-
bus ac iustus de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur
in praesentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quae
protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum
omnium quod fecit sanae menti redditus, illud erat: Re-
scidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter
omnia eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat,
quod cum crimine uideretur esse coniunctum. Deinde
quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam
curam filio dignam praetermisi? Quando foris cubui?
quas intempestiuas potationes, quas comestiones obip-
eis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusa-
uit? Nemo profecto. Atqui haec sunt, ob quae praecipue
lex permittit abdicare. Caeterum coepit egrotare nouer-
ca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; poenam a me
reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eam cur-
rare iussus recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris,
quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi
sint ista quae iubet, in quibus quia non possim obsequi, ui-
deor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius
in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis impe-
ret, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere.
Quaedam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non paruer-
is, non sis obnoxius poenae. Quaedam id genus, ut nisi ob-
temperaris, ira supplicioq; sis dignus: ueluti si egrotet
ipse, et ego non curem. Si quid rerum domesticarum curas
dum

dum sit, & ego negligā. Si quid rem rusticam curandā mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferūt causas paternæ querelæ. Porro cetera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquā. Rursum musico, hanc pulsa harmoniā illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisq; hunc patietur abdicare filium propterea, qd nō ex ipsius arbitrio artē exerceat? Nemo opinor. At qui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; cōducibilior, tanto cōuenit esse liberiores qui hac utuntur ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usq; neq; ferat imperium, res sacra, deorū doctrina, uirorū eruditorū cura: neq; in seruitutem trahatur legis: neq; timori, pœnisq; tribunaliū, neq; calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palām ac simpliciter ad hunc modū respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, ceteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usque adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidē istiusmodi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, nō legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultro ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa,

quandoquidē ciuitates quoq; publicitus honores, præminētiās, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine responderē, etiam si tu me illam docuisses, si multū studiij, multū pecuniarū insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationē, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quā rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui nō sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hæc ego artem tum cū nō essem filius tuus, perdidici, neq; tuis subiectus legibus. Atque hanc tamē tibi didici. Huius fructū primus sensisti, cum nihil adiumenti cōtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorum apparatus comparasti? Nullū omnino. Verū inops, ac rerū necessariarū indigēs, à præceptorib. mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uaticū, molestia, solitudo, egestas, familiarium odium, cognatorū auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earū rerum esse dominus, quas mihi parauit tum cum mihi nō esses dominus. Boni consule, siquid antehac ultro, nullo prouocatus officio, bene de te sum meritus, cum nullo nomine ullam abste gratiam possem reposcere. Cæterum nō conuenit sanē, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuuu, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinē trabatur, ut qui semel sanauerit aliquem

aliquē, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit
 is, qui sanatus est. Etenim ad istū modū fieret, ut quos
 curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nōsque
 metip̄sos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem
 accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtemperaturi.
 Quæ re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter
 adeo laborantē restitui, ob id existimas tibi ius esse
 arte utendi mea? Atq; hæc quidem dicere poteram: si
 mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atque
 ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemper
 rassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint hu
 ius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem
 insania sanasti: insanit autem & uxor, eodemq; tene
 tur morbo (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad
 eundem modū destituta est: tuq; potes omnia, id quod
 re demonstrasti: sanato hanc quoq; ac morbo leuato.
 Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uebemen
 ter æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medi
 cinæ imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine
 respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nō
 stræ facultatis, neq; consimiles morborum naturas, nec
 eandem medendi rationem, nec eadem remedia in om
 nibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum intersit,
 nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter
 auscultate me, hisce de rebus philosophantem: existis
 mantēs nec inelegantem fore, nec extra causam, nec
 alienam à re, nec intempestinā de his disputationem.

Iam primum naturæ corporū, ac temperaturæ, hanc
 quaquam eadem sunt: tametsi maxime in confesso est,
 hsdem ex elementis constare. Verum alia de his, alia
 de illis magis aut minus participāt: idq; loquor adhuo
 de corporibus uirorū, quæ neq; similia sunt omnibus,
 neq; eadem temperatura, neq; eadem constitutione.
 Vnde necessario consequitur, ut morbi quoq; tum ma
 gnitudine, tum specie differentes, his accendant: utq; alia
 sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propens
 sa: alia rursum prorsus desperata: ut quæ & facillime
 corripiantur, & grauissime à morbis prehendantur.
 Proinde si quis existimet, quālibet febrim, aut quam
 uis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet
 in corpore unam atq; eandem esse genere: is non uidea
 tur ponendus inter sobrios: neq; doctos: neq; inter eos,
 qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarūt. Quin
 idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc mi
 nime. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in di
 uersos eijcias agros: aliter pueniet in plano solo, pro
 fundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, ex
 culto, nimirū ubere, lato, copiosoq; fructu: Rursum ali
 ter in montuosa, petricosaq; terra, aliter in opaca, ali
 ter in subiecta montibus. In summa: pro cuiusq; loci di
 uersa natura, uarie proueniet. Itidem & morbi, pro ra
 tione corporū, in quæ inciderint, aut maiores & ube
 riores, aut minores eueniunt. Verū his omisīs pater,
 nec omnino discussa re, uult quāuis insaniam in quouis
 corpore

corpore confimilem esse, similemque desiderare curationem. Super hac tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora bene compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Cōtra foeminarum, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, calorisque penuriam, et humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripuntur, quam uirorum: utpote morbis exposita, nec ferentia curationem: precipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiae ac leuitatis, facileque commouentur: porro corporis exiguae sint uires: facile in hoc malum prolabantur. Proinde non conuenit, in utrisque tandem à medicis sanandi rationem requirere. Cū intelligatis, hae ab illis longissimo distare interuallum iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uitae ratione, tum actionibus omnibus, tum studiis atque exercitijs uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: addo, hoc quoque laborat mulier. Neque confundas hic omnia sub unā et eandem insaniam referens appellationem. Verū discretis ijs, quemadmodum et natura discreuit, quid in quoque praestari possit considera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: aegroti corporis naturam, ac temperaturam: et cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an etate deficiens

deficiens, magnū an pusillum, crassum an macilentumque reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quādoquidem & insanie innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidē eadem. Neq; enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ scæminis. Rursus inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica firmē repletio; senibus autem importuna calumnia, ira impotēs, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multæ res infestant, & facile in morbum adducunt: præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi egritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa odebat, quanquam morbo sanè tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturū receperit, aut si quis eam liberarit: tum me odetis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, desperans

sperandum: sed adhuc aliqua salutis spes levis ostenderetur, nec sic quidem facile manum ad mouerem: neque statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtreffationem. Vides, ut omnes arbitratur, priuignos inuifos esse noueris omnibus, etiā si probe fuerint: easque hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neque profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater adhunc sese habent modū: idque loquor, quod prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si milies biberit pharmacum: eoque non operae precium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idque uis ut foedam mihi famam accersam: Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quod si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deferar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi ferme mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundū? Curabo, ut nosti, tum quoque: neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura praescipit: neque generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quā facis, accersis morbum, pestemque reficis: heri ac nudius tertius ē tantis elapsus malis, contendis, nociferaris: quodque grauissimum est, irascere
 ris

ris: ad odium propensus es: leges renocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerat superioris insanie tue proemia:

LVCIANI ICARO

MENIPPVS. SIVE HYPERNÉ/

PHELVS, DES. ERAS. RO/

TEROD. INTERPRETE.

ER mille igitur erant stadia à terra
usque ad lunam, ubi prima nobis fuit
mansio. Porro hinc sursum ad solem
parasangæ ferme quingentæ. Rursum
ab hoc usq; ad ipsum deniq; cælū, ar/
cemq; Iouis in edito sitam, tantum ferè spaciij fuerit,
quantum aquila probe succincta, atq; expedita queat
uno die peragere. A MIC. Dic mihi per gratias Me/
nippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus
tecum supputas? Etenim iamdudum te affectans, audio
soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, man/
siones ac parasangas, peregrina quædam commemo/
rantem. MENIP. Ne mireris amice, si sublimia, aë/
reaq; tibi uideor loqui, nam summam apud me reputo
nuper actæ peregrinationis. A MIC. Nimirum Phœ/
nicum exëplo uiam stellis notaras. MENIP. Haud
quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum pe/
regrinatus. A MIC. Papæ, longū profecto somnium
mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas in/
sciens

*sciens. MENIP. Quid ais? Somnium tibi referre uide-
 or q. modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC.
 Quid audio? Itane Menippus nobis à Ioue delapsus
 adest è cœlo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo
 summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, et
 auditis, et cōspectis. Quod si non credis, equidem hoc
 ipso nomine supra modum gaudeo, cum supra fidem
 esse uideo, meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto
 diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac
 terrestris, queam non credere uiro, qui nubes supera-
 rit: quicq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sit cœlitum
 è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum
 non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde
 nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantū ad faci-
 em ac formam attinet, non es admodū similis illi Phry-
 gio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum
 fuisse, quo pocillatoris alicubi munere fungereris.
 MENIP. Non me clām est te iamdudum irridere.
 Neq; uero id omnino mirum, si narrationis nouitas ti-
 bi fabule uidetur adsimilis. Ceterum ad consensum
 nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in-
 morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi
 essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras,
 uel ipsum Dædali factum superat. Siquidē præter alia,
 nobis inscientibus, miluius quispiam aut graculus ex
 homine factus es. MENIP. Recte amice: neque
 procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis
 inuentū*

inuentū ipse quoq; sum machinatus. A M I C. At inter
 termin omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq;
 alicubi in mare delapsus, Menippeū aliquod pelagus
 tibi cognomine redderes: quemadmodū ille Icarium?
 M E N I P. Nequaquam: Siquidē Icarus cum alas ha-
 beret cera adglutinatās, eaq; quamprimum ad solem
 esset liquefacta, defluxis alis, non mirum si decedit. At
 nobis citra ullam ceram erant pennae. A M I C. Istud
 qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulat-
 tim me adducis, ut uera uideantur quae narras. M E
 N I P. Ad hunc fermē modum. Aquilam egregie ma-
 gnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His
 cum alas unā cum ipsis brachijs praesecuissem. Quin
 potius si uacat totius commenti rationem ordine tibi
 percensebo. A M I C. Mihi quidē uel maxime uacat.
 Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narra-
 tionis finem inbio. Ne uero me negligas, per lonē ami-
 citiae praesidem, auribus in aere suspensum ob tuā nar-
 rationem. M E N I P. Ausculta igitur. Neq; enim ciui-
 le fuerit, si spectem amicum ore hiantē relictū: eumq;
 quemadmodum tu ais, ab auribus suspensum. Ego igitur
 cum expendens ea quae sunt in uita mortaliū, proe-
 tinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humi-
 les, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: con-
 tēptis his, atq; horū studio, adiectoq; animo ad ea, quae
 uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare,
 & ad uniuersā naturā suspicere. Atq; hic mihi multam
 attulit

attulit hæitationem : primū hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neq; quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quid esset illius uel initiū, uel finis. Deinde cum particulatim contemplerer, multo etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temere per cœlū disiectas. Tum solem ipsum, quid tandē esset, scire gestiebam. Super omnia uero quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurda ac planè mira: putabamq; causam aliquam arcanam & inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamq; uariaret. Quinetiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando ē sublimi demissa: uidebantur hæc quoq; omnia cōiectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi possent. Itaque cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidem existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantum mihi coniectare licebat, ē uultus austeritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimis loquos quosdam, & cœlestiū rerum peritos uiros præse ferebant: His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio præsentem numeraui: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: non grauar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionē

discere. At illi tantum aberant, ut me pristina libera-
rent inscitia, ut in maiores etiam dubitationes coniece-
rint: principia nescio quæ, ac fines, tum inscabilia, ins-
ania, sylvas, ideas, atq; id genus alia, mihi quotidie of-
fundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omni-
um esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conue-
niret, uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loque-
rentur: tamen postulabāt, ut sibi fidem haberem, ac ad
suā quisq; rationē me conabatur adducere. A M I C.
Rem absurdam narras, si uiri cum essent sapientes, in-
ter sese de rebus factiose dissidebant: neq; de iisdem ear-
dem probabant. M E N I P. Atqui rīderes Amice, si
audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigiosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrede-
rentur, nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super
terram ambulamus, ne cernentes quidē acutius quā
quiuis alius astans, nonnulli cecutientes etiam senio
atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere se-
se profitebātur: solem quoq; ipsum dimetientes, & ea
quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi
ex ipsis delapsi stellis, ita & magnitudinem illarū, &
figurā explicabant. Ac sæpenumero cū forte ne illud
quidem certo scirent, quot stadijs à Megara abessent
Athene: tamen spaciū, quod interest inter solem & lu-
nam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: tum
aeris altitudinē, maris profunditatē, terræ ambitū di-
metientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangu-
lorum

lorum figuras super quadrāgulos inducētes, neq; non
 sphaeras quasdam picturatas, cœlum scilicet ipsum me/
 tientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis ar/
 rogantiæ? quod cū de rebus usq; adeo incertis loquan/
 tur, nihil tamen ita proponūt, quasi coniecturis ducan/
 tur: uerum supra modum contendunt: neq; ullum uin/
 cendi locum alijs relinquunt: tantum non iureiuran/
 do cōfirmantes Solem massam esse candefactam, incolē
 Lunam, stellas aquā potare, idq; Sole ueluti situlā qua/
 dam per sinem demissa, uaporem ē mari attrahente,
 atq; illis omnibus ordine potū distribuente. Nam quan/
 ta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cogno/
 scere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta
 inter se consentiāt, ac non magis longissimis disita in/
 teruallis, quandoquidem primū de ipso mundo uaria
 est sententia, cum alijs & ingenuis, & nunq̃ interitu/
 rus esse uideatur. Rursum alijs, & opificem illius, & fa/
 bricandi modū eloqui sint ansi. Quos equidē cum pri/
 mis admirabar, propterea quod cum deū quendā re/
 rum omnū opificem preposuissent, non illud etiā ad/
 derent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consiste/
 ret cū omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortū,
 nō possis uel tēpus, uel locū imaginari. A M I C. Pror/
 sus audaces quosdā Menippe homines, ac prodigiorū
 auctores mihi narras. M E N I P. Quid aut, si iam di/
 dias uir optime, quæ differant & de Ideis, & de incor/
 poreis: tum quæ de finito & infinito nugātur? Nā &

his de rebus acriter inter se digladiantur, dum alij si-
 ne circumscribunt uniuersum: alij contra, finem illud ne-
 scire existimant. Quin insuper quidam ex istis com-
 plures esse mundos demonstrabāt, damnantes eos, qui
 de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rur-
 sum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci,
 bellum rerum omnium parētem esse censebat. Nam de
 dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset nume-
 rus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deie-
 rant. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni
 soli rerum omnium imperiū tribuebant: ita ut mecum
 etiam animo discruciarer, cum tantā audirem deorum
 inopiam. E diuerso alij liberaliores, multos deos facie-
 bant: ac dissectis illis hunc aliquem primum deum ap-
 pellabant: his secundas aut tertiās diuinitatis partes tri-
 buebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam & infor-
 me putabant esse numen. Alij corpus esse imaginaban-
 tur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut puta-
 rent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nōnul-
 li, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atque nos
 consueuimus etate defectos, à ministerijs dimittere: ni-
 hilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœ-
 dijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc om-
 nia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant, sed
 mundum nullo domino, nulloq; ducce temere ferri sine-
 bant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fi-
 dem uiris altifremis ac probe barbatis. Neq; tamen in-
 ueniebam

ueniebam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprebensam, ac nequam ab alio subuersam. Iamq; planè tandem Honeris cum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem:

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tantum uia, uniuersa dubitatio, ne liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cælum ascenderẽ. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas, deinde fabularum scriptor Aesopus, qui aquilis ac scarabeis, interdum et caneris cælum adiri potuisse demonstrat. uerũ ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterum si uulturis, aut aquilæ alas induissem, nam has solas sufficere ad humani corporis modũ, futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaque correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi sinistram amputaui, idq; admodum scite. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem, mei ipsius periculũ faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiẽs, et anserum exemplo paulũ adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quũ res ex animi sententia succederet, iam

audacius etiam experimentum aggrediebar: conscens
 saq; arce demisi meipsum per præceptum, atque inde in
 ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuol
 lassem, sublimia iam et ardua cogitare coepi: ac tol
 lens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usq;
 uolabam: Rursum inde ad Acrocorinthus subuolau:
 deinde supra Pholoen et Erymanthum ad Tayget
 tum usq;. Ergo quum tandem audax facinus satis essem
 meditatatus, iamq; perfectus et altiuolus euasissem, non
 amplius de pullis imitandis cogitabam, uerum conscen
 so Olympo, quam leuissimo com meatu onustus, inde
 recta in caelum tendere coepi: initio quidem oborta ocu
 lorum uertigine ob profunditate: et postea ferebam,
 et hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipsi lunae uicinus
 essem, plurimumq; nubium essem emensus, sentiebam me
 defatigatum, maxime in ala sinistra, nempe uulturina.
 Huc igitur diuertere, ac super eam insidens requiescebam,
 in terram interim è sublimi respiciens, neq; secus quam Ho
 mericus ille Iuppiter, nunc bellacium Thracum regionem
 despiciens, nunc Mysorum, mox (si libuisset) Graciam, Pers
 fidem, Indiamq; ex quibus omnibus uaria quadam uolu
 ptate perfundebar. A M I C. Ergo ista quoq; narrabis
 Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte frau
 demur: quin potius si quid obiter in itinere conspexisti,
 fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sane haud medio
 cria dicturum te exspecto, de terrae forma, deq; omni
 bus quae in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto
 contentum

contemplanti. MENIP. At tu quidem recte conies-
 tas Amice. Quamobrem quatenus licet, cōscensa lu-
 na inter narrandum peregrinanti comes esto, simulq̃
 mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq̃.
 Atq; initio quidem admodum pusillam quandam ter-
 ram mihi uidere uidebar, multo inquā, luna minorem:
 ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubi
 nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod nū
 Rhodiorū Colossū cōspexissem, tum Phariā turrim,
 haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus la-
 tuisset: uerū ista quod sint sublimia, præq̃ ceteris emis-
 sentia, præterea oceanus paulatim ad solē resplendes-
 cens indicabāt terrā esse id quod uidebā. Mox ubi fixi
 us intenderem oculos, iam mihi omnis mortaliū uita
 cœpit esse cōspicua: non solū singulæ nationes atq; ur-
 bes: sed planē uidebā nauigantes, bellantes, agricolan-
 tes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quā sunt uerisi-
 milia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo ante
 Menippe terram requireres, propter ingens in medio
 interuallum in arctū contractā, adeo ut nisi Colossus
 tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddā uidere te cre-
 didisses, qui repēte factus Lynceus, cuncta quæ sunt in
 terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodū etiā cu-
 licum nidos. MENIP. Recte tu quidem admones:
 nam quod maxime dictū oportuit, id nescio quomodo

præterij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspiciam agnoscerem: cæterū reliqua non possem perspicere propter altitudinem, nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciabatur, ac uehementer perplexum habebat. Ego quū ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodū etiā lachrymaret: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonariū quempia esse diceret, cinere oppletus, atque exustus. Hunc ego quū uidissem (dicendum est enim) nōnihil perturbabar, ratus dæmonem aliquē lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe:

Nullū ego sum numē, quid me immortalibus æquas? Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipitem in crateras iniecißem, fumus ab Aetna raptū huc subuexit. Itaque nunc lunam incolo, acriuagus plerumque ac rore uictito. Adsum autē hesitantiā istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) male te habet, torquetque, quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factū est, inquā, optime Empedocles: ubi primū deuolaro rursus in Græciā, tui memor sacrificabo tibi in sumario: atque in Nouilunijs ter ad lunam inbians, uota faciam. Imō per Endymionem, inquit ille, haud huc acceßi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum meum, quū te uiderem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Nō per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis: nam in præsentia uideor non mediocriter lippire.

Atqui

Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute uideas, id ipse tecum è terra allatū habes penes te. Quid igitur est istud, inquam, neq; enim noui? An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam, maxime, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animātia cætera acutissimi uisus est, unde sola solem aduersum obtuctur: atq; ita demum est rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet qui non meis exemptis oculis aquilinos inferuerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala, alteram solam mouere, iuxta proportionem alæ, dextro oculo cernes acute, quominus altero cæcutias nulla ratione succurri potest, propterea quod ad partem pertineat deteriore. Mibi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantés ligna. Hæc locutus, simul ea faciebam, quæ præceperat Empedocles, ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumum euanuit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circumfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus

e 5 latuer

latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebam, & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolemæum uidi cum sorore rem habentē: Lysimacho struentē insidias filiū: Antiochum Seleuci filiū, nouercæ Stratonicæ clanculū innuentem: Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio: Antigonom filij uxorem adulterio stuprantē: Attalo uenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsfacen interficientem mulierculam: & Arbacen cum chum gladium educentem in Arsfacem. Porro Spartianus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atq; his fērmè cōsimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorum Epicureū ob mille nummū peierantē: Agathoclem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantē: Cliniā rhetorem ex Aesculapij sano phialā aureā suffurantē: Herophilum Cynicū in fornice dormientē. Quid enim alios cōmemorē, qui parietes perfoderēt, qui lites agitabāt, qui scenerabant, qui reposcerent? Nam uariū quoddā & undiq; mixtum erat spectaculū. A M I C.

Et facies Menippe, si ista quoque retuleris. Consentaneum est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem.

MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recenseam, quum spectare modo ista fuerit difficilimum; uerum rerum fastigia eiusmodi ferme uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiaeque. Altera ex parte iudicia et cōciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porro quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflesterem, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partem deflexissem oculum, spectabam agricolantes Aegyptios.

Phoenix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon lorris cedeatur, Atheniensis causas agebat. Haec omnia quum eodem tempore gererentur: cogita nunc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quam si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde precipiat, ut omisso concentu propriam quisque cantionem canat. Deinde si certatim canat unusquisque, et peculiarem suum cantum absolvere studeat, uocisque magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. **AMIC.** Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusaneus. **MENIPPVS** Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisque mortalium uita ex huiusmodi constat discrepentia: quippe

quippe qui non modo sonent absone, uerum & ornate
sint dissimili, diuersaq; moneant, neq; quicquàm idem
cogitent, donec choragus omnes è scena exigit, negàs
diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam
omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confu-
sam illam, & incompositam canentes cantionem. Ver-
rum in uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridi-
cula erant quæ gerebantur omnia: præcipue uero mi-
hi risum mouebant ij, qui de agrorum finibus conten-
debant, quicq; sibi placeret hoc nomine, quod Sicyoniũ
agrum colerent, aut quod Marathonis eam partem ha-
berent, quæ est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania
iugerum mille possideret. Cum uniuerſa Græcia, quem
admodum id temporis mihi è sublimi despicienti uide-
batur, quatuor digitorum spaciũ habere uideretur.
Attica (ni fallor) proportionẽ minima pars erat. Itaq;
perspexi quid esset reliquum, quod diuitibus istis ani-
mos tolleret. Etenim is qui inter hos quàm plurimum
agri possidebat, uix unam ex Epicureis atomis colere
mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponnesum flexis-
sem oculos: deinde terram Cynosuræ subiectam aspec-
xissẽ, ueniebat in mentem pro quantula regione, quæ
nihilò esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuo-
rum ac Lacedæmoniorũ multitudo cecidisset uno die.
Porro si quem conspexissẽ auro superbientem, quod
anulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ride-
bam & hunc. Nam Pangæũ uniuerſum, unà cum ipsis
metallis

metallis, uix erat magnitudine milij. A M I C. O te se
 licem Menippe, qui tam nouū spectaris spectaculum.
 Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ip
 si, quanti uidebantur ex alto cōtemplanti? N E N I P.
 Equidem arbitror te sēpenumero formicarum concio
 nem uidisse: aliquas in orbem obambulantes, nonnullas
 exeuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc
 quidem finum exportat: hæc alicunde raptam fabæ tu
 nicam, aut dimidiatum frumenti granū currens appor
 tat, Consentaneum est autem pro ratione uitæ formica
 rum, esse apud illas & ædium fabros, & cōcionatores,
 & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes
 sanè cum ipsis uiris, formicarū nidis maxime uideban
 tur adsimiles. Quod si tibi uidetur humilior exemplū,
 uiros cū formicarū re publica cōferre, uetustas Thessa
 lorum fabulas spectā. Reperies enim Myrmidonas, gen
 tem bellicosissimam, ē formicis uiros natos esse. Iam po
 steaquàm satis spectassē omnia satisq; risissē, excusē
 si me ipsum, subuolaui

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, sœminea sor
 nans uoce: Menippe, inquit, ita tibi cōtingant quæ op
 tas, Inserui mihi in re quapiā apud Iouē. Dic, inquam,
 neq; enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portan
 dum. Nunciū, inquit, quendā haud grauē, ac petitionē
 meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa
 & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus
 præterea

præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant, quæ sim, quanta sim, & quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tū hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoque lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum: quodq; superne à sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiam cū hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerūt sole, saxū esse illum, & massam candentem. Et tamen quàm multarū rerum illis sum conscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum interdum tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, et imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cum ista uideam, fileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàm maxime nocturnum audentem, continuo contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderē uiros senes, & gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumeliis afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissime demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere

fugere. Hec igitur memineras, ut Ioui renuncies: simulque illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco darem, nisi phisicos illos cōminuat, dialecticis os occludat, Stoam demoliat, Academiam exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidē ad hunc deniq; modū fiet, ut mihi paretur quies, desināntque me quotidie commetiri. Fient inquam, quæ mandas, simulq; rectā ad ipsum cœlum tendebam,

Nulli ubi comparent hominūmue boūmue labores. Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpūsilla uidebatur ē sublimi. Tandem et terram obtexerat. Porro relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire ratus facile fieri posse ut fallerē: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiārē. Post apud me perpendebam illos quā primum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimū factū ratus, nō temere uenire in periculū, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomē percontatus meū, festinato abiit, Ioui renūciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendōq; deos omnes pariter confidentes, nec hos absq; sollicitudine. Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus et inopinatus aduentus meus. Et quantum antea nunq̃ expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirēt, ad eundē modum

modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, toruoq; & Titanico me obtuens, inquit:

Quisnam es, & unde uenis: ubi nam urbs tibi, quicūque
Hoc ubi audissem propemodum metu (parentes?
sum exanimatus. Attamē constitui stupidus, præq; uocis
magnitudine attonitus. Aliquāto post ad me reuersus,
omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite. Quem
admodum cōcupissem sublimia illa cognoscere: Quem
admodum acceßissem ad philosophos: Quemadmodū
pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum despe
rassem, distractus illorum dictis. Deinde meum inueni
tum, tum alas reliquaq; omnia, usque ad ipsum cœlum.
Post omnia addidi quæ Luna mandarat. Itaque ridens
Iuppiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid di
cas, inquit, de Oto & Ephialto, cū ausus sit & Menip
pus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem te ad
hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super
his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimit
temus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli par
tem, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim
tempus erat, ut uotis audiendis cōsideret. Atq; interim
inter eundū, percontabatur me super his negocijs, quæ
essent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc ue
nit triticum in Græcia: Et num superior hyems graui
ter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosio
re. Sub hæc rogabat: num quis adhuc superesset è Phi
diæ genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos
Ionialia

Iouialia intermisissent: & nū in animo haberent Olym-
pium suum absoluere: Et num essent comprehensi, qui
templum Dodonæum sacrilegio spoliassent, Ad ea cum
respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero
quam habent homines opinionem? Quam (inquam) ô-
bere, nisi maxime piam? nimirum omnium deorum re-
gem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Ceterum ego con-
tentionem illarum probe noui, etiam si nihil fateare. Si
quidem fuit olim tempus, cū illis & uates esse uiderer,
& medicus. In summa, unus eram omnia. Tū Iouis ple-
ne erant, & uia omnes, simul & mortalium cōciones.
Pisa ac Dodona splendidae erant, ac conspiciendae om-
nibus. Porro præ fumo sacrorum, nec attollere oculos
mihi licebat. Verū posteaquā Apollo apud Delphos
constituit oraculum: Aesculapius medicinae officinam
Bergami, simulatq; Bendidium natum est in Thraciae
Anubis templum in Aegypto: Dianae apud Ephesios,
ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuen-
tus celebrant; Hecatombas offerūt, mihi uero tanquā
etate defecto, abunde magnum honorem habuisse se pu-
tant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia.
Proinde uideas aras meas frigidiores, quā sint uel Pla-
tonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæ-
piam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi con-
sessus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine
sitae fenestrae, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes
opercula, iuxta unam quanque sella posita erat aurea.

Itaq; Iuppiter cum ad primam assedisset detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undiq; terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnum. O Iuppiter, contingat cepas & allia mihi prouenire. O Iuppiter utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Utinam existam hæres uxoris: Utinam ne mo resciscat me struxisse insidias fratri: Contingat mihi uincere litem: Coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas: ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam: contra sullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud. Nam iuxta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens, ne possint ad cælum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes: non inueniebat uiri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cum iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat

dabat operam . Vbi his quoq; responsum esset, ac Her-
 modorum Epicureum fulmine comminisset: ad proxi-
 mam deinde sellā sese trāstulit, de diuinationibus, omi-
 nibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorum fē-
 nestram transiit, per quam fumus ascendens, denuncia-
 bat Ioui nomen uniuscuiusq;, qui rem diuinam faceret.
 Rursum omiſſis his, uentis & horis mandabat, quæ fa-
 cere deberēt . Hodie apud Scythas pluito, apud Liby-
 es fulgurato, apud Græcos ningito . At tu Borea spira-
 is Lycia, Tu Note quiesce , Zephyrus Adriani undæ
 concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modi
 dispergantur. Tandem omnibus fermè ordinatis, disce-
 debamus in eum locū ubi compotant dii. Iam enim cœ-
 næ tempus erat . Meq; Mercurius, arreptum iussit ac-
 cumbere iuxta Panē, & Corybantes, & Attim, ac Sa-
 bazium, inquilinos istos & ancipites deos. Interea pa-
 nem exhibebat Ceres, Bacchus uinū, Hercules carnes,
 myrta Venus , Neptunus Mænides : simul interim &
 ambrosiam & nectar furtim degustabam . Nam opti-
 mus ille Ganymedes, ut est hominum amans , si quan-
 do conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyar-
 thum unum , nonnunquam etiam duos mihi infunder-
 bat . Dii uero quemadmodum alicubi dixit Homerus,
 & ipse, opinor, ut ego illic conspicatus, neque frumen-
 tum edunt, neque potant nigrantia uina, uerum ambro-
 siam apponunt, & nectare inebriantur : præcipue ue-
 ro gaudent uesci sacrificiorum fumo, una cum ipso
 f 2 nidore

nidore, subuolante: ad hæc sanguine uictimarum, quæ sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter coenandũ, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in mediũ, tum Hesiodi Theogonia nobis canebãt, tum primam ex Pindaricis hymnis odam: deinde omniũ saturi requieuiamus, quo quisque sederamus loco, satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuinę, hominesq; per omnem Dormibant, me nequaquã sopor altus habebat: Verum mecũ animo uersabam, cũ alia permulta, tum illa præcipue, qui fieret, ut Apollini tanta iam tempore nõ proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nox in celo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium agitaret. Ac tum quidẽ pusillũ obdormij. Mane uero surgens Iuppiter, iussit indici concionem: mox cum adessent omnes, sic farier inquit: Vt uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerũ quum alioqui iam olim mihi fuerit animus cõmunicare uobiscum de philosophis, maxime uero à luna, hisq; de quibus illa queritur, cõmotus, statui haud quaquã diutius prorogare consultationẽ. Est enim hominũ genus, quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentiosum, gloriæ auidum, iracundũ, gulæ studiosum, stultũ, fastuosum, contumeliosum: & ut uerbis Homericis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationũ labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos

alij

alii, alij Epicureos, alij Peripateticos: alij item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandū illud uirtutis nomen induerint: tum adductis in altū supercilij, promissaq; bārba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragediarū histrionibus, quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculū est: nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuerfos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant, contractisq; coctibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilē illam uirtutē ostentant, & uerborū ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatē execrantur: ceterū ubi soli, & apud sese esse coeperint, quid attinet dicere, quanto opere sese ingurgitent, quā immodici sint ad Venerem, quem admodum autem etiam asium sordes oblingāt? tam illud est omnium grauissimū, quod cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neq; priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquā in cōsilijs, nusquā numerentur in armis. Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; non maledicta quedam meditati, obiurgāt, proximisq; conuitiantur. Adeo ut is inter eos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendū audacissimus. At

sanè si quis istum sine sine ista facientē, uociferantem,
 & ceteros incusantem percontetur ad hunc modum:
 Tu uero quid tandē facis? Aut quid per deos dicemus
 te ad uitā conferre? Nimirū respondebit, si modo rectā
 uerāq; sateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut a/
 gros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi,
 superuacaneum mihi uidetur. Ceteram clamo, squa/
 leo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo,
 ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumni/
 or. Ac si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut ami/
 cam habeat: id exquiro atq; indignor. Quod si amico/
 rum quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curāq;
 & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis d/
 dij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocātur Epicurei,
 uehementer sunt etiam contumeliosi, neq; mediocriter
 nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res morta/
 lium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos
 agatur. Quas ob res tempus est, ut de his consultemus:
 propterea quod si semel ualeant hæc persuadere ijs,
 qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim
 post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet
 emolumenti? Nam de quibus luna hos accusat, omnes
 audistis heri narrantem hospitem. Super his consulta/
 te, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, &
 uobis quàm minime periculosa. Hæc locuto Ioue, fre/
 quens adfremebat concio: mox clamatum est ab omni/
 bus, effudmina, exure, comminue, in barathrum, in tar/
 tarum

tarum, ut gigantes. At Iuppiter rursus indicto silentio, fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes cōminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgauit. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali male perdentur formidando fulmine:

Sic ait. atq; supercilijs pater annuit atris.

Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut ademptis illi alis, nequādo denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramicō. Audisti omnia, omnia inquam Amice, quæ cœlo mecum adfero. Quare ab eo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœciliæ inambulantibus.

REVERENDO PATRI

AC DOMINO D. RICARDO

episcopo Vuintoniensi, Erasmus

Roterodamus S. P. D.

PRISCORVM usq; seculis mos hic in
 E hæc nostra tempora deductus est, amplissime pater: ut Calendis Ianuarijs principis
 pe incuntis anni die, munuscula quæpiam misissentur:
 f 4 quæ

quæ nescio quid letioris ominis afferre creduntur: tum
 ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt. Itaq; quæ
 ego despicere ecquid tandē muneris à nobis iret ad
 tantum patronum, ad tam potentem amicū: neq; quicq;
 quàm in mea reperirem suppellectile, præter meras
 chartulas, profecto chartaceam strenam mittere sum
 coactus: quamquàm quid aliud potius mitti conuenie-
 bat ab homine studioso ad præfulem, omnibus quidem
 fortune muneribus magnificentissime cumulatum: sed
 qui uirtutem uirtutisq; comites, honestas literas infini-
 tis calculis anteponat: quiq; tanquam contemptum, per
 neq; dixerim inuitus fortune dona admittat: cōtra ani-
 mi bonis quū sit opulētissimus, tamē semper magis ac
 magis cupiat ditescere? Porro nostrū hoc munusculū,
 si nulla alia licet, saltem Terentiani Parmenonis exen-
 plo, hoc nomine cōmendabimus: q; non ex Aethiopia,
 uerum è Samosata usq; Commagenorum urbe sit pro-
 fectum. Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxa-
 ris, siue de amicitia, quem nos paucis hisce diebus lati-
 num fecimus. Qui quidem (uti spero) non omnino futu-
 rus est ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id quod amici-
 tiam prædicat, rem adeo sanctam, ut barbarissimis eti-
 am nationibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christia-
 nis usque adeo in desuetudinem abiit, ut nō dicam uesti-
 gia, sed ne nomen quidē ipsum extet: quū nihil aliud sit
 Christianismus, quàm uera perfectaq; amicitia, q; cōmo-
 ri Christo, quàm uiuere in Christo, quàm unū corpus,

una anima esse cum Christo: hominum inter ipsos talis quedam communio, qualis est membrorum inter se corporis. Neque minus tamen iucundus, quam frugifer futurus est, si quis modo decorum obseruet, quod in personis situm est. Nam Mnesippi Græci sermo, quam totus Græcæ quiddam sapit: comis, facetus, festiuus: contra Toxaridis Scythæ oratio, quam tota Scythicum quiddam spirat, simplex, incondita, aspera, sedula, seria, fortis. Quin etiam dictionis discriminem, quasi quæ diuersum filum à Luciano de industria affectatū, pro nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualem cunq; clientuli tui strenulam amplissime Præsul, felicibus auspicijs accipe. Et Erasmus sicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge. Vale Londini, Calendis Ianuarijs. M. D. VI.

TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS LVCI-
ani Des. Erasmo Roterodamo interprete.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS
Græcus, TOXARIS Scythæ.

MNESIPPVS.

VID uis Toxaris? Sacrificatis Orci
ac Pyladi uos Scythæ, deosq; esse illos
creditis? TOXARIS. Sacrificamus
Mnesippe, sacrificamus inquam: haud tamen deos esse
f s arbitrati

arbitrati, sed viros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonis uiris posteaquam uita defuncti sint, perinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non istuc mor do: uerum eosdem festis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE S. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neq; enim quo beniuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quū iam sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehementer conducibilem & his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriam celebremus, honorēq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur; ut multi apud nos illorum similes euadere cupiant. MNE S. Ista quidem recte indicatis: at Pyladem atq; Orestem quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quū hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquam naufragio eiekti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi, abductiq; ut Diane immolarētur: adorti carcerarios, neq; non oppressis excubijs, & regem trucidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, nauigio sese proripuerunt, irrita publica Scytharū lege. Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis uiris: facile affecti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite:

num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mor-
 futurum uidetur, ut religionis ac deorū expertes red-
 damini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regi-
 one uestra in exiliū ablegatis: postea, opinor, deorum
 omnium uice, uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinis
 tate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tan-
 quam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum
 gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiā
 Toxaris in uos beneficij cōtulerunt: qua gratia quum
 olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra
 illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum param
 aberant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis:
 Enimuero ridicula uideātur ista, & quā his quæ quon-
 dam statueratis pugnantia. ΤΟΧΑ. Et ista quidem
 Mnesippe præclara sunt uirorū illorum facinora, quæ
 commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentē
 ausum audere, ut tā procul à sua patria profecti, mare
 transmitterēt, Græcis ad id usq; temporis intactū, nisi
 solis his, qui Argo in Colchidem traiecerūt exercitiū:
 nihil expauesciti, neq; fabulas, quæ de illo feruntur, ne
 que appellationē ueriti, quod inhospitum uocaretur,
 uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gentes accolerent.
 deinde quū iam capti essent, usq; adeo strenue sese ges-
 serint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euade-
 rent, nisi & à rege acceptam contumeliā ulti, & Dia-
 na sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda
 hæc

hec, & quæ diuino quodam honore digna iudicent; quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quamquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro herouibus illos habemus. M N E S. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atq; diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniore istis ostendero negociatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontū, neq; ad Mæotidem usq; aut Bosphorum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idq; etiamsi complures illorum caupo nes ac falsamentarios esse reperies. T O X A. Audi nunc, o uir admirande, cōsideraq; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidē in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur; reliquūq; omnis honos. Porro quod hospites erāt, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri indicētur: neq; enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neq; inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes
ea quæ

ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostræ
 tes illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes
 in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis. nisi sunt
 amici inter sese longe optimi extitisse, atq; alijs exem-
 plo fuisse, quasiq; legem statuisse, quemadmodum oportet
 amicos omnem inter se communicare fortunam,
 Simulq; promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitie laur-
 de primas tenerent, colerentur. Itaq; quæcunq; alter
 cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostræ
 descripta in columna ærea reposuerūt in templo Oree-
 stis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset in-
 stitutio disciplinaq; liberis suis, si meminissent, quæ in
 illa essent adscripta. Itaq; penè patris quisq; sui nomen
 citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Py-
 ladi ignoraret. Quin & in porticu templi eadē quæ-
 cunq; in columna notantur, priscorum picturis adum-
 brata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauia-
 gans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum na-
 ue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamq;
 Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariet-
 e idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantē
 occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluē-
 tes, abducta Iphigenia ac dea. Porro Scythæ frustra
 scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis,
 ac conscendere conantes. Deinde re frustra tenta-
 tata, alij quidē ex eis saucij, alij uero eius rei metu com-
 pulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maxime
 liceat

liceat perspicere, quantam alter in alterū beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrūq; de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autem eos qui in alterū ferūtur, ac præ illo iaculis occurrere conantē, pro nihiloq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorū beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem, deniq; constantiam alterius in alterum amoris, hac haud quaquā humana putauimus esse, uerum ami-
mi cuiusdam præstantioris, quā pro more uulgarium istorum mortuorum, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum letarum: quod si uel paululum eis uenti reflare coeperint, aufugiūt, solos in periculis deferentes. Enim uero ut illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scythæ magis gloriatur, quā in adiutandis amicis, cōmunicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neq; probrū apud nos maius ullum, quā amicitie desertorem uideri. Hæc ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quod præstātes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dii amicitie præsidēs

des. M N E S . Hui Toxaris, profecto non arcu modo
 aaluerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecel-
 luerunt, uerum uidentur & ad orandum persuadens,
 dumq; omniū aptissimi: unde mihi quū dudum secus ui-
 deretur, nunc eidē merito fecisse uidemini, qui sic Ores-
 tem, ac Pyladem in deorū numerū retuleritis: Verum
 illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq; bonus
 esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ
 sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uirorum,
 alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi non pu-
 taram amicitiam usq; adeo cultam fuisse quondā apud
 Scythas, magis autem quod barbari essent, atq; agre-
 stes, similtate quidē, ira, rabieq; perpetuò cōmitti: ami-
 citiam uero, ne in familiarissimos quidē exercere soliz-
 tos: idq; conijciens, quum ex alijs quæ de illis audimus,
 tum ex hoc, q; progenitores suos uita defunctos deuo-
 rant. T O X A . An nos Græcis quū alijs in rebus, tum
 in his quæ ad parentum attinent cultū, sanctiores, ma-
 gisq; pij simus, in presentiarum haud quaquā conten-
 derim. Quod autem nostrates amici longe fideliores
 sint amicis Græcis: quodq; amicitiae ratio maior apud
 nos, q̄ apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per de-
 os Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ per-
 spexi, dixero, multū iam temporis apud uos uersatus:
 uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amici-
 tia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo nō
 solū p̄ sermonū dignitate nō exercere, ut sat uobis sit
 prædica

predicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negotio aufugitis. Ceterum quum Tragoedi in scenam progressi, istiusmodi amicitiae uobis res presentant, plerique laudatis atque applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis prestare audetis. Quin si quando forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescent uobis multe illae tragodiae, uosque similes relinquunt inanimibus istis, ac mutis personis, quae diducto ritu, atque immanebiantes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in prestanda ea praecedimus. Quare si uidetur, ita in praesentiarum agamus, priscos illos amicos ualere finamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuisse, recensere ualeamus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauib; adductis testibus, nempe Poetis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thespei Perithoiq; neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusque contextuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atque eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Graecanicas. Et in his uter superarit, melioraque produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcher

pulcherrimum honestissimumq; certamen decertaritt
adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singula-
ri uicto certamine dextrā amputari (nam ea est apud
Scythas uicto pœna) quā in amicitia quopiam infe-
rior iudicari, præsertim Græco, ipse Scythā quum sim.

M N E S. Quanquā est haud mediocris negocij, cum
uiro, ita ut tu es, bellatore, singulāri certamine cōgre-
di, tum admodum instructo misilibus ac penetralibus
narrationibus, haud tamen usq; adeo ignauiter, tam ci-
to uniūersam deferens Græciam, tibi cessero. Etenim
uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantū uice
rint Scytharum, quantum fuisse declarāt tum fabulæ,
tum uetustæ uestræ picturæ, quas paulo ante scite ad-
modum representabas, Græcos omneis, tot nationes,
tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si
fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed
linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos
oportet, numerum ne eorum, quæ amice quis gesserit,
an magis quo plures alteruter amicos referre poter-
rit, hoc uictoria dignior uidebitur? T O X A. Nequa-
quam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerū
si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur
præstantiora, magisq; penetrantis, tum nimirum etis-
am si numero paria sint, opportuniōra magisq; leta-
lia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus ac-
commodabo. M N E S. Probe loqueris. Statuamus
igitur quot erunt satis. T O X A. Mihi quidem satis

L V G.

8

fore

fore uidetur, si uterq; quinq; narret exēpla. **MNES.** Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera dicturum, alioqui fingere eiusmodi, nō admodum fuerit difficile, palām autem refellē non queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidē. **TOXA.** Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. **MNES.** At quis tibi ē dijs nostratibus, num satisfaciat Iupiter Philius? **TOXA.** Et maxime. Ego quoque tibi nostratem iurabo, meapte in lingua. **MNES.** Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcūq; dicturus sum apud te, ea nimirū uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perciperim, narraturum, nihil ex meipso cōminiscentem, alleuantēq;. Ac primo quidē loco, Agathoclis Diniaēq; amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidē præcipuus, ita ut re declarauit: cæterum reliquis in rebus uulgo Samiorū nihilo præstantior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à puero intercesserat. Porro Dinias supra modum ditatus est, & quemadmodū solēt ij, qui nuper opes nacti sunt, cōplures & alios secum habebat, satis quidem idoneos illos, & ad compotandū, & ad uoluptariā consuetudinem, ab amicitia uero lōge alienissimos. Atq; inter hōs interim habebatur Agathocles, cōuiu: batq; & cōportabat illis, nō admodū approbans eam uiuēdi rationē.

Dinias

Divias autem nullo hunc potiore habebat, quam ca-
 teros adulatores. Tandē etiā offendere coepit, crebri-
 us obiurgans, molestusq; uidebatur, quippe qui admo-
 neret eum maiorū, praeceperetq; ut servaret, quae mul-
 to labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob haec
 ne ad comessationes quidem illum deinceps adhiberet,
 sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Aga-
 thoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persua-
 sum est, quod adamaretur à Chariclea Demonastis
 uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus
 civilibus primarij. Iam & literula à muliere ad illum
 uenitabāt, & sarta semimarcida, & mala quaedā ad-
 morsa: deniq; quicq; ad hanc lena machinātur in ado-
 lescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibus-
 dam inferant, primumq; hac incendunt opinione, quod
 sese credāt amari. Nam plurimū illicit & hoc, preser-
 tim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes
 in casses inciderint. Erat autē Chariclea urbana quidē
 & elegans muliercula, at supra modum meretricia,
 semperq; illius, quicūq; sorte adiisset, etiam si quis ad-
 modum leuiter concupiuiisset: quin si uel aspexisses dun-
 taxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum
 erat, nē quando recusaret Chariclea: admirabilis autē
 alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere a-
 matorem, & ambiguus quū adhuc esset, totū subige-
 re: at quū iam teneretur, incitare, ac magis magisq; ac-
 cendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidio:

deinde iniecta suspitione, quasi ad alium sese deflexura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amantes instructa. Hanc igiur tum Dinia adultores accersuerant in adolescentulum: multaq; adsimulabāt, quo eum in amorem Charicleae impelleret. Illa porrò quae complureis iam adolescentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atq; inexpugnabile malum: ubi nacta manibus est simplicem, & huiusmodi artium imperitum adolescentulum, haud quaquā amittebat ex unguibus: sed undiq; oppugnans tentansq;, ubi iam omnium esset compos, tum ipsa dum captat capta perijt, tum infelici Dinia innumerabilium malorum extitit causa. Nam primum quidem statim literulas illa ad illum dat: ac subinde misit ancillulam, quae renunciaret ut fleret, ut uigilaret: postremo ut misera pro amore suffocatura esset sese: donec iam beatus ille persuasus, sibi formosus esse uideretur, atq; Ephesiorum uxoribus praeter ceteros adamabilis. Ac tandem in congressum adductus est multis precibus exoratus. Et ex eo quidem tempore facilis iam erat cōiectura, fore ut caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem congressi docta: & in loco flere: & inter loquendum miserabiliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & aduenti obuiam occurrere: & formam colere. sic ut maxime placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus

quibus omnibus in Diniā usa est. At ubi sensit excruciarī, iamq; amore illaqueatū, ac subiugū esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoq; efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem) Neq; postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari se, qui iam amorē persensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neq; durare quibat, quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatorēsq; ad sese accersebat, ac Chariclæ nomen inclamabat: imaginēq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solū abiiciens sese iactabatur: plañe q; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri, non pro malorū aut corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famule, uerstes florulentæ, auri quantū optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulū Cretensem, bene nummatū uenata est, atq; ad illum desciiuit. Iam uidelicet illū adamabat: atq; is quidem credebat. Itaq; Diniās neglectus nō à Chariclæa modo, uerū etiam ab assentatoribus (nā isti quoq; ad Cretensem amatorem iam desciiuerāt) abit ad Agathoclem, iam pridē non inscium, q̃ illi res misere haberent. Ac pudescent quidē initio, tamen exposuit omnia, amorē, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa,

non uicturum sese, nisi cum Chalicea consuetudinem haberet. Ille uero intempestiuum esse ratus id temporis exprobrare Diniae, quapropter ex amicis unū sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisse: diuendita, quam unā habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit talenta tria. Quae simulatq; recepisset Dinias, haud clam erat Charicleae: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literula, & expostulatio, quod iam diu sese non adisset: concurrerunt item adulescentes applaudentes, ut uiderunt Diniae adhuc esse quod daret. Cum autē pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; primo fere somno, essetq; intus Demonax Charicleae maritus: siue quod alioqui praesenserat: siue de composito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendere, ignem ac flagra minitans: neq; non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porro reputans quibus in malis esset: ueste quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charicleam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & ueste saepius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde cōprehendere conati, quum in hos quoq; ferro insiliret, ipsi quidē aufugerunt. Dinias autem clam sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad aurorā usq; apud Agathoclem diuersabatur: pariterq; & qua

& quæ facta essent reputabant, & quid in posterum
 esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, mi-
 lites aderant, (iam enim res erat diuulgata) compres-
 hensumq; Diniam, nec hūc inficiantem homicidiū, ad-
 ducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam mode-
 rabatur. Hic eum ad Persarū regem remittit. Nec ita
 multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex
 Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad ui-
 ueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in res
 bus nunquam absuerat, tum pariter soluit in Italiam,
 & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, ne-
 que usquam defuit officio. Porro ubi iam in exiliū pro-
 fectus est Dinias, ne tum quidem desertus est ab amico.
 Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur
 in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quū iam
 rerum necessariarum omnium inopia laborarent, lor-
 cās seipsum purpurarijs, unà cū alijs urinabat, quodq;
 hinc partū est referens, Diniam alebat. Quin & agro
 tanti diutissime inferuiuit: & ubi uita defunctus est, no-
 luit unquam in patriam reuerti, uerū inibi perseuera-
 uit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuū ami-
 cum deseruisset: Hoc tibi Græci factū amici retulerim,
 quod quidem non ita pridē accidit, haud enim scio an
 anni quinq; præterierint, quod Agathocles in Gyaro
 mortē obiit. TOXA. At utinā iniuratus ista Mne-
 sippe dixisses, uidelicet quo mibi fas esset, eis nō habe-
 re fidem. Adeo Scythicū quendā amicū Agathoclem

istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. M N E S. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans proferro se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadū occasum, collecticios quosdam homines uehementem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonē Chalcidēsem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos aequaleis fuisse: uerum Euthydicū ualentem, robustumq; Damonem contra, sup pallidum atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaque ad Siciliā usq; feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Ceterum ubi transmissso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immancis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quae aliae tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna; praeterea & funes quosdam trabentes, quo nimirū uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet, uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut conijcio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaque succlamasse quum

quum praeſocaretur, uixq; ſeſe ab undis ſuſtolleret. Porro Euthydici ſimulatq; audiſſet (nam forte fortuna nudus in ſtrato tum erat) abiiciſſe ſemet in mare, arreptò que Damone, qui iam deficiebat (diutius enim iſta uideri poterāt, luna ſcilicet relucente) unā iuxta illum naſſe, ac ſubleuaſſe. Ac uoluiſſe quidem illis opitulari ſeſe miſeratos uirorum calamitatem, uerum nequiſſe, quod uento praeualido raperentur. Illud tamen ſeciſſe, ſuberra complura ad illos proieciſſe, tum ex contis aliquot, ut ab his ſuſpenſi natarent, ſi quem forte ex eis nanciſcerentur, poſtremo ſcanſoria quoq; tabulata, que quidē erant neutiquā exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quiſquā edere queat in hominem amicum, qui noctu decidiſſet in mare, uſque adeo ſeuiens, quā communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquae ſeſe adglomerantis, ſpumam undiq; efferueſcentem, noctem, ac deſperationem. Ad hæc illum iam praeſocari incipientem, uixq; undis extantem, manuq; porrigentem amico: hunc autē incontinentanter inſilientem ſimulq; nantem, prorſuſq; ſollicitum, ne ſe prior Damon interiret. Sic enim proſecto cognosces, quod baud ingeneroſum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrū perierunt uiri Mneſippe, an ſalus quæpiam ex inſperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, ſeruati ſunt, quā

g 5 hodieq;

hodieq; Athenis agunt, ambo philosophia dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiq; mali sunt, ut ego quidē autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, et ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queat. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam, atq; in senectâ fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autē illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoq; partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; dicebant

cebant. Nemo certe aderat, qui nō cum risu discederet, quod eiusmodi hereditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Si quidem persoluēt Eudamide, superstites etiam ipsi hereditatem tradent mortuo. At heredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscences rataq; facientes ea, quæ erant testamento mandata. Ita que Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamide, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotē, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodē die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, numnam leue amicitie argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neq; deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus è quinque? ΤΟΧΑ. Et iste quidem egregius, quamquàm equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quod & ipse eadem fuisset futurus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium heres. ΜΝΕS. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo: Zenothemim Charmolœi, Massilia oriundū. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat

apparebat. Aſidebat illi uxor in rheda iter facienti,
quã alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra cor-
poris parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum
quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum
demirarer, ſi decorus ille quum eſſet, ac uenuſtus, ſuſti-
neret cuiſmodi mulierem ſibi adiunctam: is qui mihi
eum commonſtrabat, cauſam exponit, quare in id ma-
trimonium incidiſſet: nouerat enim comperte omnia,
nam ipſe quoq; Maſilienſis erat. Menecrati (inquit)
huius ſæde patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti
ac honorato, ipſe iſdem rebus par. Deinde aliquanto
poſt, facultatibus exutus eſt ex condemnatione Mene-
crates, quo tempore pariter infamis, et ad capeſſendos
magiſtratus inidoneus eſt iudicatus à ſexcentum uiris,
tanquã qui ſententiam iniquam pronunciaſſet. Ad
hunc autẽ modum, inquit, nos Maſilienſes mulctamus,
ſi quis corrupte iudicet. Grauius itaq; ſerebat Mene-
crates: primum, quod eſſet condemnatus: deinde, quod
ẽ diuite pauper: poſtremo, quod ex nobili repẽte factus
eſſet infamis, ac reiectitiuſ. At præter cætera cum ipſa
diſcruciabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem
& octo, quam ne cum omni quidem patris ſubſtantia,
quam ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſ-
ſet quiſquã ingenuus ac pauper facile accipere, quã
tam infelici fuerit forma. Quin & cõcidere dicebatur,
idq; circa lunam creſcentem. Hæc ubi apud Zenothe-
mim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates.

Neq;

Neq; enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atq; hæc eloqueutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domũ. Ibiq; opes, quæ illi multæ erāt, partitus est cum illo, ac cœna parari iussa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam e necessarijs cui piam persuasisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Postea quàm autem conuiuium peregerant, libassentq; dijs, tũ uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam bodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, doctem autem iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti. Illo uero respondente, absit ne feceris, ô Zenothemis, nẽue ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus, conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamũ: ac paulo post prodiit, ea deuirginata, atq; ex eo tempore cum illa uiuit, supra modum diligens, & quemadmodum uidet, circumferens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerum etiam perinde atq; glorians de eo, sic ostentat, propterea quod negligit corporis firmam ac sœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur cum sexcentum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinem. Quanquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formosissimus

mosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neq; distul-
est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus
oleaginis coronatū, ac pullis amictū, quo plus mis-
erationis auo conciliaret. At infans arridebat iudici-
bus, manibus complodebat. Itaque curia commota su-
per illo, remisit multam Menecrati, atq; ille iam rei,
famēq; restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudi-
ces. Hæc affirmabat Masiliensis Zenothemim amici
gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neq; qualia
passim Scythæ faciunt, qui concubinas formosissimas
summa cura deligere dicuntur, Restat nobis quintus.
Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dice-
re, Demetrio Suniensi præterito. Nauigarat in Aegy-
ptum Demetrius, unā cum Antiphilo Alopecensi, qui
cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque
ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus,
ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rhor-
dio illo sophista, Antiphilus uero medendi scientiam
exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in
Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memmo-
nisq;. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, um-
bram non iacere: Memnonem autem uocem edere, ex-
oriēte sole. Harum igitur rerum cupiditate addu-
ctus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur,
ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso
Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere at-
que aestu defessus esset. Huic autem interea calamitas
incidit

incidit, quæ singularem quempiam amicum postular-
ret. Nam puer eius ut nomine, ita et patria Syrus, ini-
ta societate cum sacrilegis aliquot, unâ cum illis in An-
nubis templum irrupit: sublatoque deo, ad hoc phialis
aureis duabus, tum caduceo, aureo et hoc, neque non
cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia ap-
ud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi,
(capti enim fuerant, diuendentes nescio quid) rem om-
nem protinus confessi sunt, districti in rota: deportar-
tiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatae
depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas.
Syrus itaque illico uinctus, unâque herus huius Anti-
philus: atque is quidem interea dum præceptorem au-
dit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi
qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominē tan-
quam qui templū Anubis sacrilegio compilasset: seseq;
impiari credebant, si cū illo bibissent, aut edissent. Por-
rò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo,
conuasantes, fuga discesserūt. In uinculis igitur erat mi-
ser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim
omnium, quantū in carcere erat, fontiū scelestissimus.
Porro præfectus carceris Aegyptius, homo superstitio-
sus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci ui-
ces, grauis Antiphilo imminebat. Quod siquādo defen-
deret, affirmans se nihil eiusmodi patrasse, impudēs ha-
beatur: atq; hoc nomine multo etiam magis erat inui-
sus. Subegrotabat itaq; iam, maleq; habebat: nec mirū:
quippe

quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura
sinceretur protendere, ligno inclusa: nam per diem cata
sta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cor
gebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper domici
lij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq;
angustū prementibus: adeo ut uix respirarent: tum fer
ri stridor, ac somnus exiguus: hæc omnia molesta erāt,
atq; intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum in
sucto, minimeq; ad tam durum uitæ genus exercitato.
Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere
posset, reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sci
ens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerāt quo
in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenisse
set: tum quidem admissus nō est, propterea quod uestipe
ra iam esset: & carceris custos iam dudum oclusis for
ribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At ma
ne quum esset ingressus, multis uidelicet precibus ad
missus, accedēs multo tempore quærebat Antiphilum:
quippe malorum multitudine sic immutatum, ut cogno
sci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquem
que contemplabatur: eorum more qui familiarū cada
uera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod
ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis fi
lium: ne longo quidem tempore potuisset agnosci quis
nam esset, usque adeo præ malis erat transfiguratus.
Vt uero ad uocem agnitam respondisset; atq; ad eunte
illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam
atq;

atq; impexam, ostendit sese quis esset, Hic ambo collapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verū aliquanto post, posteaquam & ipse sibi reditus, & Antiphilum recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iurabat. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inferuiensq;. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usq; diem, oneribus gestandis non parū lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quō illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autē, in amici curam assatim suppeditabat. Atque interdū quidem aderat Antiphilo, quō illum consolaretur: ubi uero nox occupasset, pro carceris foribus factō ex herbis thorulo, substratisq; frondibus, acquiescebat. Et in hūc quidem modum aliquandū degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & custodiæ exactissime obseruatæ, neque deinde quisq; admissus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quum alia uia nō pateret, qualiteret amico adesse: adito præfecti collega, seipsum desert, tanquā in irruptione templi Anubis cōmunem operam

addidisset. Id simulatq; confessus est, abductus est illico in carcerē, ac ductus ad Antiphilū. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quō sua ipsius incommoda negligeret, cum & ipse interim egrotaret: illud autē curā haberet, quo pacto fieri posset, ut ille & quamplurimū dormiret, & minimum angereetur. Atq; ita cōmode tolerabant, cōmunicatis inter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddā accidit, quod finē fermē eorū imponeret calamitati. Siquidē ē uinctis quispiam, haud scio unde nactus limam: adiunctis cōiuratis captiuorū plerisq;, catenam infecuit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc infertis, soluitq; omnes. Qui quidē facile trucidatis, quippe paucis custodibus, conglobati profiliere. Atq; hi quidem illico quō quisq; poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cōprehensi. Porro Demetrius & Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Ut autē diluxisset: Aegypti præsēs, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autē ijs, qui erant cū Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud quaquānsat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autē Demetrius, sibiq; non mediocribus in rebus iniuriā fieri pretendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel cōmiseratione, uel ob id laudis, quod nō aufugissent, dimitti. In

ti. In summa, compulere iudicē, ut causam exactius ex-
tuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos, collau-
datos illos, Demetriū autē seorsum quoq; admiratus, li-
beros esse iussit, consolatus super pœna quam tulerant,
præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos mu-
nere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachmar-
um decem milibus: bis tanto Demetrium. Ac Antiphi-
lus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autē
sua quoq; uiginti milia relinquens amico, concessit in
Indiam: profectus ad Brachmanas, tantū hoc loquutus
Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quod
tum ab eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia,
quoad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit
paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico,
quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt
Toxaris amici Græci. Quod ni initio notasses nos, tan-
quā qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relatu-
rus eram tibi complures orationes, atque eas egregias,
quas Demetrius habuerit in iudicio: quum interim pro
seipso nihil responderet: Pro Antiphilo uero lachrymas
funderet, atq; etiam supplex esset: totamq; causam in se
se reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos libe-
ros fecit. Hos igitur paucos ē plurimis, quos mihi pri-
mum memoria suggestit, tibi narrauerim præclaros ac
firmos amicos. Quod reliquū est, iam decedens a nar-
ratione, tibi dicēdi partes trado. Tu porro uti Scythas
his nō inferiores referas, sed lōge præstātiōres, tibi ipsi

cure fuerit, siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verū oportet strenuū præstare uirū. Etenim res quædam uehementer ridicula tibi contigerit, si cū Orestem ac Pyladem admodū sophistice laudaris, pro Scythia dicēs, orator ignauus appareas. TOXA. Rescete tu quidē Mnesippe: qui quidē ad dicendū etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua execetur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidē quemadmodū tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharū mos) præsertim quum res ipsæ longe magis loquantur, q̃ uerba. Nihil autē eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in cōmemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierē: aut si quis amici filie nubenti pecuniolā donauerit, duo talenta: ac per Iouē, si quis sponte eat in uincula, quū certo sciat se paulopost esse soluendum. Admodū enim leuia ista: neq; quicq̃ inest in his, uel magni negocij, nel uirile quod sit. Cæterū ego tibi referā multas cædes, bellaq; et mortes, amicorū causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cū Scythicis cōferantur. Neq; tamen istuc sine causa facitis, sed merito parua ista miramini: propterea quod nō sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitie, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodū nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tēpestas enim tibi opus fuerit, ad hoc ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, et aut inuadimus alios, aut cedimus

dimus inuadentibus, aut ubi forte cōcurrimus, pro passis praedaq; pugnamus. Hic potissimū opus est bonis amicis, eoq; quā firmissime constituimus amicitias. sola haec arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi cōmemorare, quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodū uos, neq; si quis equalis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quempiam uirū conspexerimus, quiq; praeclara facinora parare possit, in hūc omnes studio incumbimus, et quod uos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis nō grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias ceteris repulsis, delectus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandū, qđ sit maximū: nimirum et uicturos eos pariter, et mortem appetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, nō est quicquam quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera, ad summū tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes iste atq; adulterae uxores: arbitramurq; iam non perinde firmam illius amicitiam fore, posteaquā est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quae nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conspectu cū Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus

Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidē isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventū & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MENEIP. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde recte facis, qui nullū deorū iures. TOXA. Quid tu narras? An nō tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tantū quā qui uita sit causa: per Acinacē uero, ut qui mortis sit autor. MENEIP. Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculū, lanceam, uenenū, funem, atq; his consimilia. Quandoquidē uariius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOXA. Vide quā contentiosē nunc, quāq; litigiosē isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationē meam. At ipse loquente te, silentium agebam. MENEIP. Age, non sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge cōfidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi filebo. TOXA. Quartus igitur agebatur dies Danidamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromata, cum equitum decem

cem milibus: peditum autem ter tantum aduenisse fere
 batur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, ne
 que expectantes illorum insultum, omnes quidem cede
 re cogunt, complures autem repugnantes occidunt,
 nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tra
 nans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium
 copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id tempo
 ris castra fueramus metati, haud scio quo consilio Ar
 ebiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Ta
 naidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, &
 captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curris
 bus potiebantur, atque ijs plerisq; cum uiris captis, &
 sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constu
 prabant. Nos porro rem indigne tulimus. At Amizor
 ea quæ duceretur (erat enim captus) nominatim inclar
 mauit amicū, misere uinctus, simulq; calicis & sangui
 nis cōmonefecit. Quod simulatq; exaudierat Danda
 mis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, trans
 iit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerūt in
 illam: iam confixuri, nisi succlassset: Zirim. Hoc uer
 bi si quis sonuerit, postea nō interimūt, sed recipiūt, tan
 quā dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad il
 lorum ducem adductus, reposcebat amicū: Ille redem
 ptionis premium postulabat. Neq; enim prius dimissu
 rum sese, nisi maximum pro illo recepiſſet. Tum Dan
 damis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis dire
 pta sunt: quod siquid est quod nudus præstare queā, id

sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, me ipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcumq; tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum temet dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradita amicū abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic protinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti, iamq; precium persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est inuites illi: unaq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factum animum reddebat Scythiis omnibus, neq; iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quod apud nos esset bonorum maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se preparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidem ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porro Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipse semet ex oculauit. Atq; ita sedent ambo, omniq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinque adiungere: etiam citra iusiurandum, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem

talem

talem narrasses, non sum nescius, quantas adornande
 rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quæ
 admodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit ex-
 cecatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, &
 quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulan-
 tes, beneq; ominâtes, atq; id genus alia: cuiusmodi uos
 ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere.
 Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius
 Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à le-
 ne Basthen amicum conspexisset: nam sorte simul crāt
 in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admo-
 tus esset, atq; unguibus lanicaret, desiliens & ipse, inuo-
 lauit in tergum beluæ, reflexitq; in sese prouocans,
 auertensq; atq; inter dentes digitos inferens, conatus
 quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo
 omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuer-
 tit, atq; ipsum quoq; circumplexus occidit. At ille ma-
 riens (nam tanto anteuerit) acinacem in leonis pectus
 defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem
 sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se iui-
 cis: altero amicorū, altero è regione leonis. Iam ter-
 tio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lanchatæ,
 & Arfacomæ amicitiam. Hic enim Arfacomas depe-
 ribat Maxeam Leucanoris filiā, qui regnabat in Bos-
 poro: tum quum legatione fungeretur super tributo,
 quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id tempo-
 ris tertium iam mensem ultra diem legitimum distule-

rant. In conuiuio igitur quum Mazeam uidisset proceram atq; decoram uirginem, amore captus est, grauiusq; discruciabatur. Iam itaq; quæ de tributis ager bantur, crant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusq; rebus fræti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq; id temporis forte fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates Lazorum princeps, & Adyrmachus Machlyne dux, alijq; cum his permulti. Oportet autem unūquenq; procum, posteaquam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, cōuiuari cum reliquis, tacitūq; ac eumbere. Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq; regna & opes commemorātes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non libauit (neq; enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazeam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arfacomā, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantū pecorū, aut quantum

tum habes plaustrorum Arfacoma: nam *his* rebus uos diuites estis. Imò nec plaustra, inquit, possideo, nec arma: uerũ sunt mihi duo amici, honesti, probiq; quales alij Scytharum nemini. Actum quidẽ ista dicens, risus est, contemptuq; habitus, uisusq; temulentus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponfam abducturus erat in Maotidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quemadmodũ reiectus esset à Rege, risuq; habitus in conuiuio, quũ pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quãtas haberem opes: nempe uos, ó Lonchates atq; Macenta, uestramq; beneuolentiã longe prestare, multoq; firmiorẽ esse Bosporanorũ opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq; & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandã sponfam, quod aureas phialas se diceret habere decem, præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus graues. Proinde, ó amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantũ minimum illata, nõ mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia cõtumeliæ pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quẽadmodũ cœpimus quũ coniungeremur: nimirũ ut unus homo simus, *isde* dolentes, *isde*mq; gaudentes. Imò, inquit Lonchates,

unusquis

unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quæ in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negotium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arsa come me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero sponsam ereptâ huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arsa come, inter hæc (nam his peractis uerisimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quantam potes maximam. Facillime autem plurimos adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod nobis non pauci sunt familiares: Maxime uero si deseris in tergore bouis. Hæc ubi placuissent, hic quidē quantum potuit, rectâ profectus est in Bosporum, puer da Lonchates; alter, id est, Macentes ad Machlyenses, eques uterque. At Arsa comes domi manens, & cum equalibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit, Demum & in tergore bouis desedit. Consuetudo autem de sedendo in tergore bubulo huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio latus est, cupitq; ulcisci, neque par esse pugna uidetur: tum boue immolato, carnes frustulatim coccisat, igni torret. Dehinc ipse porrecto humi corio, sedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximum est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, aduentibus domesticis: preterea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit, ac de-

xtro

ātro pede tergum bouis calcans, pro facultate polli-
 cetur: hic quidem equites prābiturū se quinq; suopte
 cibo, suoq; stipendio: ille decem: alius plures: alius arma-
 tos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, se ipsum
 duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens non-
 nunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus,
 et certissima fide coheret, et hostibus expugnatu dis-
 ficillimus est: non aliter, quā si iureiurando esset ad-
 actus. Nam in tergū ascendisse, instar iurisiurandi est.
 Arfacomas igitur his in rebus procurandis satagebat:
 coieruntq; illi equites quidē circiter quinquies mille;
 tum armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lon-
 chates ubi ignotus peruenit in Bosporū, Regem adit,
 tractantem quiddā de regni negocijs, aitq; uenire qui-
 dem sese publico Scytharum nomine, sed priuatim res
 maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publi-
 cis, inquit, negocijs, hęc in presentiarum denunciant
 Scythæ: ne uestri pastores in planiciem usq; transgre-
 dianter, sed intra Trachonem pascant. Ceterum latro-
 nes de quibus expostulatis quod regionem uestrā in-
 cursent: negant eos publico consilio emitti, sed priua-
 tim sui quenq; lucri causa prædari. Quod si quis illo-
 rum deprehendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animade-
 uertas. Hęc quidem illi denunciāt. At ego tibi indico,
 grauem in uos insultum futurum ab Arfacoma Mari-
 ante filio, qui nuper legatū egit apud te, idq; (opinor)
 suum filiam tuā postularit, non asequutus sit abs te:
 ob id

ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimum iam diem, cōtractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiuī (inquit Leucanor) et ipse, cogi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arfacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mibi autem inimicus est Arfacomas, grauiusq; fert, quod sibi praeferat à natu maioribus, et quod in omnibus illo uidear esse praestantior. Quod si mihi spononderis alteram filiam tuam Barcetim, aliorum qui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quā ob causam iratus esset Arfacomas: nimirū ob nuptias, tum aliās quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te praestitūrū pacta, neq; inficiaturum. Id quū fieret, iamq; resupinatus in caelum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic, ne quis praestantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iniurandum edamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quā longissi me. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidē introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio

dio, simulq; altera manu obturato ore, ne uocifreretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput defectum, sub
 eblamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim
 cum illo, breuiq; sese dicēs adfuturum, tanquam ad ne-
 gocij quippiam emitteretur ab illo: Atq; ita reuersus
 eò, ubi equum uinctum reliquerat, conscenso illo, rede-
 quitauit in Scythiam. Porro nemo est eum insequutus:
 quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat,
 tum ubi rescissent, factiose de regno decertatibus. Hæc
 itaque gessit Lonchates, præstititq; promissum allato
 Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus cer-
 tior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad
 Machlyenses: primusq; illis nunciū attulit de Rege tru-
 cidato. At populus, inquit, te Adyrmache, gener cum
 sis, ad regnū uocat. Proinde fac ut ipse prior occupās,
 imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, pu-
 ella uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim
 isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bospora-
 norum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego por-
 rò non solum Alanus sum, uerum etiam sponse tuæ
 cognatus maternus: siquidem nostra è gente Master-
 ram Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum,
 missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania: denun-
 ciantibus ut quàm potes ocysime, te recipias in Bos-
 porum, neque per negligentiam committas, ut impe-
 rium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus
 est Leucanoris, tamē Scytharū partibus semper fuit,
 cum

cum Alanis similitates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horū utrunq; Alanis cum Scythis, nisi quod nō magnopere comati sunt Alani quem admodum Scythæ. At Macētes in hoc quoq; illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatū, quā Scytham. Itaq; his rebus factū est, ut illi fides haberetur, putareturq; Mastææ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, O Adyrmache, ad utrūvis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporū, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spontam adducere. Istiuc equidem, inquit Adyrmachus, longe malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unā proficiscaris in Bosporum, unum duntaxat equitē numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorū instar fueris. Atq; ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macente tradens ducendā Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum infiliens & ipse, nequaquam deinceps ad Meotim iter faciebat, sed despectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitæorum montibus, quum uirginem interrim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usq; perueniens est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper

*paulisper astans exanimatus est. Porro Macentes Ar
 sacome Maxeam in manū dans : Accipe, inquit, à me
 quoq; id quod sum pollicitus. At illo ad insperatū spe
 ctaculum stupefacto, gratiasq; agente: Desine, inquit,
 Macentes ac noli me alium à seipso putare: nam mihi
 prorsus gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est,
 ac si sinistra mea gratias agat dextræ, quod uulnera
 tæ sibi subministravit, atq; officiose curam egit egro
 tantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, si iamdu
 dum commissi, & quatenus licet in unum conflati, ma
 gnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiose
 quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit,
 quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc qui
 dem modum Arfacome gratias agenti, Macentes re
 spondit. Ceterum Adyrmachus ubi sensit insidias, non
 perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus rerum
 potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat
 diuersatus: uerum in patriam reuersus, contractis in
 gentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiā: pau
 lōq; post irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq;
 poterat secum ducens, tum Alanos & Sauromatas ac
 cersitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem co
 pijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta milia con
 fecerunt, atq; ex his tertia pars equites sagittarij. Nos
 autem (nam & ipse ad hanc expeditionē contuleram,
 addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equi
 tes ad plenū instructos centum) cōtractis haud multo*

minus triginta milibus, unâ cum equitibus operiebatur insultum, ductore Arfacoma. Vt autem admoventes illos cõspeximus, contraduximus agmen. præmissis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectû est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, undequaq; cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic ut uehementer laboraretur à nostris, qui tenebâtur obsessi. Et iam pleriq; arma proiecerant, quorum in numero forte erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femore, puta Lonchates: Porro Macentes securi sauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod simul atq; sensit Arfacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere cœpit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam usque dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost & Alanorum.

Denique

Denique cum his Græci quoq; . Atq; ita redintegrato
 prelio, nos superiores extitimus, diuq; sumus insequun-
 ti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die
 ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq;
 amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum
 pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obsides dat-
 uros se confirmabant. Alani ita eam inuasionem com-
 pensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomi-
 ne uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore no-
 bis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, in-
 primis autem Arfacomæ & Lonchata: pax inita, duo-
 bus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Hui-
 usmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa fa-
 cere. M N E S. Tragica prorsus, ó Toxari, fabulioq;
 similia. Et propitius sit Acinaces & Ventus, per quos
 iurasti: si quis ista non credat, non admodum repre-
 hendendus esse uideatur. T O X A. At uide, uir egre-
 gie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiscas-
 tur. Quanquam non me deterrebit non habendo si-
 dem, quo minus & alia his consimilia referam, quæ
 nouerim à Scythis esse gesta. M N E S. Tantum ne
 longum facias, uir optime, neque usq; adeo admissis, uar-
 giq; utare sermonibus: ut nūc sursum ac deorsum Scy-
 thiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporū
 discedens: postremo rediens prorsus abutere silentio
 meo. T O X A. Parendū tibi & hāc prescribēti legē,
 dicendumq; paucis, ne fatigeris unā nobiscū, audiende

circūcursitans. Quin magis ausculta, quæ in me ipsum
amicus Sifinnes nomine præstiterit. Quum enim Athe-
nas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græca
nicarum literarum, appuleram Amastrin Ponticam.
Ea est urbs haud procul à Carambe disita in promon-
torio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur
autē Sifinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res
quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq;
in nauī subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali:
interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa,
adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem suffu-
cere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cogni-
to quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uici-
nos, qui plures erant, uel hospitem, ueriti ne plerisque
sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo
sublatos esse Daricos quadringētos, tum uestium per-
multum, ad hæc tapetia quedam, deniq; quicquid ha-
bueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid
esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe pe-
regrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis,
statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusquā
ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel
fame, uel siti enecto. Contra Sifinnes consolabatur, ob-
secrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitas-
se sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die
baiulandis ē portu lignis allata mercēde uictum suppe-
ditauit: mane autem obambulans in foro, pompā quan-
dam

dam affpexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uirum lecti, uti morace de propofita fingulare certamen mirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negotij conditiones audiffet, accedens ad me: Caus post hac inquit, Toxari, ne te ipsum pauperem dixeris. Si quidem tertio abhinc die diuitem te reddidero. Hec ait, atq; interea egre parato uictu, quum iam fpectaculum effet institutum, fpectabamus & ipsi: etenim afsumptum me duxit in theatrum, tanquã ad iucundum aliquod, nouumq; fpectaculum Græcorum. Ergo ubi confediffemus, fpectabamus. Ac primo quidẽ feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitata, partim in homines quofdam uinctos emiffæ, nocentes quofpiam, ita ut conijciebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad fingulare certamen conducti, ac producto iuvene quodam prægrandi, dixiffet præco: Si quisquam uelitem hoc fingulari certamine congregi, prodeat in medium, præmium pugne accepturus drachmarum decem milia, Ibi protinus affurrexit Sifinnes defiliens, polliceturq; fe dimicaturũ, fimulq; poſcit arma. Tum acceptam mercedem, decem milia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unã proficifcemur, ſuppertetq; com meatus: ſin cecidero, ſepulto me, redi rurfus in Scythiam. Ego quidem his auditis ſingultiebam. At ille ſumptis armis, reliquum quidem corpus munivit: At galeam nequaquã impoſuit, ſed nudo conſiſtens

sistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus
 accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum
 sanguinis deflueret. Ego interim iam metu premortuus
 eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium
 obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus
 ad pedes illius procumberet. Ille sessus & ipse uulne-
 re, mortuo incumbebat: parumq; aberat, quin ipse quo-
 que efflaret animā. At ego accurrens erexi, animumq;
 reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus:
 sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis
 curatus à medicis, superuixit quidē, hodieq; agit apud
 Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus ta-
 men adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe nō apud
 Machlyenses, neq; in Alania gesta est: ut testibus care-
 at, & ficta credi queat: uerum complures extant Ama-
 striani, qui de pugna Sisinna memorant. Finem iam fa-
 ciam: si tibi quinto loco factū Abauchæ retulero. Ap-
 pulit aliquando Abauchas hic in Borystenensium ciui-
 tatem secum adducens & uxorem, quam unice dilige-
 bat, liberos duos, alterū quidem masculū lactentem, al-
 tera uero erat puella septem annos nata. Erat autem
 peregrinatiōis comes & huius amicus Gyndanes, at-
 que is quidem è uulnere laborans, quod in uia accepe-
 rat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cū quibus dum
 pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidē pos-
 set præ cruciatu. Itaq; noctu dormiētibus illis (nam for-
 te in cœnaculo quodā diuersabatur) ingens ortum est
 incendi

Incendium omniaq; circunclufit, iamq; flamma undiq;
domum circūdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis
liberis plorantibus, repulfa uxore, quæ inherebat, inſu-
ſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſ-
cendit, perrumpensq; euafit, ita ut nequaquam incen-
dio læderetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt,
monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uero ſe-
miuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exilijt ē flamma.
Deinde puella unā cum illa ueniens, penē & ipſa extin-
cta eſt. Poſt hæc quā probro obiectaret quiſpiam Ab-
auchæ, quod deſertis liberis, atque uxore, Gyndanem
extuliſſet: Imò liberos, inquit, denuo parare haudqua-
quam diſſicile: tum incertum, an hi boni ſint futuri: por-
rò amicum diu fuerit, priuſquam inueniam talem, quā-
lis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis
eſt exploratus. Dixi Mneſippe, ē pluribus hiſ quinque
propoſitis: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum,
aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis
igitur futurus eſt iudex? M N E S. Nemo. Neq; enim
conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſcin quid
agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo pro-
poſito ſcopo, ſumus iaculati: de integro delecto arbi-
tro, alia amicorū paria apud illum referamus: deinde
uter ſuccubuerit, ei tum quidē amputetur, uel mihi lin-
gua, uel tibi dextera. Aut ſi hoc crudele, quādo tu ami-
citiam admirari uiſus es: ego nibilo ſecius puto, nullam
eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neq;

pulchriorem : quim ipsi quoq; in unum copulati , illud
 approbamus : ut ex hoc die in totam usq; uitam simus
 amici , utriq; uictores , utriq; maximis potiti premijs :
 uidelicet pro unica lingua , unaq; dextra , binas uterq;
 habituri : atq; insuper oculos quoq; quaternos , pedesq;
 quaternos : in summa , duplicia omnia . Eiusmodi namq;
 quiddam est , cum duo tresq; copulatur amici , qualem
 Gfryonem scriptores depingunt , senis mambus , ter-
 nisq; capitibus hominem . Siquidem (ut mea fert opi-
 nio) tres illi fuerunt , qui communiter omnia gererent :
 ut dignū est his , qui amicitia coniuncti sunt . TOX A .
 Probe dicis , atq; ita faciamus . M N E S . Verum neq;
 sanguine opus est Toxaris , neque Acinace , qui nobis
 amicitiam confirmet . Hæc enim confabulatio , & quod
 eadem amamus , id multo certius est calice . illo quem
 bibitis : propterea quod huiusmodi non obligationem ,
 sed animum postulare mihi uidentur . TOX A . Pla-
 cent ista , iamq; amici atq; hospites simus : tu mihi hic
 in Grecia : ego tibi , si quando in Scythiam perueneris .
 M N E S . Nimirum ut sis sciens , nequaquam me pige-
 at uel longius etiam proficisci , si tales amicos
 nancisci liceat , qualem esse te To-
 xari ex tua oratione
 conijcio .

Reueren

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMI

no, D. Renato episcopo Carnu

tensi, Erasmus Roterodamus

S. D.

V M multis modis compertam haberem,
 C ornatissime pater, quàm candide de meo
 ingenio, meisq; nugis tum sentias, tum
 predices, uir aliqui naris emunctissime: Iamq; ad Ita
 licum iter accincto, per itineris comites nō liceret cel
 situdinem tuā interuifere: ut esset tamen interim quod
 te tui Erasmi cōmonefaceret, Luciani pseudomantem
 misfcleratifimum quidem illum, sed quo nō alius sit
 utilior ad deprehendendas coarguendasq; quorundam
 istorū imposturas, qui hisce quoq; temporibus uel ma
 gicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimulatis con
 donationibus, alijsq; id genus prestigijs, uulgo fucum
 facere solent. Eum igitur leges, uti spero, nō modo cum
 fructu aliquo, uerum etiam summa cum uoluptate, pro
 pterea quod intelligam te, licet præter generis clarita
 tem, fortune splendorem, muneris auctoritatem, serijs
 illis ac tetricis studijs absolutum, non solere tamen ad
 modum ab his etiam elegantioribus Musis abhorrere:
 et huiusmodi lusus nec inamœnos nec infrugiferos ara
 duis negocijs libenter intermiscere. Porro quicquid
 i s est, uel

est, uel nigri salis, quem Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt, id omne in uno Luciano copiosissime reperias licebit. Carnutēsis oppidi, tam splēdidum profecto, tamq̃ celebre phanum, fulmine confla-
grasse, dici non potest quā seram acerbe. Bene uale
in reditum ex Italia nostrū. Lutetia, Anno M D V.

LVCIANI ALEXAN

DER SEV PSEVDOMANTIS,

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

Tu quidem charissime Celse, leuē
forte quandam ac facilem promi-
ciam tibi mandare uideris, cum in-
iungis ut Alexandri Abonotichitē
impostoris uitam, cōmenta, neq̃ nō
audaciam prestigiasq̃ libro complexus, uolumen ad
te transmittam. Verū si quis ea conetur omnia ad plev-
nū enarrare, id profecto non minoris sit negocij quā
Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas lite-
ris prode: tantus fuit scelere, quantus ille uirtute. At
tamen si candide ignoscenterq̃ legere uoles, & quod
narrationi decrit, id ex te imputare atq̃ addere: cona-
tum hunc te autore capeſſam, & Augiæ bubile si non
omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis
aliquot elatis copinis: nimirum ut ex his coniecturam
facias

facias, quantus, quamq; immensus fuerit finis uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriam literarumque monumentis tradi uirum longe sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; responsurus est. Nam is quidem Tilliborilatro, nis uitam describere non est grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memoria prodemus, qui prope qui non in syluis ac montibus sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neq; qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq; paucas quasdam Asiae partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem, effigiem eius quoad potero proxime uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi representem, procerus erat, & aspectu decorus, planeque specie diuina quadam ac maiestatis plena

plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim nativa tectus, partim appositicia: sed hæc adeo scienter efficta, ut uulgus ferè nō sentisceret imitatio tam asceticamq; esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucentes. Vox dulcissima pariterq; clarissima. In summa quo ad hæc res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterum mens atq; animus, ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iuppiter, sexuatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam cum eiusmodi quopiam habere cōmerciū. Siquidē ingenio, solertia, acumine longe præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horū unūquodq; supra quam dici possit, illi suppetebat, quibus tamē pessimam in partem est usus. Et quū haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico nimirū omnium qui essent scelerribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior. Ceteris copibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoræ, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: ceterū si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed bene tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima que que

Et probrosissima, quæ de Pythagora per calumniâs
 feruntur (quibus equidem haudquaquam fidem perin-
 de ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum,
 ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam ad-
 æquent Alexandrinæ uersutiæ. Prorsum enim imagi-
 nare mihi, et cogitatione finge, quàm maxime uariant
 ingenij temperaturam, indolemque ex mendacio, dolis,
 periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacem, uer-
 satilem, et ad efficiendum quæ cogitasset nullum resur-
 gientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiusque
 facile fides habenda uideretur: tum quæ mire simulas-
 ret optima quæque, ea quæ à mente essent diuersissima,
 præse ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus
 est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum morta-
 lium omnium optimum æquissimumque: præterea simpli-
 cissimum minimeque fallacem iudicaret. Accedebat ad
 hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusilli-
 lum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret ani-
 mum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus ad-
 modum, etate uidelicet tenera, ac uelut herbescente: illi
 quod licebat partim est stipula coniungere, partim audire
 ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituebat, ac
 mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset.
 Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præ-
 stigator, ex eorum numero, qui magiam et diuinas in-
 cantationes profitentur, tum ille tactamenta ad concili-
 andam in amoribus gratiam, malorum immisiones in
 hostes

hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hereditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad subministrandum arti negotioq; suo propensissimum: utpote qui nō minus illius adamarret maleficiū, quā ipse huius formam: erudit eum, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidē & apud uulgus medicū scilicet agebat: didicerat autē apud Thoonis Aegyptij coniugē

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorum omnium successor hic atq; heres factus est. Porro doctor ille & idem amator natione Tyaneus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cum egregio Apollonio Tyaneo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiā pernouerant. Vides quam ē schola tibi hominem reffero? Verū ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyaneo illo uita defuncto, in egestatem redactus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inuito commercio cum Byzantino quopiam, annaliū scriptore uiro, qui in certamina descendunt, omnium ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam nati sunt, natu quidem grauiorem illam, quā ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc

ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt cōsequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quum conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodū ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unā cubarēt, & calcantes ferrent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeretq;: deniq; perinde atq; infantes lac ē papilla suggerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quum Alexandrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sanē paucis. Atq; (ut Thucydidis uerbis) hinc iam bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, & immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem inissent, facile perperderunt hæc duo potissimum in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metum: quorū utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Si quidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quā maxime necessariam esse, summeq; desiderari: atque hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus

cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureosq; dedicantibus lateres. Hac ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticinium oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites atque felices fore. Quod quidem negociū magnificentius etiam illis successit, quā expectauerāt initio, et uel spe melius euenit. Hinc iam spectare coeperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quāue ratione negocium oporteret auspiciari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionem à negociatoribus frequentatā, tum Thraciæ Bithyniāq; cōfinem, neque longe disitam ab Asia Galatiāq;, cunctis item imminuentibus populis. At ē diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorum auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis et stolidis, et qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolūt, nempe supersticiosos plerosq;, ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibi cinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uerbementer omnes in illum inbient, et perinde ut cœlitū quempiam intueantur. Hac de re quū controuersie nonnihil inter illos fuisset, tandē cessit Alexander. Itaque profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis tem

in templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimum, areas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodum Aesculapium unum cum patre Apolline in Pontum aduenturum, atque Aboni murum inhabitaturum. Ex tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerunt ut hic rumor in omnem usque Bithyniam ac Pontum dimanaret, multo autem ante alios in Aboni murum: nam hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamque fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atque ambigua obliquaque conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cæsariæque promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagonες quum ambos illius nossent parentes obscuros atque humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usque in Alexandri matrem sit incitatus illectusque. Repertum est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaque Sinopam:

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

L V C. k Qui

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabilis
 Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
 Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
 Qui ueniet laturus opem mortalibus aegris.

Alexander itaque multo post in patriam irruens cum
 eiusmodi Tragœdia, cōspicius erat ac splendidus: quē
 interim furore afflatum sese nōnunquā adsimulabat.
 ore spuma completo: id quod ille facile efficiebat, radi-
 cule (ea est herba lauandis lanis idonea) radice com-
 manducata. Ceterum illis diuinum quiddam, ac formi-
 dandum spuma uidebatur. At multo antea sibi fluxe-
 rant, parauerantq; ē linteis confectum draconis caput,
 quod speciem quandam humanam prae se ferret, color-
 rum fucis mire adsimulatū, quodq; pilis equinis os &
 aperiret, & clauderet. Tum lingua (sicut est draconū)
 bisulca atra prominebat, quae & ipsa pilis agebatur.
 Porro Pellaus ille draco iam pridem erat in promptu
 domiq; alebatur: quum res postularet, tum ab illis pro-
 ferendus, unaq; in partē Tragœdiam acturus, uel prin-
 ceptus potius huius futurus fabulae. Iam uero ut erat ma-
 turum aggredi, tale quiddam machinatur, noctu ueni-
 ens ad templi fundamēta nuper effossa. Constiterat ad
 tem in eis aqua, siue quod ea indidem alicunde destillas-
 uerat, siue quod ex ethere deciderat: illic ouum antea
 excauatum deponit, quod quidem intus occultabat fo-
 tum recens editum serpentis. Id quum alte demersisset
 in abdita luti caernas, rursus illinc discessit. At ma-

ne quum in forum profiliisset nudus, nisi quod subliga-
 ri circum pudenda testus erat, eoque inaurato: tum
 fulcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactans
 que comam, eorum more, qui à Cybele deorum matre
 afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa su-
 blimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam bea-
 tam esse predicans, quæ mox deum propalam esset
 ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concur-
 terat uniuersa prope ciuitas) unà cum mulieribus, se-
 nibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adora-
 bant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq;
 significantes, cuiusmodi sint Hebræorum aut Phœni-
 cæum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent
 eorum que dicebat nisi solum hoc, quod Apollinem
 Aesculapiumque passim admiscebat, Sub hæc ad insti-
 tutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad fosi-
 sam ac fontem illum quem iam ante conditum oracu-
 lum præstruxerant: ingressus aquam, magna uoce can-
 nebat laudes Apollinis & Aesculapij, inuitabátque
 deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde
 phialam postulat, eam porrectam à quopiam, facile
 immergens, unà cum aqua lutoque haurit & ouum il-
 lud in quo nimirum ille deum concluserat, candida cer-
 ra, ceruicæque commissuram operculi ferruminans. Id
 quum manu cepisset, affirmabat iam Aesculapium te-
 nere sese. Interim illi stupidis defixisq; intuebantur
 oculis, expectantes quidnam esset futurum postea;

iamdudū admirantes ouum in aqua repertum. Porro posteaquā fregisset idem caua uola cōpressum, ac scra-
pentis illius fortum exclusum excepisset, simulatq; mor-
uentem hunc sese conspicerent ij qui aderant, ac digi-
tis circunuoluentem, protinus uocem tollebant, deūm
que cōsalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam esse di-
ctabant: singuliq; affatim uotis implebantur, thesau-
ros, opes, prosperam ualetudinem, aliaq; id genus ab il-
lo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum
abripuit, unā secum asportans, modo editum in lucem
Aesculapium, bis natū scilicet, cum semel duntaxat na-
scantur homines: atq; eum nō ex Coronide per Iouem,
id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex
cornice, uerum ex anserē progenitum. Populus autem
uniuersus cōsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes
animo conceptas furore correpti. Interdiu igitur se do-
mi continebat, sperans fore, id quod et euenit, ut fama
permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Er-
go posteaquā urbs ita esset hominibus referta, ut iane
redundaret: sed quibus omnibus iam tum cerebrū, tunc
cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur
uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poëtae) uerū qui
præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in
ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet orna-
tu, qui uatem mire deceret: imponit in sinum Pelleum
illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, ma-
ximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circums-
dedit

dedisset, caudā foras prominere sinens (Erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum autem caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteacū illud draconis caput, altera in amictus parte contextū ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ediculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; alijs ex locis alij concurrissent, tumultus antes: ac prius etiam quàm ista uiderent, mente attoniti stupefactiq; deniq; spebus illis sublatis: quibus ingressis, nō mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconem humana specie, atque eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus autem ad exitum properabant, & priusquàm exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porro ē regione ianue, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam egrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac suū premium alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerū crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mihi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ue-

niam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quum draconem manu contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaque luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Metrodorúmue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc, atque id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quiq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: ceterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq; eorum qui renunciabant, unoquoque ut sit, affirmante sese primum nascentem uidisse deū, deinde paulopost eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominū lux, ex Ioue tertia proles.

Ast

Aſt ubi iam maturum eſſet, ut cuius rei gratia baſte-
 nus omnia fuerant excogitata, reſponſa quoque redde-
 ret ijs, qui requeſiuiſſent: diuinaretq; accepta uidelicet
 anſa ab Antilocho, qui apud Cilices uatē egerat. Nana
 is quoque poſt patris Amphiarei interitum, poſtea que
 quam ille inter Thebanos extare deſuiſſet, patria pula
 ſus, atque in Ciliciam proſectus, haud incommode rem
 geſit, quum Cilicibus euentura prædiccret, binos obbo-
 los pro ſingulis accipiens reſponſis. Ab hoc, inquam,
 arrepta anſa, prædicit Alexander omnibus qui aduer-
 nerant, fore ut deus ipſe reſponſa daret, eiusq; rei dicm
 quendam certum præloquutus eſt. Iuſſit autem ut quiſ-
 que quod uideretur, quodq; maxime diſcere uellet, id
 in libello conſcriberet, cumq; funiculis obuinctum, ce-
 ra argillæue, aut ſimili re quapiam obſignaret. Se uer-
 ro receptis libellis, cum ſubiſſet ad yta (iam enim oracu-
 lum erat extructum, & apparatus cortinæ) ordine per
 præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidiſ-
 ſent: dehinc ubi de ſingulis eſſet edoctus à deo, libellos
 redditurum, ita ut traditi fuerant obſignatos: ſubſcrip-
 to illis reſponſo pro cuiuſq; argumento, deo nimirum
 reſpondente, quacunq; de re quis eſſet ſciſcitatus. Erat
 autem hic dolus, homini cuiuſmodi tu es, aut etiam (ſi
 modo dictu non eſt inuidioſum) cuiuſmodi ſum ego,
 manifeſtarius, neque difficilis animaduerſu, uerum
 idiotis, quibꝯque nares eſſent mucco obſite, minꝯ
 neque emunctæ, prodigioſum, planèque incredibile.

quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset commentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque scire scitabatur, ea legebat: atque ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursus obuincta obsignataque reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quod diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, et coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset rursus calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodē manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Berytina, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cerâ et mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulat, quæ siccum esset factum (siccebatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositæ ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mire effectum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce

in gluten iniecta, quo vulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uie, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queât, si quis in eis euoluendis uersetur, abũde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quedam & ambigua respondet ad ea quæ proponebãtur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborũ, uitæq; rationes prescribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modũ Cytmides ab illo probabantur, id est nomen cõsistum emplastri, urfino adipe confecti. Porro spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hereditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cum ita hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota faciet.

k 5 Deniq;

Deniq; merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum aut exiguum fuisse putes amice hunc questum, quū in annos singulos ad septuaginta aut octoginta milia redierit, usq; adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderēt. Ceterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerēdas opes in thesaurum reponere, uerum compluribus & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarēt, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quarum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Ad hæc nōnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes disseparent, affirmātes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdā etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undiquaq; , magnoq; tumultu concitati adeo properabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, prophetae discipuloq; dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat.

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrū.
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.
Verum ubi iam pleriq;, quibus mentis plusculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent

spirassent in illum, praesertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa praestigiatura, fictusq; fabulae apparatus: horrendum quiddam in eos edidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellēt propiciū habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculū prodidit: Sciscitanti cuiuspiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, compedibus uinctus in coeno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum uideas interrogationes aduentium, q̃ sint prudentes, quamq; erudite? Modis aut omnibus bellum erat illi cum Epicuro sauiū & irreconciliabile, idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellū gerat, homo praestigator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quā cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Pythagorae erat amicus, atq; alta cum illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus, atq; id merito: quippe qui haec omnia ridicula ac ludicra duceret. Quā ob causam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cū Lepido erant, alios item horū consimiles q̃ plurimos ea in ciuitate uersari. Neq; unquam Amastrino cuiquam oraculū

oraculi reddidit: quoniam ubi conaretur etiam fratri pro consulis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet prescribere, uti suillum pedem cum malua paratum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat is qui uellent, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquum corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, eitraque interpretem adentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lincum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, inseritis, alio quopiam per has foris insonante, responsorabat ad ea quae proponebantur, uoce nimirum per linteacum illum Aesculapium ad aures promanante. Huiusmodi responsa ἀντρίχων dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque passim dabantur; uerum splendidis modo atque opulenti, et qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autothonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Parthis

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
 Romā urbem repetes, & claras Tybridis undas
 Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.
 Deinde posteaq; uecors ille Gallus persuasus, incursio-
 nem fecisset, euenissetq; ut unā cum exercitu sedere-
 tur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustu-
 lit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi.

Agmē in Armenios ne duc: neq; enī expedit isthuc:
 Ne tibi scēmineis uir à miētus uestibus, arcu
 Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.
 Siquidē & hoc interim callidissime fuerat cōmentus,
 ut posterioribus substitutitijsq; respōsis, ea quæ perpe-
 ram maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sapius
 enim egrotis priusq; morerentur, prädixerat fore ut
 reualefcerent: quibus morientibus, alterū oraculū illis
 eo paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
 Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.
 Porro cū nō ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Mal-
 loq; responsa ferebāt, ipsos quoq; huiusmodi quadā ar-
 te diuinādi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos,
 plerosq; consultores ad illos remittens, his uerbis:
 Nunc Claron ito, mei uocem patris auditorurus.

Et rursus.

Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras.

Et iterum.

Mallon abi, Amphilocho querens oracula uatis.

Et hæc

Et haftenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq[ue] ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq[ue] designauit. Vt uero & in Italiâ oraculi fama permanuit, inq[ue] ipsam Romanorū urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eo profisciscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq[ue] autoritate plurimum in Rep. polebant: quibus princeps quæsiq[ue] signifer extitit Rutilianus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum cōpluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parū sanè saperet, ut cui prodigiosa quædā de illis essent persuasa, adeo ut sicut bi lapidem uel inunctū, uel coronatū conspexisset, continuo procideret atque adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq[ue] ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq[ue] de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murū auolarit: alios autem post alios eò legabat. Porro qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderant, partim tanq[ua]m uidissent, audissentq[ue]: permulta insuper accusantes illis, quo domino fieret cōmendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad

eam modum iste compleuit urbem, concitauitq; quàm
 plurimis item aulicis expauescētis atq; attonitis. Quē
 protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut ali-
 quid suus de rebus audirent. Porro Alexander adueni-
 entes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis
 donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti
 non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei lau-
 des canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq;
 ipso mentirentur. Excogitarat autem ter scelestus ille
 quiddam neutiq; inscitum, & ingeniosius, quàm ut in-
 uulgarem cōpetat latronē. Et enim resignatis libellis,
 ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quæ proponeban-
 tur, ita scriptū: ut cum periculo ac discrimine eius qui
 scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud
 se detinebat: neq; remittebat, quo uidelicet obnoxios,
 ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos,
 qui miserant: quum in mentem illis ueniret, cuiusmodi
 de rebus consuluisent. Intelligebat autem esse consen-
 taneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eius-
 modi rogationes essent proposituri. Ab his munera
 quàmplurima ferebat: quippe qui non ignorarēt sese
 intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his re-
 sponsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic
 sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam
 per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur,
 quem instituendo in literis illi præceptorem deberet
 adhibere, ita respondit:

Pythas

Pythagoram, egregieq; canentem praelia uatem.
 Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidē
 hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet:
 oraculo uidelicet ita re presenti cōfutato. At Rutilia
 nus optimus ultro occupans, defendebat oraculū, affir
 mans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset nemi
 nem quidem ē uiuis adolescentulo deligi præceptorē,
 sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim de
 functos, quibus cum credibile esset eum iam uersari.
 Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si isti
 usmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum face
 ret? Rursum eidem percontanti, cuius tandē animam
 esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in insaniā uersus, hæud
 expectato dei promisso, quanq̃ hoc quoq; oraculū ex
 Autophonis erat. Eidem item de uxore ducenda per
 contanti, aliquando incunctanter ac palām respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam
 habebat, ē Luna sibi susceptam fuisse. Lunam enim ipsi
 us amore captam fuisse, quum dormientem aliquando
 conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos som
 no sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissi
 mus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem; nup
 tias.

tias conficit, sponſus iam ſexagenarius, concumbitq;
 ſocrum ſuam Lunam ſolidis Hecatombis placās: iamq;
 ſibi unus ē cœlitum numero uidebatur. At hic ubi ſe/
 mel in Italia rem eſſet aggreſſus, maiora indices ad hæc
 excogitabat, & in omnes Romane ditionis partes,
 qui perſerrent oracula, dimittebat, prædicens ciuita/
 tibus cauendam eſſe peſtilentiam, incendia, terræmo/
 tus, ſe certa remedia traditurum, ne quid horum acci/
 deret, pollicebatur. Iamq; quum peſtilentia increbuiſ/
 ſet, unum quoddam tale oraculū, Autophonon & hoc
 quoquò uerſum gentium prædiderat, unico carmine
 comprehenſum.

Intonſus nubem peſtis depellit Apollo.

Atq; hunc uerſiculum uidere erat paſſim pro forti/
 bus deſcriptum tanquam aduerſus peſtilentiam reme/
 dio futurum. Verum ea res plurimis diuerſam in par/
 tem euenit, propterea quod fortuna quadam ſic acci/
 dit, ut eæ domus, quibus hic uerſus eſſet inſcriptus, po/
 tiſſimum deſolarentur. Neq; uero me putes illud dice/
 re, carmen in cauſa fuiſſe ut interierint, uerū caſu quo/
 dam ad hunc modum accidit. Et haud ſcio, an pleriq;
 freti carmine, negligentius ac ſecurius uixerint, nihil
 aduerſum peſtem præter oraculum adhibentes: perim/
 de quaſi ſyllabas pro ſeſe pugnantes haberent, & in/
 tonſum Apollinem telis peſtem propellentem. Explor/
 ratores item ex ſua cœniuratione quàm plurimos Ro/
 mæ conſtituerat, qui ſibi quauiſq; mente eſſet, indica/
 rent

rent: ac priusquam oraculum adiffent, illi significarēt, quid nam essent percōtaturi, quidq; potissimum cupere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamēta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nā præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tadarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidē die Atheniensium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellātur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiū agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demū nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus. Porro tertio die Podalirij cū Alexandri matre cōiugiū agebatur. Dadis autē is appellabatur, idq; ex re, propterea quod facies quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uero facē gestabat, mysteriaq; agebat Endymion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autē in eum è tecti fastigio, tanq̃ è cælo, Lunæ uicem agens

agens, Rutilia quedam formosissima cuiusdam è Cesaree domus prefectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrū, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebatur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsitan nonnihil et eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulo post rursus introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimū alij nidorem ructantes, Io Alexāder. Porro subinde intergestandæ tædæ, atq; inter mysticas saltationes, semur illius de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circumdata, atq; hac ad tardarum fulgorem relucente. Itaque quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob semur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursus:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

1 2 Porro

Porro quum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarèt, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarètur, iusq; laudes apud se canerèt. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & etate florētissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinem abutebatur, modis omnib. in eos debacchari solitus. Præterea legē quoq; cōdiderat, ne quis maior annis octo & decem sese admoto ore complecteretur, nèue cum basilio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandā porrigens, solis etate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnum quiddam, cunctisq; optandū uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo non ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domū influxurū esse. Erant insuper, atq; eæ non paucae, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Labet etiam dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit.

Hunc

Hanc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Ty, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais: Haud fas est ut isti hac audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimū tertiū. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atque in eas regiones. Si quidē oportet et barbaros meo cōiūctu, meaquē præsētia, frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisquē reddūtur: utrū ab autore profisciscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne isthuc quidē scire quæsieris, nefas enim. Ceterum ego quis tandē post hanc uitā futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiēs, ac uates nō inferior Alexandro. Atque hæc Glyconis cū sacerdote confabulatio. Postremo et oraculū carmine cōprehensum addidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido, namquē huic fatū instat acerbum. Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirū ut artificem ac sapientem, suis artibus atque imposturis hostē, atque insensum. Itaque ex epicureis quempiam, ausum se multis præsētibus coarguere, propemodū in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerferet, hoc uomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriae erue-

diebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolu-
 misq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui
 tua opera bestijs traditi perierunt. Porro huiusmodi
 quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduer-
 so in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; sub-
 ducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nau-
 garet. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius mini-
 stri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse pu-
 erum, uel à latronibus (nam id tēporis permulti gras-
 sabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renun-
 ciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde
 proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest ado-
 lescentulus, peregrinationē suam enarrans. Atq; hæc
 quidē ille. At Alexander indignatione percitus, quod
 coargueretur, neq; ferens approbatā sibi uanitatem,
 iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alios
 qui et ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellan-
 dos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demonstratus
 quidam, qui diuersabatur in Ponto: primus hominem
 sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui
 lapidibus obruendū, idq; iure optimo. Quid enim opor-
 tebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse,
 atq; à Paphlagonum stulticia malum sibi accersere?
 Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iux-
 ta oraculorū ordinem ijs qui proposuerant (nam id
 fiebat pridie q̃ responsa redderet) præcone rogante,
 an uaticinari uellet, si cuiquam illorū ex adyto respon-
 disse

diffet, in malam rem, huiusmodi hominem neque testō
quisquam excipiebat, neq; igni, aquāue impertiebat:
uerum erat illi solum aliud aliō uertendum, tanquam
impio, deorumq; contemptori, atq; Epicurco: quod qui
dem probum omnium erat grauissimum. Quapropter
unum etiam Alexander quiddam designauit ridi-
culum. Nactus peculiare Epicuri sententias, librum
(ut scis) longe pulcherrimum, summam Epicureæ di-
scipline decreta completētem, medium in forum de-
portauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem
ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare,
oraculo insuper eam in rem edito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is li-
ber commodatum ijs, qui in eo legendo uersarentur,
quantamq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq;
pareret: propterea quod à paucis, spectris, ac pro-
digijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adime-
ret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem infereret,
plane lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla,
aut alijs id genus nugamētis: imò recta ratione, uero,
ac libertate. Accipe iam facinus quoddā hominis sce-
leratissimi, unum inter omnia multo impudentissimū.
Quū iam non mediocrē in Regiam aditum sibi patefe-
cisset, inq; aulam Cæsareā, præsertim Rutiliano rem
adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in
Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco

cum Marcomannis & Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdā magnificis, sed præstat ipsum oraculū referre:

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri

Immisisse duos Cybeles edico ministros:

Monte ferat alitas: tum quantū alit Indicus aer

Florū atq; herbarū bene olentum, moxq; futura est

Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enataissent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, festibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti fermē milibus simul extinctis. His consimilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt, quum parum absuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicā illam responsionem, Cræsoq; redditū oraculū, frigide sanē detorsit: dicens deū quidē prædixisse uictoriā, haud tamē explicuisse, utrum Romanorū esset futura, an hostiū. Tandē quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarū ciuitas multitudine eorū, qui ad oraculum uentitabāt, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictū erant necessaria, cōminiscitur oraculorū genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Si quidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deinde, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat:

nihil

nihil certi tamen. Sed ambigue plerunq; ac confusim:
maxime si quos libellos conspexisset, accuratius atque
obseruantius obsignatos. Ad hunc enim modum citra
ullam resignandi periculum, quicquid temere in men-
tem uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis
conuenire. Erant autem ad id nonnulli constituti inter-
pretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs,
qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, ex-
plicarentq; atq; hoc illorum munus cōductitium erat.
Nam interpretum quisq; talentum Atticum pendebat
Alexandro. Nonnunq; quū neq; consuleret quisquam,
neq; missus esset aliquis: imò quū ne esset quidem huius-
modi quippiam: tamen oraculū edebat, uti stultos mor-
tales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quære tuam qui testus in ædibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decorant
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suastisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.

Quin ydem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tecte furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub cervicali condita, porro

Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi

nominatim & autores, et loca palàm audisset designa-
ti: Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo
hæc artificio gererentur. Insuper & Barbaris non ra-
ro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta
Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire con-
terraneos eorum, qui rogationem proposuissent: prom-
de receptis libellis, multum intercedere solet interual-
li, priusquàm oraculū redderet, quo uidelicet interim
per ocium posset & soluere tuto libellos, & nancisci,
qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat &
illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relin-
quet lucem. Aliàs rursum, quum nec adesset item
quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra
carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is
qui te misit hodie, perijt, interemptus à Diocle uicino,
accedētib; latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui
nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Cæter-
rum pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respon-
dit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libellos
palàm atq; accurate obsignassem, responsum noctur-
num subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter
erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogatio-
nem proposuisssem, puta cuiatis esset uates Homerus,
idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet
deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut re-
medium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:
Cytmide

Cytinde te iubeo, ac Latone rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictū esset, utrum mihi satius esset in Italiā nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerū attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud: unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod e mentitis, missis drachmīs item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cælum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio cōnatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit,

Noctiuagus gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterū lancea, alterū conto armatū, quos quidā Cappado

Cappadociæ præfide mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illū reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecū adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum vulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculū daturus acri morſu corripio, ita ut parū abſuerit, quo minus illi manum mancā reddiderim. Itaq; qui præſentes erant, præſocare me accedere conati ſunt tanq̃ hominem ſacrilegū: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quod Alexandrum illum, nō autem prophetam compellaſſem. At ille oppido quàm generoſe obnitens cōpeſcuit illos, pollicitusq; eſt ſe facile me placidum redditurum, declaraturumq; quantū poſſet Glycon, qui nimirum & hos qui maxime ſeuirent ſerociorēq; ſibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum expoſtulauit, negans ſe clam eſſe quæ ſuaſiſſem Rutiliano. Ecquid me leſiſſet ut iſta in ſeſe facerē, quū poſſem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatēq; libenter accipio, perpendēs nimirum, quo ſorem in periculo conſtitutus: pauloq; poſt prodibam, iam illi factus amicus. Ea res proſectō ijs qui uidebant, uehementer erat ſtupenda, quod tam facile fuiſſem cōmutatus. Poſthæc quum iam nauigare ſtatuiſſem, miſiſ Xenijs ac muneribus permultis (eram autē forte ſolus cū Xenophonte

Xenophonte, patre cū reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aucherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officiose fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optime de euentu spes me ceperūt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipientes darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gererebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac pie atq; inculpate uixerim, haudquaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quū uxorē et liberos habeā, homicidio manus impiare: indicās uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autē nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retro legit cursum: ibi forte nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniā proficiscentes, deportandi uestigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circunuallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum absuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt).
mouebam

mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam
 tum ante mihi structas insidias oderam, proq; summo
 ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad
 accusationem intenderam animum, non paucis mecum
 facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Hera-
 cleotæ schola philosophi. Verū qui tum Bithyniæ Pon-
 toq; præsidebat nos cohibuit, penē supplicans & obse-
 crans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ
 sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquam posse sup-
 plicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehendisset.
 Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi:
 non in tempore rem aggressurus, cū iudicem haberem
 ad eum modum affectum. Sed quid? an nō & hoc inter
 alia facinus audax Alexandri: à principe Romano por-
 tulare ut Aboni murus, commutato uocabulo, Ionopo-
 lis appellaretur: utq; nomisma nouum signaret, altera
 quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera ue-
 ro Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem il-
 lam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Por-
 rō cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, satis de-
 cretum esse, ut annos uiucret centū & quinquaginta,
 dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando peri-
 turum: nondum septuaginta natus annos interiit, uide-
 licet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen
 usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore si-
 mul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quum
 medicis caput humectandum præberet, ad mitigandū.
cruciatum

cruciatū, id quod haudquaquā facere potuissent, nisi
 detractō galericulo. Hunc habuit exitū Alexandri tra-
 gœdia, atq; hæc fuit totius fabule catastrophæ, ut res ui-
 deri possit providentia quadam esse gesta, quā casu ni-
 mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut &
 epitaphium uita acta dignū ei constitueretur: neq; non
 certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium
 cōiurauerāt, uidelicet impostoribus insignibus ac præ-
 cipuis ad Rutilianum arbitrū sese conferentibus, ut is
 pronunciaret, quē ex ipsis oporteret in oraculi succes-
 sionem capeffendā eligi, atq; sacerdotali propheticaq;
 corona redimiri. Erat aut in hoc numero simul & Pæ-
 tus, qui artis professione medicus, tum canus quā esset,
 ista faciebat, neq; medico neq; homini cano decora. At
 Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remit-
 tebat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, postea
 quā inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis
 pauca, quo degustamentum hominis præberem, scri-
 benda putauī, cum uti tibi gratificarer, homini fami-
 liari atque amico, quemq; ego unum omnium maxime
 suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapien-
 tiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum
 mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquilli-
 tatem, postremo comitatem atque humanitatem erga
 hos, qui cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit
 etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerer, uirum uere
 sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uere sunt hor-
 nestæ

nesta et nouerit, et tradiderit: quiq; solus extiterit, qui
liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent con-
suetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectio-
nem inciderint, liber hic nōnihil utilitatis asserre uidea-
tur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus
horum, qui & recte sentiunt, confirmat ac stabilit.

ORNATISSIMO VIRO

D. CHRISTOPHORO VRSEVVI

co, Erasmus Rotterodamus. S. D.

E QUIDEM hac mente semper fui ornatissime idemq; humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitude, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicarem, qui alieni in se meritū tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimaui rim beatos, quibus tantum facultatis fortune commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiam: beatissimos autē quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum scœnore rependere. Proinde cum antehac sæpenumero mecū repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatū arbitror, quicquid ita delatū est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq; quonam

Quoniam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiæ animi significationem dare: neque in tanta fortune mee tenuitate quicquam occurreret, quod ulla ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitater, qui flosculo quopiam insigni, aut aliò simili symbolo misso, uoluntatis propensionem, promptiæ animi studium testificari solent: præsertim ipsi tenues erga eos, quibus neq; res, neque animus sit alienorum egens munerum. Ergo Græcanica ingredienti *μῦσος* (nam musarum horti uel medijs uernant brumis) statim inter multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani flosculus præter ceteros arrisit. Eum non ungue, sed calamo decerptum ad te mitto, non solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenustum, nec odore modo fragrantem, uerumetiam succo præsentaneo salubrem et efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus est assequutus, qui prisca comædiæ dicacitatem, sed citra petulantiam referens: deum immortalē, quæ uasfricæ, quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspendit, quàm omnia miro sale perfricat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præcipue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac Platonici ob præstigias: Stoicis item propter

LVC. m. intolerant.

intolerandum supercilium, hos punctim ac casim; hos
 omni telorū genere petit: idq; iure optimo. Quid enim
 odiosius, quid minus ferendum, quā improbitas uirtu-
 tis professiōe personata? Hinc illi blasphemī, hoc est, ma-
 ledici uocabulum addidere, sed hi nimirum, quorum ul-
 cera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim & ri-
 det & lacerat, unde cognomen inditum a multis specios-
 sum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac super-
 stitiosis attributum. Floruit (uti putant) Traiani ferme
 temporibus, indignus ita me deus amet, qui inter sophi-
 stas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratia,
 tantū in inueniendo felicitatis, tantum in iocando lepō-
 ris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria
 nugis, nugis serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera di-
 cendo ridet: sic hominum mores, affectus, studia, quasi
 penicillo depingit: neq; legēda, sed planē spectāda acu-
 lis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius
 dialogis conferri debeat, seu uoluptatem spectes, seu
 spectes utilitatem. Caterum si nominatim queras hu-
 ius argumentum dialogi, facit id quod semper facit. Py-
 thagoram uelut impostorem ac prestigiatores taxat:
 Stoicorum fastum & sapientem barbā ridet: diuitum
 ac regum uita quantis sit erumnis obnoxia docet: con-
 tra quā expedita res paupertas hilaris, suāq; contem-
 ta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in mo-
 dum rogo, si quando tibi per tua licebit negotia fron-
 tem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero suto-

*te confabulantem, magis ridicule quàm ullus possit ya-
 λωτοποιεῖς, sed rursus sapientius quàm theologorum
 ac philosophorum uulgus nonnunquam in scholis ma-
 gno supercilio, magnis de nugis disputat. Vale opti-
 me atq; humanissime Christophore, & Erasmus inter
 tuos ascribito clientulos, amore studio, officio cessuris
 nemini. Ex arce Hammensi. Anno. M. D. III.*

LVCIANI SOMNIUM

SIVE GALLVS, DES. ERAS-

mo Roterodamo Interprete.

Interloquutores, GALLVS MICYLLVS.

MICYLLVS

*Te scelestissime Galle, cum ista
 tanta inuidia, uoceq; tam acuta
 ipse perdat Iuppiter, qui quidem
 opibus affluentem me, ac dulcissimo
 in somnio uersantem, & admirabi-
 li felicitate fruientem, penetrabile quiddam & clamo-
 rum resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem
 effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocen-
 tiorem. Atqui si coniectandum est, tum è silentio quod
 etiamdum ingens est, tum è rigore frigoreq;, quod non
 dum me quemadmodum assolet, antelucano morficat
 m 2 titillatq;*

titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentus
 tui diei) ne mediū quidē adhuc noctis est. Sed iste per
 uigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa
 protinus uespera uociferari cœpit. Verum haudqua
 quam impune: siquidē mox poenas de te sumam, fusteq;
 comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negocium
 mihi faceres, subsiliens in tenebris. **GAL.** Here Mi
 cyle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturū,
 si quoad possem, alta nocte lucem anteueritsem, quo
 posses antelucano surgens, quā plurimum operis cō
 ficere. Etenim si priusquā sol exoriatur, uel unicam
 feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad
 parandum uictum. Quod si tibi magis libet dormire,
 equidem tuo arbitratu quietem egero, longeq; magis
 mutus fuero piscibus. Ceterum tute uideto, ne per som
 nium diues, esurias experrectus. **MICYL.** O prodig
 iorum auersor Iuppiter, ō malorum depulsor Hercu
 les: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Gal
 lus. **GAL.** Hocine tandem tibi prodigium uidetur, si
 eadem qua uos lingua loquor? **MICYL.** Quid? an
 non hoc portentum? sed auertite dii malum à nobis.
GAL. At tu mihi uideris admodū illiteratus esse Mi
 cyle, nec euoluisse Homeri poëmata, in quibus equus
 Achillis, cui nomen Xantus, posteaquā hinnitus lon
 gum ualere iussisset, medio in praelio constitit, differēs,
 totosq; uersus ordine recitans: nō quemadmodū nunc
 ego prosa oratione loquens: quin etiam uaticinabatur
 ille

illis, deq; futuris adebatur oracula, neq; quicquam prodigiosum facere videbatur: neq; is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandā & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi navis cui nomē apud Homerum est Argo, carina fuisset eloquuta, ita ut olim in Dodoneā sylua phagus per se loquens oraculū edidit? Aut si tergora directā serpere uidisses, si carnes bouum mugire semiaffas, coctasq; ueribus transfixas? Ego uero quū Mercurij sim assessor loquacissimi, deorumq; omnium facundissimi: præterea cōtubernalis uobis & cōuictor, haud mirū uideri debet, si sermonē hu manū edidici. Quod si mihi recipias taciturnū te haudquaquā grauiorē tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL.

Modo ne isthuc ipsum sit somniū Galle, quod ita mecū loqueris, Sed dicito per Mercurium, o præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguā sonēs? Nam ut taceam, neq; cuiquam proferam, quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallū hæc loquentē audisse? GAL.

Ausculata igitur, nam orationem ex me audies, omnīū (sat scio) maxime nouam atq; incredibilem. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, nō ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse

Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, collusitasseq; et in uoluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerem adiret Mars cū ea cubiturus: hunc quorūque Gallum unā secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si ē sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulū semper relinquere solitū, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallū aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo presentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod confideret Gallum indicaturū fuisse, si quis interuenisset. Itaq; Vulcanum à Sole eductum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quos iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atq; cum in auem transmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo ante uociferari, atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidem et illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MICYL. Quo nam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audisti de Pythagora quodam Mnesarchida Sāmio? MICYL. Num sophistam illū dicis et gloriosum, qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas

*fabas ederet suauissimum mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouens? Præterea autem qui mortali-
bus suasset, ne intra quinquennium loquerentur? G A L. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Py-
thagoras esset, Euphorb. fuerit? M I C Y L. Præstigia-
torem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse,
o Galle. G A L. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras.
Quare parce, queso, mihi conuitiari, præsertim quum
ignores, quibus sim moribus. M I C Y L. At hoc rur-
sum multo etiam quàm illud portentosius: Gallus philo-
sophus? Attamè expone Mnesarchi gnate, qui factum
sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagraeus repete nos-
bis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino
facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam
mibi uideor in te animaduertisse, nimirum alienas à Py-
thagora. G A L. Quas? M I C Y L. Alterum quidem,
quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in so-
lidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum ue-
ro planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum nō ha-
berem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te
attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas:
unde fit ut necesse sit, aut e mentitum esse te Pythagor-
am esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras
es, legem prætergressum esse te, iusque uiolasse, quum
fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis.
G A L L V S. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum
rerum causa, neque quæ ad unumquodque uite genus*

conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc contra comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandū pabulum. Verum si molestum nō est, audi quemadmodum ē Pythagora cœperim esse id, quod sum in presentia, quamq; in multis uite generibus ante hac uixerim. Et quid ex unaqua; transformatione sim consequutus.

MICYL. Narra queso: nam mihi quidem auditu inuendissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursum felicissimum illud somnium, quod paulo ante uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaq; uidentur esse ista tua cū suauissimis illis uisus, et ex equo uos estimo, te pariter ac præclarum illud insomnium.

GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, et inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria cōsectaris?

MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam obliuionem. Tantum mellis somniū aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum cœuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent penne in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi.

GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatiū quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habet

beat somnium iamq; septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euidentis apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MICYL. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commorare de illo quippiam, Verū heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior dicito, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MICYL. Neq; per has, neq; per illas, o Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MICYL. Valere sinas nugatorem illum Poetam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodū perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aurum, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MICYL. Multā auri uim uidi Pythagora, multā, quā putas pulchri? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquā praestantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure,

m 5 statim

statim in initio carminis unius omnium bellissimi. **CAL.**
 Num illud queris?

Aqua est illa quidem optima:

Ceterum aurum, uti candens

Ignis, ita nitens, noctibus eminet eximie unum

Ceteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac
 si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat au-
 rum. sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam
 sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi ci-
 bum acceperim: si quidem Eucrates diues ille forte mi-
 hi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad coe-
 nam uenire iusserat. **CAL.** Isthuc e quidè planè me-
 mini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profun-
 da tandem uespera domum reuersus: subiuidus, uinoq;
 madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opi-
 param coenam Gallo, qui quondam fuerit athleta,
 quiq; olympia nõ segniter olim decertarit. **MICYL.**
 Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissim, obdor-
 mij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia
 sub nocte diuinum quoddam baud dubie somnium as-
 sistens. **CAL.** Sed prius quæ tibi apud Eucratem ac-
 ciderint Micylle narra: et cuiusmodi fuerit coena,
 quæq; super coenam acta sunt omnia. Nihil enim pro-
 hibet te demuo coenare, si ueluti somnium quoddam
 eius coenæ reducas, et quæ tum ederis, rursus comne-
 moratio

Moratione quasi rumines. MICYL. Credebam mo-
 lestum futurum me, si hac quoq; retulissem: uerum po-
 stea quam tu desideras, en id quoq; narrabo. quū nūn-
 quam antehac in uita cœnassem apud ullum diuitem,
 o Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucra-
 tem incidi. atq; ego quidem simul atq; dominum illum
 salutassem, ita uti consueueram, subducebam me: ne pu-
 dori illi essem, si laceram ueste fuisset affectatus. At
 ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filie celebro, pluri-
 mosq; ad conuiuium amicos inuitauī, uerum quoniam
 aiunt quendam ex his incommoda esse uoletudine, ne-
 que posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu
 eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, se
 met adfuturū renunciarit. Nam nunc quidē ambigit.
 Hoc ubi audissem, adorato diuīte discedebam: omnes
 obsecrās deos, ut algidam febrem aliquā, aut laterum
 dolorē, aut podagrā morbi auctariū immitterent uale-
 tudinario illi, cuius ego sellæ occupator, cœnaeq; uica-
 rius, & heres eram uocatus. Interim hoc spaciū, quod
 usq; ad balnei tempus intercepsit, longissimū seculū esse
 iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedū esset
 litera, & quando illos iam lauasse consentaneum esset.
 Hic ubi tempus tandē aduenisset, ocyus me corripio,
 atq; ab eo, nitide amodū cultus: sic obuerso palliolo, ubi
 quā esset parte purissimū, ea uideretur. Offendo autē
 ad fores, & alios cōplures, in quibus etiā illū (gestaba-
 tur autē à uiris quatuor) cuius erā subcōiuiua uocatur:
 qui male

qui male habere dictus erat, atq; id etiam prae se ferebat, quod afflicta esset ualitudine: nam ex alto gemebat, tusiebatq; , ac screabat, uelut ex abdito: quodq; egre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem philosophus quisspiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugas deblaterat. At barba mire erat tragica, id est hircina, supra quam credi posset tonsoris egens. Porro increpante Archibio medico, quamobrem quum ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deferere, praesertim hominem philosophum, etiam si mille urgeant et instent morbi. Putabit enim Eucrates sese a nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quam in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atq; ille quidē prae arrogantia dissimulabat sese disteterium audisse. Haud multo post accessit et Eucrates iam lotus: confectoque Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Praeceptor, inquit, probe quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nibilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent, Hec simulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter et famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerū ille conuersus ubi diu secum basitasset, posteaq; me tristē admodum uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nos hircum coena. Nam filium in mulierū cōclauī unā cum matre

matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. In-
 grediebar itaq; quum parum abfuerit, ut lupus frustra
 hians discederem, uerũ ingrediebar pudefactus, quod
 Eucratís filiolum è cõuiuio uiderer expulisse. At ubi
 iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes
 Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per
 lonẽ, quinq; (si dijs placet) proceri inuenes, cernicalia
 illi supponentes undiquaq; quo nimirum in eodem ha-
 bitu permanere ac longum etiam tempus durare pos-
 set. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illũ
 accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in men-
 sa effemus. Deinceps coenabamus, ó Pythagora, opipa-
 ram quandã & uariam coenam, multoq; in auro, mul-
 to item argento. Pocula erant aurea, ministri formo-
 situm cantores, & concitandi risus artifices. In sum-
 ma, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum
 quiddam me uehementer male habebat: Thesmopolis
 obstrepens atq; obturbans, uirtutẽ nescio quam mihi
 commemorãs, docensq; quod due negationes unicam
 efficerent affirmationem: quodq; si dies sit, nox nõ sit.
 Nonnunquam & cornua mihi dictitabat esse, atque id
 genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi
 nihil opus: planeq; uoluptatẽ interpellatione minu-
 ebat, quũ non sineret exaudiri eos, qui cithara, uocẽq;
 caneant. Habes Galle de coena. G A L. Non admo-
 dum suauis Micylle: maxime posteaquam cum illo de-
 liro sene sortitus eras accubitu. MICYL. Audi nũc
 & infone.

Et insomnium: Visus enim mihi Bocrates ipse, quū
 bus esset liberis, nescio quomodo è uita decedere. Des
 hinc ubi me accersisset, ac testamentū condidisset, quo
 me in solidam heredem omnium scripserat, paulo tem
 pore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facul
 tates: Et tum aurū, argentumq; ingentibus quibusdam
 scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens Et affatim
 affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros,
 omnia mea, ut par erāt, esse. Postea candido uehiculo
 uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspicien
 das Et admirandas. Accurrebant permulti, ac cir
 cumequitabant: complures sequebantur. Ego interim
 illius indutus uestitum, Et annulos gerens circiter ses
 decim digitis insertos: epulum quoddam splendidū iu
 bebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita
 ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epu
 le erant cōportatæ, iam potus ex animi sententia mi
 nistratus. In his quum uersarer, Et aureis pibialis præ
 biberē omnibus qui aderant amicis: quū iam inferen
 tur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti no
 bis conuiuium, mersaq; subuertisti, ac diuitias illas ita
 dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor
 iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetu
 as libenter adhuc somniū illud quod mihi accidit, uide
 re cupiā. GAL. Adeone es auri cupidus, Et opū au
 dus Micylle: idq; ex omnibus unū admiraris, ac felici
 tatem unicā esse iudicas, si plurimum possideas aurū?

MICYL.

MICYL. Equidē haud solus ita cogito Pythagoras: quin ipse quoq; tum quum Euphorbus esses, auro atq; argēto comis intexto, prodibas pugnaturus cū Achivis: idq; in bello, ubi ferrū quā aurum gestare satius fuerat. At tu etiā tum voluisti calamistris auro intertextis in periculum descendere. Atq; ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas Gratijs similes dixit, quod auro argentoq; revincirentur. Etenim longe nimium meliores atq; amabiliores uidebātur, quod essent auro religatae, unaq; cum eo relucerēt. Neq; isthuc nouū est Auricome. si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse deorū omnium, hominumq; pater ille Saturno, Rheaq; progenitus, quum Argolicā illam puellam adamaret: ubi nihil inueniret amabilius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrūpere: audisti uidelicet, ut aurum sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi cōmemorem, q̄ multos usus praebeat aurū? Et ut eos quibus adfuerit, formosos, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriā illis cōcilians? utq; nōnunq̄ ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repēte efficiat? Nam nosti uicinum mihi & eiusdē artificij Simonē: qui paucis antedictis apud me cœnauit, quū legumen coquerem Saturnalibus, duasq; extorū cæsuras immittens? G A L. Noui Simonē illū breuem: qui fictilē ollulā, quae nobis erat unica, suffuratus, pacta cœna abiit, sub ala gestās.

Nam

Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam
 sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed
 quur non prodebas, ac nociferabare tum, ó Galle, quū
 nos furto spoliari conficeres? GAL. Coccizabam,
 quodd mihi solum licebat id temporis: uerū quid Simon
 ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MI-
 CYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, no-
 mine Drimylus: is quoad uiuebat, ne obulum quidem
 donauerat Simoni: nam qui daret, quū ne ipse quidem
 pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper:
 uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria-
 putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur:
 purpura ostroq; circumtectus: famulosq; & currus,
 & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus
 possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne aspicit
 quidem. Etenim nuper quum illum procedentem con-
 spexissem: Salue, inquam, Simon. At ille indigne ferens:
 Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum di-
 minuatur: neq; enim Simon, sed Simonides appellor. Por-
 rò (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius
 amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit:
 & alias quidē admittit, comemq; sese præbet: alie por-
 rò quæ negliguntur, necem conscituras sibi minitatur.
 Vides quantas commoditates pariat aurum: quando
 quidē eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & ama-
 biles reddit, non secus atq; cestus ille poeticus. Audis
 insuper & à Poetis dictum.

○ aurum

O aurum auspicata res, & ostentur optimum.

Et rursus.

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? G A L. Quoniā tu quoque per inscitiam Micylle simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longe etiam erumnosiores uitam uiuunt, quā uos. Hæc autem loquor, qui ipse & pauper, & diues aliquando fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoque hæc omnia cognoscet.

M I C Y L. Per Iouem tempestiuum iam est, ut & tu referas quemadmodum sis transfiguratus: & quid in unoquoq; uitæ genere perspexeris. G A L. Ausculta, hoc tantum præmonitus, me neminem feliciorem uitā, quā tu sis, unquam uidisse. M I C Y L. Quā ego sim ó Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallū usque. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. G A L. Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanū subierit, ut illie pœnam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus essem. M I C Y L. Sed ego priusquam essem is, qui nūc sum,

n ó præcla

ó præclare quisnam eram? hoc mihi prius dicito, num
 quid & ego uersus fuerim itidem ut tu? G A L. Ma
 xime. M I C Y L. Quis igitur eram? si quo modo pos
 tes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere. G A L.
 Tu formica fueras Indica, ex carum genere, quæ aurum
 effodiunt. M I C Y L. Et postea neglexi infelix, uel
 paucula frustra in uitâ importare: quum illo essem alitus?
 Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoqui
 dem consentaneum est scire te. Etenim si quid bonæ sit
 rei, iam nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc
 stas. G A L. Istuc profecto nulla ratione possis cogno
 scere. Caterum quum Euphorbus essem (nam ad illa res
 deo) in Troia pugnabam: atq; à Menelao necatus, alio
 quanto post tempore in Pythagoram perueni. Porro
 eonsequens absque testio perdurabam, donec Mnesarchus alio
 quando mihi domum edificaret. M I C Y L. Obsecro
 te, num absque cibo potuq;? G A L. Maxime. Nihil enim
 istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. M I C Y L. Il
 lud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt,
 num ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? G A L.
 Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum
 ista gerebantur, ipse Camelus erat in Bactris? Caterum
 ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis
 eximium fuisse: neque Aiacem usque adeo magnum, neque
 Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitran
 tur: siquidem uidi candida quandam & procera cer
 uicem, ut hinc cygno progeneretur esse adsimularent. Ces
 tertum

terum uehementer anum, equalem propemodum Hercubæ. Hanc Theseus primū raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Hercules ferme etate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodū adolescens, uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & istæc fabulamenta sunt. GAL. Cum illis quidem congressus non sum: neque quædam adeo comperite de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negotio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus multo minore negotio: uerū istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui nō imperitus, neq; inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congregederer, de sapientia cōmunicaturus. Hic adyta subiij, atq; ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursus in Italiā re nauigabā, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didicerā, ita institui, ut me perinde ac deum suspicerent. MICYL. Equidē inaudicram istæc præterea quæadmodū creditus fueris, defunctus in uis tam rediisse, utq; aureū femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem,

ut legem statueres: uti neq; carnibus, neq; fabis uesterentur homines? G A L. Ne perconteris ista Micylle. M I C Y L. Quam ob rem o Galle? G A L. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. M I C Y L. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum posthac, absit ut dixerim. G A L. Nihil sani, neq; præclari quicquã erat: uerum animaduvertebam, si cõsuetam modo, atq; eadem quæ uulgo traduntur à multis præceperunt: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde institueram in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. M I C Y L. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatis, ac Metaponticos, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? G A L. Aspasiam Miletensem illam meretricem. M I C Y L. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itane fuit aliquid quando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas

debas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, multumq; componebas? G A L. Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerū & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Caneus. Proinde quicquid in me conuiuij dixeris, tantundē & in illos dixeris. M I C Y L. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quū Pericles tecum haberet consuetudinem. G A L. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresia quidem expedierit respondere. M I C Y L. Atqui si minus fateare tu, tamen istuc Euripides satis explicuit, quū ait: se malle ter sub clypeo consistere, quā parere semel. G A L. Imō premoneo te paulo post puerperā fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idq; sepius longo nimirū seculorum orbe atq; recursu. M I C Y L. Non tu pena debis, ὦ Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorū, sepius Aspasiā fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiā, in quem uirum aut mulierū denuo renatus es? G A L. In Cratem Cynicum. M I C Y L. O Castor, & ὦ Polylux, quā dissimile, ex scorto philosophus? G A L. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: deinde hinc equus, graculus, rana, aliāq; innumerabilia: per longum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atq; id sepius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alij diuersis mortalibus seruiui, regin

bus, pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum iungo, rideoq; quotidie, quū uideo te paupertatis tedio complorantem, eiulantemq; , ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimū esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine cōpellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagorā, siue uocaris Aspasiā, siue Cratem: quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quod res alius feceris, si (id quod in praesentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemnerēq; uideare: praesertim quum tam multas contineat animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem omnia penē uiuendi genera iam exportus es, atq; omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato, quae sint peculiaria diuitum ad uitae rationem, quae pauperū propria: quo uidelicet cognoscā, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc admodum interim perpende Micylle. Te quidē non magno pere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populi lentur, neue hortū proculcent, proterantq; , aut uineas uastent: sed simulatq; tubā audieris, si tamen audieris, de teipso uno circūspectas, quo deflexus seruari queas, ac disci

ac discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de moenibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inscrendum est aliquid in aerium, soli accersuntur: siue in praelium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis praefecti. Tu interim uimincum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad salutem consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obstitines: illi uero trepidant, pauitantq; ac largitionibus, choragijsq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbis expensor perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos de grandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel adium consenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neque tantas in sollicitudines distraberis: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemq; retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut menide piscicula, aut paucis ceparum

capitulis, temetipſe oblectas, canens plerūq; optimaq;
 cum paupertate philoſophans, adeo ut eas ob res ſalu-
 bri ſis, ualentiq; corpore, obdurueriſq; aduerſus gelu-
 ſiquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq;, certato-
 rem haud quaquam contemnendum reddunt aduer-
 ſum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles eſſe ui-
 dentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus
 impetit te. Quod ſi quando leuis cœperit febricula:
 paulo negotio eam medicatus, protinus exilis, inedia
 temet inde excutiens. Illa porro fugit illico: quippe me-
 tuens te, quem uideat etiam frigore ali, ſaturumq; fieri,
 ac medicorum certis illis reſuſcitibus longum plora-
 re renunciantem. At illi ex aduerſo propter intemper-
 rantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices?
 podagras, phthiſes, pulmonum exulcerationes, aquas
 intercuties. Nam hæc omnia à ſumptuoſis illis cōuiuijs
 naſcuntur. Proinde quicunq; ex his Icari in in morem
 (ut ſerè faciunt) ſeſe attollunt, propiusq; ſe ſoli admo-
 uent, haud cogitantes, quod alas habeant cæra adglu-
 tinatas, ingentem nonnunquam ſtrepitum mouent. Cæ-
 terum qui Dædali exemplo non admodum ſublimia,
 neq; excelsa appetunt: uerum humilia, terræq; uicina,
 adeo ut cæra nōnunquam ſalis aſpergine madefceret,
 ij tutò plerunq; ac citra diſcrimen tranſuolarūt. M I
 C Y L. Moderatos iſtos & cordatos narras. G A L.
 Verū aliorū Micylle naufragia ſœdiſſima conſpicias:
 nēpe ubi Croſus reuulſis alis riſum exhiberet Perſis,
 conſcens.

conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrū ageret, post gestum tantum imperium, puellōs compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoq; fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum nī tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GEL. Ne mihi in memoriā rege-
ras, ô Micylle, usque adeo supra modum infelix tum eram. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planē fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis dstringebar. MICYL. Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neque credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni ne utiquam exiguae Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, neq; nō urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso cōmodæ. Ad hæc exercitus ingēs, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitiū haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quā ut posset numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; apparatus supra quā credi queat, exstructus atq; ac cumulat. Itaq; quum prodirem, pleriq; adorabant, deum quempiam intueri sese rati, aliq; trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni aestimabant, si plene contemplari licu-

isset quadrigam, stragulam, diadema, tum ante ambulo-
 nes, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc
 mihi conscius, quantæ me res discruciarèt, uersarentq̃,
 illos quidē propter inscitiam uenia dignos iudicabam:
 at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Co-
 lossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myrō,
 uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque
 quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut
 Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq̃ compactus: &
 aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscina dextra
 sustinet. Cæterum si immisso capite quæ sunt intus inspi-
 cias, uidebis uestes quosdam, paxillos, & clauos intror-
 sum prominentes, neq̃ non uimina, cuneosq̃, & picem
 sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrin-
 secus inhabitantē. Omitto recensere muscarum, muste-
 larumq̃ uim, quæ nōnunquam in eis mansitant. Huius-
 modi quedam res nimirum regū quoq̃ uidetur. M I /
 C Y L. Nondum explicuisti, lutū, & clauos, & uestes,
 quinam fuerint in imperio, neq̃ scditatem illam pluri-
 mam quenam sit: nam istum ad modū uestari, tam mul-
 tis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari ha-
 etenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siqui-
 dem hoc quoq̃ diuinum quiddam & admirandū: nunc
 autē quæ sint intra Colossū exponito. G A L. Quid
 primo loco tibi referā Micylle: utrū metus, curas mor-
 daces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij,
 qui cum illo uiuunt: insidias, atq̃ eas ob res somnum ra-
 rum

rum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus in-
 somnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas:
 an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditio-
 nes, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut
 ne per somnium quidem aliqua re suavi frui liceat, ne-
 rum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, nil
 loq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamœnona dulcis habebat
 Somnus, multigenas uersantem pectore curas.
 Idq; quū reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quod
 Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Cle-
 archus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam,
 Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communi-
 cans. Rursum alium quendam urit Parmenion collau-
 datus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleu-
 cus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per
 nim non sponte conuiuens, cōcubina alio gaudens, tum
 si qui defectionem parare dicantur: aut duo, quatuorue
 satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est om-
 nium grauissimum) amicissimi quiq; uel maxime sunt
 formidandi, semperq; metuendū, ne quid magni mali ab
 illis exoriat. Nā alius à filio ueneno necatus est: alius
 itē ab amasio. Aliū simile quoddam fortassis mortis ge-
 nus eripuit. MICYL. Apagesis. Atrocias, miraq; sunt
 ista quæ narras ô Galle. Mihi igitur multo sit tutius
 operæ cerdonice prouum incumbere, quàm ex aurea
 bibere phiala comiter delatū hāustum: ceterū cicuta,
 aconitoq;

aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, defflectatq; à recta incisione, summū secantis digitum exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quos ad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clamydem: quod si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites det, risum profecta moueant spectatoribus: uidelicet persona una cum ipso diademate contrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuū: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum respondens tium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Ceterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? G A L. Istum quem nunc suscitasti sermonem & longior sit, necque huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquillorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum

æquum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatorem culicem, aut cinedum gallum, atque id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haudquaquam inter illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quini dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoque somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimū autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidē tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micyle, tametsi nox etiamdū est. Surge modo, ac sequere me. Si quidem ad ipsum te Simonem adducam, atque in aliorum diuitum ædes, quo nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cōpelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimā caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuicunque ego gestandam dederò, is quoad uoluerò, fores omneis poterit aperire, cunctaque uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam, ô Galle, te prestigiæ quoque peritum esse. Porro si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circumrodet, ebibetque putria coria, quibus consueuit

suouit soleas compingere. G A L. Atqui nefas sit istud
 facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si
 quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uo-
 ciferans furē proderem. M I C Y L. Rem neutiq̃ ueris-
 simam narra, nempe Mercurium quū ipse sit fur, nō si-
 nere alios, ut idem faciant. Sed tamē abeamus. Nam au-
 rum auferam, si modo possim. G A L. Pennam prius re-
 uellito. Quid hoc rei? ambas reuulsiisti. M I C Y L. Tur-
 tius hoc quidē d Galle, tum tibi minus scdū sit futurū,
 ne altera caudæ parte mutilatus claudices. G A L. A-
 ge sanē: sed utrum Simonē prius adimus, an aliū quem-
 piam diuitum? M I C Y L. Haud aliō, imō ad Simonē,
 qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affectet,
 posteaquam diues euasit. Sed iam ad fores accessimus.
 Quid igitur deinceps facio? G A L. Pennā seræ admo-
 ue. M I C Y L. Ecce autē, dii boni, ostium perinde atq̃
 clauis refiliit. G A L. Perge porro præcedens, Vides il-
 lum uigilantem ac supputantē? M I C Y L. Video per
 Iouem & quidē ad obscuram siticulosamq̃ lucernam.
 Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq̃ exaruit,
 atq̃ extenuatus est, mirum, ni curis. Neq̃ enim auditū
 est illum alioqui male habere. G A L. Ausculta quid dē-
 cat siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modū
 sit affectus. S I M O N. Nimirum septuaginta illa talen-
 ta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq̃ quisquam
 alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equi-
 so uidit me sub præsepi occultantem: Itaq̃ de curando
 stabulo

*stabilulo non est admodū sollicitus, quanquam nec aliās
 admodum laboris appetens,uerisimile est autem illum
 multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Ti-
 bius heri tam ingens safsamentum illi opsonio propo-
 suisset? Tum autē aiunt,illum monile emisse uxori dras-
 chmis quinq;. Heu misero mibi. Hi omnia mea dissipat-
 bunt bona. Quid quod ne pocula quidē sat in tuto mi-
 bi recondita sunt,quū sint multa. Vereor enim,ne quis
 ea suffosso pariete tollat. Complures mibi inuident,at-
 que insidias parant, Præter ceteros autem Micyllus
 iste uicinus. MICYL. Ita per Iouem. Nam tibi sum si-
 milis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle,
 ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Opti-
 mum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnē obi-
 bo domum in orbem obambulans. Quis iste? uideo te
 per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es co-
 lumna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refos-
 sum argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rur-
 sum, obstrepuit mibi nescio quis. Nimirum obsideor, at
 que insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si
 quemquam deprehendero, rursum aurum defodiamus.
 GAL. Sic tibi habent ò Micylle, res Simonis, Sed ab-
 eamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc ali-
 quantulum superest. MICYL. O miser, cuiusmodi
 uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diui-
 tem esse. Itaque pugno illi in maxillam illiso, uolo dis-
 cedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio
 despolior*

despolior miser. MICYL. Plora ac uigila auriq; si
 milis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, dedi
 tus es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem feneratorum
 uisamus. Nam nec is procul hinc habitat. ipse nobis su
 apte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq;
 curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem di
 gitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus
 sit in silpham, aut culicem, aut muscam abundū. MI
 CYL. Equidem uideo miserum ac uerendum hominē,
 ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā
 silphæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationi
 bus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad
 tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuer
 re. Quin introimus? MICYL. Paulo ante hæc omnia
 mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias?
 uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum
 natu grandem. MICYL. Video profecto quiddam
 haudquaquam uirile. Porro altera ex parte ipsam itē
 uxore à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num
 optaris et horū hæres existere Micylle, cunctaq; possi
 dere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaquam
 Galle. Imò fame citius interierim, quā id genus quip
 piam patrarem. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli
 mihi potiores diuitiæ sunt, quā si à domesticis mihi
 domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoqui
 dem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reli
 qua rursus aliàs uidebis Micylle.

ORNATISSIMO IVRIS

VTRIVSQUE DOCTORI THOMÆ

Ruthallo Secretario regio, post epi

scopo Dunelmensi, Erasmus

Roterodamus,

S. P. D.

IDE quantum audaciæ mihi suppeditet
 singularis quedam ingenij tui, morumq;
 facilitas, humanissime Ruthalle: qui cū nen-
 tiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autori-
 tate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuū
 esse: tamen non uerear meas nugæ rudes, adhuc, uixq; e-
 prima scheda repurgatas ad tuam excellentiam mitte-
 re. Sed quid facerē? Iam urgebat nauita, uentos et æstū
 nulli seruire clamitans. Itaq; ne nihil mei apud homi-
 nem tam nostri studiosum relinquerē, id quod tum for-
 te erat in manibus: Misanthropū misi, nimirum ad ui-
 rum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani
 dialogus: quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucundior,
 uersus quidem ille iam pridem ab alio nescio quo: sed
 ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluis-
 se uideatur, sese neq; Græce scire, neq; Latine: nec teme-
 re adeo quis suspicetur eum interpretem subornatum
 esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostram hanc
 audaciam boni consules: & Erasmus in eorum nume-
 ro pones, qui tui sunt amantiſſimi. Vale, Londini. An.
 M D IIII O Luciani

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS, DES.

Erasmio Roterodamo Interprete.

IVPITER Philie, hospitalis, sor-
 dalitie, domestice, fulgurator, iussu-
 randice, nubicoge, grandistrepe: &
 si quod aliud tibi cognomen attoni-
 ti Poetæ tribuunt, maxime quæ hæ-
 rent in uersu. Nam tū illis tu multinominis factus, car-
 minis ruinam fulcis, metriq; explēs hiatum. Vbi tibi
 nunc magnicrepum fulgur, grauius tremum tonitru? ubi
 ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc om-
 nia iam palam apparet, nugæ esse, fumumq; poeticū,
 nec omnino quicquam præter nominum strepitū. Sed
 decantata illa tua arma eminus ferientia expromptæ-
 que, nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentq;
 adeo, ut ne minimam quidem scintillulam iracundiæ
 aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius qui-
 us ex his, qui peieraturi sunt, extinctū ellichnium me-
 tuerit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: usque
 adeo titiōnem quempiā in sese uibrare te putant, ut in-
 cendium aut fumū ab illo proficiscens, nihil quicquam
 formident: uerum hoc solū uulneris inferri posse iudic-
 ent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factū est,
 ut iam Salmoneus tibi sit ausus etiam obtonare: neq; id
 admodum

admodum ab re: quippe aduersus Iouem usque adeo ita
frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus.
Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragor
ra stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; eorum qui
flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem li
pitudine, & hallucinarius ad ea quæ fiunt: auresq; iam
tibi obsurduerunt, instar horum, qui etate defecti sunt.
Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; ani
mo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines
maleficos ac uiolentos faciebas. Neq; tum unquam tibi
cum illis erant induciæ. Sed perpetuo fulmẽ erat in ne
gocio: perpetuo obuibrabatur Aegis, obstridebat toni
tru: fulgur continenter iaculorũ in morem, densissime
ex edito loco deuolantium torquebatur. Terræ quasi
sationes, cribri instar frequẽtes: ad hæc nix cumulatim,
neq; nõ grando saxorum in morem: atq; ut tecũ gran
dius loquar, imbresq; rapidi & uiolenti, ac flumen quo
tidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis etæ
te naufragiũ ortum est: ut omnibus sub aqua demersis,
uix unica scaphula seruaretur: quæ in montẽ Lycorẽ
appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam ser
uans, unde sceleratius etiam genus in posterum propa
garetur. Nimirum igitur dignũ secordia præmium ab
illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisquam,
nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac
ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere ui
deatur: sed priscum quendam ritum magis referre: de
pend

penē Saturnū, ō deorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templū tuum sacrilegio compilarint: quū tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atq; interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdū ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extinctor & Titanum uictor sedebas: quum tibi casaries ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, & preclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo secure despicis? aut quando de tantis maleficijs pœnas sumess? Quot Phaetontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Et tenim ut de communibus silcam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cūctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatque his rebus ad inopiā deueni, iam ne agnoscor quidē ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum reuerbantur, adorabāt, meoq; de nutu pendebant. Quod si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorū quenpiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætereunt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul conspecto me aliò sese detorquēt: existimantes sese inauspicatum

auspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quē non ita pridem seruatorem & adiutorem suū esse prædicabāt. Itaq; prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis cōductus obolis: atq; hic cum solitudine, cumq; ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod posthac non intuebor plerosq; præter meritum secundis fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maxime urit. Iam igitur tandē aliquando Saturni Rheæq; proles excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epimeu idem quoq; dormiēdo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma iram aliquā strenui illius ac iuuenilis Iouis ostēde, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuaq; sepultura feruntur.

I V P. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fodit autē ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & cōfidens, mirū nī philosophus est, neq; enim alioquā adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. M E R C.

Quid ais pater, an non nosti Timonem Echekratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenuero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. I V P.

Hem quonam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebant amici?

Quid igitur accidit ut hoc sit habitus? squalidus, erum-
 nosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam gra-
 uem ligonem gerat? M E R C. Ad hunc modum illum
 quodammodo probitas euertit, atque humanitas, & in
 omnes quicumq; egerent misericordia. At re uera ue-
 cordia potius facilitasq; , nullusq; in suscipiendis ami-
 cis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit, sese
 coruis lupisq; largiri. Quin magis quum à uulturibus
 tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos
 necessariosq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese
 afficerentur, quum illos epulae magis caperent. Ergo
 posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentq; ,
 deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; admodum di-
 ligenter exuxissent, aufugerunt, exuccum & radicitus
 defectum destituentes: adeo ut postea ne agnoscant qui-
 dem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppedi-
 tent, impartiantq; . Has ob res fossor, & sago, ut uides,
 opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede
 terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomacha-
 tur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fa-
 stuose nunc prætereant, ac ne nomen quidē an Timon
 uocetur, nouerint. I V P. Atq; profecto uir neutiquam
 fastidiendus, neq; negligendus, & iure optimo indigna-
 tur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos
 adulatores ipsi quoq; fuerimus imitati, si eum uirum ne-
 glexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguis-
 mas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor et
 am dūm

am dum mihi in naribus residet. Tametsi propter nego-
 cja maximamq; turbam peierantium, tum ui, non iure
 agentium, neq; nō aliena rapientium, præterea ob for-
 midinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidē tum
 multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimū
 quidē nos conuiuere sinant. Iam pridē profecto ad Atti-
 cam regionē oculos detorsissem, maxime posteaquam
 philosophia & de uerbis digladiationes apud istos in-
 crebuerunt, ita ut pugnātibus inter se istis uociferanti-
 busq; ne exaudire quidem mortaliū uota liceat. Vnde
 mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut di-
 rumpi ab eis, conficiq; qui uirtutē quandam, & incor-
 poreā quēdam, merasq; nugās ingenti uociferatione cō-
 nectunt: hæc in causa fuerunt, ut hunc quoq; neglexe-
 rim, quū haud mediocriter de nobis sit meritis. Quod
 reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantū po-
 tes ad istum abeas. Porro Plutus unā secum ducat &
 thesaurum, & utriq; apud Timonem perseuerent. Ne-
 que usq; adeo facile demigrent, etiam si quā maxime
 rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Ceter-
 rum de palponibus illis, atq; ingratitude qua in hunc
 sunt usi, in posterum consultabo: pœnasq; daturi sunt, si
 mulatq; fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo re-
 tusa cuspide duo ē radijs maximi: quum nuper auidius
 in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familia-
 ribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, q̄ dii uocare-
 mur. Ac illū quidē errore nō seriebā, propterea quod

Pericles obtenta manu eum protexerit. Ceterum filio
 men in Castoris ac Pollucis templū detortum, tum ille
 lud exuſit, tum ipsum parum abſuit, quin ad ſaxum cō
 minueretur. Quanquā interim uel id ſupplicij ſatis mar
 gnum in iſtos fuerit, ſi Timonem cōſpexerint egregie
 locupletem factum. M E R C. Quantum habet momen
 ti altum uociferari, & obſtreperum audacemquē eſſe?
 Idquē non ijs modo qui cauſas agunt, uerum etiam qui uo
 ta faciunt cōducibile. En mox ē pauperrimo diues euā
 ſerit Timon, qui ſe in precando clamoſum & impro
 bum præſtiterit, Iouemquē reddiderit attentum. Quod
 ſi ſilentio fodiſſet incuruus: etiam nunc foderet negle
 ctus. P L V T V S. At ego Iupiter haudquaquē ad iſtum
 rediturus ſum. I V P. Quid ita non rediturus optime
 Plute, præſertim à me iuſſus? P L V. Quoniam per Io
 uem iniuria me affecit eijciens, & in multa fragmenta
 diſſecans: idquē quum illi paternus eſſem amicus, ac me,
 penē dixerim, ſuſcinis ex ædibus extruſit, nec aliter quā
 ij, qui è manibus ignem abijciunt Num ruruſus ad iſtum
 ibo, paraſitis, adulatoribus & ſcortis donandus? Ad eos
 me mitte ô Iupiter, qui munus intellectuſint, quā ample
 xuri: quibus equidē in precio ſim, & maiorem in modū
 exoptatus. At hi ſtupidi cū inopia cōmerciū habeant,
 quam nobis anteponūt, ut ab ea accepto ſago pelliceo,
 ligonequē ſat habeant, quū quatuor lucrantur obolos,
 decem talenta contemptim dono dare ſoliti. I V P. Ni
 hil iſtiusmodi poſthac in te facturus eſt Timon, quippe
 quens

quem ligo abunde satis corripuerit, nisi prorsus nullū
dolorē sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quā in
opiam esse præoptandam. At tu mihi querulus adma
dum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quod tibi
patefactis foribus libere permiserit uagari, neq; inclus
dens, neq; zelotypus in te. Porro aliās diuersa de cau
sa in diuites stomachabare, quū diceres te ab illis repa
gulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita
fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi
liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmās præ
focari te nimis tenebris: eoq; pallidus nobis occurre
bas, & curis confectus, digitis etiānum ex assiduo col
ligendi, coaceruandiq; usu contractis, cōtortisq;: quod
si quando daretur opportunitas, aufugiturū quoq; ab
illis te minitabare. In summa rem supra modum acer
bam iudicabas in æreo ferreoue thalamo, Danaes ex
emplo, uirginem asseruari, atq; à scelestissimis educari
pædagogis, fœnore & computo. proinde absurde fac
re aiebas hos, quod te præter modum adamarent: neq;
(quum liceret) frui auderent, neq; quū ipsis esset in ma
nu, amore suo secure uterentur: sed uigiles obseruaret,
ad signum ac seram oculis nunquā conuiuentibus, neq;
usquam dimotis, semper intuentes, abunde magnū fru
ctum arbitantes: non quod ipsis fruendi facultas adese
set, sed quod nemini fruendi copiam faceret, non aliter
quā in præsepī canis, nec ipsa uescens hordeis, nec
equum famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas

istos, qui parcerent, asscruantq; & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem sibi subtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut sceleratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorum pedagogus furtim subiret, ludibrio habiturus infelicē & inamabilem herum, quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angusti lucernulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquum, quū hæc quondam incusaueris, nunc in Timone diuersa his criminari? P L V. Atqui si rem uere perpēderis, utrūq; me iure facere iudicabis. Nam & Timonis ista nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, studiūq;, quod ad me pertinet, merito uideatur. At ē diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabāt, id agentes, quo scilicet crassior, saginatioq;, ac uehementer corpulentia onustus euaderem: quum interim neq; ipsi contingerent, neq; in lucem producerent, ne uel aspicerer à quopiam, hos dementes & contumeliosos in me iudicabam, quippe qui me nihil cōmeritum tot in uinculis cogerent situ carieq; putrescere, haud intelligentes, quo mox demigrent, me alij cuipiam, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur probō, sed ne illos qui dem, qui nimium facile mihi manus admovent. Sed qui (quod est optimū) mediocritate utantur, uti nec prorsus abstineant, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouem considera Iupiter: Si quis ubi puellulā & formosam lege duxisset uxore, postea neq; obseruet,

*nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet si-
 nens illam noctu atq; interdium quocūq; libitum sit ire,
 & quicūq; uoluissent cum his habere rem, uel produ-
 cat potius ultro ut adulteretur, fores aperiens, prosti-
 turusq;, & quoslibet ad illam inuitans, num hic amare
 uidebitur? profecto hoc tu nequaquā dices Iupiter, qui
 se penumero amorē senseris. Rursum si ingenuā lege
 domū deducat, uti liberos legitimos progeneret, cate-
 rum nec ipse cōtingat florentē atate, decoramq; uirgi-
 nem, nec aliū sinat aspicere: sed inclusam, orbam, steri-
 lemq; in perpetua uirginitate cōtineat, idq; prae amor-
 re se facere prae dicet, & hūc quidē praeferat, pallore,
 corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis est ut
 huiusmodi non desipere uideatur? quippe qui quū libe-
 ris oportuerit operā dare, fruiq; cōiugio, puellā adeo
 formosam atq; amabilē sinat emarcescere, per omnem
 uitam tanq̃ Cereri sacerdotē alens. Huiusmodi & ipse
 indigne fero: quū à nōnullis ignominiose cedor calci-
 bus, laniorq;, atq; exaurior: à nōnullis cōtra perinde
 ut stigmaticus fugitiuus compedibus uincior. I V P.
 Quid est aut̃ quod aduersus illos indigneris, quādoqui-
 dem utriq; poenas egregias luunt? Alteri quidem dum
 Tanti in morem, neq; bibere sinuntur, neq; edere: sed
 ore sicco duntaxat inbiant auro. Alteri uero dum his
 ceu Phynco cibos Harpyiae ipsis ē faucib. eripiūt. Sed
 abi iā, Timone multo post hac usurus cordatiore P L.
 An ille aliquādo desinet me ceu foraminoso cophino,
 priusquā*

priusquam omnino influxerim, data opera exhaurire,
 quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne
 si copiosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit, ut
 in Danaidum dolium aquam mihi uidear allaturus, fru-
 straq; infusus, uase non continente liquorem: imò pri-
 us propemodum effuso quod influit, quàm influxerit.
 Adco latus dolij hiatus ad effusionem ac liber exitus.
 I V P. Proinde ni hiatum istum obturauerit, perpetuo
 amq; perstillationem sistere studuerit, te propediem
 effuso, facile rursus sagum, & ligonem in dolij fece res-
 periet: sed interim abite, atq; illum diuitem reddite. At
 tu Mercuri fac memineris, ut rediēs Cyclopae ex Aet-
 na tecum adducas, quo fulmen cuspide restituta resar-
 ciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. M E R.
 Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidē igno-
 rabam o praeclare: te non cecum modo, uerumetiam
 claudum esse. P L V. Atqui non hoc mihi perpetuum
 Mercuri: uerum si quādo proficiscor à Ioue missus ad
 quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utro-
 que claudus pede, ita ut egre ad metam pertingere
 queam: sene nonnunquam interim facto, qui me operie-
 batur. Porro quum discedendū est, alatū uidebis mul-
 to auibus celeriores. Vnde fit, ut uix iam amoto repa-
 gulo, ego iam praëconis uoce uictor pronuncier, saltu
 stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties
 spectatoribus. M E R. At ista quidem haud uera nar-
 ras: imò ego tibi permultos commemorare queam, qui-
 bus

bus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent:
 qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis
 quadrigis uebantur, quibus ante ne asellus quidē sup-
 peditarit. Ii tamē purpurati, aurumq; manibus gestan-
 tes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere
 possunt, quin p somniū diuites sint. P L V. Isthaec alia
 res est Mercuri: neq; enim tum meis ipsius ingredior
 pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: quī
 & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans:
 id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est
 mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas inijci-
 unt me: ac diligenter obsignantes sarcinae in morem
 sublatum transportāt. Interea defunctus ille alicubi in
 edium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua
 iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porro qui me
 sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non
 aliter, quā hirundinem aduolantem stridentes pulli.
 Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funicu-
 lus incisus, aperta q; tabella, iamq; nouus dominus pro-
 nunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, si-
 ue seruulus obscenus, qui puerili obsequio fauorē eme-
 ruerit, etiam tum mento subraſo, pro uarijs & opipas-
 ris uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauer-
 rat, ingens scilicet præmium ferēs generosus quisquis
 ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis
 arreptum, fugiēs adportat commutato nomine: ut qui
 modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibursiam Megacles
 aut

aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Ceterum illos nequicquam hiantes, seq; mutuū intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parū magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irrūens, homo uitæ mundioris atq; elegātoris rudis, pingui, illotaq; cute, qui cōpedes etiamdum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cedit: experiens, num sibi quoq; similia liceāt, donec aut scortulo cuipiam irrelitus, aut equorū alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nirco formosiores esse, Cecrope Codrōne generosiores, callidiorem Vlysse, unum autē uel sedecim pariter Croësis opulentiorē, momēto temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. M E R. Ista fermè sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quum sis uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? P L V. Enim uero, credis me reperire istos ad quos mitto? M E R. Per Iouem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem

dem aestimandos. Caterum quid facis quandoquidem es emissus? P L V. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorās. M E R. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? P L V. Et iure quidem optimo fallitur ô bone: quippe qui quū me cæcum esse non ignoret emittat uestigatū rem usq; adeo repertu difficilem, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quum rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. M E R. At qui sit, ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quū uia sis ignarus? P L V. Tum demum acutum cerno, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. M E R. Iam illud quoq; mihi responde, qui sit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te desigant oculos? & si potiantur, felices uiuantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui sic perditæ te amarint, ut se æreo è scopulo piscosi in æquoris alta, precipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos

illos nullo pacto respexisses. Quam̃ sat scio, tu quoq̃
 fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, surcere istos, qui
 eiusmodi amore sunt dementati. P L V. At enim cre-
 dis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum,
 aut cæcum, aut si quid aliud adest mihi uitij. M E R.
 Quid ni ó Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt.
 P L V. Haud cæci quidem, ó optime, uerum inscitia,
 errorq̃; quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tene-
 bras: ad hæc ipse quoq̃; ne per omnia deformis sim, per-
 sona uehementer amabili tectus inaurata, gemmisq̃;
 picturata, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi
 rati sese natiui uultus uenustatem aspicere, amore cap-
 piuntur, dispercuntq̃; nisi potiantur. Quod si quis me
 toto corpore renudatum illis ostenderit, dubio procul
 futurum sit ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutier-
 rint, adamantes res neutiq̃; amandas ac fœdas. M E R.
 Quid ergo posteaquam eò peruentum est ut iam diui-
 tes euaserint, iamq̃; personam sibi circumposuerint,
 rursum falluntur? Adeo ut si quis illis detrachere con-
 tur, penè caput potius, quàm personam abiiciat? Neq̃;
 enim uerisimile est etiam tum illos ignorare, auro br-
 ecteatam esse formam, quum intus cuncta inspexerint.
 P L V. Ad id non parum multæ res, ó Mercuri, mihi
 sunt adiumento. M E R. Quæ nam? P L V. Simulatq̃;
 qui me primum nactus est, apertis foribus exceperit,
 clanculum unà mecum introit elatio, uerordia, iactan-
 tia, mollities, uolentia, dolus, atq̃; alia item innumera-
 bilia

bilis: à quibus omnibus posteaquam est animus occu-
 patus, iam admiratur quæ neuti quam sunt admiranda,
 & appetit ea quæ sunt fugienda, neq; cunctorum illo-
 rum quæ introierant, malorum patrem stupet, illorum
 satellitio uallatum, quiduis potius passurus, quàm uti
 me compellatur reijcere. M E R. Vt leuis ac lubricus
 es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; ullā præbens
 ansam certam quo prensus tenere: sed nescio quomo-
 do anguillarum ac serpentum in marem inter digitos
 elaberis. At è diuerso paupertas, uiscosa, prensu facilis,
 totoq; corpore mille uncos gerit hamos, ut qui tetige-
 rint, illico hæreant, nec facile queant auelli. Verum in-
 terea dū nugamur, rem haud parua omisimus. P L V.

Quam? M E R. Nempe quia thesaurum non adduxe-
 rimus, quo uel in primis erat opus. P L V. Ist hac qui-
 dem ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra re-
 licto illo ad uos ascendere soleo: iussq; intus manere fo-
 ribus occlusis, neq; cuiquam aperire, nisi me uociferan-
 tem audierit. M E R. Iam igitur Atticam adeamus.
 Tu me consequitor chlamydi adherens, donec extre-
 mam uiam attigerimus. P L V. Recte facis Mercuri,
 quū me per uiam ducis. Etenim si me desereres, forsā
 oberrans in Hyperbolū aut Cleonem inciderem. Sed
 quis hic stridor ceu ferri saxo impacti? M E R. Timon
 hic est, qui proxime montanum & petricosum fodit
 solū? Pape: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Ro-
 bur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorū turba:

L V C. p quorum

quorum omnium agmen Fames cogit, longe præstantius quàm tui sint satellites. P L V. Quin igitur quàm ocysime discedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ precii fecerimus cum homine eiusmodi uallato exercitu. M E R. Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. P A V P E R T A S. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? M E R. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. P A V. Ita ne rursum Plutus ad Timonem? posteaquam ego hunc antea delitijs male corruptū suscepi: cōmendansq; Sapientiæ & Labori, strenuū, multiq; precij uirū reddidi? Adeo ne despicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiat, iam exactissima cura ad uirtutem ex cultum? ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per contumeliā & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudū, mollem & ignauum, ac uicordem: rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & reijculus? M E R. Sic o Paupertas, Ioui placitū est. P A V. Equidem ab eo. At nos Labor & Sapientia, reliquiq; consequimini me. Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerū optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cōmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseverauit: uirilē exigens uitā, & ad sese respiciēs: superuacua autē & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. M E R. Discedunt illi: nos ad eum adeamus. T I M. Quinam estis, o scelesti

fi? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mer-
cenarioq; negociũ exhibituri? uerum haudquaquã læ-
ti abibitis. scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico gle-
bis & saxis petitos cõminuam. M E R. Nequaquam
ò Timon, ne ferito, neq; enim feries mortales: uerũ ego
sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tu-
is exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, de-
sistens à laboribus. T I M. Atqui uos iam ploraueritis,
etiam si dij sitis ut dicitis. Siquidẽ odi pariter omnes,
tum deos, tum homines. Sed hunc cecũ quisquis hic fu-
erit, mihi certũ est ligone impacto cõminuere. P L V.
Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidẽ hic homo
mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopi-
am accepto discedam. M E R. Ne quid ferociter Ti-
mon: quin exue potius penitus istam ferocitatẽ, asperi-
tatemq;, ac manibus obujs excipe bonã fortunã: rur-
sum diues esto: rursum Atheniensĩũ princeps, & ingra-
tos illos despicito, quũ solus florebis. T I M. Nihil mi-
hi uobis est opus, ne obturbate. Sat opũ mihi ligo: præ-
terea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me ac-
cesserit. M E R. Ad cõne queso inhumaniter?

Hec ego sœua Ioui refero atq; immania dicta?
Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut
qui tam multa indigna in te cõmisissent: deos odio te
prosequi nequaquã erat consentaneũ, quũ illi tantopere
tui curam agant. T I M. At tibi Mercuri, Iouiq;, quod
me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cate-

ceterum hunc Plutum nequaquam recepero. M E R. Quid ita? T I M. Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, cōflaret odium, illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet: deniq; quū repente me adeo perfide ac proditorie destituerit. Contra, paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uere & libere conuiuens, & quibus opus erat suppeditaui laboranti, & uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uite spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quoniam essent opes uere meae: nempe quas neq; adulator assentans, neq; sycophanta minutās, neq; plebes irritata, neque concionator suffragiorū autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicquam eorum quæ sunt in ciuitate malorū aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quā uenisti uiam reme tiens, recurre, unā tecū Plutū adducens ad Iouē. Illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per omnem ætatem ciulent. M E R. Nequaquam ó bone, neq; enim omnes ad ciulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliāq; ista missa face, ac Plutum excipe: non sunt reiiciēda munera, quæ à Ioue profisciscuntur. P L V. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauius feres si quid dixero? T I M. Dico, ne multis

multis tamen, neq; cum proceribus, quemadmodum per
ditiſſimi iſti ſolēt Oratores. Nam huius Mercurij gra
tia te ſeram paucis dicentem. P L V T. Atqui multis
mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accu
ſato. Attamen uide, num qua in re te quemadmodum
aiſ laſerim: qui quidem dulciſſimarū quarumq; rerum
tibi extiterim autor, opifexq; autoritatis, præſidentie,
coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera con
ſpicuus eras, celebris & obſeruandus. Cæterum ſi quid
moleſti ab adulatoribus accidit, non mihi potes impu
tare: quin ipſe magis abs te ſum affectus contumelia,
propterea quod me tam ignominioſe uiris illis execra
tis ſuppeditaris: qui te mirabātur, ac præſtigijs dement
tabant, mihiq; modis omnibus inſidias ſtruebant. Por
rò quod extremo loco dixiſti, te à me proditum, deſer
tumq; fuiſſe: iſtud criminis in te poſſum retorquere,
quum ipſe ſim modis omnibus à te reiectus, præceptsq;
exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlāmyde, ſagum
iſtud chariſſima 'bi paupertas circumpoſuit. Itaq; te
ſiſeſt mihi hic Mercurius, quantopere Iouem oraue
rim ne ad te uenirem, qui tam hoſtiliter eſſes in me de
bacchatus. M E R. At nunc uides Plute, in cuiusmodi
hominem ſit commutatus. Proinde audacter cum illo
conſuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu inter
rim theſaurum ſub lignonem adducito. Audiet enim ſi
tu accerſueris. T I M. Parendū eſt Mercuri, ruruſq;
dileſcendum. Quid enim faſias quum dii compellant?

tamen uide, in quas turbas me miserū conijcies: qui quādem quū ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantū auri repēte sum accepturus, nihil cōmeritus mali, tantūq; curarum suscepturus. MER. Sustine Timon mea gratia. tametsi graue est isthuc, atq; intolerandū: quo uidelicet palpones illi prae inuidia rūpantur. Ego porro superata Aetna in cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Thesauri, Timoni huic audiens esto, offerq; temet eruendum. Fodi Timon altius impingens. Ceterum ego à uobis digredior. TIM. Age iam o ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Thesaurū in apertū euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac Lucifer Mercuri, undēnam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, solum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morē ardes, noctesq; & dies reuides. Ades o mihi charissimū desideratissimumq; nūc demū credo uel Iouem ipsum olim aurū esse factū. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usq; adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsū? O Mida Cræseque, ac munera Delphico in templo dicas,

ta: ut

ta: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. Oligo, sagum charissimū, uos huic Pani suspendi com modum est. At ego q̄maxime semotū mercatus agrū, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hec igitur decreta sunt, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis. Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, mera nuge. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egētibus, iniquitas, ac morū subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon; ceteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregi, piaculū: adeo ut si quem aspexero dūtaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa sæ xea, ære æue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Ceterū tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorumq; mortaliū gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secū oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendū sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronā ad mouere. Nullumq; nomen sit dulcius, q̄ Misanthropi,

id est, hominum osoris. Morum autem notæ, difficultas asperitas, feritas, iracūdia, inhumanitas : quod si quem conspexero incendio conflagrante, obtestantemq; quo restinguam, pice oleoq; restinguere : rursus si quem flumen undis abstulerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare: hunc ad modum par pari relaturus est. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colytæensis: & concionis subscripsit suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunt: hæc fortiter tuamur. Cæterum magno emerim ut id omnibus innotescat, quod opibus abūdo: nam illa res illos prefocauerit: sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undiq; concurrunt, puluerulenti atq; anhelī, haud scio unde aurū odorati. Vtrū igitur hoc cōscenso colle saxis eos abigo, è sublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angantur, fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse duco. Itaq; restemus quo illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me se penumero solida dolia uomuerit. Sed bene est quod ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, conuiuator bellissime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edacissime atq; hominum perditissime

fine. G N A. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi com-
 potamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his
 quos nuper didici dithyrambis. T I M. Atqui elegos
 canes, admodum miserabiles, ab hoc doctus ligone.
 G N A. Quid istuc? Feris ó Timon? Attestor. ó Hera-
 cules: hei hei in ius te uoco apud Arcopagitas, qui uul-
 nus dederis. T I M. Atqui si cunctere paulisper, mox
 cadis me reum ages. G N A. Nequaquã, quin tu plas-
 nè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim
 in modum presentaneũ id est remediũ. T I M. Etiam
 manes? G N A. Abeo. At tibi male sit, qui quidem ex
 uiro commodo tam seuius factus sis. T I M. Quis hic
 est qui accedit recaluaster ille? Philiaides, assentatoriũ
 omnium execratissimus. Hic quum à me solidum acce-
 perit fundum, tum filia in dotem talenta duo, laudati-
 onis premium, quum me canentem reliquis silentibus
 omnibus solus maiorem in modum extulisset, deierans
 me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem egro-
 tum conspexisset: nam adieram oraturus ut mei curam
 ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. P H I /
 L I A D E S. O impudentiam, nunc demum Timonem
 agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiua: enim-
 uero habet ille digna se, quandoquidem immemor est.
 atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus
 æquales ac populares: tamen modeste agimus, ne infi-
 lireuideamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacri
 legos obserues, qui nusq̃ adsunt nisi in mēsa: præterea &

coruis nihil differunt. Neq; post hac huius ætatis mortaliam ulli fidendū est. Omnes ingrati, & scelesti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse nactum. Proinde accepsi his de rebus admoniturum te. quanquam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uir nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consilium dare queas. TIM. Ita fiet Philiades, sed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHI. Viri, caput mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quod cum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIM. Ecce tertius huc orator Demæas se recepit, tabulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatum esse. Hic una die de meo sedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum soluendo nō esset, ego misertus illum redemi. Porro quum illi sorte obuenisset, ut Erechtheidi tribui distribueret ærariū, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem, negabat se cinem nosse me. DEM. Salue Timon: præcipuū generis tui præsidium, fulcimentum Atheniensium, defensor saculum Græciæ. Profecto iamdudum te populus frequens, & utraq; curia operitur. Sed prius decretū audi, quod de te conscripsi. Quandoquidem Timon Echeeratide filius, Colyttensis, uir nō modo probus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnē uitam destitit optime de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta cursuq;

cursuq; die eodem, ad hæc solenni quadriga, equestriq;
 certamine. TIM. At ego ne spectator quidem unquā
 in olympicis sedi. DEM. Quid tū? spectabis posthac,
 sed ista communia addi satius est. Tum anno superior
 re apud Acharnenses pro Rep. fortissime se gessit, &
 Peloponensium duas acies concidit. TIM. Quæ ratio
 ne? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neq; un-
 quam militiæ dederim nomen. DEM. Modeste tu qui-
 dem de teipso loqueris, nos tamē ingrati futuri sumus,
 nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, &
 in consultationibus, & in administrandis bellis non me-
 diocrem utilitatem attulit Reipub. His de causis om-
 nibus visum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, ple-
 beijs singulatim, communiter uniuerfis, aureum statue-
 re Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera
 tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem au-
 reis coronis coronetur, hæq; coronæ hodie in Diony-
 sijs per Tragædos novos promulgentur. Siquidem ho-
 die, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium
 Demeas orator, propterea quod cognatus illius pro-
 pinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator opti-
 mus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igi-
 tur tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te
 pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem ap-
 pellavi. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem
 quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit?
 TIM. At ducā, nouo ineunte anno, si deus permiserit,
 liberisq;

liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxor rem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEM. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occipias? pulsasq; eos qui sunt: ingerui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediè poenas daturus, quàm alijs nominibus, tum quod arcem incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx scelestæ. Proinde palàm est, te calumniatorè agere. DEM. Verum effosso ærario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuerò. Tum frustra uicerim in olympijs, & pugil et palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasyceles hic est? profecto ipse est, promissa barba, subductisq; supercilijs, & magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtusens, cæsariem per scapulas fluentem uentilās, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zcufis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute differit, damans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem lau-
dans

dans, at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi
 calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet.
 perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis
 disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dum mi
 lui instar præripit obsonia, & proximum cubito opo
 posito arcens, mento interim cõdimentis oppleto, dum
 canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: per
 inde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret,
 dumq; usque adeo diligenter catinos extergit indice di
 gito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhe
 rere, nunquam non querulus, tanquam deteriore par
 tem acceperit, uel si totam placentam, aut suum solus
 omnium accipiat, qui quidem edacitatis & insatiabili
 tatis est fructus, temulētus, uinoq; bacchatus, nō ad can
 tum modo, saltationemq; uerum ad conuiuium usq; &
 iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum
 enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq; atque
 ista quidem loquitur, quum iam à mero male affectus
 ridicule balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postre
 mo sublatum eum de conuiuium efferunt aliqui, ambabus
 manibus tibicinæ inherētē. Quanquam alioqui ne so
 brius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio,
 uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentato
 res primas tenet, peierat promptissime, anteit impostu
 ra, comitatur impudentia. In summa prorsus admiran
 dum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactū,
 nariēq; absolutū: proinde nō ciulabit clarius uidelicet
 quum

quum sit modestus. Quid hoc? papa, tandē nobis Thrasycles? T H R. Non hoc animo ad te uenio Timon, quod pleriq; isti, qui nimirū opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorum conuiuiorum adducti spe concurrunt, multaq; assentatione deliniunt te, hominē uidelicet simplicem, facileq; impartientem id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in coenam sat esse, tum opsonium suauissimum cape aut nasturcium, aut si quando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porro potū sōns Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nibilo magis apud me in precio est quā calculi qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia: quippe quae multis saepenumero immedicabilium malorum extiterit causa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuersas in mare praecipitabis, utpote quibus nihil sit opus bono uiro, quiq; philosophiae possit opes praespicere. Ne tamen in altum o bone, sed ferme ad pubem usq; ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertū, me quidem uno spectante. Quod si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex aedibus eijcito, ac ne obolum quidem tibi facias reliquū, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent. huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentū. Porro si qui erit philosophus, hunc aequum est duplam aut triplam ferre portionem: quanquam hoc quidē mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si quē egebunt

egebunt, donem: sat est si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentū, modestumq; conuenit esse eū qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. T I M. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus. T H R. O libertas, ô leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? T I M. Quid stomacharis ô bone Thrasycles? num te defraudaui? At qui adijciam ultra mensuram Choenices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul adueniūt. Blepsias ille, et Laches, & Gniphon, breuiter agmen eorum qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonē quidem iamdudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidū grandine peto. BLEPSIAS. Ne iace Timon, abimus enim. T I M. At uos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

ERASMVS ROTERO=

DAMVS RICHARDO VVIT/

forde Britanno, docto & cum primis

iucundo amico, S P D

V M annis iam aliquot totus Græcanicis

C in literis fuerim Richarde charissime, nuper quo cū literis Latinis redirem in gratiam

tiam, Latine declamare coepi, idq; impulsore Thoma Moro, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil nō possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare iubeat, sim non grauatim obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum, & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat eruatq;. Neq; enim arbitror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenium hoc uno praesentius, promptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum morum mixta festiuitas, salis plurimum, sed candidi duntaxat, ut nihil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patronum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi, ut tantum artificem uel equarem, uel uincerem, sed uti cum amico omnium dulcissimo, qui cum libenter soleo seria ludicraq; miscere, in hac ingeniorū palestra quasi colluctarer: idq; feci eo libentius, quod magnopere cupiam hoc exercicij genus, quo nullū aliud aequa frugiferum, in ludis nostris aliquando instaurari. Neque enim aliud esse in causa puto, quod hac nostra tempestate quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamen existant, qui non infantiissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quod si tum Ciceronis Fabijq; autoritatem, tum ueterum exemplum sequuti, ὅν τοιαύτας μελέτας diligenter à pueris exerceremur, non esset (opinor) tanta dicendi

dicendi inopia, tam miseranda infantia, tam pudenda balbuties etiam in his qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me pauculis diebus lusisse cogites, non scripsisse. Hortor autem ut et Moricam conferas, itaq; iudicis, num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studijs usque adeo similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes reperiri posse. Vtrunq; certe ex aequo amas, utriq; uicissim ex aequo charus. Vale meum delictum Richarde festiuissime. Ruri, ad Calendas Maias, M D VI

LVCIANI TYRAN-

NICIDA, DES. ERASMO ROT-

terodamo interprete.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannum occideret, atque ipsum quidem non reperit, uerum filium eius interemit, gladiumque in uulnere reliquit. Adueniens tyrannus, ubi filium extinctum conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyrannique filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

DECLAMATIO

Q VVM duos eodem die tyrannos occiderim iudices, alterũ quidem etate iam affecta, alterum æuo florentem, & ad sce-

LVC. q rum

rum successionem capeffendam paratum,unicum tamē pro ambobus præmium petitū uenio,qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicide fuerunt,unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus,neciꝑ; dederim,filium uidelicet,ense, patrem indulgenti charitate qua filiū adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ commisit,abunde magnas pœnas nobis depēdit: quippe qui et uiuus aspexerit,filium prius morte sublatū,et quod est omnium maxime nouum,compulsus sit deniq; ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est;ceterū occisus alteram ad cadem operam mihi suam commodauit,dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat,eiusdem post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidē sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt,meus:tametsi cedis ordinem commutarim,ac morem modumq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat,ac sese defendere poterat,ipse perimens,porrò senem soli gladio reseruās. His igitur de causis et amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar,præmiāq; laturum,quæ numero æquarent eos qui essent interempti:utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerumetiā futurorum formidine,quiꝑ; stabilem pepererim libertatem,nullo relicto qui scelerum capeffat successionem. Verum interim tantis rebus strenue peractis,in discrimen adducor,ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus

non

non feram mercedem, quam leges à me seruata præstunt. At qui contradicit, is mihi uidetur nō Reipub, studio quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauitè ferat, atque eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala tametsi ipsi optime nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capialis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati malis. Neq; enim quemadmodū alijs quibusdam sæpenumero accidit, itidem & nos simplicem tyrannidem atq; unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uolentiam tolerabamus: uerum soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahebamur infelices. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quod illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quàm credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunque præceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in

patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satellites erat. Tametsi huic propter etatem honorem cedebat adolescens, soloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum presidiumq; principatus ab illo mutuaretur, scelorum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes e medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat epheros, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cedes, si quæ exilia, si quæ pecuniarum exspilationes, delationes, contumelie, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex illi obsequabatur, comitemq; scelerum sese præbebat, ac cõprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud in primis discruciabat, quod prospicere mus diuturnam, uel æternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populumq; homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem nõ exiguam facit, quod apud sese reputant, & inter se dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratam tyrannidis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisquam fortium ciuium

ciuiū, & qui eadem quæ ego animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atq; inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum esset cum tam multis confligendum ac dimicandū. At me nihil ista deterruerunt, neq; perperisa negocij difficultate refugi, neq; ad suscipiendum discrimen trepidauī: uerum solus, solus inquam aduersus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuersabatur: at ē diuerso perpendenti, quod publicam libertatem mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primam irruissem custodiam, neq; mediocri negotio satellites submouissem: occidēs interim, in quem incurrissem, & quicquid obsisteret amolien, ad ipsum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarum calamitatum fontem. atq; irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem sese, multisq; uulneribus resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus, inermis, nudatus custodijs: iam quæ amisso magno illo suo satellite desertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecū ipse iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchre habent, cuncta confecta sunt, cuncta eò quò destinaram, perdurata. At cum qui reliquus est, quo tandem modo poenas

dare cōuenit? Me quidem meaq; dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splendidum facinus iuuenile atq; magnificum interimatur, priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatē, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, diserucietur, appositū habeat ensē, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidē illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicēs, ac libertatem annuciās. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censco, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū donetur, nō quod lucri auidus, aut sortidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerū quod præmio cupiam officia mea comprobari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquam à me pro legis sententia cōfectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam

quiddam, ad hoc ut premium postulem. Percontor igitur illū, quid præterea requiris à me? nōne uolui? nōne ascendi? nōne occidi? nōne libertatē peperī? num quis imperat? num quis iubet? nū quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquā dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus feriis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquam præ me dignus honore sit, cedam premium, desistam à petendo munere. Quod si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendēs, interimens, excrucians, alterum ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parū erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicidæ premium decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrū ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerū hoc solum spectauit legis cōditor, libertatē, Democratiam, sceleratorū sublationē. Huic honorē decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quod quidē inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eū, quo occiso, ille nō poterat uiuere, nimirū ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quemadmodum interierit, uerum an iam perierit, & an qd' perijt, id à me sit profecto

Etum. Quandoquidem & illud excussurus mihi uide-
 ris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs
 usus, Si quis non gladio, uerum lapide lignoue, aut
 alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrā-
 num obsedissem, ad mortis necessitatē compellens: num
 ibi quoq; requisitus eras à me cædem, mea ipsius ma-
 nu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres,
 ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū sce-
 lestum acerbius etiā atq; atrociori mortis genere trus-
 cidassem? Vnum hoc duntaxat specta, hoc require, hoc
 excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus ex-
 spectatio? aut quod calamitatu uestigium? Quod si pur-
 gata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, mor-
 dum rei gestæ calumniantem premio frustrari uelle,
 quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeatur. Equidem
 & illud memini disertum in legibus, nisi forte propter
 diutinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis di-
 cuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse
 occidat; aut si non ipse quidem occidit, neq; manu faci-
 nus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasio-
 nem. Ex æquo & hunc quoq; lex censet supplicio affi-
 ci oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus
 ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea sus-
 peruacaneum est cædis rationem uiamq; spectare. De-
 inde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam pœ-
 nas oportere dare censetis, ac nequaquam absolucndū es-
 se. At me qui per omnia consimili modo Remp. iuuui, nō
 censetis

centes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui benefici iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem imprudentem fecisse, sed exitū quendam cōmodum fortuito fuisse consequutū præter animi sententiam. Nam quid præterea iam formidasse, eo qui ualidior erat interempto? Quur autem gladiū in uulnere reliquissē, nisi planè quod erat euenturum, id ipsum prædiuinasse? Nisi forsan illud dices, hūc qui extinctus est, tyrannum non esse, neq; hanc appellationem in illum competere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cedis causam ministrauit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneū præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa facit, neque iam ultra curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non is iam tyrannicide præmiū cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo: siquidem & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, nō in posterum instaurandæ tyrannidis metum: uerum absolutam sublationem, totiusq; generis interminationem, omneq; malū radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam perpendite, num quid eorum quæ ad leges pertinet sit

prætermiſſum, & num quid in me deſideretur ex hiſ;
 quæ Tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem
 prius oportet ſuppeteret fortē, & amanti Reip. quæq;
 pro communibus commodis periculum adire non re/
 enſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolu/
 mitatem auſit redimere. Num hac parte quicquā mihi
 deſuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirens
 per quæ pericula mihi perrumpendū eſſet, per ignaui/
 am refugi? Proſecto non potes dicere. In hac interim
 parte tantum cōmorare, atq; eſtima, an non uel uolu/
 iſſe tantū iſta, ac ſtatuiſſe, præclarum facinus futurum
 fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uolūtatiſq;
 argumento præmium poſtulare, tanquam qui benefi/
 cio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas deſuiſſet: uer/
 rum alius poſt me Tyrannum occidiſſet, dic mihi: num
 abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmiū? Mi/
 nime. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uo/
 luntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præ/
 mium ſeram, Quid tum reſponſurus fueras? Nunc por/
 rō non hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum,
 atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, pa/
 traui. Neq; enim uſq; adeo ſācilem, ſāctūq; procliuem
 eſſe rem exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites
 opprimere, unumq; hominē tam multos amoliri. Quin
 iſthuc penē maximum eſt omnium quæ ſunt in Tyrann/
 nicidio, totiuſq; negotij caput. Nam ipſe iam Tyrann/
 us non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; conſectū
 difficilis

difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; Tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, pregerit, et perpussillum est, id quod superest. Sed ad Tyrānos peruenire nunquā mihi contigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressissem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc addo: uerum in his rursum immoror. Custodiā opressi, satellites superauī: Tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiam si cædem queris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerum cædem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium satellitum instar erat. An non igitur, quæso te, præmiū dignus uideor, sed tantis rebus gestis honore fraudabor? Quid enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Tyranni ministrum quempiā interemissem? Quid si seruū aliquem charū? an non hoc quoq; magnum uisum fuisset, cōscendisse, mediāq; in arce, medijs in armis, aliūquem è Tyranni familiaribus iugulare? Nunc et hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit cōsidera. Filius erat Tyranni, uel Tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodq; est maximum, heres ac successor omnium, quiq; in longū nostras calamitates posset prorogare.

Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero Tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptū? Iam horum nomine premium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an nō grauis, an non intolerandus erat? Porro nunc negocij caput deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrimè confeci: Tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimū illi, uidelicet tantorum facinorū sibi conscio, sed posteaq; illū prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratū coràm oculis ostendens: puta filiū in ipso æui flore, tametsi scelestū quidē illum, attamen & etate uigentē, & patri similē, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirū sunt parentū uulnera, hij gladij uerorum Tyrannicidarū, hæc mors digna crudelibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus cōgruit. Ceterū protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculū, profecto nihil habet Tyrannico supplicio dignū. Neq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam, inquā, neq; quenq; alium latuit, quanta ille charitate filiū sit prosequutus, adeo ut illo extincto, ne paululū quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modū affecti sint erga liberos: uerū hic etiam ultra reliquos habebat quiddā, idq; merito, quippe qui conspiceret illum unicū esse qui curaret

ret, seruaretq; Tyrannidē, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatē, certe ob rerum desperationem sciebam illum prolinus exiturū ē uita: perpensurū enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adēpto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirū effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterū imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremū illum consiliū adegī. Interijt itaq; uobis orbus, excruciat, plorans, lacrymans. Luxit luctū, non illū quidem diurnū, uerū qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimū, ipse sibi necem consciuit, quod quidē mortis genus, præ ceteris miserrimū, multoq; atrocius, q̃ si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannū quis eo est usus? Quis eum ad illū misit? O ensis particeps, successorq; meorū egregie factorum, post tanta pericula, post tantas cædes cōtemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantū nomine præmiū à uobis postularem: si sic dicerem iudices: Tyrannū quū mori uellet, quū id temporis inermem se deprehēdisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendā libertatē auxilio fuit uniuersis, hunc quoque laude, præmioq; dignū iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiā retulissetis? Nonne inter
 eos

eos qui de Rep. benemeriti sunt, scripsissetis? Nonne
 gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non
 illum secundū deos ueneraremini? Nunc mihi confide-
 rate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannū, quæ dixisse,
 priusquā sibi mortem conscisceret. Quū iuuenis a me
 trucidaretur, ac multis etiā uulneribus confoderetur,
 idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, ma-
 gisq; sint oculis obuæ, uidelicet ut q̄maxime discrucia-
 ret eum, qui genuerat, quoq; primo statim conspectu
 perturbaret, miserabiliter inelamabat, parentem im-
 plorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui
 senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarū cla-
 dium spectatōrē. Nam ego interim discesseram, autor
 qui fueram totius tragœdiæ, relinquēs actori cadauer,
 scenam, gladiū, reliqua quæ ad actum fabulæ pertiner-
 bant. At ille astans, ubi filiū conspexit, quem habebat
 unicū: semiuiuum, sanguinolentū, cæde cōspersum, tum
 uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum
 exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus,
 tanq̄ Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me
 seruat? Cui me relinquit? qui quidē iam dudū propter
 occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tanq̄ senem
 contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq;
 mihi mortē, redditq; mihi cædem longiorē. Atq; hæc
 loquutus, ensē quærebat. Nam ipse inermis erat, pro-
 pterea quod per omnia filio fideret: uerū ne is quidem
 deerat, ut qui iam dudū fuerit a me paratus, atq; ad fur-
 cinus

cinus futurū relictus. Euulso igitur ē cæde gladio, atq;
 ē uulnere exempto, ait: Dudū me occidisti, nunc sitens
 malis impone gladiē. Ades patri lugenti solamen, seni
 lemq; manū & infelicem adiuua, iugula. Tyrannū oc-
 cide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam
 in cæde priorē occupassem locū. Occidissem quidem,
 sed tanq̃ Tyrānus duntaxat, sed qui crederem mihi su-
 peresse ultorem: nunc autē tanq̃ orbis occumbo, nunc
 tanq̃ cui desit etiā mactator. Atq; hæc ubi diceret, gla-
 dium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidē,
 uerū non suppetebāt uires ad facinus exigendū. Quot
 hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot ty-
 rannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes
 iuuenem dudum prostratū, nec exiguū profecto, neq;
 mediocrium uirium opus, ac senem huic circumfusum,
 atq; amborum sanguinem commixtū, libertatis illam
 & uictorialē uictimam, miq; gladij facinora. At gla-
 dius ipse in medio amborum: declarans quā non in-
 dignum se domino præstitit: testansq; quod mihi fidam
 nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratū, minus
 fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouita-
 te. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæ-
 terum actio in multos est distributa, quemadmodum
 in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidē partes egit
 ipse. Secundas autē filius. Porro tertias Tyrannus ipse.
 Nam gladius omnibus inferuuit.

DECLA

DECLAMATIO D

ERASMI ROTERODAMI, NON

*illa quidem uersa, sed quæ superiori de/
clamationi è Luciano uersæ
respondeat.*

S

*I MIHI causa hæc iudices, apud
concionem popularem, quæ studijs
potius, quàm exacto rerum iudicio
duci consuevit, esset agenda, ac non
magis apud iudices ex honestissi/
mis ordinibus delectos, nimirũ grauissimos sapientis/
simosq; nonnihil profecto uererer, ne omnium animis
noua hac & insperata letitia gestientibus, atq; (ut ita
dixerim) exultantibus, nec satis attentos, nec dociles
essem auditores habiturus. Porro fauētes, beneuolōsq;
multo minus: quippe qui frontem modo, quasiq; persor/
nam huius negocij intuentibus, non faciem ipsam pro/
pius cōtemplantibus uideri fortasse possim, in commu/
ni totius ciuitatis gaudio, tum autem in causa tam po/
pulari, uelut importunius obstrepere atq; obturbare.
Enimvero quum omnis affectus inutilis est ad recte iu/
dicandum, tum ingens, intemperans, atq; exundans læ/
titia, non solum iudicium omne funditus tollere solet,
uerumetiam nostri sensus non raro nobis eripere: præ/
sertim (si quemadmodũ hæc nostra) post graues diu/
turnasq; calamitates, ac ueluti tempestatē seuisimam
repente*

repente præterq; spem (quasi portus quidā) fuerit obiecta. Quid autē tam acerbū liberæ multitudini, quā seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quā libertas? Itaq; nō rebus modo ipsis, sed uel manibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dū gaudiorum adhuc uelut æstus quidam impotēs, omnia sursum ac deorsum miscet, dum letitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandū instituere non sinit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicacitasq;, non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum et hanc mihi si duciam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contra dicendi munus, quod equidem nec inuidencia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, et (ut opinor) nota Reip. charitate suscepi, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadā deorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quā ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quouidelicet munus suum huic urbi propriū, perpetuumq; facere uellēt, et constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati, meminissimusq; iisdem in manu esse, ut eriperent ingratum, quod optatibus dedissent. Sunt au-

tem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putauit, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impij; reperiamur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quanquam id quoq; longa iam Tyrānide exhaustius est, quam ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales qui huius male consulta, nobis uerterunt bene, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis reposcant, si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem cōtulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenē occiderit, atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum Tyrannicidæ titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reip. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatē ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptā. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: ucrum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusq; quam quod Tyrannicidæ debetur. Sed hoc
impens

Impensius accuratiusq; spectandum, ne temere decernatur indigno. Per multa siquidem, per multa ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino premio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hūc cōpetere, paulo post euincemus. Proinde quū non tolerāde improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, cum à legibus præmium omnium maximū petere: petere dixi, in quō flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unū ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sunt debitura. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirū, quod obnoxie Reip. sibi libido sit, possit impropere. Tum illud utrum, quid potius, an odio dignum existimem: quod in tribunali, quod apud ornatissimum seuerissimorum iudicum: confessum, Thrasonem quendā nobis ē comœdia retulit? Sensistis iudices, ut ē corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de sese terq; quas terq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uide licet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerū relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornavit, iactauit, exaggerauit: quā militari iactantia, quā Stentorea uoce, quā fastuoso uultu, quā arrogantibus

supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc hominibus uultum diligenter attendatis: nonne uobis minitari uidetur? nonne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uere Tyrannum occidisset? Hæc quoque me causa iudices (neque enim inficiandum est) commouit, ut huius obsisterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in mediū ingesserit, quàm indigne tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restituta libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataque, suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denique iudices auguramini, si adhuc huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmium quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut Tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati pareatur, qui uentosa lingue, gloriæque, quasi Tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam Tragœdiā ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, et gladium prodigiosum minitur? Vtrum est hoc iudices Tyrannide liberari, an mutare

tare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in cōtradicens (tuos scilicet munere) uti, quū tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uctant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq; apud iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Si quidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo Tyranni necem, quæ me discrucicaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuū istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longe minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquam quod neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neq; emolumentum, neq; prorsus alia res ulla mihi cum Tyranno intercessit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenq; criminis hæere suspicionem tu quoq; scires, nisi nunquā tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuū te lucelli spes fecisset iureconsultū: equidem arbitror, meā fidem, integritatē, pietatē, totamq; meā uitā sic huic Reip. spectatā esse, ut isto crimine tibi

quàm misera sit Tyrannis,quàm optāda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices,quū libertas huic urbi sit res situta,quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur,et an id quod euentu cū huius facto cōiunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autē eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est,quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit,id nimirū agens,ut quemadmodū ingeniosi conuiuatores isdem carnibus alio atq; alio modo coquendis,condiendisq; efficiūt,ut multa opsoniorum genera uideantur,et idem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrānicidia. Repetā igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suū sibi uisus est mirifice attollere, et in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante,uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorē pronunciet licebit. Quot tyrannicidia, inquit,quot prēmia? Primū quod uolui,deinde quod conatus sum. Tum autem quod filium occidi plusquam tyrannum. Postremo,quod pater ob mortem huius sibi necem consciuit.Principio quod uoluit iudices,quis nō leuius esse uideat,quàm ut sit refellendū? nisi quod iste tanta uoce intonabat,toties inculcabat,quod Tyrannū uoluisset occidere,atq; id (ut nihil iā accideret) tamē prēmio dignū asseuerabat. Quid autē tā ridiculum,quā nude uolūtatis prēmii à lege flagitare? quā adeo nihil ad se pertinere putat,quid uelint,aut in animo statu

ant

ant homines, ut neq; poenā irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; premiū ostendāt, si quid officiose uelis: uerū id unūquēq; uoluisse interpretātur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergone, inquires, nō magna facti pars est uoluisse, quod quidē arduis in rebus uel solū suffice re solet? Recte sanē. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis, ab his prae- mium expectandum, si quid praeclarum animo concepe ris. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua re- ferre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat, quae populari sunt opinione fa- maq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quae sunt certissimis argumentis depre- hensa, probata, euiſta. Cedo, quod est facinus tam nefas- rium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uo- cata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adſerto. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium mi- natur, quod in animo statueris, quae tandem est impu- dentia, pro merito quod prestare uolueris duntaxat, perinde quasi praestiteris, à lege quasi premium postu- lare? Quae quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat, multoq; magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam, quàm bene merentibus largiri praeſia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquam in criminibus

cui soli debebatur præmium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterum ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persoluende mercedis, et præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmiij dependendi onus recipio, neque tua referre putes, neque refert quàm angusta mihi res, unde corradendum quod debeam præciũ. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neque mea quicquam interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totum hoc negotium tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te cõditio ne, cõmemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflare posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nõne nugæ agere me dices, negans horũ quicquam ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neque quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi tragediam adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarum exhausseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorque, quàm ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos periculi conatus: quorum suos quisque nimio solet aestimare, non suos difficile est adamusim perpendere. At facti, facilis est aestimatio. Proinde ea in legis cognitione

cadit

cadit: hinc reliqua omnia cōsuevit metiri. Tametsi nō piget interdum æqui boniq; rationem habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq; ui, neq; dolo coierunt, quid est quod à prescripto recedatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid uis? Circumspice, & si potes usquam inuenire exemplum, non nego præmium. Sæpenumero in pugilum Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo, num quando uidisti quenquam tam impudentē, qui palmam sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue certasset? Non arbitror, atq; id in re penē ludicra, certe ad uoluptatē cōparata. Et tu in tam serio, omniumq; splendidissimo negotio, id tibi postulas, quod in scenicis illis pudeat uel impudentissimū tentare? Age quoties & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissime & que gessisset in cursu, is à præmio longissime abesset, et ignauissimo faueret euētus? Habeat ille sanē, quod causetur, excidisse habenas, consternatum equum, fractam rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellentio-
 tiorem, quanto Therſite præstitit Achilles, nisi metam prior attigerit, profecto postulandi præmij ius nullum habebit, fortunam suam incusare licebit. Caterum Ago nothetæ non indignabitur: propterea quod hoc animo in certamen descenderit, ut eius uteretur conditione, id est, ita demum præmium ferret, si uirtuti fortuna fauente uicisset. Alioqui si conatui, nō tantū effectui præ-
 mium

miam deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamē uenissent. Quaquam in huiusmodi ludis, qui solennitatis, uoluptatisq; gratia proponuntur, sit interdum, ut uictis quoq; præmia statuatur, nō honoris, sed solatij gratia: uerum serijs in rebus atq; adeo periculosis, quānam obsecro lex unquam mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: et ita peregisset, ut omneis numeros impleat? A quo tu quantū absis, mox audies: nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur ciuicam promittit coronam ei, qui ciuem in bello seruauit. Quis unquam adhunc honorem uel aspirauit, quod se telis obiecerit, quod nō sine multis uulneribus discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam petit. Quis unquam his uerbis muralem petijt. Acriter contendi iudices, ut mœnia superarem. Omnia feci, sed depulsus sum. Quantumlibet enisus sit, nisi consensu muro, nemo tam inuerecundus, ut muralem coronam sibi deberi dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tempestate desertam, ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earum rerum, quæ naui uehebantur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tutum reduceres, sed uictus tempestate deseruisti, audebis quicquam ex his quæ sunt in naui, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquam te uel pilum sit

nat attingere? Non opinor. Siquis unquam ouationem,
 supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictori-
 am omnibus nervis esset enisus, quod gnauiter se gesser-
 rit in bello, nisi superior discesserit, nisi praescriptum à
 lege numerum hostium fuderit, aude & tu tibi praemium
 promittere, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod
 si nemini hominum memoria contigit, desine tibi noua
 spe blandiri, desine inaudito exemplo postulare, quod
 sperare sit improbissimum, dare postulanti stultissimum.
 Noli nobis commemorare, quanto capitis periculo mur-
 rum arcis conscenderis, qua uirtute satellitum Tyran-
 nicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quor-
 um maximam partem tibi liberum est fingere. Ad ob-
 tinendum tyrannicidae praemium, duobus duntaxat uer-
 bis est opus, Tyrannum occidi. Quantumuis conatum
 exaggeres, alleues, attollas, non nisi tyrannicidae debe-
 tur praemium. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo
 tu arcem conscendisti, permulti pariter aggressi, sua
 quisque uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannum inter
 remisset: utrum omnes tyrannicidae premio potientur
 ex aequo, nempe quia conati? Age quid si multis stre-
 nue rem aggressis, uni cuiquam, qui sit omnium ignauissi-
 mus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eum contingat
 interficere, an non praeteritis reliquis hic unus honorẽ
 auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus adierit peri-
 culi, sed quonia id consecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic
 tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptam
 operam

operam, negabis æquum esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortune suffragio adiuuentur. Sed quæ tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantumlibet iniqua conditio proponitur, eam nimirum facit æquissimam, quisquis suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplū conferre) quid iniquius, quàm uel summū artificem ab imperitissimo susperari, si modo iactus commode cadat. Atq; id adeo nemo tanquam iniquum causatur: propterea quod cui lus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palàm atq; in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendum. Illa nihil mauult, quàm ut res quàm optime cadat: quod si posteaquam nihil iam intentatū reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunam, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut conato præmium non esse statuendū putarint: uidelicet illud cauerunt, non tantum ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarēt, uerum etiam quod intelligerent tyrannicidij conatum nō posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant, ut si conatui præmiū statuissent, temeritate

temeritate conantiū Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim tyrānis quid aliud est quàm graue capitaleq; ciuitatis huncus? huic si quis medeatur, ei merces digna proposita est, quam ita demū ferat, si re medium presentaneum attulerit. Verum huic malo neminem oportet admoliri manum, nisi certū artificem, qui sua diligentia peritiāq; fretus, non sinat hoc licere fortunæ, ut dum ipse salutē dare conatur, illa uitam pernitus eripiat. Quid? utrum tu igitur in eiusmodi discrimine conatum præmio iudicas inuitandum esse: an potius poena deterrendū, nisi quod conatus est quispiam, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere, quū lex in maleficijs poenam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legem multo propensiorē uideri ad compensandam uirtutē, quàm ad retaliandam culpam. Atq; uide quàm hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molitio cum priuato molientis periculo modo coniuncta est: huius cum publico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidium nihil aliud sit quàm temeritate priuata rem omnium prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatū in questionem uenire sinit, uerū in paucis duntaxat, quæ uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius

potius improbitatis odiū, quàm mihi suspiciōē ullam conciliaris. Vides quā multis adductus sim causis, ut tibi obfisterem. Deniq; (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrociniū aduersum te capefferem, negantes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrānicidæ præmio deicerem. Nō quod pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arrogantī, sanè quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimū modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxiiū esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod nō dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullam esse causam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quū apud iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulo magnificentius est tyrannicidæ præmium euicisse, quàm tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stultitiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata: Postremo si deorum

rum immortalium causam ago, quibus honorē debitum tu conaris interuertere, ut uel hinc sat liqueat, quanta religione reliquam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus. Contradicit, igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quanquam ego illud quoque liberae ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrannorum causas citra fraudem agere licere. Neque tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi prosit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquam refelli possint, argumentis euinco, nisi deum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàm maxime ciuilitate quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusque, poenam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissime facio, quaeso iudices, ut me attentis animis atque auribus audiat. Meministis iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis Tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod graue scrupulū tollerassemus, nunc optatā libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ab hoc iudicium nihil attinebat. Neque enim hoc in questionem uenit,

quàm misera sit Tyrannis,quàm optāda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices,quū libertas huic urbi sit restituta,quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur,et an id quod euentu cū huius facto cōiunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autē eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est,quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit,id nimirū agens,ut quemadmodū ingeniosi conuiuatores iisdem carnibus alio atq; alio modo coquendis,condiendisq; efficiūt,ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrānicidia. Repetā igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suū sibi uisus est mirifice attollere, et in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante,uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorē pronunciet licebit. Quot tyrannicidia, inquit,quot præmia? Primū quod uolui,deinde quod conatus sum. Tum autem quod filium occidi plusquam tyrannum. Postremo,quod pater ob mortem huius sibi necem consciuit.Principio quod uoluit iudices,quis nō leuius esse uideat,quàm ut sit refellendū? nisi quod iste tanta uoce intonabat,toties inculcabat,quod Tyrannū uoluisset occidere,atq; id (ut nihil iā accideret) tamē præmio dignū asseuerabat. Quid autē tā ridiculum,q̄ nude uolūtatis præmiū à lege flagitare? q̄ adeo nihil ad se ptinere putat,quid uelint,aut in animo statu

ant

ant homines, ut neq; poenā irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; premiū ostendāt, si quid officiose uelis: uerū id unūquēq; uoluisse interpretātur, quod nulla uī coactus effecerit. Ergone, inquires, nō magna facti pars est uoluisse, quod quidē arduis in rebus uel solū suffice re solet? Recte sanē. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis, ab his prēmium expectandum, si quid praeclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat, quae populari sunt opinione famāq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quae sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euiستا. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferro. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quae tandem est impudentia, pro merito quod prestare uolueris duntaxat, perinde quasi praestiteris, à lege quasi prēmium postulare? Quae quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat, multoque magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam, quàm bene merentibus largiri prēmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquam in criminibus

non accipit infimulationē meræ uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet? Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltē emolumentī causa uelit? Deniq; quis non facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmium gratis auferat? Vis itaq; dicam, quantum hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somnariis occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficium, ei lex beneficium rependit: at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit Resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmiū negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerum illud interim præmiij feres, uelut homo nimīū perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exhibitatus discedes, quē nō puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidē ausit à quoquam petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uccors qui concedat, ut uoluntatē nescio quam, hoc est minus quàm uerba precio redimat. At nō uolui tantū, inquis: uerum & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primū isthuc tu quidem consulte facis, quod de gradu illo desilisti, in quo nimis profecto incōmode stabas, quanquam ne in hoc quidem multo cōmodius consistiteris. Nam etiam si paulo minus absurdū uideatur, baud ita multo minus impudens tamen est, quū lex pā
lām

Iam præmiū decernat ei, qui factū præstiterit, te quod
 conatus modo sis, præmiū poscere. Ergo ne hoc quidē
 iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priua-
 to cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecum in-
 iisset contractū, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu con-
 ditionem pactus esses, mirū ni suo uterq; periculo, atq;
 is nondum præstita conditione, nummos his uerbis abs
 te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentauī, adnissus
 sum: an non protinus impudenti homini respondebis:
 Cedo conditionē? Nam de tuo conatu quid mea refert?
 quandoquidem effectum abs te pactus sum, non cona-
 tum. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legem:
 Agnosco contractum, non muto pacta: debeo præmiū,
 sed si tu conditionem prestitisti, si tyrannum occidisti.
 Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si co-
 nato pollicita sum præmium, non grauabor dare. Sin ei
 qui facinus peregisset, quod tandē ius est te ferre quod
 es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis
 ac minutis cōtractibus nemo tam improbus inuenitur,
 ut lucrum conditione promissum postulet, non præsti-
 ta conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet:
 Et tu à Rep. maximum omnium præmium postulas, &
 conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec
 illud unum audiam, quod te præstare oportebat. Vol-
 lui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellis-
 tes, quantulum iam est illud quod superest? Quid ad-
 huc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud,
 cui

cui soli debebatur præmium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterum ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persoluende mercedis, et præstande conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neque tua referre putes, neque refert quàm angusta mihi res, unde corradendum quod debeam præciū. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neque mea quicquam interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totum hoc negotium tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te cōditio ne, cōmemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflare posse pecuniā, quam tibi debeam, dic obsecro, nōne nugæ agere me dices, negans horū quicquam ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neque quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiam adferas, quantū adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarum exhausseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorque, quàm ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos pen- sulari conatus: quorum suos quisque nimio solet aestimare, non suos difficile est adamusim perpendere. At facti, facilis est aestimatio. Proinde ea in legis cognitione cadit

cadit: hinc reliqua omnia cōsuevit metiri. Tametsi nō
 piget interdum equi boniq; rationem habere. Verum
 in his litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter
 bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq;
 ui, neq; dolo coierunt, quid est quod à præscripto reces
 datur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid
 uis? Circumspice, & si potes usquam inuenire exem
 plum, non nego præmium. Sæpenumero in pugilum O
 lympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti.
 Cedo, num quando uidisti quenquam tam impudentē,
 qui palmam sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue
 certasset? Non arbitror, atq; id in re penē ludicra, cer
 te ad uoluptatē cōparata. Et tu in tam serio, omniumq;
 splendidiſſimo negotio, id tibi postulas, quod in scenicis
 illis pudeat uel impudentiſſimū tentare? Age quoties
 & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissime
 que geſſiſſet in cursu, is à præmio longissime abeſſet, et
 ignauissimo faueret euētus? Habeat ille sanē, quod cau
 setur, excidiſſe habenas, consternatum equum, fractam
 rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellen
 tiorem, quanto Therſite præstitit Achilles, nisi metam
 prior attigerit, proſecto postulandi præmij ius nullum
 habebit, fortunam suam incusare licebit. Ceterum Ago
 nothetæ non indignabitur: propterea quod hoc animo
 in certamen descenderit, ut eius uteretur conditione,
 id est, ita demum præmium ferret, si uirtuti fortuna fa
 uente uiciſſet. Alioqui si conatui, nō tantū effectui præ
 mium

miam deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamē uenissent. Quanquam in huiusmodi ludis, qui solennitatis, uoluptatisq; gratia proponuntur, fit interdum, ut uictis quoq; præmia statuuntur, nō honoris, sed solatij gratia: uerum serijs in rebus atq; adeo periculosis, quenam obsecro lex unquam mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: et ita peregisset, ut omneis numeros impleat? A quo tu quantū absis, mox audies: nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur ciuicam promittit coronam ei, qui ciuem in bello seruauit. Quis unquam adhunc honorem uel aspirauit, quod se telis obiecerit, quod nō sine multis uulneribus discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam patitur. Quis unquam his uerbis muralem petijt. Acriter contendi iudices, ut mœnia superarem. Omnia feci, sed depulsus sum. Quantumlibet enisus sit, nisi consensu muro, nemo tam inuerecundus, ut muralem coronam sibi debere dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tempestate desertam, ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earum rerum, quæ nauī uehebantur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tutum reduceres, sed uictus tempestate deseruisti, audebis quicquam ex his quæ sunt in nauī, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquam te uel pilum sit

nat attingere? Non opinor. Siquis unquam ouationem,
 supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictori-
 am omnibus neruis esset enisus, quod gnauiter se gesser-
 rit in bello, nisi superior discesserit, nisi praescriptum à
 lege numerum hostium fuderit, aude et tu tibi praemium
 promittere, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod
 si nemini hominum memoria contigit, desine tibi noua
 spe blandiri, desine inaudito exemplo postulare, quod
 sperare sit improbißimum, dare postulanti stultissimū.
 Noli nobis cōmemorare, quanto capitis periculo mu-
 rum arcis conscenderis, qua uirtute satellitum Tyran-
 nicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quo-
 rum maximam partem tibi liberum est fingere. Ad ob-
 tinendum tyrannicidae praemium, duobus duntaxat uer-
 bis est opus, Tyrannum occidi. Quantumuis conatum
 exaggeres, alleues, attollas, non nisi tyrannicidae debe-
 tur praemium. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo
 tu arcem conscendisti, permulti pariter aggressi, sua
 quisque uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannū inter-
 remisset: utrum omnes tyrannicidae premio potentur
 ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis stre-
 nue rem aggressis, uni cuipiam, qui sit omnium ignauissi-
 mus (ut nō semp uirtuti respondet fortuna) eū cōtingat
 interficere, an non praeteritis reliquis hic unus honorē
 auferet? Quamobrē tandē? Non quia plus adierit peri-
 culi, sed quoniā id cōfecit, cui lex honorē decreuit. Hic
 tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptam
 operam

operam, negabis æquum esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortune suffragio adiuuentur. Sed quæ tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantumlibet iniqua conditio proponitur, eam nimirum facit æquissimam, quisquis suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplū conferre) quid iniquius, quàm uel summū artificem ab imperitissimo superari, si modo iactus commode cadat. Atq; id adeo nemo tanquam iniquum causatur: propterea quod cui lus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palàm atq; in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendum. Illa nihil mauult, quàm ut res quàm optime cadat: quod si posteaquam nihil iam intentatū reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunam, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut conato præmium non esse statuendū putarint: uidelicet illud cauerunt, non tantum ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarēt, uerum etiam quod intelligerent tyrannicidij conatum nō posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant, ut si conatui præmiū statuissent, temeritate

temeritate conantiū Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim tyrānis quid aliud est quàm graue capitaleq; ciuitatis hunc? huic si quis medeatur, ei merces digna proposita est, quam ita demū ferat, si re medium praesentaneum attulerit. Verum huic malo neminem oportet admoliri manum, nisi certū artificem, qui sua diligentia peritiāq; fretus, non sinat hoc licere fortunae, ut dum ipse salutē dare conatur, illa uitam peritus eripiat. Quid? utrum tu igitur in eiusmodi discrimine conatum praemio iudicas inuitandum esse: an potius poena deterrendū, nisi quod conatus est quispiam, idem praestiterit? Nec illud te subleuat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere, quū lex in maleficijs poenam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legem multo propensiorē uideri ad compensandam uirtutē, quàm ad retaliandam culpam. Atq; uide quàm hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molitio cum priuato molientis periculo modo coniuncta est: huius cum publico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidium nihil aliud sit quàm temeritate priuata rem omniū prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatū in questionem uenire finit, uerū in paucis duntaxat, quae uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius

exitium adferant, quàm conatus dent significationem
 quod genus parricidiū, ueneficium, proditio. Postremo
 nō uides nihil esse simile, totaq; natura rationeq; discre
 pare, pœnæ legitimam irrogationē, & honoris largi
 tionem. Nam alterū quidem proprie legū munus, alter
 rum quasi quædam de iure cōcessio, legisq; candor (ut
 ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demū intel
 liges, si reputes quàm multa sint quæ lex iubeat, addi
 ta pœna ni pareas: quàm multa item uetet, nisi obtem
 peraris suppliciū minitans: contra, uix unum atq; alte
 rum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eius
 modi sunt, ut durū ac seruilē uideatur ad ea metu mali
 adigi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam da
 re liberis. Hic lex nimirū urbanius ac uerecundius te
 cum agit, patris, nō magistratus sumit habitum, precio
 ad id inuitat, quod alioqui gratuito te prestare dece
 bat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis non
 improbo ciue prestari uelle oporteat, tamen & fortio
 ra uidentur, quàm ut à multis prestari queant: & per
 riculosiora, quàm ut multi uelint suscipere: nam imbus
 manum uidetur cuiquam uitæ suæ contemptū impera
 re: ad hæc igitur præmio animat, quasiq; calcar addit
 uirtuti. Proinde nō oportet hanc legum indulgentiam
 longius trahere, quàm ad quæ semel ipsa astringit. Nec
 mirandum est si attentior, si uigilantior, si exactior est
 in proprio naturaliq; munere suo, quàm in eo in quo
 pro temporis ratione in alienas partes descendit. Huic
 astipulatur

astipulatur illud, q, nouis etiam criminibus exemplū,
aut nouū noua lege solet institui, aut à simili lege mu-
tuo sumi. Neq; tamen idem fieri consuevit, si quis quid
nouī facinoris cū laude patrauit, ut prēmīū à simili cō-
stitutiōe decernatur. nisi lex extet, quæ nominatim ho-
norem statuatur eius factio, quod roget, uix habebit: quod
postulet, haudquaquam. Quur enim legi necesse sit pas-
sim ciuū suorū officiū mercede redimere? quandoqui-
dem ne sit impunita improbitas, id publicitus omnī re-
fert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aut est qd
nō uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animā im-
penderis, quid mirandū, si quod acceperas, id restituis?
Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officiū per-
soluas, nō prēmīū illico tibi debeat, si psoluas, Itidē,
si quid in leges cōmittas, non potes effugere suppliciū:
at nō statim illæ tibi prēmīū debituræ sint, si quid cum
officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio cōtine-
rent, ne opus quidē esset ullis legibus: qppe quæ non ad
bonos mores cōparatæ, sed malis è moribus natæ sunt,
id qd uere uulgo dictitāt, ac pharmaci uice fungātur.
Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodū de aureo Sa-
turni seculo fabulantur poætæ, suo quencq; sponte fungi
officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q, nulla lex
prēmīum decernat? Vti lex nō minatur nisi improbis,
ita nō pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus
promisso, quum uirtus absoluta abunde seipsa cōtenta
sit? Proinde petere qd illa nō sit pollicita, pfecto plus

quàm impudentissimum est: improbe flagitare quod ea
candide ciuilerq; promiserit, ciuis est probitatis nō sa-
tis spectata. Tu quid merueris, paulo post excutietur:
interim finge sanè præcipuam quandam utilitatem at-
tulisse, cui tamen ex lege præmium nō debeatur. Vtrū
protinus clamitabis infrugiferum fuisse officium, ciuita-
tem in ius uocabis, plebem ingratam uociferabere, mi-
nitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sen-
tentia decernant? An potius ipsam uirtutē abunde ma-
gnum sui præmiū iudicabis? Oblectabis te conscientia
recti. Hunc esse maximum fructū officij duces, quod de
alijs citra tuum emolumentum benemerendo ad deorū
benignitatem uidearis accedere? Nimirū hæc tibi futu-
ra sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quod si nō con-
tentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium deside-
res, certe maximo proximū est gloria: hoc tu iam pro-
pemodum tulisti. Quanta metiris precio, uolitare per
ora mortalium, celebrari, laudari, digitis notari mille,
oculos omnium in te coniectos circumferre? Ista, inquam,
uel maxima præmij pars: nam pecunia sanè quàm exi-
guum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, per
magna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinor-
ri. At quum interim his rebus fruieris, dum non occiso
tyranno, tamen uelut tyrannicida celebraris, queso te,
quantula pars abest à tuo præmio quod laturus eras,
etiam si tyrannum occidisses? Postremo isthuc ipsum
præmium, penè dixerim, inuidendū mihi uidetur, quod
iam

iam tibi licuit toties Reipub. tyrannicidium imputare, quod in celebri iudicio tibi contigit honestissimū præmium flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragædiam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorum munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatem acceptam ferant. An hæc tanta præmia contemnis? quæ uel uero tyrannicide sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanquam nullum me hercle præmiū magis cōgruit ei, qui tyrannum conatus sit occidere, nec occiderit, q̃ ut illi contingat tyrannicide præmium sperare, nec ferre tamen. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecū cōmorari iubebas? Quanquam hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmium, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id qd' erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iam dudum alium gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & aliunde aliò fugitantem persequemur, nec usq̃ finemus consistere. Atqui non tantum aggressus sum inquis, uerum etiam occidi, nempe filiū: atq; id facinus in duo secas tyrannicidia, & quod filiū sustuleris plusquam tyrannum, tum tyrannidis successorem: & quod parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo

mox, nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentem ais
 abs te, iugulato filio, eadem occisum opera: negas enim
 referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imò splendi
 dius istuc uideri uis, quod tuo quidem ense, uerum ipsi
 us dextera sit interceptus. Hæc tam honesta iudices
 oratio possit parum attentū fallere, præsertim hoc rem
 fucis illis suis & phaleris uenditante, dū nobis ob oculo
 los ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, sic patri
 adamatū, crebris uulneribus confossum: parentem se
 nem miserum, illi circumfusus, eodem exanimatum en
 se, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ista quidem di
 ctu splendida, sed quid ad tuam causam attinent? Ne
 mo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui ne
 get, spectaculum illud multo omnium iucundissimū ex
 titisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret in
 cumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet
 sese leuatum malis præteritis, in altero futurorum me
 tu. Hæc quum per se maxima, quum Reip. sint gratissi
 ma, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc
 iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat,
 quod pater sine controuersia tyrannus occisus est, an
 fortune superūmq; dexteritati. Quod enim tuo gladio
 peremptus est, id uero quàm est futile nihiliq;. Quid si
 tuo gladio ab eo qui eum utendū abs te rogasset, tyran
 nus esset necatus, nū tu protinus tyrannicide præmiū
 petitem uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu
 eum iugulasti, de quo certe cōtrouersum esse poterat,
 tyranni

tyranni nomine censendus esset necne, eum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à premio: sin metu, multo minus etiam causæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed qd' tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, nō toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, et uerum certumq; tyrannum reliquere? intellegbas, ut ais) omne negotium confectum extincto iu uene, propterea quod modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibi met eodem gladio necem cōscisceret. Videte iudices, in manifestissimo mendacio quarima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam cōmentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Siquidē hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quàm asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicari? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam etate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse

tyrannidem adempto filio. Tum indulgentius amabat, quàm ut filio uellet esse superstes. Nonne sentis hæc ac deo non esse naturæ rerû consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusq̃ resellantur? Vtrû seni mentē ullam fuisse putas, an nō putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, qd' neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quur erat quod usque adeo diffideret? Quasi uero tyrannis uiribus duntaxat unius hominis, ac non multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateq; cōtineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competūt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilis? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicum administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentū, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profecto multo minus. Cur magis illū terreret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbe munita, superessent opes, arma, satellitū ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq; qui nō solum tyranni partes adiuuabant, uerumetiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimīū secure negligantur. Usque ad cōne senem
cruda

cruda uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultum, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? praesertim quum ille patris domum natum nihilo reddiderit tutiorem, sed multo inuidiosiores, idq; ob libidinem, atq; aetatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodum illi ad stabilendam tyrānidem filium è medio tolli. Etenim quod propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiae obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solum hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filium, q̃ ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguēdo sumam operam, quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannum usq; adeo pia in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed conuiuere cōmode quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus. Tyrānus neq; quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exiit haec omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nondum expedit,

aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperi-
um indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes cer-
te sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos,
quando nihil ad conciliandā charitatem efficacius mo-
rum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari
sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterum, uel
peruersum potius quendam Stoicum tyrannus exprit-
mat. Neq; enim quisquā tam Stoicus fuit, ut æque uaca-
rit omnibus affectibus atque tyrannus: hoc modo illos
discernit, quod philosophus honesto metitur sua cons-
ilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculū in-
quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam ui-
tæ parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bono-
rum autores tam sit impius, ut illā crudelissima oppri-
mat seruitute, horū phana despoliet, iura contemnat?
Verum ut largiamur tibi nonnihil, sinamusq; te priuas
tos affectus in tyrannicum pectus, hoc est, ignem in flu-
men transferre, an tandem persuadebis illud, usq; adeo
indulgēter illum adamasse filium, usq; adeo in cum om-
nes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel contulisse,
ut illo sublato, ne minimam quidē uitæ causam sibi re-
liquam esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitas-
te, uerum ex uniuerso mortaliū genere: non ex hoc se-
culo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei
simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quōta quæq; ma-
tercula, quæ ob liberorū necem sibi fatū accersuerit?
Naturalis hic dolor, & quē nemo ferē non modeste fe-
rat

rat. Priuatis parentibus uel indulgentissimis, muliercularum intemperatissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati non nisi solam mortem satisfacturam esse tu Lynceus praeuidebas? Age, hoc quoque tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgentia materculas omnes, qui tibi compertum esse potuit, utrum se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus insensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id denique, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrime exasperatam irritatamque Reip. supplicijs saturaret. Quod si alias uite pertaesum fuisset, haec nimirum una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictae cupidius? An nescis quod impotentes etas illa concipiat impetus, quo rapiatur aestu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insigneque contumelia laceffatur? Quae uero potuit esse atrocior, quam filij caedes sic amati, ut tu quidem ais? Haec nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid saeuitiae, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, denique si quid tyrannicum; id omne semel de integro poterat excitare quasi renouare. Mitiora etiam animalia, datae orbitatis iniuria, in rabie solet agere, et tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, quod in Tigris uidemus euenire? Quod si tibi

si tibi uni compertum erat tyranno sic in delicijs esse
 filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut scuis-
 ma illa Tigris, raptο catulo, in rabiem uersa, in mise-
 ram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; infi-
 liret? Id si non euenit magna dijs gratia, tibi magnum
 debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam di-
 ram betuam in nostra capita fortunamq; immiseris. Eli-
 ge nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse ty-
 ranno cum nostris affectibus commune, an confingere
 sic adamasse, ut matrcularum quoq; uicerit delicias.
 Certe neutro modo tua constabit diuinatio: quae nisi
 constiterit, non est quod ad eius rei laudē aspires, quae
 fortune commoditate te imprudente euenierit. Postre-
 mo donemus & hoc tibi, ut praesciueris, & certū pra-
 sciueris, deo uidelicet quopiam te certiore faciente
 (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac
 si non praescieris, quum praescientiae tuae fidem legi sa-
 cere non possis. Profer quibus praedixeris id euenturū
 quod euenit: doce quis deorum quando isthuc tibi pra-
 nunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquam
 rem feliciter euenisse uideres, tum demum post factum
 uates esse coepisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum
 dici consueuit, post euentum stultos etiam sapere: &
 quo fortunae beneficiū uerbis in te transmoueres, tra-
 gœdiam istam nobis comminisci coepisti, causas repe-
 risti, quibus praescisse uideare. Sed dii boni, quā non
 bonum poetam te praestitisti, qui tam inconsistentia,

tam

Tam cum natura pugnantia finxeris, senissimum tyrannum ob pictatem erga filium ultro vitam fugisse: ob unius capitis necem tutū sibi non putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis comparatur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis praesidiū collocarat, repente rebus suis diffisum ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumēta, haec omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longe pratulerit: qui sic illis indulserit, ut nō suspectos haberet obseruaretq;: qui sic illis sit fesus, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus q̃ in illis fiducia posuerit. Ego tibi p̃multos referre possum, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati nō possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unā capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos ē medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles quā filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam euertere gaudeāt, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiēdum perducuntur, & propter ingenij feritatē à nullo facinore abhorret

abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, praesidiumque tyrannidis multo tutissimum: hos si quis ademerit, causam uideatur dedisse, quor rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatum sustinebat: Actate sat utilior etas grandior. Robore? unus erat. Prudentia? magis sapit senecta. Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrem obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satellites adeptus erat? Nam custodie quo deficeret, nisi ad eum cui alebatur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uolentus et insolens, propterea quod reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud premium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturae legibus, et filium horret pater, et patris interitum optat filius. Sed dicturis iam dudum nescio quid: mane, praesens, nihil inexpugnatum omit tam. urges, Nisi praeter modum admauit filium, nisi dissus est, quor sibi mortem consciuit? Istiuc uero merito demirandum, quippe quod praeter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dii in mentem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coiecturis hunc exitum certo praescire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic insensui Reip. irae diuturna

diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios
nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fa-
tale tempus, quum impius ille senex dijs atq; homini-
bus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam ade-
rant ultrices Erynnēs, aderant Furiae, facibus & hy-
dris omnibus armatae: hae illi mentem ademerunt, hae ua-
nam formidinem incusserunt, hae attonitum ad sponta-
neam sui caedem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur
quàm fugisse, qui filiū peremerat, quàm una cede con-
tentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari,
quod tyrannum uehementer scelleris. Virum esse pu-
tabat, qui hoc facinus percussisset. Credebat esse talem,
quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suae ui-
tae contemptu, tyranni caput impeterent: qui non ados-
rarentur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua poss-
sent perficere. Hanc suspicionē Pan ille, aut si quis alius
est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur
instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam
fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaque
quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debe-
tur, quur tu id phaleratis dictis in te transferre conas-
ris? Vbi discrimen erat subeundum, ibi fugitabas: nunc
ubi res praeter spem pulchre cecidit, tutumq; putas,
fortuna laudem in te deriuas. Sed sēge diuersum exi-
tum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum,
passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere,
te, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere.

Quid

Quid hic dices? non fines, opinor, eorum malorū causam in te tanquam in autorem referri, & fortunæ argumento culpam deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuito præter propositum euenierit. At nunc nonne iniurium est, quod boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euenit, uel ipsa res clamat. Si hoc animo conscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandā spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum denique diuina ista mens & futurorum presaga, sed quæ non nisi post euentū sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demum iudices in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus consultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo commentū tam impudens iudices efficiat paulo probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirū (ut iactat) poeta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ, fingere præscisse se, quod esset euentu consequuturū, & quod non uideris, id ita narrare quasi uideris. Quāto melius tuo commento, id est, fabulæ sua fides constitisset, si ita finxisses: te quū perempto iuvene, stricto gladio ad senem ire

ire destinasses, repēte à tergo adfuisse Palladem illam
 Homericam, & iam euntem capillis reuocasse te : ue/
 tuisse ne tam luculentum facinus senili cede obscura/
 res, sese citra tuam operam curaturam, ut ille suapte
 manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tene
 brarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis:
 dehinc abditum te per rimam contemplatū, uel (quod
 est te dignius) repente deam sepsisse te nebula, ut tyr/
 rannicæ necis tutus & ociosus spectator assisteres, nec
 prius illinc discessisse, quàm negotium omne cōfectum
 uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malum poe/
 tam te præstitisses. Sed ociū, opinor, nō suppetebat ad
 omnes fabule parteis commodè tractandas, uidelicet
 lucri cupiditate te protinus ad præmiū postulandum
 rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmen/
 tiq; coarguit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occi/
 deres, neq; tam præuidebas, quod sole ipso clarius ui/
 deri uis. In medio negotio subito nescio quis deus ocu/
 los tibi restituit, ut uideres futurum id quod accidit.
 Porro si ueris fidem facere uoluisses, narrare debue/
 ras quemadmodū nocturnus explorator firmiter arcem
 conscenderis, in ædes clanculum irrepseris, forte fortus
 na obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, sed ut
 experireris, si quod tuto facinus posses designare: hæc
 molienti commodum fauisse fortunam: itaq; quum ad or/
 lescentem solam atq; incustoditum offendisses (ut est ea
 nimirum ætas securior, periculiq; minus cogitans: præ

terea diuturnat tyrannis iam magnam metus partem
 exuerat) tum haud scio (ut mores illius erant) multo ui-
 no sepultum, atq; immodica libidine decessum, fortiter
 iugulasse scilicet, & somnū illi cum morte, id est, gera-
 manum (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse:
 deinde ubi iam cardines procul stridere coepissent, ex-
 audito uidelicet moriētis gemitu, ibi te metu exanima-
 tum ita fugisse, ut non uacaret gladium ē uulnere tolle-
 re, quem nec parricidæ, nec sicarij solent relinquere
 ne deprehendātur: Interea domi latitasse te, iam dudū
 de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, semotasq;
 mundi latebras animo circumspectantē, in quibus ab-
 ditus posses irritati patris seuitiam fallere: Iamq; te ad-
 spontaneum exilium accincto, repēte in uulgus exisse
 famam, liberam esse ciuitatem, tyrannum unā cum fi-
 lio iugulatum, reliquos metu fugisse, autorem ignorari
 facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ catastro-
 phen, immutasse te animum, & qui prius de salute fue-
 ras sollicitus, protinus ad præmij spem arrectū fuisse,
 lucriq; auiditate, priusq; tibi satis esset excogitata ra-
 tio, quæ totū huius inopinati euentus laudē in te tradu-
 ceres, profluisse in medium: id quod uidimus, clamitasse
 tuū illum esse ensē, tuū facinus, non unū præmiū tuæ
 uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim
 rerū naturæ cōsentanea, usu cōprobata, omnium opinio-
 ne recepta. At tu dum sedulo quidē, sed tamen parum
 ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere,
 quā

quàm multa comminisceris, non dicam tota facie à uero distantia, uerum etiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia? primum tyrannum tam matris filium adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse consternatum, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fisum, ut ipse nullas circum se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cede non potuerit ad ultionem inflammari: tam inualidum, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut ni tu illi gladium reliquisses tuum, de futurum fuisset, quo se iugularet. Non uides quàm non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secunda in eam etatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus presidij munitam, tanta consternatio in hominem tot periculis exercitatisimam, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, quod tu senem illum tantopere contempseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iuglaretur? Tunc indignum iudicabis quem occideres, quum eum Resp. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neque tu eum unquam contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit)

quantum uirium illi partim exercitatio, partim inger-
 nij frigus etiam in illa senecta reliquerat. Tum non te
 fugiebat, frigidum illud sentium sic interdum acri dolor
 re inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sepe uen-
 mero fuerit intolerandum, si quando solitum illud ro-
 bur quod etatis gelu uelut obtorpuerat, magnosalis
 quo animi motu, recanduit. Quis autem tam inualidus
 est, ut non illi pudor, ira, dolor ingēs uires suppeditet?
 Hoc erat uidelicet, quur tu filium quā patrem malu-
 eris occidere, quod illum inopinantem, inermem, dor-
 mientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat,
 armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat quur gladium
 relinqueres, ratus ne tantisper quidem morari tutum
 dum reciperes, metuens uidelicet ne tantillum sarcine
 te redderet in fuga tardio rem. Reliquisti inuitus, quo
 tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quā depre-
 bendi. Neq; ego nunc formidinē tuam accuso, imō mir-
 ror magis quod pedibus consistere, quod fugere potu-
 eris, quū audires moueri tyrannicam familiam, stri-
 dere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum ui-
 gilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, de-
 niq; cum rabioso patre dimicandum esse: non quod
 illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quod arbit-
 traretur, et haud scio an uere se petitem fuisse, dexter-
 ram tuam errasse tantum in filio. I nunc et spera, non
 dicam hos iudices uiros omnium perspicientissimos,
 sed uel ē media plebe quenquam esse tam mucosus na-
 ribus

ribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, perferentiq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quòd potè solent, quum haerent in explicando tragœdie argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præfensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmiũ obtineri nō posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis, quũ gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solũ non modo satis esse putat ad petẽdum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorũ consecratur, dominus pro deo præsentì colatur. O hominẽ suauem, si has spes uere concepit: impudentem, si quũ non speret, postulat. Itane tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in artem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatẽ: an uero nihil resferre putas, quam præbeas occasionẽ, quomodo, quo animo? Primum, gladiũ reliquisti, quo nihil minus deest tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte cũ gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancepitẽ. Quid si tyrannus illum eundem ensẽ in ciuiũ iugulos distrinxisset? quid si eodẽ lectos aliquot ex huius urbis iuuen-

tute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cedes ad te pertinebit: quippe cuius ensem peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiae debetur ei qui dedit imprudens: sin male, temeritas imputatur. Neque enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasione: quae si feliciter, mirentur omnes: sin infeliciter, merito accis disse dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices haec pluribus refellere uerbis, quam necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatum, non reuictum praetermittere. Quare queso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atque attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deicio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin praemium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus dissertum aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam praebet. Addebat, equum esse, ut quum in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multo magis idem obseruarent in benefactis ad praemium. Haec aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud addens

addens Thrasonicum, nisi sibi diuturna seruitus legum
 memoriam oblitterasset. Non tu legum oblitus propter
 diutinam desuetudinem, sed nunquam quid sibi uelint
 leges inquisisse uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cau-
 sa data rationem, neq; dantis animū discernas, id quod
 legibus traditū est, nec animaduertis longe diuersam
 esse rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid
 ais noue iuris interpretes? Itāne satis esse iudicas uel ad
 poenam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodoq;
 causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem
 occiderit manu, an gladiū illum dederit, quo se postea
 confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille sibi uindix-
 asset: tametsi probabile uideri poterat, in eum usum
 hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros
 ærarios omnes uel ad poenam uocamus, uel ad præmi-
 um, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugu-
 lantur ciues, aut seruantur? Postremo quur hoc quod
 tu petis præmium, non ensis istius tui opifex petit por-
 tius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porri-
 gente: tu porrigere nō poteras, nisi huius industria tibi
 ministrasset. Age si telo inter uenandū temere misso,
 forte tyrannum uicinum interfecisses, clamares tibi ty-
 rannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi debere-
 tur laudis, quod imprudēs & inscius iaculū torfisses?
 Imò in ius potius uocādus es, qui missi teli temerita-
 te ciuē (quod in te fuit) occideris: nā quod in tyrannū
 incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinū lenē ac suauē,
 t 4 quale

quale Polyphemo dedit Vlſſes, tyranno uendidiſſes, atq; ille eius dulcedine captus, auidius ſeſe ingurgitaſſet, &aq; rē cōcepta febri deceſſiſſet, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiū ſlagitare? At quis non te cum tua ſlagitatione, ut temulentū, uinoq; madidum exploderet? Cæterum quanto frigidiore titulo nunc idem poſtulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat: ut ætas uiuoſa tam illicibili uino auidius, intemperantiuſq; frueretur, crapulam cōſequeretur morbus, præſertim in ſene: morbum mors. Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis cauſam dediſti, cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim ante hæc ob filij necem ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquum eſſe: probe callere palatum domini, medicos interdicare cibum, quo tamē ille oppido quā lubens uſcatur: interminari morbū capitalem, ni temperet: id te non fugere, eum cibū tu arte tua, cupediſq; & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus ē culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens, ſuligine niger, tyrannicidæ præmiū poſtulabis? Mortarium, tonſillum, & ollas oſtendabis, arma ſcilicet quibus tyrānidem expugnariſ? Non eris (opinor) tam impudens in ea cauſa, qua tamē iſta tua multo eſt abſurdior. Nam illi uoluntas occidendi nō deſuit, probabilem præbuit cauſam. Tu nec in hoc
ingur

iugulasti filium, quo pater ultro uitam relinqueret, &
 causam dedisti, ad quiduis potius quàm ad istud idone-
 am. Accipe exemplū tuo similis, quàm ouum sit ouo
 (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam il-
 le misere ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognita
 re tyrannus sibi uitam abrumperet, auderes ad præ-
 mium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fur-
 re, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanquam
 plures amicae extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo
 tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret,
 tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes
 fortune gratias haberent, cuius commoditate res ea se-
 liciter cessisset. Tibi abunde magnum præmium existi-
 marent, si commissi uenia donatus discederes. Primum
 igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi be-
 neficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ
 æqualitatem, postremo animum: atq; ita demum liques-
 cit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem proli-
 xiorē esse oportere ad reddendum præmium, quàm
 ad infligendam poenam, id in priuilegijs, quæ in exem-
 plum nō uocantur, fortasse locum habet. In iure commu-
 ni longe secus est. Siquidem (uti superius demonstrau-
 mus) nulli nocenti lex nō minatur poenam: paucis bene-
 factis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam con-
 tum simplicem supplicio prosequitur, in benefactis sem-
 per exitum requirit. Nec mirum, nec iniquū, si lex est
 diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata, atq;

instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquàm
 alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spe
 ctat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, nō tam
 tum casus. Hoc rursus interest, quod in benefactis nec
 causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his
 accesserit euentus itē idoneus. In malefactis, si quid no
 cendi animo tentes, nō expenditur nec euentus, nec cau
 sa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudi
 cat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: qua te
 subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & cau
 sam datam & animum expendit. Si animum uitiosum
 cōperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea, putat
 animum & euentum ad pœnam commerendam suffice
 re. Sin animo simplici data est causa mali idonea, &
 non consequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, &
 non putat ad suam cognitionem magnopere pertine
 re. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uitio
 doceri non potest, tamen temeritatis & negligentiae
 nomine pœnam irrogat: partim propter suspectā dan
 tis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eri
 piatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo perir
 culo cauere, quod alieno faciāt periculo. Ergo qui pru
 dens & sciens, certam atq; euidentē noxæ causam de
 derit: cum perinde lex censet, quasi facinus manu pere
 gerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, per
 inde est ac si ipsius arma contra ferat. Siquidem id sup
 peditauit, sine quo bellum geri nō poterat. Aut si quis
 inimicum

inimicum suum per dolum nauigio solutili imponendū
 curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili ter
 stidine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectu-
 lum ægroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū spe-
 rans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit ægrotus, tar-
 men ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitio-
 sam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabi-
 le id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detracta
 nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est.
 Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non ef-
 fugiet temeritatis crimen, nisi illum inculpata ignoran-
 tia absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta
 in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerce-
 as: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulne-
 raris, aut si cui damnum dederis. Ceterum quod facis,
 tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutum
 est, cum lege tibi res est. Neque tibi tua patrocina-
 bitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non ua-
 cet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabili-
 ter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine disti-
 ta sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum non
 statim imputatur ad præmium, quod ad poenam, idq;
 non à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa
 rei natura profisciscitur, partim à legum officio. Deinde
 discernitur animus, causa data dijudicatur: specta-
 tur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum
 facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam,
 ineuitabilem

ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necem conscisceret: quod euenturum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò postea quàm rem plenam discriminis, fortune arbitrio cõmisisti, quia bene successit, hoc nomine lex te non postulat: at idem si male euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculcata ignorantia. Quid enim æque formidandũ erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiam periculosissimam Reipub. Vin hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiam è ciuibus uitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici: Simplicius opinor. At uxor et mariti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his ferme tuis argumentis utetur. Indulgentissime filium adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis dure (ne dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurũ, ut ille uitam sequeretur

geret orbatu filio, in quo uno omnia uitae oblectamēta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uoluntatē, sed hoc tantum egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuū plenius miseri patris malis exturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt haec probabiliora in hoc, quā in tuo negotio: & tamē negabis paternam necem ad te pertinere: atq; animi suspicionem, causae qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse, quur ille sibimet manus adferret. Te nec praescire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necem sponte fugientis ē uita. Alioqui futurum fuisse, ut & mater sibi factum accerferet: quippe quā impotentius amare sit cōsentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Haec non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum, & prodesse dubio procul. At qui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicionē, quod causas parum idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerum etiam certum praescisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus poenas dabit, sepultura prohibitus, quod ciuitati

citra

citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi nõ
 nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq;
 & filia, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit
 imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi
 summum Reip. periculum & uerteretur, & pratime-
 ri probabiliter posset. Venio nunc ad quartũ illud præ-
 sidium iudices, quod iste tutissimum, ac penè inextingui-
 bile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non
 solũ sit nõ habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis
 arcem obtineat: uerũ uix etiam latebram inuenturus,
 ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimi-
 rum intelligat, quàm non inimice, non curiose (ut aie-
 bat) secum agam: ut quum possim in crimen ac pœnam
 uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere.
 Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quod
 iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum ty-
 rannidis paratum hæredem, etiamsi hunc euentum dij
 nõ dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deplo-
 ratam impudentiam. Tu tibi præmiũ peteres, si tyran-
 num suæ furia non essent ultæ? Dij quid uis potius dede-
 rint, quàm istuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus in-
 terim oratione, quandoquidem id tuto licet: tametsi ad
 solam mentionẽ inhorrescit animus. Tũne, inquam, occi-
 sio filio, relicto sene uiuo, tyrannicide præmium peter-
 res? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec
 esset resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis sup-
 plicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul dea-
 litefceres

Hitesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnis-
 cem pateremur: & tuum caput ubicunq; terrarū lati-
 tares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua
 incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in
 tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius
 erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil
 erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas
 tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubita-
 uit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando autē
 antehac unquam fando auditum est, duos una in ciuita-
 te sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repu-
 diat, quàm eodem in corpore gemina capita. In iisdem
 aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis
 taurus tauro cedere cogitur. In iisdem lustris nō conue-
 nit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum
 animal effratius) parem in eadem urbe patitur? Non
 audes necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum op-
 pugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse maius
 in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senē obtinebat
 tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyran-
 ni partes adiuuisti, non Reip. Sin patri cessit: quid tan-
 dem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut
 satellitem? Quando quidem seniori tyrannicam appella-
 tionem ne tu quidem audes detrahere. Verū ut quos
 quo modo tyrannidem omnē in adolescentē oratione
 deriuares, quàm multa tu quidē non ex re, sed pro cau-
 se tue cōmoditate cōminiscebarris? Ceterum quàm in
 his

his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam etate mitem, & qui omnem tyrannidis acerbitem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis istuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum è liberis rem domesticam ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negociū omne in adolescentem reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quàm dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, misitales personas induxisses, exitū inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unquàm auditum est tyrannum etate mitescere? Quando tu defines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodē igni cæra mollescit, limus durefcit: ita etas te pleriq; redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinem adimit, ut uinis nonnullis acorem conciat: itidem tyrannis non adimit seuitiam etas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrarem imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent etatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus in-

genijs

genijs fortasse nonnulla uitia senectæ uel detrahit, uel certe mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorū mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atq; educatis, præter uitiorum omnium incrementum adferre senectæ quid potest? Nisi forte libidinē adimit? Quanquam ista tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum audior. Fortasse pauciores huic execabātur cæcebi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quæ nō autem & plures? uidelicet quo senile fastidiū optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testēs citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstatiores habēt liberos, hoc magis eis à flagitiosisimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unā cū uiribus senescere libidinem? Multo secus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantū adjicit cupiditati. Quam tyrannicum animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quàm nostra delectat contumelia. Ut frigeat in sene tyranno Venus, certe seruet uigetq; malitia, seuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium, (Quid au

tem oportet omnia commemorare nobis omnibus benignimum nota? horum inquam nullū non etate sit acerbius, propterea quod iuuenta nonnunquam natura bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at senectū, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitū est, id omne multo ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, & prorsum in immanissimam quandam feram abiit. Id ita cernisse iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abunde satis exemplum suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrannide sexcentos tyrannos facile reddideris. Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremum mancipium, qui non ipse penè tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil cecidit. Quasi uero non sit istuc omni tyrannidi commune. Longe minima fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ipsum redeunt tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri consuevit: præde cōmuniter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorū opera capiuntur. Alioquin non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibi ipsi. Solum nomē sibi proprie uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgentior, quàm in scelerum ministros: quippe quorum

quorum opera sentiat suum imperiū cōtineri. Proinde sub unius umbra satellites omnis, omnis minister, familia ris, leno, Tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argumentatione probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutina calamitatis memoriam, tam pauculi dies oblitterauerunt. Neq; enim esset res usqueadco misera tyrannis, si unius modo foret tolerāda uiolentia, Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduene, feris quā hominibus similiores? Neq; defunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuuntur à ciuibus. Horū igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiso tyrannicide premium petes? Non in tantum omnem exues pudorē opinor. Sed pater etate fissus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia cōmittebatur. Sed istuc quantum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possim filio insolentiores. Ad hæc, uerisimillimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quā filij, uel quod odit omnem tyrannidis affectatorem omnis tyrannus, uel q; intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odiq; sibi conflare (Callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimum imitari regnum, quatenus

obtineri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessis-
 mus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitij, & ad
 crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult.
 Quod si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus faci-
 nora designabat filius, profecto non tyrannū agebat,
 sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, qua-
 siq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par-
 erat imputari commissā, huic per quem gerebantur, an
 ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Nō arbitror ob-
 scurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent ue-
 tare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam
 ipsi quidem neq; pueros emasculant, neq; uirgines ab-
 ripiunt, neq; proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; pha-
 na dissipant, neq; hereditatibus manum iniiciunt, neq;
 compilant erarium, neq; tormentis excruciant, neque
 quenquam iugulant, neq; armis uicos expugnant: neq;
 incendunt uillas. Totum hunc tyrannicum ludum per
 ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis
 inuidia competit, in unum occidendum lex premium
 instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos sue co-
 gnitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyran-
 no profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi po-
 test, certe tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni
 illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa perniciosissimorū
 hominum colluies latitat. Arbitror uobis, iudices, se-
 penumero auditū esse, id quod eleganter à doctissimis
 uiris est scriptum, tyrannis nō longas modo, uerum etis-

am plurimas esse manus plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, earq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Tyrannibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusque. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quam quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyranni de unum quippiam est, quod neq; pes sit, neque manus, nec ullum aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantumlibet inuenis insolentiam, uiolentiamq;, praefectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, praecipuum tyranni caput dicas licebit: Tyrannum certe uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius auctoritate tituloq; cuncta haec membra uelut animantur: idq; unum forti cui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: non finit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lerna a hydra fabulantur poetae, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascentur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedat: pro una resecta dextera, multae robustiores subpullulet: unius uite te dominum, arbitrum

que constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo ante magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorem cessisse. Qui conuenit eundem et satellitem, et tyrannum appellari? Tum si cessit, non igitur usurpauit tyranni nomen. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula contraxit: si quis tyrannum occiderit, primum ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia commemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcumque illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannum: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, non syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus heres paterni dominatus: libertatem peperit, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei auctori primum prestituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quam grauem, quam ferocem, quam scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum est pluribus. Sed haec omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sane res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulum quoddam inane tyranni: quem admodum in fabulis

bulis habetur, Echo nymphā, nihil aliud quā meram
quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in
re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita diluci/
dis, ut perspicuum magis nihil esse possit, & commen/
titiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium
adferre? Ego iudices, nullum in Rempublicam exem/
plum perniciosius induci posse iudico, quā si consue/
scant homines calumniosi à præscripto legum recede/
re: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus
quisq; suum maxime idoneum comminisci queat, id iu/
dicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de le/
gis sententia quæri solere, nisi quum in scripto quid/
dam apparet ambigue, obscureue dictum: aut quum
ex uerbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eaq;
manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iur/
ris prudentium responsa, sed iudicium sententia recipi
solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit ali/
quantisper à legis uocibus deflectere: & equitatem
iuris potius, quā uerba spectare. Duplex itaque peri/
culum uidetis iudices: alterum ne superstitione cauilla/
tione literarum legis ab eo quod lex spectauit abduca/
mur: alterum ne passim à præscripto discedendo, leges
omnes & iudiciorum religionem subuertamus. Quo/
rum illud quidem multo leuius est: propterea quod uix
inquam accidat, ut legislator obscure quid uoluerit,
explicuerit: aut absurdum quiddam exoriat. Hoc
multo periculosissimum, perniciosissimūq;. Etenim

que tandem lex futura est, quā uersutus calumniator, quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere? Neque quisquē nō elabetur ē iudicio uestro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne frivolum quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atque ut cuique commodum erit, aut animi libido ferret: ita pro seneciuuenem, pro Tyranno satellitem, pro homicidio Tyrannicidium: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurū est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas, diuersasque litigatorū cōiecturas spectare necessum erit? Ergo quū in omni causa maximopere cauendū est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur: tū in hac non periculosum modo, uerum etiā absurdissimū: quū legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sentētia nihil æquius: interpretamēto quod præter legis mentē inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usqueadeo infantem, & uerborum inopem fuisse, ut dicere nō potuerit: qui quouis modo Tyrannidem sustulerit, huic præmiū est, si modo isthuc sensisset? Neque uero fugit illum, totam tyrannidē per satellites & præfectos exerceri solere, permultosque in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratiores: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicia digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine

nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: nō quod illos uita dignos iudicet lex, sed quod unius cede totā tyrannidem tolli uelit, non multorum cede reddi duriores. Tuū erat legi simpliciter parere: neq; eius uerba quas si plumbeam quandam regulam ad tuum facinus ac commodare, uerum ad illius præscriptum factorū tuorum rationem instituire. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quē uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiā sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quā inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quā maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges ingulandi homines, semel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatū, deniq; præmio compensatum, quo tandē licentiæ sit processurum. Quod si e sibi in tyranni filiū licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum. quenq; ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum cum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porro ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophantam consulat (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nū aliud sensisse legislatorem, quā ut huiusmodi ciuium

genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur e medio. Atque ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel et probauimus, et gauisi sumus: id in multis saepius et doleamus, et improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neque conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominem indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquet, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusque permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulget, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti et insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrumque pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstres te mortem effugere nequissime, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quam alium occidere. Vterque tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum a lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem lex praemium quoque proponit: at ita si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris:

neque

neq; patietur te ius occidendi permissum, latius q̄ ad unicū tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necē tibi necesse sit ad illū penetrare. Iamq; hoc factū tuū secunda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostē in bello ferendi facultas: quā tuæ tamen libidini lex nō permisit. Nisi palām hostis sit declaratus, nisi in imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciē eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurū est, hostē interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus q̄ hostilia faciebat, nomen hostis tantū aberat, re hostē agebat. Lex respondebit, suarū partiū fuisse, hostē declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerū ne serpat exemplū, poenas de te sumet. Quid aut̄ aliud abs te factū est? Vnū tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulū tuapte auctoritate in aliū transfers, qđ nisi in unū nō potest competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquādo quē uoles magistratū, quē uoles in dicem, quē uoles ciuem, tyrannū appellare. Neq; uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quā uitam: uidit in extinctū facile uarias causas confingi etiā impune posse, quandoquidē ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit q̄ multis titulis suū quisq; dolorē posset prætendere, si post occisum hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quoq; lex

permis

permisſe uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm com-
perta, quàm multa requirit argumenta, quàm multa
concedit reo, quàm maligne agit cum actore, quē non
niſi ſuo periculo uult accuſare: quantum ſpacij largi-
tur ei qui deſertur: quàm liberam iudicij reiectionem.
Quantū igitur à mente legis abeſſe putas, ut cui-
libet permittat, uel pro ſuo priuato dolore, uel domeſtica
iuris interpretatione, hoc eſt, ſubuerſione, in cuiusquā
uitam graſſari? Neque ad rem pertinet, quantum cri-
minum accruum exaggeres, quantumuis etiam uero-
rum, addo notorum: dicas parricidam, ſacrilegum,
inceſtum, proditorem, peculatorem, ueneficum inter-
fecit. Tyrannū lex iubet occidi. Atqui hic unus multis
tyrannis erat ſceleratior, peſtilentiorq; ciuitati. Ad
iſta tam multa crimina lex tibi uerbo reſpondebit. Ni-
hil moror quàm fuerit ſceléroſus, qui perijt: in unum
tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius
trahendi. Si detuliſſes: auditus, reuiſtus, damnatus à me
palàm poenae dediſſet, omniq; Reip. ſalubri exemplo
 fuiſſes. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro ſalu-
berrimo exemplo, pernicioſiſſimum in ciuitatem indu-
xiſti, et legum inſtaurationem, à legis uiolatione au-
ſpicaris: hoc eſt, malis malo mederi ſtudes. An me clām
eſſe putas, quàm multi ſint in hac turba uita indigni,
morte digniſimi? At eos meae cognitioni, non tuis ma-
nibus ſeruo: ſunt fora, ſunt tribunalia, ſunt iudices, ſunt
carceres, ſecures, carnifices. Quur tu mihi præire co-
naris

naris? quur nullo mandante magistratum occupat? & duntyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi quod mihi parere recusat, & praeire conatur? Ei de mum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego per misero. Si iuuenem occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannum uia, darem ueniam necessitati: nunc occi disti, non obfistentem, non auxilium ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius unius cade contentus discessisti, tyrannū nec impetisti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu Reip. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illū ex quisitoribus excruciatum supplicijs, exemplum omnibus edere. Neq; haec dico iudices, quasi parum gaudeam pariter cum patre sublatum filium: utinam eadem opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; tyrānus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, & tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolate maiestate. Non enim par est, ut cuiquam personae praeter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neq; tam spectandum in quem commissum sit facinus, quā in quo exemplo commissum. Alioqui quur non eadē opera fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem

uxor saepenumero suggerit. Ad summā immanitatem nonnunquā libertus aliquis, aut uernula instigat: quur non et hos iugulas, si tibi ius est estimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hāc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imò qui iam compluribus locis ignē subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri restinctum: autorem non obscurum, uerum abditum latitare. Eum sorte fortuna repertum, manu tua trucas. Num lex tuū factū approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quā expilare: ciues uniuersos uno igni finire, q̄ in pauca quedā seuire capita. Et tamen in unum tyrannū stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illū deferendi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentē calūniari, et nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandē aliud est, quā legum autoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdam agere, quod tyrannus palām ac ui facere consueuit? In recipienda lege fas est populo causam, equitatemq; legis excutere. Caterum recepta, et longo iam usu comprobata, simpliciter oportet obtemperare. Neq; enim existimandum est maiores illos nostros, uiros sine controuersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni fas cultas

cultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi li-
centiam, fenestram aperiendam ciuibus non putaue-
runt: deinde perſpiciebant Tyrannidem fatale quod-
dam eſſe Reip. malū, quod minore noxa toleraretur,
quàm male exagitaretur: neque poſſe ſemel tolli, niſi
Tyranni ipſius cæde. Quo ſubmoto, uidelicet qui legis
bus imperabat, non parebat, iam nihil opus eſſe priua-
ta audacia, nimirum illis in Reipub. adminiſtrationem
uindicatis. Quod ſi Tyrannus in ius uocari potuiſſet,
ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permiſiſſet. Vi-
debant & illud: Tyrannidem nonnullam habere mo-
narchiæ legitimæ ſpeciem: hoc tantum intereſſe, quod
in monarchia populus regi paret, rex legibus: in Ty-
rannide omnia unius libidini ſubiecta ſunt. Rex publi-
cam ſpectat utilitatem, Tyrannus priuatim ſuam: un-
de publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi le-
gitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex
extiterit, qui legum autoritatem in priſtinum ſtatum
reſtituat, atq; id unius (ſi fieri poteſt) capitis iacſu-
ra. Nam hac moderatione in fatalibus illis peſtibus,
quæ totum Reip. quaſi corpus corripunt, legum pru-
dentia conſueuit uti: ut exemplo magis, quàm admiſ-
ſi talione morbo medeatur: ne dum ciuitatem ſanare
ſtudet, magnâ ciuitatis partē interimat. Hinc eſt quod
in ſeditionibus publicis nō niſi in ipſos autores cōſue-
rit animaduerti, reliquis quos tempeſtas illa cōmoue-
rat, dari uenia: aut nix etiâ dari uenia, qui in publico
Reip.

Reip. tumultu quietem egissent. Quæ potest autem pe-
 stis esse fatalior, quàm Tyrannis? Quæ sese latius in
 ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars
 ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid
 est ambitiosorum, ære alieno obstrictorum, scelere con-
 taminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina ho-
 minum Tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, q̃
 sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum
 inuoluit, dum uel timent fortunis suis, uel rectum iudi-
 cant seruire tempori. In hoc itaque rerum statu leges
 non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circum-
 spicienter agunt, intelligunt hoc hulus citra summam
 ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis
 dispendio commode sanari posse. Quare docto cuiuspi-
 am medico præmium ostendunt, digito demonstrant,
 quod membrum secari uelint, quibus abstineri. Caput
 indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ Tyrannum,
 tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus?
 Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum ho-
 minem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui
 hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc
 te cedis reum ago, aget alius fortassis, cuicunq; lubitū
 erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi q̃
 insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiam tibi
 uendicare laudē, tam egregia poscere præmia, in qua
 nequeas obtinere, si modo tecum exactius ac seuerius
 agatur, ut graueis pœnas effugias. I nunc & curiosum

me uoca: qui tam cādide, tamq; ciuilit̃ tecum agam:
ut quum te poſim in graue diſcrimen uocare, ſat habe
am legis & Reip. cauſam defendere, ne circumuenta
præmium dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeri-
tus. Id quod non iudicibus modo (quibus iſthuc iamdu-
dum liquere puto) uerum tibi etiam ipſi cupio perſua-
dere: & facturũ me confido, ſi modo tantisper animũ
poſſis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu fa-
ciebas, itidem & nos ſummatim totam cauſam ob o-
culos reuocemus? diſpiciamusq; quàm multa tuo in fact̃o
deſiderentur ad id, ut legi ſatiſfeceris: & quantum tu
ſis hallucinatus, quum multa diceres etiam ſupereſſe?
Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut ſi quod-
libet horum deſit, aut pœnam te, aut certe nihil gratiæ
debere ſe credat, Quorum ego non unum aliquod, ſed
unumquodq; deeſſe docebo. Quod ſi facio, utrum æquo
animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes?
Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint, non
eſt quod Tyranniciæ præmium petas: Animus, uia,
& effectus. Animus duo quædam cõplectitur, uel quid
ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi Tyrannum per
imprudẽtiam occidiſſes, ſi præter propoſitũ, non ma-
gis proſecto præmium tibi debeatur, quàm ſi quis Ty-
ranno amiçiſſimus idem feciſſet, nam idem potuit acci-
dere. Tu porrò quid propoſiti in arcem attuleris, ipſe
uideris: ita demum legi perſuaſum erit, te uoluiffe oc-
cidere tyrannum, ſi occideris. Non occidiſti, atq; id eti-

am quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita ualde curiose pensculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis cōstare oportet. Quid enim si Tyrannū interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, utrum premium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatū animi tui dolorem ulcisceretur, Tyrannum occidisses, atq; id esset palam, num premium auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorē aspirarent? Quid si quis Tyranno priuatim insensu, magna te pecunia conduxisset, quo ei Tyranno uenenum dares, dedissesq; num queso, tyrannicide premium postulares? Ego hic tecū non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu aliqui tam gloriosus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare non dubitem, qui Tyrannū quum tuto licuerit, non occidit, plañe noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitiū Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci noluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolēter se iactat

erat. Non potest non uideri lucrū sequutus, qui tam im-
 probe præmium flagitat. An non uides igitur quanto-
 pere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa
 tue uitæ periculo sua causa uoluit occidere, cum tu nõ
 solū uolens præteristi, uerumetiā periculose in Remp.
 irritasti: quem sua causa noluit occidi, cum tu maximo
 nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gra-
 tia iugulasti. Sed finge te animū Tyrannicida dignum
 ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptor-
 rem, magni tamen refert, qua ratione Tyrannidē tol-
 lere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui li-
 bidine largior, quæ tamen nemo alius tibi cōcessurus
 est. Te in filio iugulasse patrē, in non tyranno Tyran-
 num. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse,
 ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diui-
 nare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si
 libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse.
 Sustuleris sanè Tyrannidem, idq; noua quadam & in-
 usitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen
 obfistam tibi, nec sinam ferre præmiū, propterea quod
 ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non ex-
 pediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna.
 Age quid si Tyranni filium infantem in cunis iugu-
 lasses, & rursus adfuisset Delius ille, per quē certum
 præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mor-
 tem accerseret, atq; id euenisset, utrum te tanquam Ty-
 rannicidā suspiceret Resp. an potius tanquā immanem

& ferum hominem execraretur, qui in eam saeuieris
 etatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leoni
 bus etiam miserāda uideatur? Quid ergo? Vtetur tuo
 maleficio Resp. ceterum exemplum haudquaquā pro
 babit. Quid si tyranni uxorem, quam ille misere dea/
 maret, per uim constuprasses, atq; ille eius impatiens
 contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrānicidij laudem
 flagitabis, an raptus & adulterij suppliciū potius for/
 midabis? Res obscura non est, Conseram tuo facto pro
 piora. Quid si Tyrāni medicus quū esses, ueneno agro
 tanti dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit
 te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum
 sublatum gaudebit, facti rationem, modumq; detestabi/
 tur. Quid si quum te Tyrannus familiariter uteretur,
 tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porri/
 geres? Deniq; si per magicas imagines, ac maleficas
 quasdam deuotiones Tyrāno uitam ademisses: utrum
 à lege præmium, an poenā expectares? Atqui Tyrā/
 nidem utcunq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verū ex/
 emplum tam perniciosum in Remp. non recipit: ut con/
 suescant ciues scelus ulcisci scelere, patrē in filio iugu/
 lare. Vides quantum momenti sit in modo, uiāq; ut fa/
 ctum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat,
 non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulte/
 rum ferro occidere licet: ueneno aut incantamētis non
 licet. Quir ita? Quia pestilens exemplū omnino tra/
 ctare uenena. Nec id u'la causa quantumuis honesta,
 finit

finit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem qui-
 dem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam
 nusquam nō improbat maleficia lex: & ueneno tincta
 tela etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti
 spectatur in his, in quibus nullū petitur præmiū, quan-
 to magis id fiet in his, in quibus summum petitur. Lex
 triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum
 fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis & pabulo
 ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc equis oculis specta-
 re poterūt triumphantem, an potius sicuti ueneficum
 oderint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quod pri-
 uatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo ma-
 gis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidissi-
 mo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspir-
 cionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mer-
 cedem pactus esses, quo te morbo leuaret, atq; ille non
 pharmacis, sed maleficijs & incantamentis morbum
 exemisset, utrum præmium dabis, an magis hominem
 in ius trahes? iniuriæ malis artibus data reum ages?
 Clamabit ille, morbo te leuauī, qua uia quid isthuc tua
 refert? Hoc tantū spectabas, ut morbo liber esses, ei rei
 merces est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua
 opera, ne esses quidem, qui præmiū negare posses: Tu
 protinus respondebis, opinor, medico te præmium esse
 pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, nisi rem
 malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquā ne
 dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim

mutare est incommodū, non amouere. Dices enim am-
mo nocitum, dum corpori subuenitur. Atq; istam litem
uincēs, etiam in quo iudice. Atqui eadē, aut melior eti-
am, & uincibilior est tecum causa legi, quā que tibi
futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata merces
dula disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est
unus, hic legi fraus facta, per quam cautū oportuit, ne
quisquam ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa
quidem & efficaci, sed suspecta & improbata uia: hic
nefario scelere (quorū enim non sic appellatur homici-
dium, quod in ciuem cōtra legem admissum sit?) nō li-
bertas restituta, sed in extremū discriminē adducta Resp.
quandoquidē tuum factū perinde habet, ac si medicus
quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro
remedio ministret: quod tamen ægrotanti (ita ut non
raro cōsuevit accidere) per occasionem morbum adi-
mat. Qui reualuit, suis satis acceptū feret quod uiuat,
tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neq; sua refer-
re putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studiose
pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quod
tui fuerat officij, aut nō suscipere negocium, aut fidem
simul, & artem, & industriam, ac diligentia, & quic-
quid à probato artifice solet requiri, ad curam adfer-
re. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudū su-
mus largiti: ut planē ista uia Tyrannū occideris, citra
ullum Reip. discrimen. Lex non approbabit facinus tu-
um: nisi non tantū à crimine, uerum etiam ab omni cri-
minis

minis specie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficiū omne ne secludat, incolumitatem suam quam conueniebat, aut Deo cuiuspiam, aut certe Dijs simillimo homini ac ceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbat, inquam, nisi Tyrannū ipsum quem nominatim indicauit ipsa, quæq; permittit uia sustuleris: ne per rimā istam periculosum exemplū in Remp. irrepāt. Postremo nisi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto contemptu Tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum illud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispendio patriæ cōmodis consulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione Tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum præsidium: quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit contemptor, eum esse alienæ uitæ dominū. Nam quod omnino satellitium, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem sua uita bene credat emi? Postremo autem: ut maxime tibi constet animus, ut cōstet uia, id quod est totius negotij caput, non esse cisti. Tantū enim abes ut Tyrannū occideris: ut quantum in te fuit, Tyrannidē maiorem in modū auxeris,

interfecto tyranni filio. Quid autē refert, malitia, an stultitia Remp. in discrimē adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius, Intempestiuam beneuolentiam nihil à similitudine differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidē potueris id. euenturum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti. patre insolentiorē: quid tum postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnū proinde Tyranni satellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum Tyrannidis heredem occidisti; in Tyrannidem succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verum esto sane, certū heredem sustuleris: igitur qui Tyrannus erat futurus, interemisti. Atqui quod futurum est, id nondū est. Porro lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudem truncum præstiterit, fidem persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quæ tibi ad præmiū postulandum supererant? Vides quā ne unum quidem omnium tibi constet, quorū nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea ē re nata propositum est cōmutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio ē cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui sudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq;: uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex usu

usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Pal-
 ladem Atticis fuisse ferunt: de qua prouerbum extat,
 quod Atheniensem male consulta, in bonum exitum
 uertere consuevit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti:
 non libertatem restituisi, sed numen aliquod huic ur-
 bi propitium, quod euentum tue temeritati debitum,
 sua commoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam
 nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non
 ego ingratum erga te populum constituo, imò tu popu-
 lum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum se-
 mel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide
 duplicatam pateretur, nunc rursus in discrimen tra-
 bere conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitu-
 tem, aut grauius aliquod infortuniū retrudatur. Quid
 tute fucis & phaleratis dictis in alienum meritum insi-
 nuas? Quid tibi in eo negotio laudem uniuersam uen-
 dicas, ex quo præter poenam temeritatis, nihil ad te re-
 dire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare potes
 animum tuum tyrannicida dignum, qui nullum pericu-
 lum uitæ. Reip. causa recusarit: si facinus non foelere,
 non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si
 fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit
 euentum: aude tyrannicidam te uocare: aude pulcherr-
 rimum, ac penè diuinum manus à Repub. poscere: aude
 nobis seruatas leges, restitutam ciuitatem: aude tem-
 pla, aras, focos, fortunas omnes, tutos pueros, inuolau-

tas uirgines, impolluta matrimonia, deniq; hoc ipsum quod hic lege & apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quod obstiterim aude ciuitatem ingratitudinis insimulare, nisi laudem promeritam persoluerit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Cōtra: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si cōtra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac de sine tandem improbe præmiū flagitare, quod nulla ratione promerueris: poenam, si sapias, incipe deprecari. Istiuc fortassis ab æquitate iudicum, à ciuitate deorū munere lata, queas impetrare. Neq; enim putes unum me te à præmio detertere. Imaginare istiuc in causa pariter & leges, & Remp. & Deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostram auctoritatem primū in hac tua causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus edideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam nō ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique uiuendum esse. Atq; altera ex parte Remp. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonū mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in postera re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui poena magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus

precibus tot meis malis placavi, cōmuni, propitios reddidi, denuo per ingratitude iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorū beneficio frui. Quod si te neq; leges, neq; Resp commouet: certe Deorū orationē uereri debes, quos ita tecū agere putato. Quid tu te in nostrae laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur nō sinis nos in hāc ciuitatē perpetuō benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hēc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cōmoditati nostrae: & quod Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quod cōmoditate nostra tuam periculosam stultitiā, uel scelus potius in maximam felicitatē uerterimus. Etenim nisi uos dextri, propitiq; adfuissemus, quid aliud tu quā perieras, & per te Resp. Quod si planē cōtendis, ut prēmii aliquod feras, abunde magnum prēmii à nobis persolutum est, quod per nos res à te male instituta, bene uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostrae prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam cōdonarint. A ciuitate satis amplā laudē feres, si ea patiatur, ut in restituta libertatis historia tuū quoq; nomē admisceatur. Hac laudis parte cōtētus desine nobis debitū uelle praeipere, ciuitati munus nostrū eripere, legibus auctoritatē adimere. Sed finem facio, nimirū extillata iam aqua. Quod superest, nūc uestre partes sunt iudices statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundū
bunc

bunc gloriosum ostentatorē pronunciare uelitis. Vtrū hanc urbis felicitatē huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sepius exprobrandam, & breuī fortassis à superis iratis (id quod abominor) aufrendam: an in Deos quibus sine cōtrouersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandam. Vtrū magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuente dicantur, an ut appareat legum restitutarum seueritatem, & iudicium sapientiam aduersus unius iniquam postulationē ualuisse.

ERASMVS ROTERO-

DAMVS M. IOANNI PALV-

dano rhetori Louaniensis Acadē-

emie, S. P. D.

¶ intelligas humanissime Paludane, Erasmus illum tuū tametsi per omnes terras mariaq; uolitantem, tamen tui memoriam perpetuò secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogum: cui titulus, *ἄλλ' ἐπὶ μὲν οὐ νόστον*. Quem in Italiam profecturus, in ipso penē procinctu Latinum feci. In eo non sine uoluptate tanquam in speculo, uidebis aulicæ uitæ incommoda: que tu mihi sepe numero commemorare solebas, nimirum expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix isti libe-

re

re, literariæq; uitæ redditus. Idq; feci eo studiosius: ut meo exemplo te prouocarem, quo iam diu Græcanicis in literis uersatus, incipias et ipse aliquando audere aliquid. Quur enim non dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quàm si coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale, meq; tui amantissimum mutuum ama.

LVCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE CON/

ducti, in diuitum familijs uiuant, Des.

Erasmo Roterodamo interprete

E C Q V I D tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodum uulgo dici consuevit, recenseam, ex his quæ tum facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? No ui enim permulta, atque adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quod ipse ea experimento cognorim (neq; enim mihi unquam experiri di incidit necessitas, ac ne quando incidat Di probibear) sed quod complures qui in hoc uitæ genus inciderant

rant, apud me soliti sint commemorare : partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent deplorabant : partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabantur commemorabantq; ea quæ fuerant perpeſsi, Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas erumnas effugiſſent. Atq; hi quidē digniores mihi uiſi ſunt, quibus fides haberetur : ut qui eius ſacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; myſteria perdidiciſſent, cunctaq; ab initio ad finem uſq; perſpexiſſent. Hos igitur haud quaquam indiligenter, nec oſcitanter audire ſoleo, ueluti naufragiū quoddam, ac præter ſpem obiectam ſalutem enarrantes. Cuiusmodi ſunt iſti, qui in templis deaſo capite, complures ſimul obambulantes, immanes undas, procellas, ſublatoſ in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulſa narrant. In primis autem geminos Caſtorem & Pollucē apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragediam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodū in ſabulis fieri conuenit, exortū: ſummiſq; antennis inſidentem, aut iuxta clauum adſiſtentem : qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret : ad quod appellens futurū eſſet, ut & ipſa paulatim ac lente ſolueretur : & ipſi tutò in ſolū descenderēt, idq; ope fauoreq; diuino. Atq; iſti igitur permulta id genus ad præſentem commoditatem exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus ſtipem accipiant: ſi non calamitoſi modo, uerumetiā Dijs chari eſſe uideantur.

Porro

Porro ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quin etiam decumas nos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore soluerint mari tranquillo: quantūq; molestiarum perpetua nauigatione sint perpeſſi: dum ſitiunt, dum nauſeant, dum ſalo perſunduntur. Deniq; quemadmodum infelici nauigio in cauem quampiam ſub undis latentem, aut in ſcopulum aliquem præruptum, & aſperum illiſo, fractoq; miſeri egre enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uifi ſunt permulta præ pudore ſubticere, uolentesq; ac ſcientes obliuiſci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nōnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid erumnarū cum eiufmodi conuiſtibus coniunctum eſt. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles tibi per cenſere. Iam pridem enim mihi uideor animaduertiſſe, te de capeſſenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quū his de rebus ſermo incidiſſet: mox ex his qui præſentes erant, quiſpiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatiſſimos eos affirmans, quibus contigiſſet horum uti familiaritate, qui apud Romanos eſſent optimates: tum conuiuijs adeſſe opiparis, idq; immunes: præterea ſplendidis in ædibus diuerſari: tum peregrinari omnigena cum commoditate, uoluptatēque, alba interim in rheda (ſi forte libeat) reſupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus afficiuntur

afficiuntur, etiam mercedem capere: id uero nō medio/
cre uideri. Istis enim haud dubie citra sementem ac cul/
turam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atq;
id genus alia quum audires, animaduerti quemadmo/
dum ad ea inbiaueris, quamq; auide ad escam os aper/
tū porrexeris. Proinde ne quid mihi certe in posterū
possis imputare, neq; expostulare queas: quod quum te
conspiceremus tantum unā cum esca deglutientem ha/
mum, non reuocaremus, neq; priusquam in guttur de/
mergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerū
posteaquam cessassemus, donec eo iam adaucto atq; in/
fixo trahi iam, ac ui duci conspiceremus, tum quum ni/
hil opis afferri possit, frustra adesse nos atque illachry/
mari, Hæc inquā, nequando possis dicere: quæ si dican/
tur, merito profecto dicantur, neq; à nobis refelli pos/
sent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista
non indicassemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete qui/
dem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullum habeat exitū,
non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq;
per ocium ante contemplator, unci æris aculeum, refle/
xam hami aciem, ac tridentis cuspides manu tentans,
malāq; admotas experiens. Quod nisi uehementer acu/
ta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi
dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, &
inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formido/
losos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribis/
to: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uidetur,
aggregator

aggregator, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquam non solum de uobis philosophis, aut his quicunq; uite institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinae professione uersari, quæstumq; facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus, palam est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm ceteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari nō debeo, nisi forte ueritas & libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquum quidem hominum uulgus, puta palestricos quospiā, aut adulatores imperitos, sordidoq; animo, ac suoapte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ præcium quidem fuerit ab eiusmodi cōuictu debortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursus æquum sit illis uitio uerte re, quod non relinquant suos conductores, etiam plurius ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uite rationem accommodati, factiq; neq; ea uidelicet indi-

gni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, cōsiliyq; inopes, desidiosi atq; inutiles reddantur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignam patiantur, nec illi contumeliose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas cōtumelias iam inde initio preparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandum, enitendumq; ut quàm maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uin dicemus. Videor autem recte facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero: parùmque idoneas, atque efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripitur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem & rerum necessariarū inopiam proponunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quod ultro ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu t heognis, atque illud plurimum in ore.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poete de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere contingere, non admodum anxie cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt egrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil quod seponatur, nihil superest quod reseruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidē in usus sufficiat. Rectius autē futurū fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatē seruant aluntque, atque eatenus duntaxat opitulantur, uerum quæ illam tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quū diceret eam in altum mare ac præruptis de scopulis præcipitē dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quū semper mercede cōductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: nō uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatē formidaturos, si modo reliquorum hominum in morem possint suo labore, suaque industria sibi uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse

corporis vires seu senio seu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam confingere. Age igitur, inspiciamus num uera predicent, & num ea quæ dantur ex facili illis suppetant, non multo neq; adeo maiore labore constent, quàm uulgo suus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorū in eiusmodi conuictibus exhauriendū, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit: quippe quū quotidie sexcenta non desint negotia, quæ corpus conficiant, adq; extremam usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incōmoditates cōmemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostendere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese, ne istos quidem uera dicere. Supereft iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitados, ultro inuadere familias diuitū, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quod felices sibi uidentur ob conuiuia, reliquasq; eius uitæ delicias: sperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis seruos constituūt. Non rerum necessariarū usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarum cupiditas

piditas, atq; ingentium illarum & ampliarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miseros istos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amari si receptant & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet quo iugiter amantes, ambiant ipsos atq; inscruiant. Ceterum ex amoris fructu, ne summo quidem osculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendū amorem. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab se alienet. Proinde semper arrident, pollicenturq; semper facturi sunt: semperq; gratificaturi: semperq; ingentium sumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractū est ultra spem meram. At qui uoluptatis cupiditate nihil non ferret: id quidem forsitan nō usque adeo uitio uertendum: quin magis uenianda, si quis uoluptate capiatur, & hanc unde quaq; consecetur, quo possit ea potiri: quanquam turpe forsitan ac seruile, si quis ea gratia semet in ius tradat alienum: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo suauior est, quàm ea quā ille libertatis iactura sectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoscendum illis sit, si modo consequantur. Verum enim uero ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem & deridiculum arbitror, & stultum: maxime

quum uideant labores certos esse, manifestos, & ineuitabiles: porro illud quod speratur, quod quidem nihil aliud tandem est quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri, ut contingat aliquando, si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyßis quidem socij, dulci quadam gustatâ loto reliqua negligebant, ac præsentî uoluptate deliniti honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratione pugnarit in illis honestatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius sensu occupato. Veram si quis famelicus alij cuiquam loto sese ingurgitanti, neq; quiequam inde impertienti, assistat, idq; solam ob spem, quod credat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lotum porrigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honesti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerbis quibusdam Homericis dignû. Ergo quæ istos ad diuitum conuietum adducunt, & quibus impulsî sese illis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos cõmemorandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atque opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cû Persarû rege conuiuere dumtaxat, conuietorq; uideri, si nullus ex eo conuietui fructus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipiendæ

enda sic illis habeat, age iam cōsideremus apud nosmet ipsos: primū cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita cōstituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophæ, quis fabulæ exitus illis contingat. Ne quæ enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile, neque ad id multo opus esse laboris, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerferis, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori male Syriſſanti, ac nomenclatori Libyco subijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede reddimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparatus supra tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius consuetum ambis, delegendus color, quo ille potissimū gaudeat, uti ne discrepes, neue oculos illius offendas. Postremo uti gnaviter affectere necesse est, uel antecoras potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompā quandam expleas. At ille interim cōplures iam dies ne aspiciat quidem te. Quod si quando res tibi felicissime uertorrit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq; quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum denique, tum plurimus sudor, tum multa oculorum taligo, tum intempestiua trepidatio, tum sanne eorū qui adsunt, hæsitantiā tuā ac perplexitatē ridentiū. Qua

quidem nō raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timiditatem nominant: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas, ut tantā animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porro ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helene gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum spe quinq; obolorū, contingerit autē & deus quispiam tragicus qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq; nū literas noris. Atq; ea quidem disceptatio nō iniucunda est ipsi diuiti: quippe q̄ laudatur interim, ac felix esse praedicatur. Ceterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortunatum certamē esse paratū: propterea quod tibi uenit in mentē, idq; merito, futurū ut alius nemo sit, admissurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatu uidearre. Interim in uariis curas distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex equo tecum examinantur. Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortunae tibi sint cōpetitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolute respondisse, metuentem interim simul & sperantem, ac misere de illius uultu pendentē: qui si quid parum probet eorum quae dixeris, peristi. Sin arridens auscultat, bilarescis & spe bona sultus consistis. Porro consensum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atque alios

alios in tuum locum uelint inducere. Horum unusquisque clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud considera: quale sit uirum promissa barba, cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, & alijs quidem didicisse uideri, alijs secus. Superior interrim uita, & omnis antea acta ætas tua curiosius disquiritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de causa pronocatus te deserat, & adulterum dicat uel pæderasten: is protinus, iuxta uetus illud pro uerbium, ex louis tabulis testis. Porro si pariter omnes bene de te prædicent, suspecti, leues, ac largitione redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi consistent oportet. Nihil prorsus sit, quod tibi queat obsistere. Alioqui nunquã obtinueris. Age sanè, hoc quoque contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinã tuam, & amicorum præcipui, quibusque ille huiusmodi in rebus plerumque habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, neque item dispensator. Nemo tuam insimulauit uitam, dextra omnia & omni ex parte bene promittunt sacra. Vicisti igitur ô fortunate, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copię cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces

Atq; interim quidem, diuitis admiraris felicitatē, propter auri uim & eboris, tantūq; delicias. Interim tuā ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamē uiuere te credas. Nonnunquā & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delitijs illis frui/rus, cunctorumq; ex equo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uite genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes
Armatisq; simul Danaï, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantā uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiuncule ad bibendū. Ac postulato perquā ingēti scypho quispiam, præbuit tibi, præceptorem, aut aliud quiddā deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiā ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterū ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiā in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accubitus elanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs anteponare, qui multorum annorum seruitutem exhausta rint. Protinus itaq; talia quædam de te inter illos dicta feruntur

feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs
 qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur.
 Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent,
 quomobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam
 quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula
 quedam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidi
 sti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos
 auide corripiciens deuorarit? Homo inelegans, ac fame
 enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit al
 bo pane saturatus, multo minus alite Numidica, aut
 Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro
 tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, ui
 debitis hunc nibilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc
 quidem, non secus atq; calcei noui solent, in precio est,
 & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calca
 tus, lutoq; deformatus, tum misere sub lecticam abijcie
 tur cimicibus, quemadmodum nos, oppletus: Atq; inter
 illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot
 iam tum etiam ad calumniandum insimulandumq; te
 incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum,
 ac pleriq; de te sermones. Tu uero propter insolentiã
 atq; insuetudinem plus quàm sat est hauris uini tenuis
 & acris, eoq; iam dudum aluo tibi cita discruciaris: uer
 rum neq; decorum tibi ante alios è cõuiuiio discedere,
 neq; rursum manere tutum. At producta interim in lon
 gum potatione dum sermo alius ex alio nascitur, dum
 spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam
 uniuersum

necessarius sumptus sit faciendus: neq; rursus ei qui lætaturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulādo educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut cōmunes penates haberas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitiæ superat, si modo modestus esse noris. Equidē non paucos noui magni nominis uiros, qui cupiissent, etiam si quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunā, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddā, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenū igitur recipis, musitans, ac dissimulans, ac initio quidem nō magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod non admodū te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos

uersan

uerfantem, ac nullo prohibente introcūtem, prorsusq;
 præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam
 ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere por
 tes, quamobrem illi te felicem existimēt, nisi quod gau
 des tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore
 existimans. Ceterum contra atq; speraris euenit, &
 quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli mo
 rem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim)
 dies, deterius ac retro relabēs. Vnde paulatim uelut in
 luce dubia, tum demū dispiciens intelligere incipis, aur
 reas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdā
 inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabi
 les, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me ro
 gabis. Neq; enim uideo inquires, quid in hac consuetudi
 ne sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemo
 ras, grauiataq; intoleranda. Audi igitur uir egregie,
 non molestiam modo negocij perpendens, uerum fœdi
 tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel præci
 pue interim considerans. Principio memineris ex eo
 tempore, te iam neq; liberum, neq; ingenuum posse uir
 deri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatē, pro
 genitores ante limen relinquere, quū in huiusmodi ser
 uitutem temetipsum addicens in ædes ingrederis. Sis
 quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam
 indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque
 (tametsi nomine ipso grauiter offenderis) seruus inq;
 melis nolis, futurus es, neq; unius seruus uerū complu

rium, operamq; seruilem prestare cogeris, obstipō capite, à diluculo in uesperam usq; idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem ad modū, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad seruitium institutus, sed sero didiceris, atq; etate multū aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recusans, facitq; ut interdum resiliere conere, relucterisq; atq; ob id ipsum fit, ut seruitus tibi molestior accadat. Nisi forte illud tibi ad libertatem sufficere putas, quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante pracone diuendaris. Atqui tum uir egregie, quum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manū itidem, ut alij seruuli protendis, capisq; quodcūq; illud tandem est quod datur, haec uidelicet est auctio. Nam pracone nihil opus erat homini qui ipse sui fuerit praeo, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam ó sceleste (cur enim non dicam praesertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigādum captum, aut si quis praedo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquam indignam fortunae iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè feres, & ó terra, ó dii, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id etatis in
qua

qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuū fu-
 isset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sa-
 pientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus,
 quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristo-
 tele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem
 damnant: an non te pudet, quum inter homines assen-
 tatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum
 illis æstimaris, quū in tanta Romanorū turba, solus per-
 regrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam
 perperam ac barbare sonas: præterea, quū agitas con-
 uiuia tumultuosa, magna hominū turba conferta, quo-
 rum pleriq; collectitij, quidam sunt & improbi? Atq;
 inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde
 mane ad tintinabulum experges factus, discussa ab ocu-
 lis dulcissima somni parte, unā sursum ac deorsum cir-
 cumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adherente?
 Vsq; adeo te lupini, aut holerum agrestium tenuit pe-
 nuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manan-
 tes aqua, ut per desperationē ad ista deuenires? Haud
 puto. Quin potius palam est, te, non frigida aqua, neq;
 lupini, sed bellariorū, atq; opsoniorū, uiniq; odorati cu-
 piditate captū eō uenisse. Quæ dū lupi piscis in morē
 auidiū appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces
 transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantie, gu-
 leq; autoramēta. Ac perinde atq; simia à trunco reuol-
 utus collo, reliquis quidē omnib. risui es: at ipse tibi de-
 litijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri

caricis. Caterū libertas, ingenuitas, unā cum ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cūcta, atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquā hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset cōiuncta, quod ē libero seruū uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum colunne communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiores sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiā suam accersisse sese, perquā exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) cōmercij asino cum lyra? An nō uides uidelicet, quā misere macerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiā. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniā tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam et uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrū ille sibi putat, ut et eiusmodi quispian, anteambulonū suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcarum disciplinarum studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur

putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidē ingrediens, incurius sit literarū, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nūc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq; nūc descensim (Nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trabis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quū tibi interim locus desit, ubi uel asidere queas, librū uidelicet stans in manū sumis, quoq; fallas tedium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incōmode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorū quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ foliū, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs

quidem nō raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timiditatem nominant: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas, ut tantā animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porro ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum spc quinq; obolorū, contingerit autē & deus quispiam tragicus qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq; nū literarū noris. Atq; ea quidem disceptatio nō iniucunda est ipsi diuiti: quippe q̄ laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Ceterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortunatum certamē esse paratū: propterea quod tibi uenit in mentē, idq; merito, futurū ut alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus uidearē. Interim in uarias curas distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint cōpetitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolute respondisse, metuentem interim simul & sperantem, ac misere de illius uultu pendentē: qui si quid parum probet eorum quæ dixeris, peristi. Sin arridens auscultat, bilarescis & spe bona fultus consistis. Porro consensaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atque
alios

alios in tuum locum uelint inducere. Horum unusquisque clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud considera: quale sit uirum promissa barba, cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, & alijs quidem didicisse uideri, alijs secus. Superior interrim uita, & omnis antea acta ætas tua curiosius disquiritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de causa prouocatus te deferat, & adulterum dicat uel pæderasten: is protinus, iuxta uetus illud prouerbum, ex Iouis tabulis testis. Porro si pariter omnes bene de te prædicent, suspecti, leues, ac largitione redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi consistent oportet. Nihil prorsus sit, quod tibi queat obistere. Alioqui nunquã obtinueris. Age sanè, hoc quoque contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinã tuam, & amicorum præcipui, quibusque ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, neque item dispensator. Nemo tuam insimulauit uitam, dextra omnia & omni ex parte bene promittunt sacra. Vicisti igitur ó fortunate, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copię cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces

haudquaquam contemnenda præstituatur, caq; com-
 mode ad usum citraq; negocium persoluatur, utq; reli-
 quus item honos tibi præter ministrorum uulgus sup-
 peditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursita-
 tionibus, à uigilijs, in ociū te recipias, uti id quod uul-
 go solent optare mortales, porrectis pedibus dormias,
 nihilq; iam facias præter ea sola, quorum gratia pri-
 mum receptus es & in quæ conductus. Ita enim con-
 sentaneum fuerat Timocles, neq; ingens malum erat
 futurum, si quis subdita ceruice fræt iugum. Leue nimirum
 & portatu facile, quodq; est omnium maximum,
 auro illitum. At qui longe secus res habet, imò nihil ho-
 rum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus con-
 uictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo nentiquā
 tolerande. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine re-
 putato, num quisquā ea perpeti queat, cui quidē cum
 eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar
 autem si uidetur à primo conuiuio, unde cōsentaneum
 est te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur,
 adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium ac-
 cedere: famulus nō incomis qui tibi prius placandus da-
 tis in manū, ne uidearis inciuilis, ut minimū quinq; dra-
 chmis. At ille Accissans, seq; quū maxime cupiat, cupe-
 re dissimulans: Apage inquit. Egone quicq; abs te? Ad-
 dit & illa, absit, dij prohibeāt. Tandē flectitur atq; ob-
 temperat, ac discedit, te late diducto rictu subsannans.
 Tu porrò nitida sumpta ueste, mundissimeq; cultus, lo-
 tus

tus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias
 Nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenir
 re, graue. Proinde media inter utrunq; obseruata op
 portunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorifice ex
 cipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accum
 bere, paulo supra diuitē, inter duos ferme ueteres ami
 cos. At tu perinde atq; in Iouis aedes ueneris, nihil non
 admiraris, & ad omnia quæ geruntur suspensus inhi
 as, propterea quod noua tibi atq; inuisa sint cuncta. In
 terim familia te spectat, omnesq; qui præsentibus sunt,
 quid agas obseruāt. Neq; uero ea res curæ non est ipsi
 diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negoci
 am dederit, ut oculis obseruent, quemadmodum te ge
 ras in pueros aut in uxorem, num subinde ex obliquo
 respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te ui
 dent propter imperitiā ad ea quæ fiunt attonitum, ac
 stupefactum, derident clanculum, coniectantes te nunq
 antea apud alium quempiā coenasse, nouumq; tibi esse
 ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est,
 præhesitantia sudas oportet, ac neq; cum sitias, aude
 as potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appo
 sitis opsonijs, & in ordinē quendā extructis. Scire pos
 ses, cui prius aut posterius manū admoueas, Quare ad
 eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atq;
 eundē imitatus, cōuiuij rationē & ordinē discas. Alio
 qui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus pertur
 bato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens.

Atq;

Atq; interim quidem, diuitis admiraris felicitatē, propter auri uim & eboris, tantasq; delicias. Interim tuā ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquā & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex equo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uite genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatiq; simul Danaï, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantā uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiuncule ad bibendū. Ac postulato perquā ingēti scypho quispiam, præbabit tibi, præceptorem, aut aliud quiddā deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiā ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Ceterū ea propitatio multorum ueterum amicorum inuidiā in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs anteponere, qui multorum annorum seruitutem exhausserint. Protinus itaq; talia quedam de te inter illos dicta feruntur

feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs
 qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur.
 Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent,
 quamobrem nobis debeant anteponi? Nam mirificam
 quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula
 quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidi
 sti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos
 auide corripiens deuorarit? Homo inelegans, ac fame
 enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit al-
 bo pane saturatus, multo minus alite Numidica, aut
 Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro
 tertius, fatui, inquit, priusquam quinque abeant dies, uis
 debitis hunc nibilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc
 quidem, non secus atque calcei noui solent, in precio est,
 & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calca-
 tus, lutoque deformatus, tum misere sub lecticam abijcie-
 tur cimicibus, quemadmodum nos, oppletus: Atque inter
 illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot
 iam tum etiam ad calumniandum insimulandumque te
 incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum,
 ac plerique de te sermones. Tu uero propter insolentiã
 atque insuetudinem plus quàm sat est hauris uini tenuis
 & acris, eoque iam dudum aluo tibi cita discruciaris: uer-
 rum neque decorum tibi ante alios è cõuiuiio discedere,
 neque rursus manere tutum. At producta interim in longum
 potatione dum sermo alius ex alio nascitur, dum
 spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam
 uniuersum

uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce, citharæ uocant egregie dilectus adoleſcētulus. At laudas tamen ignitus: ceterum animo illud optas, ut aut terræ motus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendiū aliquod renuncietur, quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuium, quod mihi quidem haudquaquā suauius sit cepis, candidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cōmemorem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne noſurnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considerare iusso, sic loqui incipit: Fastidites nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quàm nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animū inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculū profecto, si quum charissimam possessionū mearum partē, puta meam ipsius uitā, aut per louem, liberorū etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex equo dominum ac possessorē existimem. Ceterum quando certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem,

& anis

& animum paucis cōtentum. Neq; non intelligo haud
 mercedis adductum spe te in nostrā uenisse familiam:
 uerum aliarum gratia rerum: puta nostræ in te bene-
 uolentia causa, tum honoris, qui tibi præter omnes con-
 tinget. Attamen præfiniendum est aliquid. Quin ipse
 magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir ami-
 cissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis
 diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim uel ista
 nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pacti
 one non complectamur. Scis autem complures per an-
 num eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum
 igitur habita ratione, moderatius nimirum præmium
 nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines
 eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicēs, totumq;
 te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilē red-
 didit. Tu porrò qui dudum talēta, ac multa nummūm
 milia somniaras, solidos agros, & familias, sentis qui-
 dem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniā: ni-
 hilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atq; illud,
 communia futura sunt omnia, ratū & uerum fore ar-
 bitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius desers. Verum
 ille facturū sese negat. Ceterū ex amicis præsentibus
 quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere
 iubet, qui salarij modum pronunciet cum: qui neque
 ipsum grauet, ut cui plurimas tū alias in res magis his
 necessar

necessarias sumptus sit faciendus: neq; rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulado educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut cōmunes penates haberas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidē non paucos noui magni nominis uiros, qui cupiissent, etiam si quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunā, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddā, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; enim iam possis effugere, quum intra retia teneris. Frenū igitur recipis, musitans, ac dissimulans, ac initio quidem nō magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod non admodū te torquat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos

uersan

uerfantem, ac nullo prohibente introeūtem, prorsusq;
 præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam
 ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere por-
 tes, quamobrem illi te felicem existimēt, nisi quod gau-
 des tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore
 existimans. Ceterum contra atq; speraris euenit, &
 quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli mo-
 rem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim)
 dies, deterius ac retro relabēs. Vnde paulatim uelut in
 luce dubia, tum demū dispiciens intelligere incipis, au-
 reas illas spes, nihil aliud fuisse, quā ampullas quasdā
 inauratas, labores autem esse graues, seros, inuitabi-
 les, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me ro-
 gabis. Neq; enim uideo inquires, quid in hac consuetudi-
 ne sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemo-
 ras, grauiataq; intoleranda. Audi igitur uir egregie,
 non molestiam modo negocij perpendens, uerum fœdi-
 tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel præci-
 pue interim considerans. Principio memineris ex eo
 tempore, te iam neq; liberum, neq; ingenuum posse ui-
 deri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatē, pro-
 genitores ante limen relinquere, quū in huiusmodi ser-
 uitutem temetipsum addicens in ædes ingrederis. Sis
 quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam
 indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque
 (tametsi nomine ipso grauius offenderis) seruus inq;
 melis nolis, futurus es, neq; unius seruus uerū complur-

rium, operamq; seruillem præstare cogere, obstipio capite, à diluculo in uesperam usq; idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem ad modū, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifices, ut qui non à puero fueris ad seruitium institutus, sed sero didiceris, atq; etate multū aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recurfans, facitq; ut interdum resiliere conere, relucterisq;, atq; ob id ipsum sit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte illud tibi ad libertatem sufficere putas, quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, quum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manū itidem, ut alij seruuli protendis, capisq; quodcūq; illud tandem est quod datur, hæc uir delicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsus sui fuerit præco, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam ó scelestè (cur enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, & ó terra, ó dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id ætatis in
qua

qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuū fu-
 isset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sa-
 pientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus,
 quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristo-
 tele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem
 damnant: an non te pudet, quum inter homines assen-
 tatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum
 illis aestimaris, quū in tanta Romanorū turba, solus per-
 regrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam
 perperam ac barbare sonas: præterea, quū agitas con-
 uiuia tumultuosa, magna hominū turba conferta, quo-
 rum pleriq; collectitij, quidam sunt & improbi? Atq;
 inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde
 mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab ocu-
 lis dulcissima somni parte, unā sursum ac deorsum cir-
 cumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adherente?
 Vsq; adeo te lupini, aut holerum agrestium tenuit pe-
 nuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manan-
 tes aqua, ut per desperationē ad ista deuenires? Haud
 puto. Quin potius palam est, te, non frigida aqua, neq;
 lupini, sed bellariorū, atq; opsoniorū, uiniq; odorati cu-
 piditate captū eō uenisse. Quæ dū lupi piscis in morē
 auidijs appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces
 transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantie, gu-
 leq; autoramēta. Ac perinde atq; simia à trunco reuol-
 utus collo, reliquis quidē omnib. risui es: at ipse tibi de-
 litijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri

x 1 caricla

caricis. Ceterū libertas, ingenuitas, unā cum ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euamda cūcta, atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquā hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset cōiuncta, quod ē libero seruū uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum colluie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiā suam accersisse sese, perquā exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) cōmercij asino cum lyra? An nō uides uidelicet, quā misere macerentur immodico desiderio, uel Homerice sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiā. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniā tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam et uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrū ille sibi putat, ut et eiusmodi quispiam, antecambulonū suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcarum disciplinarum studiosus, reliquaq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur

putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias,
 ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob
 barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut
 perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis
 unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio
 temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie des
 seras. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicq;
 quid forte in mētem inciderit, de hoc tecum nugatur,
 obuijs ostentans, quā ne per uiam quidē ingrediens,
 incurius sit literarū, quin ut illud ipsum etiam otium,
 quod inter inambulandum datur, in re quapiam hone
 sta collocet. At tu miser interim, nūc cursim, nunc gra
 datim, nunc scansim plerunq; nūc descensim (Nam scis
 huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spi
 ritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quo
 piam, ad quem accessit, confabulante, quū tibi interim
 locus desit, ubi uel asidere queas, librū uidelicet stans
 in manū sumis, quoq; fallas tedium, legis. Post ubi ieiue
 num te sitientemq; nox occupauit, incōmode lotus, in
 tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cōnam ac
 cedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque
 conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit
 recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum
 aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis dun
 taxat ac spectator eorū quæ apponuntur, canum ritu
 ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum
 malue foliū, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs

qui supra te accumbūt, prae fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud contumeliae genus. Quid quod ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quae hospitibus atq; ignotis ministrantur, quandoquidē haec tua sit inscitia atq; inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulēta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atq; insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibris umq;. Neq; uero raro fit, ut si quando desit alibi, minister repente te inspectate submouens ea, quae tibi erāt apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quādo interim dissecetur, uel porca foeta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partē feres: nempe ossa adipe circumtectā. Nam quod ei qui supra te accumbit patina finitur ad stare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter praetercurrat, quis tandē isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tantū insit bilis, quantū uel ceruis adest? Atq; illud equidē nondū dixi, quod reliquis suauissimū ac uetustissimū uinū bibentibus, tu solus malū quoddā et pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro, argentoue bibas, ne colore prodente, palām fiat, te usq; adco cōtemptū neglectumq; esse conuiuā, quanq̄ bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatē usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister

audiſſe

audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse firmè, quod non sit acerbum, maxime quū tibi cinædus aliquis anteferatur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris is, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillulum quidem lepōris ac uenustatis asperferit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poeta fieri, ut amatorias conscribas cantiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoque, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horū genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoq; uides nō mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unūquodlibet horū fieri percupias, uti ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidē docilis es infelix: proinde submittas te oportet, musitatesq; ac tacitus feras, elām apud te plorās, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, q̄ solus omnium nō laudaris puerū heræ saltātē, aut cithara

eanentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impen-
 det. Quapropter terrestris in morem rana sitiens uo-
 cifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium
 numero insignis ac precipuus appareas. Quin sepicu-
 le, silentibus reliquis, tibi ficta quedam laus proferen-
 da: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero ma-
 gnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq;, un-
 guentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem
 id temporis nō dissimilis uidere sepulchrali columnæ,
 uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ
 manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impo-
 sitaq; corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatus epu-
 las. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi
 uel pueri formosi, uel uxor puella: neque tu prorsus à
 Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto nō satis tutæ
 res, neq; periculum negligendū: propterea quod regis
 plures sunt oculi, qui quidē nō uera solū uidēt: sed sem-
 per ueris aliquid addūt ad cumulū, ne conuiuere uide-
 antur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendū:
 quemadmodū in Persicis cōuiujs fieri mos est, uerito,
 ne quis eunuchus sentiat te in concubinā aliquam con-
 iicientem oculos: moxq; alter eunuchus, cui iamdu-
 dum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere
 nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam
 peracto conuiuio, ubi paululum dormieris: ad galli can-
 tum expergefactus: O me miserum inquis, o infortuna-
 tum, cuiusmodi quondā cōuietus: quos amicos reliqui;

tum

tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem
 meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liber-
 ras, atq; ex his in quale barathrum memet precipitem
 dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratias
 Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri
 quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commo-
 ditates suppeterent quàm tum suppetebant. Tum autē
 accedebat libertas, atq; omnia pro meapte arbitrio fa-
 ciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio ia-
 statū est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum cir-
 cumferor. Quodq; omnium est miserrimū, maximeq;
 deplorandū, neq; efficere possum ut placeam, neq; gra-
 tiam emereri queo: propterea quod harum rerum sum
 imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cum
 his qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucun-
 dus sum, ac neuiquam aptus conuiujs, quippe qui ne-
 risum quidē concitare norim. Quin etiam sentio me nō
 raro molestum esse & importunum, quum adsum, ma-
 xime, quum ipse seipso festiuior esse conatur. Nam illi
 tetricus uideor. In summa nullā inuenio uia, qua me illi
 accōmodem. Etenim si meā ipsius autoritatē ac seueri-
 tatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodū
 horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumq; q̄
 possum maxime ad hilaritatem composuero, fistidit il-
 lico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi
 uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comœdiam
 agere tentet. Postremo quam tandē aliam uitam mihi

uiuam demens, posteaquam hanc presentem alteri uiderim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, si modo uelis par esse certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuiū idem & eadem apparatus hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq; contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffosis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram, Reluctaris tamē sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidē licet, eo quod asimulari morbus quo munia officiaq; iusta defugas existimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, semperq; iamiam morituro uideri similis. Et hætenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incommoda sæpe fit, ut pluuio cælo, ubi postremus ueneris (Nam is locus tibi sorte cōtigit) uehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo loco ubi diuerseris, proxime coquum aut heræ complotem te reclinant, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quod mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rem profecto nimisquam ridiculam, quæ tamen eadem possit & alij uiuis accidere. Conuiuebat enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis.

Eam

Eam, quum aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidis-
 disse) in curru sibi uiro nimirum philosopho adiunxis-
 se cinedum quempiam picatus cruribus, derafa barba.
 Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secum ducebat.
 Quin nomen quoque cinedi commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uiram seuerum tetricumq; tum senem canoq; mento (Scis autē quā profundam ac uenerabilem barbam habuerit Theismopolis) asidere nūbili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, nō Chelidonem per Iouem, id est hirundinem, sed uulturē magis, reuulsis barbae plumis. Quod ni magnopere illū fuisset deprecatus, ne faceret, futurū fuisse ut flammeū etiam in capite gestans asideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante garrienteq; demū (nisi idem hominem coercuisset) in rheidā etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mandatū. Accersito illi mulier Theismopoli inquit, ita tibi dī bene faciant, magnum quoddam officium abs te requirā, quod caue recuses, neq; expectes ut quicquā te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te rogo quandoquidem uidco te uirum probum, diligentem & amantem, caniculam quam nosti Myrrbinam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua, curans ne
 quid

quid illi desit. Nam misera grauida est, atq; adeo prope modum iam propinqua partui. At isti scelesti & immorigeri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiū facturum, si charissimā mihi iucundissimamq; caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quū illa tantopere rogaret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula ē pallio promi nens prospectansq; paulo infra barbam ac subinde im miciens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans huiusmodi enim catellæ iam in delitijs sunt) neq; non philosophi mentū oblingens, maxime si quid pridiani iuris inhereret. Porro Cinædus assessor ille, quum non insulse super conuiuium dictæria quadam iecisset in eos qui aderant, ac denique & ad Thesmolim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit, unum hoc possum dicere, cum ē Stolco Cynicum iam nobis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delicijs illudūt, uel (ut uerius dicam) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contumelias reddentes. Præterea autē & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, ne utiquam inerudite per Iouem, imò grauitè & absolutissime, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum

non

non ad aque modum, sed ad uini amphoram oraret. Atque eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcumq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poeticus fueris, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudes: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari, quum novos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali biet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tanquam qui illi tum inuideas, tum infidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Attice atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede affectentur) quandoquidem hoc quoq; ad reliquum cultum, elegantiamq; pertinere putant, si dicantur erudite, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circumserrunt. Hos autem audire so-

lent

lent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in cōuiuio. Nam aliās non suppetit illis ocium. Porro saepe numero fit, ut interim dum Philosophus quippiam disserit, interueniens ancilla, litcrulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicitia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atque ita redeat ad auditionē. Porro si quando post multum temporis instantibus saturnalibus, aut panathæneis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tuni-cula semiputris ac detrita, tum deniq; plurima misitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantem, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguum precium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodū adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porro salariū ipsum sex ferme obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neq; uero negligendus is, quem in consiliū adhibet, neque item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel me-

dico

dico, uel cerdoni cuiquam. Vnde fit ut sera atque intem-
 pestiua, edq; inutilia præmia tibi accedant. Ceterum
 inuidia ingens. Iamq; etiam calumnie quedam paulatim
 struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis
 auribus accipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe
 qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritum, &
 ad obscunda munia famulatus claudicantem, atque ob-
 audientem, ac podagra subinde grauari. Proinde pos-
 teaquam id quod erat in te florentissimum decerpserit,
 cuiq; partem maxime frugiferam ac præcipuum cor-
 poris uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum
 reddiderit, tū modis omnibus circumspicit in quod ster-
 quilinum te portatum abijciat, atq; alium perferendis
 laboribus idoneum, in tuū substituatur locum. Ibi infima-
 latus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo
 senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quo-
 uis imposito crimine, noctu obuolutus ac præceps da-
 tus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; om-
 nium inops perum optimam podagram unā cum sene-
 cta comitem ducens. Quum interim quæ quondam sci-
 ueris, tanto temporis spacio dedidiceris, tum uentrē cu-
 leo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile
 quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea quibus
 assueuit, flagitat. Quæ cū negantur, indignatur. Adde
 quod præterea nemo te posthac recepturus est in fami-
 liā, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis eua-
 seris equis senio affectis, quorū ne pellis quidē perinde
 ut

ut aliorum animantium est usui. Quin ex hoc ipso quod
 eiectus es, calumnia quàm potest proxime ad ueri simi
 litudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus,
 aut aliud quippiã tale uidearis. Nam accusatori uel ta
 renti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leui
 bus, et ad omne facinus facilis. Siquidẽ huiusmodi nos
 omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uidetur enim mihi
 causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obti
 neant opinionem. Nam pleriq; qui in familias accedunt,
 propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diui
 nationem ac maleficia profitentur, conciliationẽ amor
 rum, abductiones in hostes, atq; id quum faciunt, doctos
 sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquam con
 temnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem
 de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos
 quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maxime
 uero, posteaquam animaduenterint, quàm sint in conui
 uijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrum hui
 miles ac seruales: deinde eiectos eosdem iam oderunt,
 neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos
 funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim,
 ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferat, quip
 pe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos con
 spexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim
 similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei qui
 dem umbilici, purpurea foris pellis: ceterum intus aut
 Thyestes est liberos in cõuiuio comedens, aut Oedipus
 matris

matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspiciuq;. Porro intus sub purpura uarias occulunt Tragœdias. Quorū unumquemq; si euolueris, explicuerisq;, fabulam non mediocriter longam reperiēs, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contra foris nihil nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harū itaq; rerum sibi cōscij oderūt illos, atq; insidias parāt, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualēs que sint euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandam huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidem magnopere cupiam uel Apellem quempiam, uel Parrhasium, uel Actionem, uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificem tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in præsentia tenuem quandam pro mea uirili imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratum, neq; id humi situm in solo, ucrum procul à terra in ædito collis fastigio. Præterea inaccessum ferme & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupes-

cat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prebensa introducat, mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usque illum antecedit, ducatq; tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq; tradant Labori. At is miserum pernitens defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; commutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille nō per aureum illud atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pudorem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam cōficiens. Atq; hic quidem est opus picture finis. Caterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, nūc est re tua sit ut in hanc imaginem per aurcas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris.

Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

HIERONYMO

HIERONYMO BUSLII= 371

DIANO PRAEPOSITO ARIENSI

Consiliario Regio Eras. Roterod. s. p. d.

V M O R iam pridem hic perseuerat, acer
 R bior quàm ut uerũ esse libeat credere, sed
 cõstantior tamẽ, quàm ut uanus credi possit,
 PHILIP. principem nostrum, è uiuis excessisse.
 Quid querar mi Buslidiane, quid uociferer, quẽ incu-
 sem, hominum uic, Deum uic? Quæ cõploratio tam Tra-
 gica, quæ huic tam atroci uulneri sufficiat? Nimio, heu
 nimio constitistis Hispaniæ, quæ quidem primũ Fran-
 ciscum Buslidianum Archiepiscopum Bizontinũ nobis
 ademistis, neq; tanti uiri iactura contentæ, principem
 etiam eum absorbuistis, quo si uiuere modo licuisset, ni-
 hil unquam habuit hic orbis, neq; maius neque melius.
 Quanquam quid, quæso, supererat etiam adolescenti,
 nisi uti iam ipse sese superaret? Sed ô dirum fortunæ lu-
 dum, ô nouam fâtorum inuidiam, ô mors quàm ini-
 qua, tam etiam inuida ut semper præstantissima quæ
que quàm ocysime tollis è medio, uixq; oculis ostensa
protinus subducis. Cuius ego uicẽ hic potissimũ deplor-
 rem? MAXIMILIANI ne patris, qui tali sit orba-
 tus filio, quem unum multis etiam imperijs antepone-
 bat? An liberorum magis, quibus ætate tam immatura,
 tam pius sit ereptus pater? An patriæ potius, cui de
 charissimo principe, tam seruum gaudium, tam præpro-
 perus contigerit luctus? An orbis demum uniuersi, cui

tam singulare lumen sit ademptū? idq; tam ante diem-
 Hoc nimirū hoc tempestas illa fatalis, qua medio ē cur-
 su in Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fa-
 tis illum palām ab Hispania reijcientibus. Equidem Pa-
 negyrico qualicunq; laudaui iuuenem. Tum autem bo-
 ne deus, quot mihi panegyricos, quā copiosos polli-
 cebar? Et en repente cōmutatis rebus, epitaphium pa-
 ro miser. Eamus nunc nos homunculi, & fortunulis no-
 stris fidamus, quū eos etiā pro sua libidine mors rapi-
 at, quos quā diutissime uiuere tantopere omnium res-
 fert. Sed quid ego mi Hieronyme, dū meo indulgeo do-
 lori, tuū exulcero? Quod reliquū est, precor ut super-
 ri propitij liberis paternam quidem felicitatem, sed cū
 diui FEDERICI uiuacitate copulatam, largiantur.
 Tibi item in moderandis illis fraternos successus: sed ui-
 tam fraterna diuturniorem. Literis his, ne ad tantum,
 tamq; doctum amicum nullo literario munusculo comi-
 tata uenirent, dialogos aliquot Luciani, comites addi-
 di: quos pauculis his diebus, dum obsidionis metu Flo-
 rentiam profugeremus, Latinos feci: hoc nimirum
 agens, ne nihil agerem. Nam in praesentia quidem in
 Italia mire frigent studia, feruent bella. Summus Pon-
 tifex Iulius belligeratur, uincit, triumphat, planeq; lu-
 lium agit. Vale, & amplissimo patri Nicolao Ruterio
 episcopo Atrebatensi etiam atq; etiam Erasmus com-
 mendato. Bononiæ. XV. Calendas decembres.

M. D. VI

C N E M O N I S

CNEMONIS AC DAMI

MIPPI DIALOGVS, DES. ERAS/
mo Roterodamo interprete.

CNEMON.

OC illud est quod uulgo dici consuevit,

H Hinnulus leonem. DAM. Quid istuc est,
quod tecū stomachare Cnemon? CNE.

Quid stomacher rogas? Equidē heredem reliqui quen-
dam præter animi sententiā, uidelicet astu delusus mi-
ser, ijs quos maxime mea cupiebam habere præteritis.

DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaū
nobilem illum diuitē, quū orbus esset, imminente mor-
te captabam, asidens atq; inserviens. Neq; ille grauas-
sim officium meum admittebat. At interim illud quoq;
mibi uisum est scitum, consultumq; ut testamentum pro-
ferrem, ac publicarem, quo illum rerum mearum in so-
lidam heredem institueram, nimirum ut ille uicissim
idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At

quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento
scripserit, id quidē ignoro. Caterū ego repente atq; in-
sperato ē uita decepsi, tecti ruina oppressus, Et nūc Her-
molaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso ha-
mo cū esca pariter auulso. DAM. Imò nō escam modo
cum hamo, quin etiam te quoq; piscatorem simul abstu-
lit. Itaq; technam istam, in tuū ipsius caput struxeras.

CNE. Sic apparet, idq; adeo deploro.

A 3 ZENOPH.

ZENOPHANTAE ET

CALLIDEMIDAE DIALOGVS,

Des. Erasmo Roterod. interprete.

ZENOPHANTES.

T tu Callidemides, quo pacto interisti?

A Nam ipse quemadmodum Dinia parastus quum essem, immodica ingurgitatione praefocatus fuero, nosti, aderas enim morienti. C A L. Aderam Zenophantes. Porro mihi nouum quiddam, atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptoeodorus ille senex. Z E N. Orbem illum dicis, ac diuitem, apud quem te assidue uersari conspiebam? C A L. Illum semper captabam, colebamq; id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quia ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, copendiariam quandam excogitavi uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaferam, ut simul atq; Ptoeodorus potum posceret, bibebat autem prolixius, praesentius in calice inijceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. Z E N. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. C A L. Vbi iam loti uenissimus, puer duobus paratis poculis, altero Ptoeodoro cui uenenum erat additum

additum, altero mihi, nescio quo modo errant, mihi uenenum, Ptœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectim stratus sum, superposititium uidelicet illius loco finus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profecto, nam eleganter ac lepide tibi hæc res euenit. Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitum atque inexpectatum sanè cōturbatus est. Deinde simulatque intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. ZEN. Recte sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, si quidem uenisset tibi populari, uulgataque uia, tutius certiusque, etiam si paulo serius.

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

Q. VID ciulas ô Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, stagno imminēs? TAN.

Quoniam siti enecor Menippe. MEN.

Usque adeo piger es atque iners uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero si procumbam: refugit enim aqua simulatque me propius admoueri senserit. quod si quando hausero, oriūque coner applicare, prius effluxit quam summa rigem labia. Atque inter digitos effluens aqua, haud scio

A 4 quomodo

quomodo rursus manum meam aridam relinquit. **MENIPPE**. Prodigiosum quiddā de te narras **Tantale**: uerū dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultū est. Ceterū tu quum sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? **TANTALE**. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiāt. **MENIPPE**. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidē affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nūc metuis ne potus inopia moriāre? At equidē haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neque locū aliū in quē morte demigret quispiam. **TANTALE**. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quū nihil sit opus. **MENIPPE**. Desipis **Tantale**, et uti uerum tibi fatear, non alio potu uideris egere quā ueratro mero: nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquam, quemadmodū illi sed sitim horreas. **TANTALE**. Ne ueratrum quidem recusarim bibere **Menippe**, si liceat modo. **MENIPPE**. Bono es animo **Tantale**, certū habens nunquam fore, ut uel tu, uel reliquorum **Manium** quispiam bibat: Nec enim fieri potest: quanquam nō omnibus quemadmodū tibi, pœna adiudicata est, ut sitiānt, aqua illos non exspectante.

MENIPPE

MENIPPI AC MERCVRII DIALO-
gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS

A T ubinā formosi illi sunt, ac formosæ Mer-
 curi? ducito me docetoq; , utpote recens
 hus profectum hospitem. **M E R.** Haud
 mihi licet per ociū Menippe, quin tu isthuc ipso è loco
 dextrorsum oculos desleste. Illic & Hyacinthus est,
 & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, &
 Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterū formas-
 rum. **M E N.** Equidem præter ossa nihil uideo, calua-
 riasq; carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit om-
 nino discriminis. **M E R.** Atqui hæc sunt quæ poete
 cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uide-
 ris contemnere. **M E N.** At Helenā saltem mihi com-
 monstra: nam ipse, quidem haud queam dignoscere.
M E R. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. **M E R.**
 Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuerſa
 Græcia, acto delectu, sunt impletæ, tantaq; tum Græco-
 rum, tum Barbarorum multitudo confligit, tot urbes
 sunt euerſæ? **M E R.** Ceterū Menippe non uidisti mu-
 lierem hanc uiuam, quod si fecisses, forſan diceres tu
 quoq; uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; con-
 templetur, posteaquam coloris decus abiecerint, deſor-

mes nimirum uideantur. At ijdem donec florent color, remq; obtinent, sunt speciosissimi. M E N. Proinde illud iam demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re usqueadeo momentanea, queq; tam facile emarcesceret elaborare. M E R. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducende umbræ.

MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHONIJ Disceptatio, Des. Erasmo Rot. interprete.

MENIPPVS

O S nimirum Trophoni atq; Amphiloche,
 V quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. T R O. Quid? an nobis igitur imputandū, si per inscientiam illi de mortuis huiusmodi opinātur? M E N. At qui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. T R O. Menippe, nouerit Amphilocheus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Ceterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit: At tu uidere nunquā omnino Lebadiam adijisse, neq; enim alioqui ista nō crederes. M E N. Quid ais? equidem nisi Lebadia fuisssem profectus, ac linteis amictus

stus, offam ridicule manu gestans, per angustū aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atq; nos, solaq; prestigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neq; enim intelligo. TRO. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe quod neque sit homo, quemadmodum audio, neq; deus, uerum pariter utrunq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nūc recessit? TRO. Reddit oracula Menippe in Boeotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planè uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGUS, Des. Erasmo Roterdamo interprete.

CHARON

EDDE naulum scelestē. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haudquaquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiam præterea, equidē ignoro, ipse certe non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illiso baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tam longo traiectu gratis transfuexero? MEN. Mercurius meo nomine

nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per louem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge ut facis, nauim trahere: quanquā quod non habeo, quinā auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerum non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectū? MEN. Haud gratis ó præclare, siquidem & sentinam exhausti, & reorum arripui, & uectorum omnium unus nō ciulaui. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolū reddas oportet, neque enim sis est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitā reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Acaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinū si uelis, & Hecate cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuristum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridēs, ac dicterijs incessens, unusq; cantillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirum transuexeris: planè liberum, cuiq; nihil omnino eura sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquā posthac te recepero. MEN. Si receperis ó præclare: ne possis quidem iterum recipere

CRATETIS AC DIOGENIS DIALO

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

CRATES

MÆRICHVM diuitem, nouerâsne Diogenes? illum, inquam, supra modum diuitem, illum Corinthus profectû, cui tot erant naues onustæ mercibus, cuius consobrinus Aristæas, quum ipse quoq; diues esset, Homericum illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates. **C R A T.** Hereditatis causa, quum essent æquales, uterq; alterum captabant. Iamq; testamenta publicæ uerâ ambo, in quibus Mærichus (si prior moreretur) Aristæam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mærichum uicissim Aristæas, si quidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldaei faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristæam uictorẽ fore pronuntiabat, nunc Mærichum, ac trutina quidẽ interim ad hunc, interim ad illũ propendebat. **DIOG.** Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium Crates. **C R A T.** Eodem die mortui sunt ambo: ceterum

rum hereditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuen-
 nerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his
 nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiã ac-
 cideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent,
 medio in cursu, obliquo orto Iapyge, eversa
 naui perierũt. D I O G. Recte factũ: at nos quũ effemus
 in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Ne-
 que enim ego unquã optabam ut moreretur Antisthe-
 nes, quo nimirum baculus illius ad me rediret herede-
 dem (habebat autem egregie ualidum, quem ipse sibi
 parauerat oleaginũ,) neq; tu Crates, opinor, desideras-
 bas, ut me mortuo, in possessionum mearum successio-
 nem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini
 chœnices inerant duæ. C R A T. Neq; enim mihi quies
 quam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes:
 siquidẽ quæ ad rem pertinebãt, quæq; tu Antisthe-
 ni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea ni-
 mirum multo sunt potiora, multoq; splẽdidiora, quàm
 uel Persarum imperium. D I O G. Quanam sunt ista
 quæ dicis? C R A T. Sapientiã, inquam, frugalitatem,
 ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. D I O G. Per
 Iouem memini me in istiusmodi opum hereditatẽ An-
 tistheni successisse, tibiq; eas longe etiam maiores reli-
 quisse. C R A T. Verum reliqui mortales hoc posses-
 sionum genus aspernabantur, neque quisquam nos ob-
 spem potiunde hereditatis obsequijs captabat, sed ad
 aurũ omneis intende-
 bant oculos. D I O G. Nec iniuriæ
 neq;

neque enim habebant quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uitiatq; delictijs, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatē, esuat illico perstilletq; fundo quod immissum est continere non ualente. Cuiusmodi quidam & Danaï filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum haustam aquam important: at iidem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. C R A T. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secū ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

NIREI AC THERSITAE DIALO-

gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

NIREVS

C C E denique uel Menippus hic iudex
 E erit, uter nostrum sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? M E N. Imò quinam sitis, prius arbitror indicandum, nam hoc opinor scito est opus. N I R. Nireus ac Thersites. M E N. Vter Nireus, uter Thersites? nondum enim uel hoc satis liquet. T H E R. Iam unū hoc uinco, quod tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unū omnium formosissimū appellās: quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nibilo te inferior uisus sum arbitro.

uisus sum arbitrator. Iam uero tempus est uti pronuncies Menippe, utrum altero formosiores existimes:

N I R. Mirum ni me Aglaia Charopeq; prognatum,

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

M E N. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquis quidem osibus alijs appareas asimilis: porro caluaria hoc uno insigni à Thersite caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effœminatam ac neutiq; uiro decorũ. N I R. Attamẽ Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quũ inter Græcorũ copias militarem. M E N. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea specto quæ uideo, quæq; tibi adsunt in presentia: ceterum ista norunt, qui id temporis uiuebant. N I R. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? M E N. Neq; tu, neq; quisq; alius formosus hoc loco: siquidẽ apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. T H E R. Mibi quidẽ uel hoc sat est.

DIOGENIS AC MAVSOLI, DES.

Erasmo Roterodamo interprete.

DIOGENES

H E tu Car, quare tandem insolens es tibi?

O biq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus antepone?

M A V. Primum regni nomine ó tu Sinopensis, quippe qui Carie impera

imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem et insulas nonnullas subegerim: Miletum usq; peruenierim, plerisq; Ionie partibus uastatis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiã pulchritudine conditum, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo est saxo ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor hæc ob res mihi placere atq; offerri? D I O G. Num ob imperium ais, ob formam, atq; ob sepulchri molem? M A V. Per Iouem ob hæc inquam. D I O G. Atqui o formosæ Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest. Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit antefrenda: siquidem utraq; pariter tum calua, tum nuda: utriq; dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbatum sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa præciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, et hospitibus gloriæ causa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat uir egregie, nequam uideo, nisi forsitan illud commodum uocas, quod

L V G. B plus

plus oneris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis
 pressus ac laborans. MA V. Itane nihil illa mihi con-
 ducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Dior-
 genes? DIO G. Imò haud pares, inquam, uir clarissi-
 me: nam Mausolus dis cruciabitur, quoties earū rerum
 in mentē ueniet, quibus in uita florere consuevit: at Dio-
 genes interim cum ridebit: Atq; ille quidem de suo illo
 monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab
 uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes
 ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat se-
 pulchrum. Neq; enim illi res ea cura est, uerū apud uiros
 excellentissimos sui memoriā famamq; reliquit, ut qui
 uitam peregerit uiro dignā, tuo monumento Carum
 abiectionissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALO-
 gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

SIMYLVS

ENISTI tandem & tu Polystrate ad
 V nos, quum annos uixeris haud multo pau-
 ciores centum, opinor. POL. Nonaginta
 octo Simyle. SIM. Sed quinam triginta istos annos
 egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse peristi
 ferme septuagenario. POL. Quam suauissime profe-
 cto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum
 uero, si quidem tibi primū seni, deinde inualido, postre-
 mo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suauis

POL

POL. Principio nihil erat quod nō possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinū mire fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimum esse sciebam.

POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quā plurimi mortales ad fores meas uenitabant, simulque ex omni rerum genere quæ terrarū ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur. SIM. Num me defuncto regnum gessisti?

POL. Minime, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tū ne amantes tantus natu quā esses, uixque tibi dentes supersessent quatuor?

POL. Habebam per Iouem equidem optimates ciuitatis: quumque essem tum senex, tum calvus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cecitiens: postremo naribus muccosis, tamen cupidissime mihi inferuiebāt, adeo ut is felix uideretur, quemcunque uel aspexissem modo. SIM. Num tu quoque quemadmodum Pbaon ille, Venerē aliquā è Chio transuexisti, ut

ob id optāti tibi illa dederit rursum ad inuentā redire, ac denuo formosum atque amabilem fieri? POL. Haud quāquam, quin magis quā talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras.

POL. Atqui notissimus est hic amor, quā uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos ac diuites. SIM. Nūc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egre-

gie, nimirū ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parū multas commoditates ab amantibus tuli Si-
myle, propemodū etiam adoratus ab illis. Porro sæpi-
us etiam quasi procax illis illudebam, excludens inter-
dum nōnullos eorū: interim illi inter sese decertabant,
et in ambiendis primis apud me partibus, alium alius
anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis
quid tandē statueras? POL. Palām quidē affirmabā,
me unūquenq; illorū relicturū heredem: idq; illi quum
crederent futurū, certatim se quisq; obsequentiore atq;
adalantiorē præbebat. Ceterū alteras illas ueras tabu-
las, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes
illos plorare iussi. SIM. At postrema illa tabula quē
pronunciabant heredem? num ē cognatis quēpiam?
POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex for-
mosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM.
Quot annos natū Polystrate? POL. Viginti ferme.
SIM. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demerue-
rit. POL. Attamen multo illis dignior qui scribere-
tur heres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem
iam ipsi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur
mibi extitit heres, iamq; inter patricios numeratur,
subraſo mento, Barbaroq; cultu ac lingua: quin cum
Coāro generosiorē, Nireo formosiorē, Vlyſſe pru-
dentiorē eſſe predicant. SIM. Non laboro, uel to-
tius Græciæ ſit imperator, ſi libet, modo ne illi potian-
tur hereditate.

Veneris

VENERIS ET CUPIDINIS DIALO/
 gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

V E N U S

VID tandem in causa est Cupido, ut quē
 Q reliquos deos omneis adortus expugna-
 ris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem,
 Iunonem, me deniq; matrem, ab una Minerva temper-
 res, utq; aduersus hanc nec ullum habeat incendiū tua
 fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu ca-
 reas, neq; iaculari noris? C V P. Equidem hanc metuo
 mater: est enim formidabilis truculentoq; aspectu, ac
 ferocitate quadam supra modū uirili: proinde si quan-
 do tenso arcu petam illam, galea cristam quatiens, ex-
 pauescit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut
 arma mihi ē manibus excidant. V E N. Atqui Mars
 an non erat hac formidabilior? & hunc tamen supera-
 tum exarmaſti. C V P. Imò ille cupide me recipit, at-
 que ultro etiam inuitat: Verum Minerva semper addu-
 ctis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad il-
 lam aduolaui, facem propius admouens: at illa, si qui-
 dem ad me accesseris inquit, per parentē Iouem, quo-
 uis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut
 pedibus arreptum in tartara dabo præcipitē, aut ipsa
 te discerpam. Plurima item id genus comminabatur:
 Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo & in pe-
 ctore faciem quandam gēſtat horrendam, uiperis ca-

pillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio. V E N. Esto sane, Mineruam metuis ut ais, atq; huius gestamē gorgona reformidas, idq; quū Iouis ipsius fulmen nō formidaueris: ceterū Musæ quā ob causam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæc cristas quatiant, aut gorgonas prætendūt? C V P. Has quidem reuereor mater, sunt enim uultu pudico, ac reuerendo, præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentū gerunt: quibus ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. V E N. Esto, nec has adoriris propterea quod sint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia nō uulneras? C V P. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa tenetur cupidine. V E N. Cuius ó gnate? C V P. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorū, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi fratrem eius, quī nimirum arcu ualet & ipse, feritq; eminus. V E N.

Teneo gnate, cum se/
pennuero sagitta/
ta uulnere/
rastrati.

MARTIS AC MERCVRII DIALO-

gus, Des. Erasmo Rotterodamo interprete.

MARS

Vdistin? Mercuri cuiusmodi nobis minas
 A. tus sit Iupiter? quàm superba, quàmq; di-
 ctu absurda? Ego, inquit, si uolucro, cathe-
 nam ex aethere demittā, unde si uos suspensi me ui de-
 trahere conemini, luseritis operam: nunquam enim me
 deorsum trahetis. Cōtra ego uos si uelim in altū attra-
 here, non uos modo, uerum etiam tum terrā ipsam, tum
 mare pariter subuectum in sublime sustulero. Ad hæc
 alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem
 cum uno quolibet singulatim conferatur, ita præstan-
 tiorem cum esse, uiribusq; superiorem, haudquaquam
 negauerim: uerum unū tam multis pariter in tantum
 antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere quea-
 mus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus, id
 neutiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars.
 Neq; enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali
 nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero cre-
 dis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te so-
 lum id audeo, quem linguae continentis esse sciebam.
 Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quū
 hæc minitanti audirem, haud queam apud te reti-
 cere. Etenim memineram, quū non ita multo ante Nep-
 tunus, Iuno, ac Pallas, mota aduersus eum seditione,

machinarentur comprehensum illum in uincula conijcere, quanto pere formidaret, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dii. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hec reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MER. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCURI ET MAIAE DIALOGVS

Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MERCURIVS

ST uero mater deus quisquā in caelo me
 E miserior? MAIA. Caue ne quid istius
 modi dixeris Mercuri. MER. Quid nō
 dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustine-
 am quibus delassor, in tam multa ministeria distractus?
 Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; ueri-
 rendum coenaculum, ubi dii compotant. Tum ubi curi-
 am in qua consultant undiq; strauero, ac singula ita ut
 oportet cōposuero, Ioui necessum est assistere, ac perse-
 rendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cur-
 sitare, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Am-
 brosiā apponere cogor. Porro priusquam nouitius
 iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministras-
 bam. Quodq; est omnium indignissimum, soli omnium
 ne noctu

ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoque temporis necesse habeo defunctorum animas ad Plutonium deducere, maniumque gregi me ducem præbere, tum autem et tribunalibus assistere. Neque enim mihi sufficiebant scilicet diurna negotia dum uersor in palestris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoque prouincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atque inferos agitant. Mihi necesse est quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris progeneri mulieribus, ociosi in cōuiujs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quum recens Sidone à Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusquam respirassem, et adhuc anbelum de uia, rursus ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danaë ageretur, Rursus inde in Bœotiam profectus inquit, obiter Antiopam uisito: adeo ut plane iam pariturum me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent ij qui in terris duram seuiunt seruitutem.

MAIA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum sis iuuenis: ac nunc quò iussus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne si cessaris, fuerisque lentior, plagas etiam auferas: nam iracundi sunt qui amant.

B S VENERIS

VENERIS ET CUPIDINIS DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

VENVS.

VPIDO gnate, uide quæ facis flagitia.

C Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra uel in se quisq; uel inuicem alij in alios faciunt: uerû de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidem Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertens: tum lunam è cœlo deuocas. Quin & solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tutò facis. Verû tu quidem ò deorum omnium cõfidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perperlisti, ut pusionem adamet, atq; in Phrygium illum adulescentulû depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiurans. Ceterum Corybantum alius suum ipse penem en se defecat, alius demissa coma per montes fertur insanas, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepat: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insanie plena est: Proinde cuncta timeo: metuo

ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, malū
ingens, ut si quando resipiscat Rhea, vel potius si per-
gat insanire, Corybātibus imperet, ut te correptū dis-
cerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus,
quod uideam tibi periculum imminere. C V P. Ocioso
animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam fa-
miliaris sum factus, ita ut septennero consensu corū
tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens illos agi-
tem. At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac
manum ori insertam receptant lambuntq; deinde mihi
reddunt innocuam. Porro Rhea ipsi quando tandē uas-
cauerit, ut me ulciscatur quum in Atte sit tota? Postre-
mo quid ego pecco, quū res pulchrae ut sunt, offero ac
demonstro? uos ne appetite res pulchras: quare his de-
rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater,
uti neq; tu posthac Martem ames, neq; ille te? V. E. N.
Vt es peruicax, et nulla in re non superas: attamen hor-
rum quae dixi, aliquando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIALO-

gus, Des. Erasmo Rotterodamo interprete.

DORIS.

ORMOSVM amantem Galatea, nemo
pe Siculum istum pastorem aiunt amore
tui deperire. G A L A. Ne ride Doris: ete-
nim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est.

DOR.

DOR. Quid tam postea, si uel Ioue ipso sit proge-
 tus, quum usqueadeo agrestis atq; hispidus appareat,
 quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero
 credis genus illi quicquam profuturum ad formam?
GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus est atq;
 agrestis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile magis
 est. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo quis
 dem nihilo segnius cernit, quàm si duo forent. **DOR.**
 Videris Galatea non amantem habere Polyphemum,
 sed illum potius adamare, sic eum predicat. **GAL.** E/
 quidem haud adamo, sed tamē insignem istam uestram
 insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo.
 Ac mihi nimirum inuidencia quadam isthuc facere ui-
 demini, propterea quod ille quum forte aliquando gre-
 gem pasceret suū, nosq; è littorali specula in littore lu-
 dentes cerneret in prominentibus Aetnae pedibus, quā
 uidelicet inter montē & mare littus sese in longū por-
 rigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una ui-
 sa sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculū.
 Eares uos male habet: nam argumentum est, me forma
 prestantiorem esse ac digniorem, quae amer: uos cōtra
 fistiditas esse. **DOR.** An istud tibi putas inuidendū ui-
 deri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis?
 quanquam quid aliud ille potuit in te probare, prater
 candorem? Is illi placet opinor, quod caseo & lacti as-
 sueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pul-
 chrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de
 scopulo

scópulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit.

GAL. Atqui ego illa immodice candida, tamen eius modi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: ceterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus est. DOR. Tace ô Galatea, audiuius illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyre corpus simillimum erat ceruino capiti osibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebāt, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circuntorquebat, agreste quiddam & absonum cantillabat, quum aliud interrim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temerare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoris am illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulū pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicū istum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicū nobis cōmōstrā, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. mihi quidem nullus est amator, neq; me hoc nomine iactō, quasi sim uehementer

ter amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis nitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, cumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIA-
logus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander? itane defun-

ctus es tu quoq; perinde atq; nos omnes?

ALEX. Vides nimirum Diogenes: tamet-

si mirandū non est, si homo cum fuerim, defunctus sim.

DIOG. Nū ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie Philippo: neq; enim obiissem, si Hammon parente fuissem progenitus. DIAG. Atqui de Olympiade etiam consimilia quaedam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperisse te: porro Philippum errare falliq;, qui se tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista quemadmodum tu, at nunc uideo neq; matrē, neq; Hammonios illos uates sani quicquam aut ueri dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mendaciū Alexander ad res gerendas haudquaquam tibi fuit inutile, propterea quod uulgus te uerebatur metuebatq;

quum

quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cui nam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim est uita submouebatur, quam ut esset ocium de illo quicquam statuendi, præter id unum, quod moriens Perdicæ anulū tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid mihi rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducem aduersus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana constituerent: deniq; sacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem: porro Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atq; inibi sepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Nō possum nō ridere Alexander, qui quidē te uideā etiā apud inferos desipientē sperantē, que fore, ut aliquādo uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis o diuinissime, neq; enim fas est reuerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atq; intra specus biatum descenderit, propterea quod neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo ferac animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta huc sis profectus, puta corporis custodibus

custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Babilonis, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspicuus, dum nectarcris, dum amico lo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses? nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo? Quid lachrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna profisciscantur, stabiles ac firmas existimares? ALEXAND. Sapiens ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanquam et ipsa summi boni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur quod eas acciperet. Planè prestigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ô Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quod nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob istâ quæ tu paulo ante cõmemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem his in his locis ueratrum non prouenit, fac ut Lethæi fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; æ sepius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelis

cis

eis discruciarī. Verū enim Cletum etiam illum & Calisthenem uideo, cumq; his alios cōplureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasq; sumant ob ea quæ quondam in illos cōmisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te conseras, & crebrius (ut dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALOGUS, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te deus

E quū esses, tamē optasse mortem. CHIR.

Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe, planēq; mortuus sum sicuti uides, quum mihi licuerit immortalē esse. MENIP. At quænam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominū horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquam stultum atq; imperitum: Iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri? CHIR. Erat inquam Menippe: nam quod iucundū uocant, id ego neutiquā simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuerem, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eadem recurrerent, reliqua item omnia quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorū me cepit. Neq;

LVC. C enim

enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris ijsdem, sed omnino in permutando posita est. M E N. Probe loqueris Chiron: caterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, posteaquam ad hanc tantquam ad potiore te contulisti? C H I R. Haud insuauiter Menippe: siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. M E N. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, nèue eodem tibi recidat oratio. C H I R. Quamobrem isthuc ais? M E N I P. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper ijsdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidem similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi querenda erit uite commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. C H I R. Quid igitur faciendum Menippe. M E N. Illud nimis, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, boniq; consulas quod adest, ne que quicquam in his esse putet quod ferri non queat.

M E N I P P E.

MENIPPI ET CERBERI DIALO/
gus, Des. Erasmo Roterodamo interprete.

MENIPPVS.

H **E** V S Cerbere, quandoquidem mihi tecū
cognatio quædam intercedit, quum & ip
se sim canis: dic mihi per Stygiam palus
dem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accer
deret? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latra
re modo, uerumetiam humano more loqui, si quando
uelis. **C E R.** Quum procul adhuc abesset Menippe,
uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde
quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc
ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant,
ostendere: uerum simulatq; descepit in hiatum, uiditq;
profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego
cunctantē etiam illū aconito mordēs pede correptum
detraherem, infantū ritū eiulabat, suosq; deplorabat
liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese con
uertens. **M E N.** Num igitur fucate sapiens erat ille,
neque uere mortem contemnebat? **C E R.** Haud ue
re: ceterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quan
dam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus,
quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat
ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miracu
lo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere
C 2 possim

possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porro intus quā sunt, nihil mollius neq; fractius. MEN. Ceterū ego quonam animo tibi uisus sum subisse specum? CFR. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quod neutiquam adacti subieris, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atque omnibus plorare renunciātes.

PRAEFATIO SEV HER

CVLES GALLICVS LVCIANI

Des. Erasmo Roterod. interprete.

HERCVLEM Galli lingua gentis uer/
 H nacula Ogmium uocant. Porro deum ip/
 sum noua quadam atq; inusitata figura de
 pingūt: decrepitus est apud illos, recaluafter, reliquis
 capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, &
 in aterrimū exusta colorem, cuiusmodi sunt nautae isti
 senes. Charontem potius aut Iapetū quempiam ex his
 qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis
 potius quām Herculem esse conijceres ex imagine. At
 que tali specie quum sit, tamen Herculis ornatū gerit,
 ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dex/
 xtera teneat, tū pharetram humeris aptatam portet,
 tum arcum tensum laeua pretendat: deniq; modis omni
 bus

bus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcani-
 corum deorum contumeliam perperam facere Gallos,
 quum cum eiusmodi fingeret effigie, quo nimirum illum
 talibus picturis ulciscerentur, quod olim in regionem
 ipsorum incurfasset, prædas agens id temporis, quum
 Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium
 plerasq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi,
 id quod erat in imagine maxime nouum atq; mirandū:
 siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum homi-
 num multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis:
 porro uincula catenulæ tenues auro electrone confe-
 ctæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum
 uinculis usque adeo fragilibus ducantur, tamen neq; de
 fugiendo cogitant, quum alioqui cōmode possint, neq;
 prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentē ob-
 tendunt, sese resupinantes: uerū alacres ac læti sequun-
 tur, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, &
 laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde
 quasi grauitèr laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud
 quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium
 absurdissimum: etenim quum non inueniret pictor unde
 catenularum summas ansas nefferet, uidelicet dextera
 iam clauam, leua arcū tenente, summam dei linguam
 perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi
 fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultū & oculos
 conuertebat, arridens. Hæc ego quum diutius aspi-
 ciens essem cōtemplatus, admirans, hæsitans, indignās:

Gallus quispiam, qui propius aſtabat, noſtratum literarum non indoctus, id quod declarauit, quum Græcarum linguam abſolute ſonaret, philoſophus opinor ex eo genere philoſophorum, quod apud illos eſſe fertur: Ego tibi hoſpes, inquit, picturæ iſtius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac ſtupefactus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur eſſe Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerū Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robuſtior extiterit: nam quod ſenex fingitur, nihil eſt quod mirere. Siquidem una ſacundia conſueuit in ſenectā demum abſolutum uigorem oſtendere, ſi modo uerum ueſtri dicunt poëtæ,

Obduci iuuenum denſa caligine pectus:

Contra ſenectam poſſe quiddam dicere,

Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Neſtoris lingua melle profluuit, & Troianorum concionatores lirioeſſam ædunt, uidelicet floridam quandam uocē: nam liria ſi ſatis cōmemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit ſenex hic Hercules, qui non aliud quā ipſe eſt ſermo, ne id quidē debes admirari, qui quidē nō ignores linguæ cū auribus eſſe cognationem. Neque uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertuſa eſt: nam memini, inquit, & Iambicos quosdam uerſiculos ē comœdijs apud uos diſcere,

Siquidem uiris loquacibus

Extrema

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; consecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirū rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animam sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Haftenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecū inter eundum perpenderē, num decorū iam esset, ut tam grandis natu, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus me met abdicassē, rursus me tam multorū iudiciū calculis exponerē iudicandū, in tempore subiit animū meū eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrū uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens,

Aetæ iam periit tua: Tum illud,

Ac te corripuit cariota senectæ, minister

Inualidusq; tibi, et segnes tardiūq; caballi:

*Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quāvis adductor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quū sim ipsi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, et si quæ sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ô Teie nates, Cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutitanti-
bus alis, si uidebitur, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippocli-
des, imò nūc uel maxime tēpestiuū*

fucriť, facundia repubescere, florere, uigere, & quàm licet plurimos ab auribus ducere, ac sepius arcu ferire: quandoquidem periculum non est, nequando quis praeter spem pharetram inanē reperiāt. Vides quibus modis etatem meam, meamq; senectutem ipse consoler animemq;, adeo ut non sim ueritus nauim iam olim in terram subductam denuo reuellere, suisq; instructam armis, medium in pelagus demittere. Contingant autem à uobis ò dij, afflatus secundi, quando nunc uel maxime, praesente bono atq; amico uento nobis est opus: quo si digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat alius quis Homericum illud:

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

EVNVCHVS SIVE PAM=

PHILVS LVCIANI, DES.

Erasmo Roterodamo interprete.

V NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnā rei rides? Semper tu quidem & aliās consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerū isthuc maius aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec compescere queas. LVC. E foro tibi adsum ò Pamphile: porrò mox efficiam, ut tu quoq; mecum rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adsuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentib. PAM. Iam isthuc ipsum profecto ridiculum est quod ais, philosophos

losophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid ma-
 gni fuisset negocij, inter ipsos modeste citraq; pugnam
 controuersiam cōpositam oportuit. L V C. Quid ais
 tranquille componant illi, qui quidem solida plaustra
 conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uocifran-
 tes mira q; peruicacia contendentes? P A M. Videli-
 cet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut asso-
 lent, dissentiebāt, quod erant diuersæ factionis. L V C.
 Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissi-
 debant; nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scho-
 læ, et tamen orta inter eos lis erat. Porro iudices qui
 cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; ma-
 ximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pndescat ali-
 quis etiam parum apte quippiam eloquutus, nedum ad
 tantam prouectus inuerecundiam. P A M. Quin tu
 igitur litis argumentū exponis, quo uidelicet ipse eti-
 am cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit?
 L V C. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exi-
 guum ab imperatore fuisse constitutum singulis philo-
 sophorum generibus: puta Stoicis, Platonis, Epicu-
 reis: cumq; his etiā Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ
 premium esset æquale. Ceterum de mortuo ex his quo-
 piam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui
 sit optimatū calculis probatus. Porro premium illud,
 neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait
 poeta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies
 mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentur

tem. P A M. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obuisse quempiā: alterum (ni fallor) ē Peripateticis. L V C. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hætenus quidem nihil etiam ridendū erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiteantur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen carū gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorū decertarent. P A M. Atquē Peripateticorū istud est decretum: non admodū esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. L V C. Recte dicis. Nam ista quidē aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorū iudicio, sententiāq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primū cōplures quidem alij in defuncti illius funebris ludis decertabāt: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Dioeles ille senex: nosti quē dicam, contentiosum illū inquā: præterea Bagoas, qui quidē ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: et uterq; sui specimen ac documentū dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostēdit. At per Iouē in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq; Diorcles definēs iam eruditionis suæ periculū ac specimen ostendere, ad Bagoam descēdit, ac uitā illius in primis

carpe/

carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. P A M. Idq; merito Luciane. Siquidē eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uideatur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quàm uter. ad disputandū ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoris am adiudicasssem. L V C. Recte dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verū ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis coetibus eici: ostendens inauspicatum quoddam & occursum infustum spectaculum fore, si quis mansueto egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis differebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planeq; monstrum ab hominum natura specieq; alienum. P A M P H I L. Nouam accusandi rationem nobis narra Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere?

LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescens interim, par lamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandā ac muliebrē edens uocem, negabat æquum facere Dioclem, qui se quod Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua foeminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram etatē maximi nominis apud Græcos floruiisset. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expauesactum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quedā distertia in illum iaciebat, tum referebat in eū, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfisci postularet, quū alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirēt, uir grauis appareat, et is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decem illis drachmarū milibus, quæ forent ab imperatore capiendæ. Ceterum Eunuchorū conditio

conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliore. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectum, planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitatem expendi oportere, deq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarne oriundum tyrannum supra modũ sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Dijs sacra fecerit. Ausus est et illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credãtur, quod ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentũ imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam astitens (nomen hominis silebitur) atqui indices, inquit, hic malis læuibus, ac scæminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunuchis adsimilis, si quis uestes detrabat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui serunt eum aliquando in adulterio deprehensum, membra in membris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atq; id quidem

dem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; repertâ latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidear, idq; propter ostentatum præmium. Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursus eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. P A M. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarem uobis, uti cōiectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? L V C. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinebant, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis è lūstro mulieribus aliquot iuberent illū cum illis congregari, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non doleret alius risu cōcussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nūc
alter

alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem senet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contra Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assidue uirum agit, negotiumq; præ manibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nibilo deteriorens esse equas incuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atque una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiã idoneum.

LUCIANVS DE SA-

CRIFICIIS, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

NIMVERO si quis recedere uelit, quæ
 E stultissimi mortales facit in sacris, in
 festis diebus, in aduendis salutandisq; dijs,
 tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmo-
 di sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq; equidem haud
 scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usq; adeo
 mæsto quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tum
 absurditatē, tum amentiam. At multo ante quàm ridere
 incipiat

incipiat, opinor secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contra dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usq; adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursus ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totq; hominum caedes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quod ab Oeneo non esset ad sacrificium adhibita. Usq; adeo nimis mirum alte dolor hic animo illius insederat, quod sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cælo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuium profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantē, quod ab eiusmodi festo esset abstutura. Contra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poematis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ueniret. Usq; adeo nihil ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt: uerū sua bona uendunt mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualentinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bobus centū. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum

ditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittē
tendi facultatem regia puella. Nam alius quidam, ne id
temporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bo-
bus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præ-
terea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure
re ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignora-
ret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum ser-
nex, diuinarumq; rerum egregie peritus, posteaquam
re infecta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pri-
dem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc im-
putat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam prope
modum, nempe quū sic ait: Equidem Apollo egregie,
templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoro-
natum, se penumero coronis ornaui, deinde tam multas
tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; capra-
rum. At tu contra, me negligis, quum huiusmodi pati-
ar iniurias, proq; nibilo ducis hominem bene de te me-
ritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus
est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium statio-
nem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacula-
retur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoni-
am de Apolline incidit mentio, referam de eodem &
alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem,
quoties quàm infelicitè amarit, nō Hyacinthi cædem,
neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodum dam-
natus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exi-
lium exactus. Vnde factum, ut è cælo in terram demit-

teretur, humana iam sorte usus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atque apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres cōponerent, inq; construendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerū debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An nō hæc in deorum honorem fabulantur poætæ? atq; his etiam multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rheæ, deniq; de uniuersa ferme Iouis familia, idq; inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poematum, Musis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædam cantāt. Quemadmodum Saturnus ut primū cælum patrem suū executisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Argiuū illū Thyestem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rheæ, saxū pueri loco subiiciente, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice sit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persæ, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quemadmodum expulso patre, atq; in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem aliis: sed postremo loco Iunonem germanā, idq; iuxta Persarum

farum & Assyriorum institutum. Tum autē quod esset in amores propensus, atq; in Venerem effusus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorum alios ex sua sortis deabus creavit: alios contra nothos, ex mortali terrestriq; genere sustulerit. Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nūc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in summa plures sibi formas assumeret, quā uel Proteus ipse. Porro Minervam ē suo ipsius capite progeniuit, hanc planē sub ipso ceresbro complexus. Nam Bacchū imperfectum adhuc (ut aiunt) ē matre etiamnum conflagrante surreptum, in suum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, exiecit. Nec his dissimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subuentaneo conceptu grauidam puerum edidisse Vulcanū: atq; eum quidem non admodum fortunatum, uerum excusorem ac fabrum ærarium: quiq; perpetuò tum in igni, tum in fumo uersetur, ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim ē ruina, quā à Ioue præceps datus esset ē cœlo. Quod ni Lemnij pro sua bonitate eum, dum adhuc ferretur in acre, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quā Astyanax ē turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Ceterum de Prometheo, cui non cognitū est, q̄ atrocia sit passus, propterea quod supra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc

Iupiter in Scythiam deportatū, super Caucasum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaq; pœnas pendit. Porro Rhea (nam sunt hæc quoq; simul referenda) an non indecore, atq; indigne facit? Iam anus quum sit, & ætate exacta, ijsq; rebus intempestiua: deinde tam multorum mater decorum, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia prosequitur: dumq; Atten ipsum leonibus secum circumuectat, præsertim quum iam utilis esse non queat? Itaq; quinam post hæc uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur, uel Diane qd' ad Endymionem frequenter medio è cursu diuertens descendat? Sed age missas faciamus hæc fabulas: atq; ipsum cœlum conſcendamus, poetico illo more subuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus com-
monſtrat, contemplaturi, quem in modū singula apud illos sint ordinata. Ac primum quidem quod forinsecus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostrā ætatem dixit, audiuius. Quod si superas, ac sublato paulum capite sursum aspexeris, ac planè in ipsum quasi dorsum perueneris, ibi simul & lumen apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgentiora, nihilq; usquæ oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undiq; aureum. Ceterum introgreſſi, primo loco mansitant Horæ: quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Iouis & internuntij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea deorum

orum ades, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia
 Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dii iux-
 ta Iouem asidentes (conuenit enim opinor, ut in su-
 pernīs illis sedibus magno strepitu, fastuq; uiuatur) in
 terram despicunt: & quoquo uersum intento capite,
 circumspectāt, sicunde subuolantem ignem uideāt, aut
 nidorem in aere surgentem, circaq; fumum rotantem
 sese. Quod si quis forte sacrum faciat, epulantur om-
 nes fumo inbiantes, ac muscarū in morem sanguinem
 exugētes circum aras effusum. Alioqui si domi cibum
 capiant, nectare atq; ambrosia uictitant. Nam olim ho-
 mines etiam ab illis in comuiuium sunt adhibiti, unaq;
 cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus; uerū illi
 quoniam uim & raptum pararent, essentq; futiles &
 garruli: ob id in hunc quoq; diem poenas luunt. Porro
 reliquo mortalium generi cælum iam inaccessum est,
 atq; occultum. Et in hunc quidem modū uiuitur à dijs.
 Proinde uidelicet & iam mortales ipsi in colendis illis
 consimilia quædam atq; istis consentanea moliuntur.
 Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes
 dicarunt, præterea aues consecrarūt: deinde suā cuiq;
 arborem assignarunt. His factis per regiones illos di-
 stributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem suā receptāt.
 Nempe Apollinem Delphi Delijq; Mineruam Athe-
 nienses: quæ quidē Græcis Athena dicta, uel ipso uoca-
 bulo se ei Reip. familiarem esse testatur. Argiui Iuno-
 nem: Mygdonij Rheam: Venerē Paphij. Rursus autē

Cretenses Iouē affirmant, non modo uixisse apud sese, nutritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendunt. At nos scilicet interim tam multis iam seculis salimur: qui quidē opinemur Iouem tonare, pluerē, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eū iam olim fuisse defunctū, & apud Cretenses sepultū. Deinde uero phanis in honorē illorum erectis, ne testis uidelicet aut penatibus careant, formas illorū exprimūt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidē artifices, haud scio ubinam uisam, corū effigiem representant. Ac Iouē quidem barbatū fingūt. Apollinem uero semper puerū. Mercuriū iam pubescentem, primamq; ducentē lanuginem. Neptunū nigro capillitio, caesus oculis Mineruā. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrātur sese uidere, uel ebur ab Indis aduectū, uel è Thracū uenis effossū aurū: uerum ipsum Saturni Rheæq; filiū à Phidia in terrā hospitem adductū, iussūq; Pisanorū in solitudine custodem ac speculatore assistere: idq; hoc contentū prēmio, boniq; consulentē, si intra quinq; perpetuos annos dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autē constitutis aris, designatis sacrorum septis, puris uasis collocatis, uictimas offerūt: boē aratorem agricola, agnū opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placentulā offerat. At si quis pauper: is ita Deo litat, ut dexterā duntaxat suā ipsius exosculetur. Iam uero quū immolant (nam ad illos redeo) primum fertis coronant

coronant pecudem, multoq; ante explorant, num legitima sit & sacris idonea: ne quid forte mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicat, ac sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientē, beneq; sicuti licet coniungere, ominatam: deniq; uoce iam leuiore ad sacri tibiae respondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quū ista spectant? Quin & in frontispicio posita scriptura denunciat, ne quis intra pura uasa consistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine scedatus, neq; aliter q̃ Cyclops ille pecudē incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem aræ circūfundit. Et quid tandē non obiens, peragensq; quod ad pietatē, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demum incenso igni, caprā ipsam pariter cum pelle deportatam imponit: ipsam item cum lanis ouem. Nidor interim ille sacer atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cœlū subuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omis- sis, ut quas uiles atq; humiles existiment, ipsos homines mactant Diane, atque eo ritu deam placant. Verum hæc fortassis modesta uideantur: cumq; his ea quæ faciunt Assyrii, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, si in Aegyptū profisceris: ibi demū, ibi uidebis permulta religiosa, planeq; cælo digna. Puta Iouē arietino uultu: Mercuriū illū optimū facie canina: Panem uero totum hircū. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernoſſe queas didiciſſe libebit, complureis ſophiſtas audies: tum ſcribas, ac propheetas, mento raſo, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici ſolet, Eores occlude prophane.) Quemadmodũ uidelicet quondam ea ſeditione territi, quã mouerant hoſtes atq; gigantes, in Aegyptũ deuenerint: ut illic in poſterum tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eam cauſam alius bircum induerit, alius arietem, nimirũ præ formidine, alius ſeram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dii nunc etiam eas obtineãt formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorũ reſcripta ſeruantur. Porro ſacrorum peragendorum idem ſermẽ apud illos ritus, niſi quod hoſtiã luſtu proſequuntur: iamq; maſtate circumfuſi membra laniãt. Sunt qui ſepeliant duntaxat, poſtea q̃ occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſq; adeo magni faciat caſariem ſuam, qui nõ eam detondeat, ac nudo capite luſtũ præ ſe ferat: etiã ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iã antea ſuffragijs deſignatus: ut pote multo formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera, ſeriaq; credantur: mihi quidẽ poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inſcitiam.

Eraſmus

ERASMVS ROTERO-

DAMVS IOANNI EUTY-

chio suo S. D.

VANQVAM hic Luciani Dialogus

Q Eutychi doctissime, plurimum habeat ar-
tis, ob decorum mire seruatum in perso-

nis tam multis, tamq; diuersis: tamen aliquot repperi,
qui dicerent esse premendū, quod liberius ac uelut i-
f
• ἀμαξος philosophorum omne genus laceret. At mihi
uidetur iustius esse stomachandum in huius seculi mo-
res, quo uidemus philosophorū ac theologorum scho-
las multo puerilius etiam inter se disfidere: nec minus
atrociter digladiari, tum inter religionis professores
nihilominus cruentam esse pugnam, quā in co conui-
uio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur
libellum, quoniam forte ἀσέλιανον repperi,

¶ tamen patrono uidebatur egere, Eu-
tychio dicaui. Bene uale, καὶ εὖ

κα, ut planè sis quod dice-
ris. Antuerpia. An.

M. D. XVII

D 5 Luciani

LVCIANI CONVIVIUM

SEV LAPITHAE, DES. ERAS.

Roterodamo interprete. Philon, Luc.

PHILON.

OVAM quandam & uariam disputatio-
 nem Luciane uobis fuisse narrat, super coe-
 nam apud Aristanetum: tum philosophi
 eos quosdam sermones dictos, ac super his summam co-
 tentionem exortam fuisse. Quod ni mentitus est Chari-
 nus, etiam ad uulnera usq; rem processisse: deniq; san-
 guine conflictum fuisse diremptum. LVC. Atqui un-
 denam Philon ista rescivit Charinus? neq; enim is noi-
 biscum aderat in couiuiio. PHIL. E Dionico medico
 aiebat audisse sese: Porro Dionitus etiam ipse e conui-
 uiarum numero fuit opinor. LVC. Fuit maxime. Veru-
 ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit praesens: sed
 serius aduenerat, media ferme pugna, pauloq; ante uul-
 nera. Proinde demiror, si quid comperti, certiue refer-
 re potuit, qui non ordine spectarit illa, unde inter illos
 nata lis, postea ad sanguinem usq; deducta est. PHIL.
 Proinde Luciane Charinus, etiam ipse si rem comperi-
 tius uellem cognoscere, & quo singula modo sint gesta
 doceri, te adiret iussit. Nam Dionicu etiam ipsum fas-
 sum fuisse: ne se quidem toti negotio praesentem adfu-
 isse. Te uero quicquid esset actum, id omne comperto
 certoq;

certoq; scire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi nō obiter neq; neglectim audire, sed per ocium atq; attente auscultari sis solitus. Proinde nunquam effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidem haud scio an ullum possit accidere iucundius: præsertim quod sobrii per oculū tutō ac citra sanguinem, extraq; teli, quod aiunt, iactū constituti sumus epulaturi.

Siue fenes aliquid, Super cœnā sunt debacchati,
Siue etiam iuuenes

à mero cōpulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. L V C. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quum hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut auctori imputare: qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parū bene morati, eiusmodi adamusim exquirere: quæ rectius erat in cōuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidē odi sicut inquit uersus poëticus) memorem conpotorē. Ne à Dionico quidē recte factū, qui hæc apud Carinū effutiuerit, immodicamq; & pridianā dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Ceterum ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. P H I L. Nugæ atq; Luciane, quū ista dicis. Quin haudquaquam oportebat ad istum modū apud me præsertim agere: ut qui
ceriō

certò sciam, te multo cupidiorẽ esse narrandi, quàm ego sim audiendi: adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quod si nũc coner discedere, non fines, ni te prius audiero, abire: uerum ultro aderis, consectabere, rogabis. At tum ego te micissim lusero. Iãq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quorpiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. L V C. Age ne quid succenseas: equidem dicam, quandoquidẽ usque adeo cupidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. P H I L. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurum sit opus. Sed illud mihi primo responde loco: Aristenetus, num filio Zenoni dabat uxore, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? L V C. Non: imò filiam suam elocauit Cleantidẽ, Idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. P H I L. Formoso admodũ per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. L V C. Verum: at non inueniebat, opior, alterum generũ magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tum ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicuique Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filie sue maritum. P H I L. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verũ heus Luciane, quinã erant conuiue? L V C. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verũ
 ē philo/

à philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidem quod esset Zenoni Aristaneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nostri hominem, nempe dicacem illum & argutum, atq; ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennē nominant. Quin & Hermon aderat Epicurem. Verum hunc quum ingrederetur, Stoici toruis obturbantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quempiam atq; impium ac funestum detestabantur. Et hi quidē tanquam Aristaneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istieus grammaticus, & Dionysodorus rhetor. Iam uero propter sponsum Cheream unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonius: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore: Vnde nonnulli propter animi constantiam ac rectitudinem regulam illum appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primarium hominem comiter atq; officiose exceperunt: adeo ut planē numen aliquod aduenire uideretur, quum adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, quum iam omnes fermē conuiuæ præsentessent, tempus erat ut discumberetur. Itaq; ad dextram ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem

autē complures) occupabant. Inter quas erat & sponsa summo studio culta: hinc atq; hinc stipata foeminis. Porro ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locus distributis. Porro ē regione mulierum primo loco accūbebat Eucritus, secūdo Aristanetus: sub hac ambigi coeptū, utrū altero priorē oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicū, quippe senē: an Hermonē Epicureū. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum autem nobilissimae inter ciues familiae. Verū eam hesitationem sustulit Zenothemis: si me inquires Aristanete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet isto, ut ne quid aliud mali dicā Epicureo, discedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerum protinus aduocat, discedere parans. Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quamquam etiam si nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quod sacerdos sim, ut planē contemnas Epicurum. Rideo, inquit Zenothemis, sacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accumbebat. Post hunc tamen Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hunc sponsus: post eum ego, iuxta me Diphilus: huic asidebat Zenō discipulus: Postremo rhetor Diōysodorus cū Isthiaeo grammatico. PHIL. Papae Lucianae Musarum conuentum quendam mihi narras fuisse istud conuiuium, quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristanetum, qui quum optatissimam illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, praecateris

veteris sapientissimos viros adhibere voluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerū promiscue uocans omneis. L V C. Is uero nequaquā est e uulgariū istorum diuitum numero, uerum & literariū est studiosus, ac maximam uitæ partem in his rebus uersatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariisq; erat apparatus & omni iugus. Neq; enim arbitror operæ precium, ut numero recenseam etiam illa condimenta, cupedia, aromata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidē affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurē ore: nō uides, inquit, senem illū, Zenothemim dicebat, (subauscultabā enim) ut sese operis ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tum quā multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorū oculos fallere: neq; meminit post sese accumbentium? Hæc igitur fac & Luciano cōmonstres, quo testis esse possit. Mibi uero nihil lōne monstratore opus erat: quippe qui hæc multo ante limis iam oculis præuideram. Hæc simul atq; dixisset Cleodemus: irrui in conuiuiū & Alcidamas Cynicus: atq; is quidē inuocatus, uulgatū illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; plebisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: et quod cuiq; tum forte in mentē ueniebat, in eum torquebant: alius illud: Insanis Menelae. Alius rursum:

Verum Agamemnoniæ menti non ista placebant.

Ad

Ad hæc alia quæ pro tempore sæpe, lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palam nullus audebat quicquam dicere, propterea quod metuerent Alcidas tantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; & Cynicis omnibus clamosissimum. Quæ quidem re adeo iussus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristenetus collaudatū illum quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Istieum ac Dionysodorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebri quiddam ac molle dicis uti in scamno aut sella sedeam quemadmodum facitis uos, mollihus in stratis penè supini recumbentes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans coenauero in ipso interim conuiuio etiam obambulans. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Aristenetus, siquidem isthuc mauis. Sub hæc Alcidas in orbem conuiuium lustrans, coenabat, Scytharum ritu ad uberiora pascula subinde sese transferens, unaq; cum his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamē dum cibum caperet, haudquaquam negotio uacabat, de uirtute obiter, de uitio differens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: tamq; Aristenetū percontabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quum non minus usui possent esse fistilia? Verum Aristenetus iam obturbantē, molestumq; esse peruentem, in præsens quidem cōpescuit: ministro innuens ut

ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porri-
geret. Atq; id quidem uisus est optime excogitasse: non
dum etiam intelligens, quantorū malorū is calix esset
autor futurus. Hūc igitur ut accepisset Alcidas, ali-
quantisper silentium agebat. Ac solo sternens sese cuba-
bat seminudus, quemadmodū facturum sese fuerat pol-
licitus, cubito bumi fixo innitens, simulq; dextra scy-
phum sustinens: qualem Herculem apud Pholum picto-
res effingunt. Iam uero & inter alios calix assidue cir-
cumagebatur, tum inuitatiuncula ad bibendū, & con-
fabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim
ego quum puerum, qui iuxta Cleodemū adstabat (erat
autem is pocillator egregie formosus) subridentem ui-
dissem (nam arbitror, quicquid obiter inter cœnan-
dum obtigit, commemorari oportere: maxime, si quid
sit elegantius ac scite factum) iam admodū attentus ob-
seruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo post, acce-
debat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus.
At ille simul & digitum illius substringebat, & drach-
mas puto duas unā cum calice tradebat. Porro puer, ad
substrictum digitū rursus arridebat. Ceterum, de pecu-
nia, quum nō sensisset opinor, eoq; nō reciperet, in ter-
ram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq;
ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palām,
ut nemo nō animaduerteret. Ambigebatur igitur in-
ter eos, qui proxime sedebant, cuiusnam essent illi num-
mi, quū & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus

item, in xta quem strepitus acciderat, sibi excidisse disci-
 mularet. Verū ea res tum neglecta est, ac conniuen-
 ter omiſſa, propterea quod id quod acciderat, nō ita multi
 uidissent, præter unum (ut mihi quidem uisum est) Ari-
 stænetum. Nam is paulo post puerū loco mouit, clancu-
 lum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo po-
 cillator asisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis,
 mulioni, aut equisoni cuiquam. Ad hunc modū ea res ut
 cunq; abiit, summū alioqui allatura pudorem Cleodem-
 o, siquidē ad omnes permanasset, ac nō protinus occu-
 pans Aristænetus eam sopisset, ciuilitè dextreq; admo-
 dum inducta temulentia. Ceterū Alcidas (iam enim
 potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellæ
 nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad fœ-
 minas cōuerso uultu: præbibo, inq̃t, tibi Cleanthi, Her-
 culis Archegetæ omine. Sub hæc quū risissent omnes:
 Ridetis, inquit, sacrilegi, q̃ sponsæ, Herculis Dei mei
 nomine propinauerim? Imò illud scito opus est, ni scy-
 phum à me traditū accipiat, nunq̃ futurum, ut illi filius
 obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo
 liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, se-
 se magis etiam renudabat, etiam usque ad illa quæ sunt
 maxime pudenda. Ad ea quū iterum arrisissent conui-
 uæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atq; efferatis ob-
 tuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq;
 quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisisset
 alicui, ni cōmodum id temporis placenta prægran-
 dis

atq; fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse coepit, ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentam auide uorans. Iam uero pleriq; temulenti esse coeperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronunciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assistebant. Et Isthieus Græmaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuum centones quosdam recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul cōtexens atq; confarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenam, oppidò quàm ridiculam. in primis autem illa, perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderunt.

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque.

Tum uero clamorq; uirum luctusq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulū quempiam minutis conscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quū ij quorū partes erāt edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq;: Aristænetus sedulo curās, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitū intro Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararentur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidā, deraso capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morē erectos: hic saltabat, atq; inter saltandū, quo maiore cōcigaret risum, rotatu sese

B 2 circumagebat

circumagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo cōcussō, sonabat interim quiddam, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quaedam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verū ubi & in Alcidamantem simile quiddam torsisset: catulū illum Melitæū appellans, indignatus ille (iamdudum autē prae se ferebat, quod inuideret illi, dū probaretur ac conuiuarum oculos retineret) abiectō pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucundissimum, quippe quū uiderent hominē philosophū cū Morione compositum, quū ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur, quū essent nō mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multo post peractam concertationem, Aiebat autē in mora fuisse Polyprepontem tibicinem, dum hunc phrenesi correptū curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, cōmemorabat. Dicebat enim in edes illius uenisse sese ignarū etiam hominē iam eo morbo teneri. At illum protinus surrexisse, foribusq; oclusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse

cuſſiſſe, ſcuticam ſublata manu geſtante. Seſe porro in tanto periculo tale quiddam fuiſſe cōmentum. Nempe ad canendi certamē prouocaſſe hominem: idq; ea lege ut uictus præſcriptū certūq; plagarū numerū acciperet. Ac ſeſe priorē ceciniffe, prauē atq; imperite: deinde traditis illi tibijs ſcuticā ab illo recepiſſe: gladiū autem extemplo per fenestras in aream abieciſſe. Deinquum minore iam discrimine cum illo luſtaretur, auxilio aduocaſſe uicinos. Eos reuulſiſſe belluam, atq; ita illorum opera ſeruatum ſeſe. Oſtendebat autem et plagarum ueſtigia quedam: nonnullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicius ob huiusmodi fabulam non minus placuiſſet, quā Morio ipſe: proxime Iſtieū reclinans ſeſe, de reliquijs coenabat. Atq; hic quidē haud abſq; numine quodam nobis aduenerat: Imò proſum uſui futurus ad ea quæ poſtea contigerunt. Nam prodiens in medium conuiuiū puer quidam, qui ſe ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adſerens, aiebat ab hero ſibi mandatū, ut eo palām omnib. audientibus perleſto, rurfus domum ſeſe reciperet. Hic igitur permittente Ariſtæncto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationē Luciane in ſponſe laudem compositam, aut carmē nuptiale: quod genus per multa faciūt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam exiſtimabamus. Verū ne accedebat quidē ad id, ut aiunt. Ceterum in literis ita ſcriptū erat. Etœmocles philoſophus Ariſtæncto. Quā non mouear conuiuijs,

omnis ante acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quū
quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te mul-
to ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: per-
pendens nimirum, quantū sit in eiusmodi compotatio-
nibus tumultus, quantū licentiæ petulantiaeq;: uerū ad-
uersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui
tantum temporis à me officiosissime cultus & obser-
uatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reli-
quos amicos tuos numerares, sed solū ex omnibus præ-
terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa ma-
gis discrucior, qui quidem te tam ingratiū præbueris.
Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc statuo, si quis
mihi impartiat, uel suam syluestrem, uel leporem: uel
placentam: quæ mihi affatim contingunt apud alios,
qui officia norūt. Quandoquidē etiam hodie quū apud
discipulū Pammenē cœnare mihi licuerit, oppiparam
(ut uocant) cœnam, nō annui tamen uehementer obser-
cranti, tibi scilicet demens ego, memetipsum reseruans.
At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me-
rito facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius di-
gnoscere, nec apprehensiuam illam phantasiā habes.
Ceterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profer-
ta: nempe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothe-
mide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia
dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus ob-
turare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid
sit philosophia, aut hæc quæ inter elementa traduntur:
quid

quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponā: quid sit syllogismus cornutus: quid acrualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero contumeliam. Atqui ne possis posthac ad istam excusationē confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerū strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum alloquutus, primū mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi uideor cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogitato. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantē, quod ille se solam non adhibuerit ad sacrificiū, quū reliquos deos omnes acciperet conuiuio. Nam hac de re sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat illi:

Acriter est offensa tamen.

Item Euripides.

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:

Qua parte seuum spectat aduersa fretum

Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei

Immisit agros gnata Latonæ dea

Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citavi: ut intelligeres, cuius

modi præterito viro Diphilum ad cœnam adhibeat, cui
et ipsi filium cõmiseris tuũ. Idq; recte. Est enim iucun-
dus adolescenti, et ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; ob-
sequatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidis-
sem et aliud quiddam. Quod quidẽ tu si libebit, è Zo-
pyro eius pædago uerum esse cognosces. Verũ non
cõuenit obturbare in nuptijs: neq; accusare quenq; præ-
sertim criminibus usque adeo fœdis ac pudẽdis. Tamet
si Diphilus dignus in quẽ facerem, quippe qui duos iam
discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philoso-
phie causa reticebo. Porro famulo huic mandauì, uti
si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel plas-
centæ, mihi deportandam, ut istoc pacto te mihi de cœ-
na purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis mis-
sus fuisse uideatur. Hæc amice quum legerentur, sudor
interim utiq; mihi manabat præ pudore: simulq; iam il-
lud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mi-
hi dehisceret: quum uiderem eos qui præsentès aderant
ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimũ
autem hos, qui nouerant Etœmoclem uirũ canum, tan-
tumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igitur,
quod eiusmodi uir esset, hætenus fugisse sese, barba
uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Caterum Ari-
stænetum mihi quidem haud uidebatur hominem con-
temptu negligentiaue præterisse, uerum quod desper-
rasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut an-
nueret: utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet.

Eoq;

Eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaq;
 puer iam legere desisset, uniuerſum conuiuium in Di
 philum ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam
 metu trepidi ſederent, ac pallidi, ipſaq; uultus incon
 ſtantia ac perplexitate crimen agnoſcentes, ab Etœ
 moele intētum. Porro Ariſtænetus quanquam eſſet ſa
 nē perturbatus, uehementerq; conſternatus animo, ta
 men nos iubebat bibere, conans nimirum id quod cues
 nerat, cōmode uertere, ſubridens interim. Ac puerum
 redire iuſſit, reſpondēs, ea ſibi curæ fore. Paulo autem
 poſt ſurgens & Zeno clanculum ſeſe abduxit è conui
 uio, ſubmonitus à pædagogo, ut diſcederet innuente,
 idq; tanquā patris iuſſu. Ibi uero Cleodemus, qui iam
 dudum occaſionem quæritabat (Nam geſtiebat omni
 no cum Stoicis conſlictari, uerum dirumpebatur, quod
 non reperiret cauſam ad id ſatis idoneam) tum igitur,
 anſam præbēte epiſtola Huiusmodi, inquit, ſacit egres
 ſius ille Chryſippus & Zenon ille mirabilis, neq; non
 Cleanthes, uerbula miſera, neq; quicquam præter ro
 gatiunculas, & umbras duntaxat philoſophorum. Cæ
 terum Etœmocles ſunt plerique omnes. Videtis quāna
 & ipſæ epiſtolæ graues ſint ac ſeniles. Poſtremo Ari
 ſtænetus hic Oeneus eſt: Etœmocles Diana, Dī boni, q̃
 bene auſpicata omnia, quamq; congrua celebrandæ ſe
 ſtiuitati. Ita per Iouem inquit Hermon, ſupra hunc ac
 cumbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendā
 Ariſtæneto paratum, ut in cōuiuiū proponeretur, eoq;

putabat non intempestive factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristanete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanq̃ Melcager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferencia censet esse. Itane uos Chrysippum nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: an ex uno homine, qui nõ legitime philosophiam exerceat, nempe prestigiatore isto Etæmocle, Cleanthem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cesariem, quam habebant auream circumtondisti? Cuius quidem facti poenam dabis carnifici traditus. Tu porro Cleodeme, nonne Sostrati discipuli tui uxorem stupraſti? Nonne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, quum huiusmodi dedecorum uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodum tu, neq; discipuli diuersantis apud me uiaticum sustuli, quod is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deierans abnegavi, neq; quaternis drachmis scænero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verum illud inquit Zenothemis, haudquaquam possis inficias ire, te Critoni uenenum quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea forte bibebat, quicquid autem erat in calice reliquum (erat autem ferme semiple-

nus

nus) in duos illos profundebat. Porro conspersus est pariter & Ion, idq; præmij tulit, quod illis uicinus accumberet, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur demisso uertice merum è capite abstergebat, eos interim qui præsentés erant attestans, quod id genus contumelijs esset affectus. Cleodemus autem quum nõ haberet calicem, inuadens primũ conspuebat Zenothemidi: deinde læua comprehensum à barba, plagam in tempus erat illisurus: ac senem fortasse necasset ni Aristanetus dextram sublata retinuisset. Is mox transcurso Zenothemide inter utrunq; medius assedit, ut eo ueluti mureo dirempti, pacẽ inter ipsos agerent. Hæc igitur dum gerebãtur Philon, equidẽ uaria meo cum animo uolebam. Primũ illud statim occurrebat, nullũ esse operæ precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul & uite rationes, ad id quod est optimum, accõmodet atq; cõponat: quũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerẽt, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentẽ, ne forte uerum esset, quod uulgo pleriq; dictitarent, uidelicet eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarent, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quandoquidẽ quũ ibi tam multi præsentés essent philosophi, ne casu quidẽ ullum erat cernere à peccando immunem. Verũ alij faciebãt turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpã, uino auctori imputare: meũ reputans

reputans, cuiusmodi essent, quæ Etæmocles, neq; cibo neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum uices præpostere atq; inuersæ uidebantur, siquidem uidiſſes idiotas illos summa cum modestia conuiuū agitantēs, neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat: & iam damnabant eos opinor, quos dudum suspexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinē ferebantur, & conuicijs certabāt, & supra modū sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabātur & ad manus usq; conferendas rapiebantur. Ceterum admirandus ille Alcidas, etiam meiebat sub oculis omnium, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidē, si quis hæc quæ in eo conuiuio gerebātur rectissime uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs quæ de Eride dea poetæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelæi nuptias aduocata, malum in medium cōuiuium abiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortū. Itidem Etæmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Iliad habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquā medius inter utrunq; intercesserat Aristænetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus conueniet modis. Responde mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia

gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis : cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimū pecuniæ possideatis? Atq; ob id causæ semper apud diuites heretis: sceneratis atque usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum quur uoluptatem detestemini, atq; hac de causâ Epicureos in ius uocetis: quum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tum patimini : indigne ferentes si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc quum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carniū genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduersus trabentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnēt uoluptatem: quum ipsi supra ceteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeo, quam obrē diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atq; hunc ad modū diutius est altercatum: donec Ion capite tandem in apertum prolato, desistite inquit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porro citra contentionē uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonē nostrū, alternis dicendi uicibus res, ut plurimum agitur. Id dictum probabāt

probabant, quū omnes qui aderāt, tum in primis Aristænetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locū sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutam cœnam uocant, singulæ singulis aues, carnes aprugnae, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placenta, breuiter illa, quaecunq; liberū est, seu uelis in aluum condere: seu domū asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadē in parte mensa, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothermidei Stoico, & Hermoni Epicureo, & his item inter ipsos cōmunis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porro Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectū narrationis erunt usui. PHI. Meminero sanē. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisse: Cōueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicant ij qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ congruunt. Atq; illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Plato

nis ac Socratis dogma sequuti à sœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se cōmunes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quū essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur, tum Dionysodorus, non tu defines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiam istam resperias, aut apud quē? At tu etiā hiscere audes, inquit, sterquilinium? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus, uerum grammaticus Istius uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini.

Nuper Aristaneti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleanthis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe, uel potior Venere.

Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,

Nereo prior, ac fortior Acacida.

At rursum uobis hoc carmen sepius olim,

Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est cōsentaneū, risus est cōsecutus. Reliquū erat, ut cibi tolleretur. Iamq; tollebat Aristanetus, atq;

Eucritus ex his quæ sibi fuerāt proposita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quæ sibi erant

erant proposita. Eundem ad modū Ion & Cleodemus. Porro Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atque hac de causa cum ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahabant manibus utrinque in auem iniectis: nō aliter quā Patrocli cadauer hinc atque illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atque abstulit, plurimū interim risum præbens conuiuis: maxime quum eam ob rem postea grauiter stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atque Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliquis quidē, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Ceterum auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulo pinguior: idque ita casu euenerat, opinor. Iamque suā uterque sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quā maxime fac animū aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquā, omīssa ea quæ sese spectabat, eam quæ ante Hermonem iacebat tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrique in alterum irruentes ipsis auibus facies mutuò cædebant: ac barbīs inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidē Cleodemum, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcідamantem ac Diphilum. At ceteri quidē ad partes

tes accesserūt, partim huius partim illius, præter unū
 Ionem, qui sese neutrum atq; ancipitem seruabat. Ceter
 rum illi inuicem conferti pugnabant. Ac Zenothemis
 quidē scyphum ē mensa sublatū, cum qui corā Ari
 staneto stabat, abiecit in Hermonem.

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.
 Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulner
 re. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in
 prælium insiliebat: cum primis autē adulescentuli ma
 ter, quum iam sanguinem eius aspexisset: præterea &
 sponsa metu territa, prosiliit. Inter hæc Alcidas
 strenuum uirum præstitit, quum Zenothemidi ferret
 opem, & illiso suo baculo, Cleodemi quidem caluariā,
 Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc ē samu
 lis aliquot opitulari parantes uulnerauit. Quamquam
 illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus
 intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum ad
 motus narem mordicus auulsit. Porro Hermon Diphi
 lum Zenothemidi suppetias ferre conatum, ē spondæ
 in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istieus
 grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirime
 re: calice uidelicet in dentes illius illiso: idq; à Cleode
 mo, quum hunc Diphilum esse credidisset, nō Istieum.
 Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum,
 Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; la
 chrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulie
 res eiularent Cherea sponso circūfusa, dumq; alij hæc
 LVC. F student

student compefcere . Porro maxima malorū omnium pars erat Alcidas , poſtea quā ſemel ad ſuum reſiſſet ingenium feriens , quicunq; forte in ipſum incidifſet . Neq; uero pauci in eo praelio cecidiſſent , ſcito , ni baculum is fregiſſet . Ego porro iuxta parietem erectus aſſiſtens , ſpectabam omnia , neq; me ei negotio admiſcebam , nimirū Iſtiæi iam doctus exemplo : quā eſſet periculofum eiufmodi conflictus uelle dirimere . Lapiſthas itaq; Centaurosq; uidiffes , euerti menſas , effundi ſanguinem , proijci ſcyphos . Demū Alcidas ſubuerſa lucerna , magnas induxit tenebras . Iamq; res ut eſt coniectu facile , atrocior etiam multo eſſe cœpit , præſertim quum haud eſſet proclive , luminis copiam aliunde recuperare , ſed multa interim ac ſæua patrata ſunt in tenebris . Poſt ubi accederet , neſcio quis lucernam tandem adportans , Alcidas quidem repertus eſt tibicinæ ueſtem ſuſtollens , uiq; cum illa cōgredi pugnans . Dionyſodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehenſus eſt . Nam ut surrexerat , ſcyphus è ſinu illius elapſus in ſolū decedit , poſtea excuſans aiebat , Ionem in tumultu calicem ſublatū ſibi tradidiſſe , ne periret . Id ita factum , Ion admodum ſollicite quaſi patronum agens aſſeuerabat . His rebus dimiſſum eſt conuiuium , à lachrymis denuo in ridiculū exitum conuerſum , idq; Alcidas , Dionyſodori , atq; Ionis gratia . Porro qui erant ſaucij , ſublatis ſarcinæ ritu , foras deportabantur miſeris affecti modis , maxime ſenex ille

Zenothe

Zenobemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palàm attestaretur: Memineris inquit ó Zenobemis, ne posthac dolorè in medijs habendum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuinecto capite, eidem impositus uehiculo quo sponsam fuerat abducturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbas celebrat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remediũ adhibuerat. Postremo postquã iam dormierant, asportati sunt, pleriq; medijs in uijs uomètes. Ceterum Alcidas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominẽ extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecerat, atque ibi transuersus accubisset. Hic erat ó bone Philon eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragœdiarũ nonnunq̃ accinitur.

Sunt fortunæ uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unquam

Ea conficiunt numina diuũ.

Rursum quæ certò speraris,

Ea frustratò non contingunt.

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatò exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

LVCIANVS DE AS-

TROLOGIA, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

E cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidē astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurum aut docturum profitetur, quo pacto diuinationē hanc assequi liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in ceteris omnibus exerceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustū est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Dij amabāt. At huius ætatis mortales nō solum inscitia socordiaq;, uerum etiā odio laboris, diuersa ab illis sentiūt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicūt, tum et astra culpant, et ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed artem magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari. Ceterum ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia.

Nam

Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia. Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit cæli serenitas, tranquillitasq; neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaq; cum primū uiderent lunam nō semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atq; aliā uerti formam; uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quod lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerūt autem & reliquarum stellarum motus, harum quas nos errone apellamus, nam stellarum hæ solæ mouentur, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcumq; uisum est, consistis: sed quæ notæ rerum essent. Hæc igitur in cælo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectā tradiderunt. Porro Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensurā etiam, ad quam unaquæq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderunt. Nam ex uniuerso cælo reliquisq; stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus,

duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquaq; suis animantibus repræsentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uarie fiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant. Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uestiuntur, qui Pisces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornum uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quintaurum etiam ob honorem cœlestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoq; dicunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cœleste tauro petunt. Ac non multo post Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius sententiam refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucide, neque rem elare docuit, sed prestigijs ac mysticis inuolucris obtegit. Sic enim illi uisum est. Nam concinnata Lyra,

Orgia

Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porro lyra cum septem haberet chordas concentum mobilium stellarum representabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; vincebat. Neque enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cum Græci honorem habere uellent, locum illi in ipso cælo designarunt, & complusculæ stellæ uocantur Orphei lyra. Quod si quando Orpheum uideris uel saxo expressum, uel coloribus effectum, sedet in medio, canenti similis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ & homo & taurus & leo, Cùmque horum singula uideris, fac horum mihi memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra. Cuiusmodi taurus & cuiusmodi leo Orpheum audiant. Quod si eorum quæ dico, causas intelligas, tum & in cælo horum unumquodq; contemplator. Fertur autem & Tiresia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuisse. Hunc Tiresiam ex Græcis aiunt dixisse, stellarum erraticarum alias esse scæminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoque sexu fuisse fabulantur, aliquando scæminam, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Astrologiæ, cælestisq; doctrinæ curam fuisse Græcis, palam est. Ac publico consensu statuerunt Argini, ut uter

sciētia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cælo demonstrauit, atque hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atræus de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostēdens non eodem modo ferri solem & mundum, sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nūc uidetur occasus, cum sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem est affecutus. Equidem & de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc disciplinam sectantem, sublimiaq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cælum non equo ascendisse sed animo. Eadē de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aerem uetum fabulantur. Quin & ipsum sanē Dedalum Atheniensem, etiā si res est noua auditu, tamen haud existimo cum ab Astrologia fuisse alienū. Sed cū ipse ea maxime est usus, tum filiū suū eandē perdocuit. Ast Icarus cum iuuētutis calore & inscitia, nō ea disquireret, quæ conueniebāt, sed ad ipsum usq; polū animo tolleretur, delapsus est à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerū immense profunditatis. De quo Græci secus fabulantur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphae quoq; cum ex Dedalo de Tauro audisset inter stellas apparēte, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem inciderit, ob id existimant factū, ut Dedalus illam tau-

ro copu

ro copularit. Sunt autē qui scientiam in portiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunam, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solē pertinent congerentes, neq; non cursum, ac motū & uim illorum. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehendit, non ille quidem uere, sed moriens imperfectam artē reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtonem solis filiū credunt, fabulamq; de illo haudquaquam ueram narrant, adiisse Solem patrem, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currum moderari, illum id concessisse, monuisseq; qua ratione foret aurigandum, Phaëtonem uero conscenso curru, partim ob etatem, partim ob imperitiā ita egisse, ut aliquando esset uicinus terræ, aliquando longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus atq; æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingēti fulminis tello percussisse Phaëtonem. Eum deiectum sorores circumstantes magno luctu prosequiebantur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaquam hæc ita gesta sunt, neq; pium est his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neque illi filius interijt. Sed narrāt Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui consentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filium, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolyceū Mercurij? Verum hi homines pij Dijsq; grati fuerunt, eosq; nati

centes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patres familiâs sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes sibi similia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iuppiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitè dedit, neq; cætera machinatus est, quæ putât homines. Verum Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illum stare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens æris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimum ex Homeri poetæ Hesiodiq; carminibus liceat intelligere priuscorum fabulas cum Astrologia consentire. Siquidè ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus esse coniicio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choream, & uineam, ad hæc quæcunque de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concursus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porro de belli negocijs,

Cuncta

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Mineræ.
 Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ociosam esse putabāt, adeo ut nec urbes conderent, neq; mœnia circumducerent, neq; quenq; occiderent, neque ducerent uxores, priusquam de singulis à uate responsum accepissent. Deniq; nec ipsa deorū oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ coelestem illam Virginē representat: ac Draco sub tripode uocē edit, quoniam & inter stellarum Draconem conspicitur: in Didymis uero templum est Apollinis, et hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatū. Vsq; adeo uero diuinitio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, nō quo uideret umbras et locum inamœnū, sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul atq; in locum peruenerat, quē Circe monstrarat, foueam fouidit, oues mactauit, cumq; complures essent umbræ, atq; inter has matris quoq; sanguinē bibere cupientes, non prius permisit ulli, ne matri quidem, quàm Tiresia gustasset, coactusq; esset sibi uaticiniū adere: potuitq; interim matris umbram uidere sitientem. ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem Reip. administrationē è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellū prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente lunâ

Et euanescente, propterea quod omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Astrologiam, sed idem ob imperitiam Et stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usqueadeo fuerint Astrologie studiosi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quod neque certa sit, neque uera, neque Martem aut Iouem nostra causa moueri in cælo, uerum illis humanarum rerum nullam esse curam, neque quicquam esse eis cum his negocijs commercij, uerum secundum hos necessitate circûaguntur: partim dicunt Astrologiã non esse quidam mendacem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quecunque satis decreta instant. At ego sanè utriusque respondere possum, stellæ in cælo suo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. Annis equo currente, Et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subfilire, stipulasque moueri uentis cursu concitatis, syderum uero uertigine nihil præterea effici: tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque nostra tamen causa quicquam erit ignis, neque illi cura est æstus noster, ab astris autem nihil ad nos defluit? At sanè fieri non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, que ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatē ars adfert utentibus. Bona multo ante delectant eos, qui uentura præscierint: mala uero facile cum non imprudentibus uenerint

unt, accipiuntur. Neque enim in illos irruunt, sed quia
 meditata expectataque sunt, leuia mitiaque uidentur.
 Hac mea est de Astrologia sententia.

ORNATISSIMO DO-

CTISSIMOQVE VIRO THO-

ma Ruthalo regio apud Anglos Se-

cretario, Thomas Morus

S. P. D.

1. quisquam fuit unquam uir doctissime,
 2. qui Horatianum præceptum impleuerit,
 uoluptatemq; cum utilitate coniunxerit,
 hoc ego certe Lucianum in primis puto præstitisse.
 Qui & superciliosis abstinens Philosophorum præce-
 ptis, & solutioribus Poetarum lusibus, honestissimis si-
 mul & facetissimis salibus, uitia ubiq; notat atq; in se-
 statur mortalium. Idq; facit, tamq; scite, tantaq; cū fru-
 ge, ut quum nemo altius pungat, nemo tamē sit, qui nō
 æquo animo illius aculeos admittat. Quod quum nun-
 quam non egregie faciat, fecisse tamen mihi singulari
 quodam modo uidetur in tribus his Dialogis, quos ob
 id ipsum ē tanto festiuissimorum numero potissimū de-
 legi, quos uerterem, alijs tamē alios fortasse longe præ-
 laturis. Nam ut ē uirginibus non eandem omnes, sed ali-
 us aliam, pro suo cuiusq; animo præfert, decimatq; nō
 quam præcipuam tutò possit asserere, sed quæ sibi ui-
 deatur

deatur ita è lepidissimis Luciani dialogis, alius alimto
præoptat, mihi certe isti præcipue placuerunt, neq; temere
tamen (uti spero) neq; soli. Nam ut à brevissima
incipiam, qui Cynicus inscribitur, quiq; posse uideatur
ipsa breuitate contemni, nisi nos Horatius admoneret,
sæpe etiam in exiguo corpore uires esse præstantiores:
ipsiq; minimas etiã gemmas esse uideremus in precio.
In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus
est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicii,
doctorũ ferme omnium Christianissimus, et Christianorum
(ut ego certe puto) doctissimus, quem usque adeo
Dialogus hic delectabat, ut bonam eius partem in
Homiliam quandam quam in Ioannis euangelium cõmentatus
est, inseruerit. Neq; id immerito. Quid enim placere uiro
gravi, uereq; Christiano debuit, q̃ is dialogus, in quo dum
aspera, paruoq; contenta Cynicorum uita defenditur, mollis
atq; eneruata delicatorum hominum luxuria reprehenditur?
Nec nõ eadẽ opera, Christiane uite simplicitas, temperantia,
frugalitas, deniq; arcta illa atq; angusta uia, quæ ducit ad uitam,
laudatur. Iam Necromantia (nam hic secundo dialogo titulus
est) non satis auspicato uocabulo, sed materia tamen felici-
sima, quàm false taxat, uel Magorum præstigias, uel inania
Poetarum figmenta, uel incertas quævis de re philosophorum
inter se digladiationes? Superest Philopseudes, qui non sine
Socratica ironia, totus uersatur (id q; titulus ipse declarat)
in ridenda, coarguendaq; mendis
endi

endi libidine: dialogus nescio certe lepidiôrne, an utilia
or. In quo nō ualde me mouet, quod eius animi fuisse uia
deatur, ut nō satis immortalitati suæ confideret, atq; in
eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plini⁹, plu
rimiq; itidē aliq. Quid enim mea refert quid sentiat his
de reb. ethnicus, quæ in præcipuis habentur fidei Chri
stianæ mysterijs? Hūc certe fructū nobis afferet iste dia
logus, ut neq; Magicis habeamus prestigijs fidem, et
superstitione careamus, quæ passim sub specie religio
nis obrepit, tum uitam ut agamus minus anxiam, mi
nus uidelicet expauescentes tristia quæpiam ac super
stitiosa mendacia, quæ plerunq; tanta cum fide atq; au
toritate narrantur, ut beatissimo etiam patri Augusti
no, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorū accerrimo, nes
cio quisnam ueterator persuaserit, ut fabulam illam de
duobus Spurinis, altero in uitam redeunte, altero dece
dente, tanquam rem suo ipsius tempore gestam pro ue
ra narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mutatis
tantū nominibus, tot annis antequam Augustinus nati
ceretur, irrisit Quo minus mireris, si pinguioris uulgi
mentes suis figmentis afficiant ij, qui se tum demū rem
magñā cōsecisse putant, Christumq; sibi deuinxisse per
petuū, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fabu
lam, aut de inferis tragediā, ad quā uetula quæpiā aut
delira lachrymetur, aut pauida inhorrescat. Itaq; nullā
ferē martyris, nullā uirginis uitam prætermiserunt, in
quam non aliquid huiusmodi mendaciorū inseruerint.

pie scilicet, alioqui enim periculum erat, ne ueritas nō posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec meriti sunt eam religionē contaminare figmentis, quā ipsa ueritas instituit, & in nuda uoluit ueritate consistere, nec uiderunt usque adeo nihil istiusmodi fabulas conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut memoratus pater Augustinus testatur) ubi admixtū subolet mendaciū, ueritatis ilico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde sæpe mihi suspicio suboritur, magnam huiusmodi fabularum partem, à uafis ac pessimis quibusdam nebulonibus, hæreticisq; consistam, quibus studium fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quàm prudentium credulitate uoluptatem capere: partim fabularum fictarum cōmercio, fidem ueris Christianorū historijs adimere: quippe qui frequenter quædam, his quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina consingunt, ut facile se declarent, adludendo lusisse. Quamobrem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata commendat, eis indubitata fides habenda est. Ceteras uero ad Christi doctrinam, tanquam ad Critolai regulam, applicantes caute et cum iudicio, aut recipiamus, aut respuamus, si carere uolumus & inani fiducia & supersticiosa formidine. Sed quò progredior? epistola ferè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubuisset: quarumq; citra ullam adulandi suspensionem ueritatem mihi materiam præbuisent (ut ceteras uirtutes

tuas omittam) uel egregia doctrina tua, summaq; in re
bus agendis prudentia: quā tot in diuersis nationibus,
in tam arduis negocijs, tam feliciter actæ legationes de
clarant: uel singularis fides, grauitasq;, quam nisi satis
perspectam, exploratamq; habuisset, nunquam te pru
dentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed
ceterarum uirtutum tuarū prædicationi unica mode
stia tua reluctatur: quæ faciat, ut quum laudanda tam
libenter facias: fecisse te tamen non libenter audias. Par
to igitur pudori tuo: hoc unam duntaxat abs te preca
tus: ut has in Græcis literis studij mei primitiis æquo
animo suscipias, sinatq; ut quaecunq; apud te sint amo
ris officijq; in te mei monumentum, quas tibi sim ausus
eo maiori fiducia cōmittere, quod et si tam acre tibi iu
diciū sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo penetrans
tius uideat: is tamen est ingenij tui candor, ut nemo li
bentius conuiueat. Vale.

LVCIANI CYNICVS

THOMA MORO INTERP.

LVCIANVS ET CYNICVS.

VID tu tandem? barbam quidem habes,
Q & comam, tunicam non habes, nudus con
spicieris, ac sine calceis, delecta nimirū ua
ga, inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio corpore cō

LVC. G tra

tra quàm faciūt ceteri, semper asus incommode, nunc
huc, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans,
adeo ut plurimum etiam sordium, tritum isthoc pal-
lium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle,
uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est
huiusmodi, ut comparatur facillime, dominoq; minimū
exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per De-
os dic mihi, putasne esse in luxu uitū? LVC. Imò ad-
modum. CYN. Contra in frugalitate uirtutem? LVC.
GIA. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum
me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt ho-
mines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LVC.
CIAN. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi,
sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque
inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibū men-
dicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quando
quidē huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq;
rursus copia? LVC. Si tibi quidem ita uidetur. CYN.
NIC. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LVC.
Esto istud. CYN. Indigētia uero quicquid cuiusquam
usui deest, nec cō quo sit necesse peruenit? LVC. Scili-
cet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim
in his est, quod necessitatem nō expleat meam. LVC.
Quo pacto illud ais? CYN. Scies si cōsideres in quem
usum eorum quodq; paratū est, quorum egemus, ut dor-
mus, an nō tegumenti gratia? LVC. Maxime. CYN.
Quid

Quid uestis, cuius gratia? nonne tegumenti etiam ip-
sa? L V C. Sanè. C Y N. At ipso per deos tegumen-
to, cuius rei gratia indiguerimus, nonne ut melius se
habeat id quod tegitur? L V C. Mihi quidem sic uide-
tur. C Y N. Vtrum igitur tibi prius se habere hi uiden-
tur pedes? L V C. Nescio. C Y N. Atqui hoc pacto di-
diceris: quodnam pedum officium est? L V C. Ingredi.
C Y N. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur
mei, quàm aliorum? L V C. I. Istud uero fortasse non.
C Y N. At non possent, seu sese melius seu deterius ha-
berent, officium suū prestare? L V C. Fortasse. C Y N.
Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij?
L V C. Non uideris. C Y N. Quid corpus uero meum?
Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se
haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus
robur est. An meū ergo debilius? L V C. Non uidetur.
C Y N. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere,
neq; reliquum corpus. Quippe si egerent, male habere-
rent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se
facit, ea quibuscūq; adfuerit. At ne ali quidem deterius
corpus uidetur meū, qd' quibuslibet cibus alitur. L V C.
Manifestum est id quidem. C Y N. Nam nec uegetū es-
set, robustumq; si aleretur male. Mala siquidē alimenta
corpus tabefaciunt. L V C. Ista quidem ita se habent.
C Y N. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentib.
me arguis, uitāq; improbas meā, ac miseram predicās?
L V C. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu

colis) ac superi terram in cōmuni statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ediderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horum omnium aut maxime saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certe magis, quā serā. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt serā: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodū canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circumfers nihilo mendicō decentius. Quanquam si tu his cōtentus recte sapis, tum Deus profecto neutiquam recte fecit, primū quod oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini seraces, ac reliquum deinde apparatus uarietate mirabilem, & oleū & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potum dulcem haberemus, pecunias heberemus, mollem lectū haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demū omnia mirum in modum præparata. Nam & ipsa quoq; artium effecta deorū dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiam si ab alio quopiam priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longe uero miserius, si quis ipse serse omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifesta insaniam est. CYN. Et recte quidem fortasse dicis. Verum istuc dic mihi: Siquis diuite quopiam alacriter atque humane, quin prolixè quoq; exhibente conuiuium, tum
hospites

hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripit, omniaq; deglutiat, non ea tantum quae uicina sunt, sed ea quoq; quae procul absunt, preparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum dumtaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probusne? L V C. Non mihi quidē. C Y N. Quid uero, num temperans? L V C. Ne id quidem. C Y N. Quid uero si quis eiusdem mensae particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quae proxime apponuntur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoque solo utatur: cetera illa ne respiciat quidē, an non hunc temperatiorem & meliorem uirū illo putabis? L V C. Ego certe. C Y N. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? L V C. Quid nam? C Y N. Quod Deus illi quidem pulcre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quae cuique conueniant, alia quippe ualentibus, alia rursus egrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quae suae cuiusque naturae conueniunt, & ex his ipsis, quacumq; re maxime quencq; indigere cōtigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit refertis, ut qui

rebus uti uelitis omnibus, & undecunq; partis, non for-
lis contenti præsentibus, existimantes propriam qui-
dem neq; terram, neq; mare sufficere, sed importantes
ab ipsis usq; terre finibus uoluptates, patrijsq; rebus
peregrina præferentes, sumptuosaq; frugalibus, atque
ea quæ difficile comparantur his quæ sunt comparatu
facilia: in summa, denique molestias, malaq; potius eli-
gentes, quàm absque molestijs uiuere. At isti quidem
plurimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exulta-
tis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perue-
niunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq;
confidera: domus confidera sumptuosas, uestes operos-
as confidera: atque eius generis omnia, quanto nego-
cio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine,
ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo solum
quod dum nauigant, propter ista pereunt complures:
ac dum querunt, parantq;, grauias perferunt: sed ob id
quoq; quod digladiationes multas pariunt, quodq; ob
ea insidiantur inuicem & amicis amici, & parentibus
liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quo-
que auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem
omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo ma-
gis quicquam queant calefacere, aurataq; illa edificia
nihilò prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea
potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi,
nec eburnei item lectuli, somnum suauiore præbeant,
imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosissq;
stromatibus

aromatis, beatis illis somnum contingere non posse.
 Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihil ma-
 gis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, iisdemq;
 morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidi-
 nis gratia quantas molestias mortales & faciunt, & pa-
 tiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi
 quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidē insania
 corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam res/
 rum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id uten-
 tes, ad quod minime paratæ sunt, quemadmodum lecto-
 siquis uti carpenti loco uelit, ac tanquā curru. L V C.
 Quisnam is est? C Y N. Vos, inquā, qui hominibus tan-
 quam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tan-
 quam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi
 residetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam
 asinos aurigamini, imperantes ut hæc, nō illac eant, &
 qui hæc facitis maxime, iſdem maxime beati uidemini.
 Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis
 utuntur, uerū tinturas etiam quasdā ex his machinan-
 tur, eos dico, qui purpuram tingunt, nōne & hi præter
 naturā his utuntur, quæ à deo preparata sunt? L V C.
 Non per Iouem, siquidē tingere etiam potest nō come-
 di tantum purpure caro. C Y N. At non in id tamen
 nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturam
 detorqueat, olle loco posset uti, nec in id tamē paratus
 erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorū
 infelicitatē percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq;

quod nolo eius esse particeps, inuas. Viuo ego tamen quemadmodum modestus ille, bis uidelicet duntaxat, quæ mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis utens; uarijs uero illis atq; omnigenis minime inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minime multis utar, feris nam tibi uideor uitã uiuere. Atqui hac ratione tua Dijs profecto in periculũ ueniunt, ne & ipsi sint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horũ utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quod pluribus egēt, primũ pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tũ egroti quàm ualentes: atq; omnino in summa, inferiora qualibet prestantioribus plurium indigent; proinde Dijs omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proxime quàm minimis egent. An Herulem putas omnium hominum prestantissimũ, quippe diuinum uirum, deumq; recte creditũ, miserũ tunc fuisse, quũ circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, barã rerum nostrarum nihil desiderans? At ille miser profecto nõ erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat: neq; rursus pauper, qui terra, mariq; dominabatur. Nempe quocunq; intendisset impetum, omnes quaqua uersum superabat, nec in quenquam sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atq; ob id mundũ obambulasse tantum uirum? Dicendũ profecto non est. Sed continens erat ac fortis, & moderate uiuere

vincere volebat, non indulgere delitijs. Quid Thescus
 eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnia-
 um, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempe-
 state fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calce-
 is esse, ac nudus ingredi, barbamque et comam nutrire.
 placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueta-
 ribus placuit: nempe meliores erant quam nos: atque
 adeo ne sustinisset quidam eorum quisquam aliquid hu-
 iusmodi, nihilo profecto magis quam leo quispiam sese
 ponderi. Siquidem carnis molliorem ac leuiorem dece-
 re mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uide-
 ri quoque uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri
 ducebant, quemadmodum in equis iubam, in leonibus
 barbam, quibus deus splendoris quandam atque ornamem-
 ti uenustatem dedit, sic et uiris barbam adiunxit. Illos
 igitur ego emulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo,
 huius uero tempestatis homines non emulor mirabilia
 huius felicitatis nomine, quam in epulis et uestibus
 habent, dum poliunt ac leuigant singulas corporis par-
 tes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit na-
 tura, dimittentes. At mihi certe pedes opto, ut nihil
 equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut
 ipse stromatis non egeam more leonum, nec cibo eget,
 am magis exquisito, quam canes. Contingat preterea
 mihi, ut terra queuis mihi per se pro cubili sufficiat.
 Domum uero ut mundum hunc existimem. Alimenta
 demum ut ea deligam, que facillime comparari possint.

Aurum uero, argentumq; ne desiderem unquam, neq; ego, neq; meorum amicorum quisquam. Omnia namq; mala inter homines ex horum cupiditate nascuntur, & seditiones, & bella, & infidie, & cedes. Hec omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hec à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam, minus uero quum habeam, ferre equo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plurimum profecto à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tantū differimus instituto. Sed te demiror, quonā pacto quā suam quandā citharædo uestem tribuas, cultumq; atq; adeo tibicini suum, & tragædo suū, bono uiro cultum uestemq; propriā nullam existimas, sed eandem ei cum uulgo habendam censes, idq; quum uulgus malum sit. Quod si bonorū cultus proprius debet esse ullus, qui nam deceat magis quàm hic meus, qui maxime luxuriosis pudendus sit, quemq; illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esso, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinædorum ornatui similissimus est, nec dignoscere uos quisquam ab illis posset, neq; colore uestium, neque mollicie, neque camisiarum numero, neq; lacernis, neque calceis, neq; capillorum cura, neque odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidē quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim
in se

In frēdis laboribus nihil illis prestat. Voluptatibus
 vero nihilominus quā illi superamint, eadem comē-
 dit, eodē modo dormitis, atq; inceditis, imō uero in-
 cedere non uultis, sed gestari potius, tanquam sarcinae,
 alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes
 ipsi gestant quocunq; sit opus. Egoq; & frigus tolera-
 re sufficio, & calorem pati, eaq; quae dii obtulerint, mi-
 nime moleste ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos
 uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna con-
 tenti, sed omnium paenitet, ac praesentia ferre non pote-
 stis, absentia desideratis, hyemē quidē optantes aesta-
 tem, aestate rursus hyemem, atq; in calore frigus, in fri-
 gore uicissim calorem: quemadmodum aegrotantes, mo-
 rosi semper & queruli, quod in illis quidem facit mor-
 bus, in uobis uero mores. Atq; haec ita quū sint, iam nos
 in uitā uestrā traducere equū censetis, nostramq; corp-
 tumpere, quū saepe male cōsulta sint, quae facitis, ipsiq;
 sitis in uestris ipsorū negocijs minime circūspecti, ni-
 hilq; eorū iudicio ac ratione, sed cōsuetudine cupidita-
 tis faciatis. Quamobrē nihil profecto differtis uos, ab
 his qui torrente frūtur. Illi quippe quocūq; fluxus in-
 tenderit, eo rapiuntur: & uos itidem quocūq; libidines.
 At similiter quidem uobiscū agitur, ut cum quodā quē
 equū insanū ascenderat. Equus igitur uirū corripiciens
 abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo currente
 non poterat. Quidam uero quum occurrisset ei, ro-
 gavit quonam tenderet? Hic respondit, quocunque
 huic

huic uidetur, equum demonstrans. Quod si uos quisq;
roget, quò feramini si uerū uultis dicere, dicetis in uni
uersum quidem: quocunq; uideatur affectibus, sigillat
im uero, interdum quocunq; uoluptati, interdum quo
cunq; ambitioni, interdū rursus quò lucri studio. Quia
interdum ira, interdum metus, interdum aliud quippi
am huiusmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unū dun
taxat equū uos, sed multos insilientes, nunc hunc, nunc
illum, furiosos quidem omnes auchimini. Auferunt er
go uos in barathrum, ac præruptha. Vos tamen prius
quam cadatis casuros uos esse nescitis. at hoc detritum
pallium quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tan
tam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq;
agam quicquid uolo, uerserq; cum quibus uolo. Nemo
pe ex indoctis, atq; inruditis hominibus, nemo me ad
re noluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt
adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur ue
ro scitissimi atq; modestissimi, et qui uirtutem cupiūt,
hi potissimum congrediuntur mecum, horum ego cons
uetudine delector. Eorum uero fores qui homines uo
cantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpurā
pro fastu habeo, atq; homines ipsos derideo. At ut cul
tam hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos
etiam deos decere, atq; eū deinde si libet, irrideas, deo
rum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi
similiores, neq; Græcorum solum sed barbarorum eti
am templa circumspicias, utrū ipsi dii, ut ego, comati
barbati

barbatique sunt, an quemadmodum uos, rasi finguntur atque pinguntur. Quam plurimos etiam sine tunick conspicies, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

☉ MENIPPVS SIVE

NECROMANTIA LVCIANI

Thoma Moro interprete.

MENIPPVS PHILONIDES

ALVE atrium, domusque uestibulum
mea: Vt te lubens aspicio luci redditus.
PHIL. Num nã hic Menippus
est canis ille? Nõ hercle alius, nisi ego
forte ad Menippos omneis halluci-

nor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? clana,
lyra, leonis exuuia? Adeundus tamen est. Salue Menippe.
Vnde nobis aduenisti? diu est quod in urbe non
uidimus.

MENIP.

Adsum reuersus mortuorum e latibulis,
Foribusque tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clam nobis Menippus uita suus
est, reuixitque denuo? MENIP.

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quenam causa tibi fuit nouae huius atque in-
credibilis

credibilis uia?

M E N.

Inuenta me incitauit, atq; audacia,

Quam pro inuenta haud paululum impotentior.

P H I L. Siste ó beate Tragica, & ab iambis descendēs
sic potius simpliciter eloquere, quā hęc uestis, quę
causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucun-
da neq; delectabilis sit uia? M E N.

*Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,
Consulere[m] manes ut uatis Tiresiai.*

P H I L. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres
apud amicos consarcinatis uersibus. M E N. Ne mire-
ris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uer-
satus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut nu-
meri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi
quo pacto res humane hic se habēt in terris? & quid
nam in urbe agitur? P H I L. Nihil noui. Sed quemad-
modum prius actitabant, rapiunt, peierant, fornerātur,
ufuras colligunt. M E N. O miseri atq; infelices. Nesci-
unt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos
decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos
calculi, quos per Cerberū nullo pacto poterūt effuge-
re. P H I L. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos
nostris de rebus decretū est? M E N. Per Iouē, & qui-
dem multa, uerum prodere non licet, neq; arcana quę
sunt reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamanthum
impietatis accuset. P H I L. Nequaquā Menippe per
Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud
hominem

hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edifferes. **M E N.** Dura profecto iubes, & neatis quam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. **D E C R E T U M** est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaen seruantes abstrusum. **P H I L.** Ne prius ó beate quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia quæ abs te audire libentissime uelim: Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidentem curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur nihil omnino prætermisisse. **N E N.** Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremque Homerum atque Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semidecorum modo, sed ipsorum etiam decorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsionem, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraque putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenissem, hic leges rursus iubentes audio poetis apprimè contraria, neque uidelicet adulteria committere, neque seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constitui, incertus omnino quo me pacto gererem. Neque enim deos unquam putauim

inceptum

macchaturus, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniā igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunq; liberet uterentur, uideq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hec igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans summam repperi ignorantiam, omniaq; magis incerta, adeo ut pre his ilico mihi uel idiotarū uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atq; ad eum scopum uniuersum uitae cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatē. Alius rursus omnino laborare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subigere, misere semper adfectum, contumelijsq; obnoxium assidue, Hesiodi sedulo inculcans celebra illa de uirtute carmina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumq; possessionem indifferentem putare. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam? de quo ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnatum inuicem nominum turbā in diem audiebam, & quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisq; quum diceret, inuincibiles admodum

modum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contra quicquam hiscere potuerim, atq; id, quū tamen manifeste cognoscerem fieri nunquā posse, ut eadem res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdū contra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdius, uis tam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summo opere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissime cōspexi colligendis diuitijs inhiare, de scōnore litigantes, pro mercede docentes: omnia deniq; nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uite suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermē palām incessebant: clanculum uero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoq; spe frustratus magis adhuc egre molesteq; tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quod unā cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensq; essem, atq; uere adhuc ignarus oberrarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentē, ut Babylonem profectus magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quē libuerit illuc tutō deducere,

ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturū putauī, si cum horum quopiam de descensu paciscens Tiresiam Bæotiū consulerem, ab eoq; perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima; quamq; sapientissimus quisq; potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quā poteram celerrime Babylonem uersus rectā contendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldæorum quendam hominem certe sapientem, atq; arte mirabilem, comā quidē canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exorauī, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidē dies nouē ac uiginti cum luna simul incipiens abiit ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiā longum musitans, quē non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atq; incertū proferebat, nisi quod quosdam uisus est inuocare demones. Post illam igitur incantationē ter mihi in uultum spiciens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam defleuens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atq; mulsum & Choaspi lympha. lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam preparati satis hac dieta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atq; absterfit, facēq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem

dem alijs, & magicum simul illud carmen submurmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris lederer circumiens, reducit domum, ita ut eram reciprocantem: ac reliqua noctis parte navigationi nos preparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem induit, Medorum uesti ut plurimum similē: ac me quidem his quæ uides ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuijs, atq; insuper lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlyssē, aut Orpheum. PHIL. Quid ita o Menippe? neq; enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atq; nullo prohibente transirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulla, & in id mysterium denique quibuscunq; opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoq;

Ingredivmur tristes lachrymisq; implemur obortis. Atq; aliquantisper quidem in fluuio ferimur: deinde in syluā delati sumus, ac lacum quendā in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmissio, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam atq; opacam,

H 2 in quam

in quam descendētes (præibat enim Mitrobarzanes)
& puteum effodimus, & oues iugulamur, & foueam
sanguine conspergimus. At magus interim accensam
facē tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed
uoce quàm poterat maxima clamitās, demones simul
omnes cōuocat, Pœnas, Erinnes, Hecaten nocturnam,
excelsamq; Proserpinā, simulq; polysyllaba quadam
nomina barbara atq; ignota commiscet. Statim exgo
tremere omnia, & rimas ex carmine solum ducere, ac
porrò Cerberi latratus audiri, & iam res planè tris-
tita ac mœsta fuit.

Vmbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebāt pleraq; lacus
pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum de-
scendentes hiatum, Rhadamanthum propemodum me-
tu reperimus extinctum. Ac Cerberus primū quidem
latrabat commouitq; sese. At quum ego lyram celer-
rime correptam pulsassem, cantu statim sopitus ob-
dormit: deinde posteaquam ad lacum uenimus, trans-
ire ferē nō licuit. Iam enim onustum erat nauigium, &
eiulatu certe plenum. Vulnerati quippe in eo nauiga-
bant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam
membro luxatus, usq; adeo, ut mihi certe ex bello quo-
piam adesse uiderentur. At optimus Charon quū leo-
nis uideret exuias, esse me ratus Herculem recepit,
transq; uexit libens, tum exeuntibus quoq; nobis mon-
strauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris,
præcedit

præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo
 continuus illi comes adhareo, quoad in pratum quod/
 dam uenimus maximum, æthodælo consitum, ubi cir/
 cumfise undiq; mortuorū stridule nos sequuntur um/
 bræ: Tum paulo procedentes longius ad ipsam Mino/
 is tribunal accessimus. Erat ipse quidem in solio forte
 quodam sublimi sedens. Astabant autē illi Pœnæ, Tor/
 tores, mali Genij, Furie. Ex altera parte plurimi qui/
 dam adducti sunt ex ordine longa fune uincti. Diceban/
 tur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adurato/
 res, sycophantæ, ac talis hominum turba quidam in ui/
 ta patrantium. Scorsum autem diuites ac sceneratores
 prodibant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorū quis/
 que trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talento/
 rum imposito. Nos igitur astantes, & quæ fiunt omnia
 conspiciamus, & quæ dicuntur auscultamus. Accusant
 autem noui quidā atq; admirabiles rhetores. PHIL.
 Quinam ergo hi per Iouem sunt, ac ne isthuc quidē te
 pigeat dicere. MEN. Vmbrāsne unquam istas nosti,
 quas opposita soli reddūt corpora? PHIL. Quid ni?
 MEN. Hæ nos igitur quum primū functi uita sumus
 accusant, testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita
 peccauimus, & sanē quædam ex his digne admodum
 fide uidentur, utpote nobiscū uersatæ semper, nostrisq;
 nusquam digresse corporibus. Minos igitur curiose
 quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum,
 pœnæ ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præ/
 cipue

cipue tamen incenditur, quos opes dum uiueret, ac dignitates inflauerant, quiq; adorari se fere expectabat, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumq; detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoq; mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquā, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt tanquam somnium quoddam humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicerer nimis quā delectatus fuero. Et si quem eorū sorte agnoueram accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereq; fuerat inflatus: tum quum plurimi manes fores eius obsidentes pulsi interim exclusiq; à famulis illius expectabāt egressum. At ipse uix tandē illis exoriens puniceus, aureus aut uersicolor, felices ac beatos se facturū salutātes putabat, si pectus dextrāque porrigens, permetteret osculandā. Illi uero audientes ista moleste ferebāt. At Minos quiddā etiā iudicauit in gratiam. Quippe Dionysii Siciliæ tyrannū multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatū, & graui Stoicorum testimonio conuictū, Cyrenæus Aristippus interueniēs (Nam illū ualde suspiciūt inferi, eiusq; plurimū ibi ualet autoritas) fermē iam Chimære alligatū absoluit à pœna, asserens illū cruditorū nōnullos olim inuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedētes, ad supplicij locū peruenimus. Vbi o amice & multa, & miserāda audire simul, ac spectare licuit. Nā simul et flagrorū fornæ

mus auditur, & ciulatus hominum in igne flagratium,
 tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, &
 Chimæra dilaniat, crucianturq; pariter omnes, capti-
 ui, reges, præfecti, pauperes, mēdici, diuites, & iam sce-
 lerum omnes pœnitebat. Et quosdā quidem eorū, dum
 intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper ē uita dis-
 cesserant. At hi se pudentes tum occultebant, nostrōq;
 subtrahēbāt aspectui, aut si nos aliquando respiciēbāt,
 id seruiliter admodū abiectēq; faciebant, atq; hi quidē
 quān olim putas onerosi fastosiq; in uita? At pauperi-
 bus malorum dimidiū remittebatur, & quū interquie-
 uissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq;
 quæ fabulis feruntur aspxi, Ixionem, Sisyphum, Phry-
 giumq; grauitèr affectum Tantalum, genitumq; terra
 Tityum, Dij boni, quantum? Integrū stratus agrū oc-
 cupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum ueni-
 mus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus,
 atq; aliā simul mortuorū turbam in gentes, tribusq;
 dispositam, alios quidem uetulos quosdā ac marcidos,
 atque (ut Homerus ait) euāidos, alios uero iuueniles
 & integros, & hos potissimū ob illā cōdiēdi efficaciam
 Aegyptios. Verū dignoscere quēlibet haud procliuē
 fuit, adeo nudatis osibus omnes erāt inuicē simillimi,
 nisi q, uix tandē eos diu intendētes agnouimus. Quip-
 pe cōferti cōsidebāt obscuri atq; ignobiles, nullūq; ser-
 uantes amplius pristinae formæ uestigiū. Cū igitur mul-
 ti simul offci consistērent, inuicē omnino similes, qui

terrificum quiddam per cauos oculorum orbis trans-
spicerent, dentesq; nudos ostenderet, hesitabam certe
mecum, quonam signo Therpsitem à Nireo illo formos-
so discernere, aut mendicum Irum à Phæacum rege,
aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe qui
bus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt
inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nul-
liq; unquā dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, per-
similis hominum uita pompæ cuius longæ uidebatur,
cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pom-
pam agunt, diuersos uariosq; cuiq; habitus accommo-
dans. Alium siquidē fortuna deligens, regijs ornat in-
signibus, & tiaram imponens, & satellites addens, &
caput diademate coronans. Alium serui rursus ornat-
um induit, hunc formosum effigiat hunc deformē atq;
deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet
esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunq;
in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuo eodem
finit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed or-
natu commutato Cræsum quidem coegit serui capti-
uiq; uestes induere. Meandrium autem olim inter ser-
uos incedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide.
Et aliquantisper quidem eo cultu permittit uti, uerum
ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatus quisque
restituens, & cum corpore simul exutus amictu, qua-
lis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam
tamen ob inficitiam quum suos fortuna cultus exigit,
egresce

egreſerunt atq; indignantur, tanq̃ proprijs quibſdam
 bonis priuati, ac non potius alienis, quibus pauliſſer
 utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerun
 que puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabule ratio
 poſcit) modo Creontes, modo Priami ſiūt, aut Agamē
 nonēs. Idemq; (ſi ſors tulerit) paulo ante tam grauitē
 Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo poſt
 ſeruus, poeta iubente, progreditur. At quā fabule iam
 finis affuerit, quiſq; auratas illas ueſtes exutus, perſor
 nam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendēs, pau
 per atq; humilis obambulat, haud amplius Agamem
 non ille Atreo prognatus, aut Creon Menoccei filius,
 ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius
 Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortalium res ha
 bent, quemadmodum mihi tum ſpectanti uidebatur.

PHIL. Dic mihi Memippe, iſti qui magnificos altosq;
 tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines,
 titulos, nihilōne ſunt apud inferos plebeis quibuslibet
 umbris honoratiores? MEN. Nugariſ tu quidē, nam
 ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide cer
 lebrem, ſat ſcio, nunquam ridere deſiſſes, ita in antrum
 quoddam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in reliqua
 mortuorum turba deliteſcens. Hoc tantū commodi mi
 hi uidetur ex monumento referre, quod imposito tanto
 pondere, laborat magis & premitur. Nam quum Aes
 cus ō amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui pluri
 mum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere conten

tum, seseq; ad loci modum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros, satrapasq; uidisses apud eos mendicantes, & aut salsamenta uendentes, aut primas ipsas literas urgente inopia profutentes, & quemadmodū contumelijs à quouis afficiantur, atq; in faciē cedantur perinde atq; uilissima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conspiciatus, contumere me certe non potui: ostensus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede resarciēs. Quin ali os præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narraſ ista de regibus, peneq; incredibilia. Socrates autem quid facit, ac Diogenes? & si quis est sapientum alius? MEN. Socrates profecto etiā ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur autem cum illo Palamedes, Vlyſſes, & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos garrulus. Instantur autē illi etiamnū, atq; intumescunt exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Assyrio Mideq; Phrygio, atque alijs item pluribus ex istorum sumptuosorū numero manet, quos quū ciulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimum cantat, aspera nimis atq; in lucunda uoce illorū ciulatus obscurās, adeo ut id ægre ferrentes, nec Diogenē ferre ualentes, de mutanda sede deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: cæterum quodnam illud decretum est, quod initio dixeris aduersus

Jus diuites esse sancitum? M E N. Bene admones: nescio enim quo pacto quum hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberrauim. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quæ in commune conducere. Conspiciens ergo multos cōcurrere, me quoq; cum illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata sunt igitur et alia multa: postremo uero de diuitibus negociū, in quos posteaquam plurima fuissent obiecta, uolentia, superbia, fastus, iniuria, assurgens tandem ex populo primas quidā, huiusmodi decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perperant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo despectui habentes, Curia populoq; uisum est, ut quum functi uita fuerint, corpora quidem eorū pœnas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ uero sarsum remissa in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum milia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis euita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerūt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, authenticæ fiunt. Quæ igitur in cōcione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia uenerā, Tiresiā adeo, atq; illi re, uti erat, ordine

ordine narrata supplicavi, ut mihi diceret, quodnam optimū uite genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cecus, pallidus, uoce gracili) ô fili, inquit, causam tue perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem iisdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhamanthus interdixit. Nequaquam, inquit, ô patercule, sed dic amabo, neq; me contemnas, qui in uita te etiam ipso cecior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinas: Optima est, inquit, idiotarū priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugæ estimans, hoc solum in tota uita persequere, ut presentibus bene compositis minime curiosus, nulla re sollicitus, quàm plurimū potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quū dixisset rursus Asphodelorū in pratū sese corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, inquam, ô Mithrobarzane quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebriofam, manu procul ostendens subobscurū tennēq;, ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophorij templum est, atq; illac ad inferos ē Boetia descendi

tur, hac ascendes, atq; illico fueris in Grecia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto, in Lebadiam perueni.

LVCIANI PHILOPSEVS

DES SIVE INCREDVLVS,

Thoma Moro interprete.

TYCHIADES AC PHILOCLES

OTES mihi Philocles dicere, quidnam id tandem sit, quod multos in mentiendo cupiditatē adducit, ut pariter gaudeant, quam & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narrent, maxime animum intendant? PHIL. Multa Tychiade sunt, quae nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem habet, ut aiunt. neq; enim de his rogabam, qui quā usus postulat mentiuntur: uenia nimirum hi, imò laude pleriq; eorum digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerūt, uel ad salutē tali quopiam pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uiam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendaciū ipsum ueritati longe anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius cōmodi gratia istud agunt. PHIL.

AN

An alicubi tales aliquos iam deprehēdisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in causa sit, quod mentiuntur nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostēderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendacijsq; studiosos, adeo ut ego certe moleste feram, quod uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nā ueteres illi, id quod tibi notius est quàm mihi, Herodotus, Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores: deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiā scriptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tūc audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mendacium per manus traditū perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Me ergo sæpe illorum uersuū nomine subiit pudor, si quando cœli sectionē, ac Promethei uinacula recensent, gigantumq; rebellionem, atq; omnem illam de inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit: & quemadmodum ex muliere quissiam in auiculam ursamue mutatus sit. Pegasos præterea, Chimærasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodū absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorū querant, qui laruam adhuc lamiāq; metuunt: quanquam poetica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gentesq;

totas

totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti quum Cretenſes ſepulchrum Iouis oftendere nō pudet: Athenienſes Erichthoniū editum ē terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerū more ex terra emerſiſſe. Hi tamen multo uerecundiores quā Thebani, qui ex ſerpentis dentibus ſatiuos quosdā progermināſſe narrant: quod ſi quis hæc, quum ſint ridicula, uera eſſe non credat, ſed ea prudenter examinans, Coræbi cuiuſpiam, aut Margitæ exiſtimet eſſe: ſi quis aut Triptolemū credat in alatis draconibus per aerē uectū eſſe, aut Pana quendam ex Arcadia in Marathōnem ueniſſe auxilio, uel Orithyā à Borea raptam eſſe, impius nimirū hic atq; inſanus uideatur eis: quippe qui tam manifeſta uerāq; nō credat, uſque adeo obtinet mendaciū. PHIL. At poetis Tychiade, urbibuſq; ſuerit fortāſis ignoſcendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiſcitur, ut quæ maxima ſit illecebra, poematibus ſuis immiſcent, qua potiſſimū erga auditores opus habent. Athenienſes uero Thebaniq; et ſi qui ſunt alij, patriæ ſuæ plus maiſtatis ex huiuſmodi figmentis cōciliant: quod ſi quis fabulas auferat ē Græcia, nihil obſtiterit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus ſit hoſpitū, qui uerum uel gratis audire uelit. At ſi qui nulla tali cauſa, gaudent tamē mendacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Recte dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabuloſa

fabulosa quā audissem, imò uero medio in sermone dis-
 cessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me
 uelut furie quedam abegerunt, dum monstrosa multa
 atq; absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade, uir
 grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illū tam
 promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea
 sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut aliū
 quenquam audiret se præsentē mentientem, nedum ut
 ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice
 qualia referebat: tū ea quā constanter asserebat: præ-
 terea quam sanctē in plerisque iurabat, admotis etiam
 filiis, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum
 cogitarem, interdum quidē illum insanire, neq; animo
 constare: interdū uero ita cogitabam, fugisse me, quod
 impostor esset, ac tantum temporis sub leonis pelle ridi-
 culam quandā simiam circumtulisset: adeo absurda nar-
 rabat. PHIL. Quenam illa (per lares) sunt Tychia-
 de? nam cupio cognoscere quamnam præstigiaturam
 sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebā qui-
 dem etiam aliās Philocles aliquoties eum interuifere,
 si quando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie ue-
 ro quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autē,
 ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucra-
 tem mane contulisse, ut eum morbi inspiciendī causā ui-
 sceret, amborū nomine, nempe ut & Leonthicum con-
 uenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem
 quod egrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi
 ians

iam nō inuenio: nam paulo ante ut dicebant exiuerat, alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nō fti uirū? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentē uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare. uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaſque secta caput, reuerendos hercle omnes, atq; aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: et melius iam habere se uidebatur Eucrates: ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule remissa paululum, quū me conspiceret: quanquam interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerem, ubi me vulgaribus istis uerbis purgaueram, quod cū egrotare nesciuerim: quod ubi rescisſe, curriculo uenerim, adſedi prope. & illis quidē sermo iam de morbo erat, & quedam iam ante dixerant, quedam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quedam quifque proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustelle dentem, sic interfecit, ut ante dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circum crura posuerit, illico

sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruæ potius formelle uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeque ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoque eius ac manus dextra, piliq, qui recti è barba prominent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cū proprio cuiq; carmine, at pedum curam minime pollicentur. Et ipse quoq, inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendū, propterea quod cerua uelox esset. At nuper uir quidam Libycus, peritus profecto in rebus huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelociores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquā recte dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquam, incantamentis quibusdam sedari talia: aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonem meum: & palam in me magnam damnant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habent. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iam dudum autem neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denunciāns uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur, & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, inquit, Tychiades? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi

huiusmodi parentur quædam aduersus morbos remedia: Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicatur, nihilq; cum his quæ morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamē, ut dicitis, ac præstigiaturam operari: et quā appenduntur, sanitates mittere. id profectio nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pelle sedecim mustelas integras insulat. Ego profectio leonē ipsum ē doloribus sæpe claudicantem uidi in uniuersa suisque pelle. Nimum idiota es, inquit Dinomachus, neq; unquam tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quā adhibentur conferunt. ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentū demulsiōnes, ac bubonum sanationes, et cetera: quæcunq; anus etiam iam faciūt: quod si illa fiunt omnia, quorū tandem nō putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq; ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim constat ea quæ cōmemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris, primum natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen aliquod diuinū, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina

remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiam si maxime dii sint, ista tamē sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quae laborantibus conferūt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posteris salutaria pharmaca admoventes medebantur egrotis: non leones, aut mustelae circumligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo. Eram adhuc adulescentulus, annos natus ferme quatuordecim, quū quidam ad patrem meū uenit nuncians ei, Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus robustum atq; industrium, circa plenum iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dū ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentē bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, et sese rursus in latebram cōdidisse. Illum uero eiulare perditū ē doloribus. Hec ergo quū nunciarentur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatum totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id moleste ferret, amicorum quissimam, qui tum forte aderat: Bono animo es, inquit. Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldeis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominē: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

cantatione, & ad pedē eius appenso virginis defunctæ lapillo, quem ē columna exciderat. Atq; istud quidem hæcenus forsā mediocre fuerit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe in agrū profectus mane, quū pronunciaſſet ſacra quedam ex uetusto codice, septem nomina, sulphure ac ſæce luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omneis inuitos exciuit: quicunq; intra eam regionem erant. Veniebāt ergo tanquā ad incantationē tracti, ſerpentes multi, atq; aſpides, & uipere, & cæſte, & iaculi, phryniq; ac phryſali: relinquebatur autē unus draco, annuoſus, prorepere (ut opinor) ob ſenectā nō ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Nō adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpentibus cum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectū legatum mittebat ad draconē: ac paulo poſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiffent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt, nobis interim admirantibus. Tū ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenē illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) ſenuerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Luſtis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam, quā nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea credere: tamē

quum volantem primū conspicerem, peregrinum illū barbarū (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) credidi, ac uictus sum: quum tamen multū diūq; repugnasset. nam quid facerem quū eum cernerem in acre uolantem, atq; id interdiu, ac super aquam ingredientē, atq; per mediū ignem incedentē, idq; lente ac sensim? Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum uolantem, aut super aquas ambulantē. Et maxime, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attinet referre, quæcunq; fecit, quo pacto amores immiserit, ac daemones exegerit, mortuosq; marcidos in uitā reuocauerit, atq; Hecaten ipsam palam conspectibus exhibuerit, lunamq; è cælo detraxerit? Quin ego uobis referam, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucias Alexidis filio. Glaucias hic quū patris nuper defuncti substantiam suscepisset, Chrysidem amabat Demæneti filiam, ac me quidē præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorū doctrinam perdidicisset: ut qui octo et decem quum esset annorum, iam absoluerat analytica: tū physicam auscultationem in finem usque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem significat. Ego uero quemadmodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: con ductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddā ad sacrificia, tum sedecim præterea.

berca, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obser-
uans lunam (Nam tunc ut plurimum huiusmodi sacra
peraguntur) fossam quam effodisset in aperto quodam
loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit no-
bis primum quidem Anaxiclem Glauciae patrem, ante
septem menses uita defunctum. Succensebat autem ob
amorem senex, atq; indignabatur. Tandē tamen ei per-
misit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoq; eduxit, ad-
ferentem unā Cerberum: tum lunam detraxit multiforme
quoddā spectaculū, & quod aliās aliud apparebat.
Prīmū quidem muliebrē formam referebat: deinde in
uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula ui-
debatur. Hyperboreus ille tandem, quū finxisset quen-
dam ē luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas
Chrysidē: ac lutū quidē protinus euolabat: paulo post
autē affuit illa pulsans ostium. Tum ingressa Glauciam
complectitur, eum quā insanissime deperiens, & cū
eo uersata est, quoad gallos canentes audiuimus. Tum
uero luna subuolabat in cœlum, atq; Hecate subiit ter-
ram, ceteraq; spectra disparuerunt: & Chrysidem tan-
dem emisimus circa ipsam fermē diluculum. Hæc Ty-
chiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubi-
tasses, esse multa in carminibus istis commoda. Bene di-
cis, inquā, ego credidissē equidē, si uidissē ea: nuno
uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, ac-
ute perspicere non possum: ueruntamen Chrysidem
illam quam dicis, noui, mulierem planē meretricem

ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam eguerit
tis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usq; , atq;
ipsa insuper luna. Quippe quā viginti drachmis ducer
re in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim sese of
fert ad hanc incantationē mulier. Et cōtrariū quiddā
spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue sonū si
audierint fugiūt (nam id uos predicatis) illa uero si ar
gentum uspiam sonucrit, accurrit ad tinnitū. Præterea
ipsum etiam magum admiror: quod cum ditissimas mu
lieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis solida ta
lenta suscipere, is tamē ob quatuor minas admodū tan
tilli lucelli auidus Glauciam amoris cōpotem fecerit.
Ridicule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te liben
ter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui demon
iacos liberant erroribus, adeo manifeste spectra illa
carminibus eiicientes? Atque hæc me dicere non opus
est, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palestina, qui
harum rerum artifex est, quā multos mortales susci
piat, qui ad lunam concidant, oculosq; distorqueant,
spumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remit
tit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans.
Etenim quum iacentibus instet, rogaueritq;, unde sint
in corpus ingressi, egrotus quidem ipse tacet: at de
mon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut
barbaricam, aut undecunque fuerit ipse) & quomo
do & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans
eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq;
demonem

demonem. Quin ego quoque demonem quendam ex-
 antem uidi nigrum certe et colore fumidum. Non ma-
 gnam erat, inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipsa
 etiam appareret Idea, quas uestra familie parens osten-
 dit Plato: rem uidelicet spectatu tenuē, atque euanidam,
 quantum ad nos homines lusciosos. Itā ne solus Ion, in-
 quit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi
 inciderunt in demones: alij noctu, alij etiam interdum?
 Ego profecto non semel, sed millies iam talia cōspexi.
 ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob con-
 suetudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere
 uidetur, maximeque nunc ex quo anulum mihi Arabs de-
 dit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factū carmenque
 docuit nominibus multis plenū, nisi forte ne mihi qui-
 dem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit
 inquam, ut Eucrati non credam Dinomis filio: uiro in
 primis sapienti ac libere, quæ sibi uidetur, domi in pri-
 uato suo cum autoritate narrāti? Illud ergo de statua,
 inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt singu-
 lis noctibus apparet, tum pueris, tum adolescentibus,
 tum senibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris,
 uerum etiam à nostris omnibus. De qua statua, inquā
 ego? Non uidisti (inquit) quum ingredereris statuam
 quandam in atrio collocatam, sanè quā pulchram,
 opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere con-
 sucuit? Nōne illam dicis, inquā, quæ discum iacit: quæ
 inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in eam quæ

discum fert, altero pede modice inflexo, quæq; se erectura uidetur unâ cum iactu? Non inquit: nam unū est ex Myronis operibus ille disci iactator, quē dicis. Sed nec eam quæ est ei proxima: cum loquor cui tenijs caput uinctū est, formosam illam. Nam id Polycleti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas et tyrannicide illi stant: Critia Nesiota plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidisti uentre prominulo, caluam, seminu datam, uulsis quibusdam barba pilis, insignibus uenis uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per Iouem, inquam uidi quandā à dextra Saturni, quæ tenias coronatq; aridas habebat, pectoreq; folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inaurauī, quum me sanasset triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certe quantum ualeat hæc quam tu rides statua. An non eiusdem putas esse immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem potis est eijcere? Propitia, inquā, placataq; sit hæc statua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderūt omnes qui in domo sunt? Quum primum nox est, inquit, hæc ē base descendens in qua steterat, in orbem totam domū circuit: omnes occurrunt ei interdū etiam cānenti: nec quisquam est quem anquam læserit, diuertere tantū oportet. Illa uero præterit

terit, nihil intuentes infestans, quum & lauat sepe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aque strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne forte non Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minoem fuisse dicitur. Nam & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quod si non ex ære, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis esse uideatur. E base namque (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, o Tychiade, ne te post hæc scommatis huius pœniteat. Noui quidem ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoque nouilunio suspendimus. Prorsus atrocia, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est o Eucrates? Nam audire cupio, etiam si quæ maxime Tychiades iste diffusus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaque item numismata, quedam argentea ad crus eius affixa cæcis, ac laminae quoque argenteæ: nota cuiusque, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum fobre detineretur. At erat nobis seruus quidam Libycus sceleratus, equorum curator. Hic noctu aggressus est eam auferre omnia, abstulitque digressam iam quum obseruasset statuam. At quum primum reuersus intellexit sacrilegio se compilatum Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atque furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanquam in Labyrinthum incidisset, quoad

quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens quæ furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multum superstes malus male periit: uapulās, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerent in corpore. I nunc et post ista quoque Tyebiades Pelichum ride, ac me tanquam coetaneum Minoi iam delirare puta. At o Eucrates, inquam ego, quam diu es erit es, operisque plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed homines fingere consuevit: Pelichi nunquam statuam uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentē, si mihi mimeretur, admodum timuissē. Ad hæc medicus Antigonus. Et mihi o Eucrates, inquit, Hipocrates æreus est magnitudine ferme cubitali: qui tunc dūtaxat quā lucerna extincta sit, totam in orbem domū ambit, perstrepsens ac pyxides eueruens, pharmacaque cōmiscens, atque ostia circumuertens: maximeque si quando sacrificia prætermittimus, quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiam Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturque nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mullum insperferit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates: istud certe etiam testibus probaui, quod ante annos quinque uidi. Erat ferme uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiæ dimissis operariis, in syluam solus abibam:

cogitans

cogitans interim quiddam atq; considerans. At postq;
 in sakum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego
 uero Mnasona filium meum, cum equalibus uenientē,
 ludere uenariq; (quemadmodum solebat) cōijciebam.
 At res baudquaquam sic se habebat: uerum paulo post
 factō tremotu, sonoq; uelut ē tonitru, mulierē aduer
 nientem uideo terribilem: proceritate ferme semistad
 diali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero
 gladium uiginti circiter cubitorū. Et inferne quidem
 pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonem rev
 ferens nultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma
 quidem draconibus, tanquam caesarie circūcincta: alijs
 collum amplectentibus, alijs etiam per humeros spar
 sis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter nārran
 dum exhorruī: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit
 omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Di
 nomachus, & Cleodemus uehementer inbiantes au
 scultabant eum uiri senes, tanquam naribus traherens
 tur, adorantes apud sese tam incredibile Colossū:
 mulierem semistadialē, Giganteum quoddam Mor
 molycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi
 erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersen
 tur, uulgoq; in admiratione habeantur: quum sola nō
 mirum canicie barbaq; ab ipsis differāt infantibus: Ca
 terum etiā illis ipsis facilius ductiles ad credenda men
 dacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi
 canes dce, quanta magnitudine erant? Elephantis, in
 quit

quit ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, restitui, inuerso protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatus effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus equaret tartarum. Deinde paulo post abiit in cum desiliens. Ego uero praesente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi ap-
 presa arbore, quapiam, quae uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput praecipit incidere: deinde conspexi ea quae in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem, lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebam adhuc his ipsis amictum, quibus cum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) o Eucrates anima? Quid aliud, inquit ille, quam per tribus familiaribus cum amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quod inde conieci, quoniam caluum, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam querentes me, atq; in his Pyrrhias hic superuenere hiati nonnulli plene obduro: dic Pyrrhias, an non uera nar-
 ro? Per

ro: Per Iouem (inquit Pyrrhus) & latratū audiri per
 hiatum: & ignis quidem à facie mihi suffulgere uideba-
 tur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in-
 cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquā no-
 ua ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nā & ipse haud
 ita pridem quum egrotarem tale quiddam conspexi.
 Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septis-
 ma dies erat: febrisq; o qualis: incendio certe uehemen-
 tior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foris-
 bus foris manebant. Sic enim iusseras Antigone: si quo-
 pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi
 iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum, ueste cir-
 cumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hia-
 tum quendā ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tan-
 talum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cete-
 ra uobis quid commemorem? Postquam uero ad tribu-
 nal perueni (aderat autē & Aeacus, & Charon, Par-
 cēq; atq; Erinnēs) quidam uelut rex (Pluto certe mihi
 uidebatur) affedit singulorum nomina percensens, qui
 morituri erant, quos diem iam uitae praescriptū preter-
 risse cōtigerat. Iuuenis ergo me, adducēs illi exhibuit.
 At Pluto tunc incanduit, & ad eū qui me ducebat, non
 dum illi cōpletū est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu ue-
 ro fabrū Demylū adduc: iam siquidē ultra colū uiuit.
 Tum ego letus recurrens, ipse quidem iam febre liber-
 eram: denūciabam uero omnibus, quod Demylus esset
 moriturus. Manebat autem nobis in uicinia egrotans
 etiam

etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post
audimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid miri
est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui
post uigesimalium diem quam sepultus est, resurrexisse.
Nam hominem et antequam moreretur, et postquam
resurrexit, ipse curavi. Et quo pacto (inquam ego) in
diebus uiginti, neque tabuit corpus, neque præterea fame
corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quempiam
tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur
Eucratis filij et palestra redeunt. Alter quidem
iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat
circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem
adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum
Eucrates tanquam et conspectu filiorum admonitus: sic
his frui mihi contingat, inquit, simulque manum eis ini-
cit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memo-
rie uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo
pacto dilexerim. Nam declaravi his rebus quas in eam
feci, non modo dum uiueret, uerum etiam postquam uita
functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum ue-
stemque, qua dum uiueret, oblectabatur, in rogi illius
iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem
hic in eundem lectum incumbebam: quemadmodum nunc,
luctum eum mihi committigans, quem de illa concepe-
ram. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima
libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atque
adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratis hic,
minorem

minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationē pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut cōspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incisabat me, quod quum ei fuisset in reliquis gratificatus omnibus, ē sandalijs aureis alterum non cremauerā, superesse autē id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quū nō inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus, qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euauit. At sandalium sub arca repertū est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruātur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, qui bus aureo sandalio nates puerorum more feriantur, si qui ista nō credant, atq; usq; adeo impudenter uero resistant. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrine nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidē, ut eum cōspexi, respirauī: hoc ipsum, quod pro uerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquam, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immissum esse mihi hūc à fortuna putabā. Hic uero postquam adsedit, assurgente ei ac cedente Cleodemo, pri-

num de morbo percōtatus est, seq; audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnā inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultauī, ac mihi certe uidemini in re quapiā pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quā ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut demones credat aliquos esse, phantasmataq; ac mortuorum animas super terrā obambulare, & sese quibue libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo ē uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquāq; amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usq; adeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse quidē istiusmodi, nec præsētia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me torue aspiciens, nihil horū tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignosces, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium nō uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem, quemadmodum & uos. At qui, inquit ille, si quando Corinthū ueneris, roga ubi sit Eubatide dormimus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde demonē Pythagoricus Arignotus quū adduxisset, abe-

fet, abegerit, ac deinceps habitabilem domū reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauescētus ilico fugiebat exactus à quodā horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquā erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domū circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac ferme detinente, postquam didicerat quo iturus essem, in certū, ut putabat exitium. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, huiusmodi sedens tacite legebā. Adest uero demon ille, cū quopiam è uulgo se cōgressurū ratus, ac me quoq; quēadmodū alios perterriturū squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; hic quū adstaret, undiq; me ad sultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurū, modo in leonē uertebatur. At ego correpto in manū q̄ maxime horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiā, et incantans cum in domicilij tenebrosi angulū quendā cōpuli. At quū animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Mane autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quod puram sibi ac spectris liberam

domum iam liceret incolere. Atq; illum assumens aliosq; multos (sequebantur autē huius inopinatae rei gratia) quū ad locū duxissem, ubi condentem se demona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentū est ferē ad passum defossū cadauer quoddam marcidū, ossibus tantum humana specie coherentibus: Illud igitur effossū sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desist. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerēdus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neq; illam quam de eo habebant opinionem. Quid hoc inquā Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, sumo plenū ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit: ut thesaurum quū sperauerimus, carbones offerimus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quēnam digniorē, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquā ego, uirū apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimēto extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atq; cōponens, iuuenesq; cum quidam illudere cupientes ac perterrefacere

cere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfectis circumstantes, illum circumfilerent, crebro subsilientes: hic neq; eorum cōmenta pertimuerit, neq; eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquā ē corporibus exierint. Hoc cūcine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum: siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonem, miraculū illud audire, eum uidelicet sonum reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiūt alij sonū quempiam inanem, sed mihi oracula etiam edidit Memnon ipse aperto ore septem uersibus: quod nisi esset superuacaneum, ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauigandum uero incidit in nos unā nauigans uir Memphisiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, et qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) preceptorum meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, do-

ctum, pureq; lingua Græca loquētem, procerū, sumumq;
labijs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum in-
quit ille, Pancratem, ac primum quidē quis esset ignor-
rabam. At postquam uidi eum, si quando in portū ap-
puliffemus, cum alia multa miracula facientē, tum cro-
codilis insidentem agitasse, & cum feris uersantē, illas
uero reuerentes eum, caudisq; adulantes, agnoui sacrā
quempiam uirum esse, paulatimq; comitate mea me in
eius amicitiam ac familiaritatē insinuauī, adeo ut om-
nia arcana cōmunicaret. Ac tandem mihi persuadet,
ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus con-
sequerer, neq; enim defuturos nobis ministros, Atq; ex
eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuersorium
quodpiā ueniremus, homo accepto pistillo, scobināue,
aut pessulo, uestibus implicans, quū in id carmen quod-
dam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs omnib. ho-
mo uideretur, Illud ergo abiens, & aquam hauriebat;
& coenam parabat, instruebatq; atq; in omnibus com-
mode subseruiebat ministrabatq; nobis. Deinde post-
quam iam satis huius ministerij fuit, scobinam rursus
scobinam, ac pessulum pessulum aliud recitans cari-
men reddebat. Hoc ego uehementer conatus non re-
periebam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi
inuidebat, quanquam in alijs esset facillimus. At quar-
dam die in angulo quodam tenebricoso clām illo de-
litescens subauscultauī propius incantationem illam.
Erat autē trisyllaba. Tum ille quum pistillo mandast
set quæ

set que curanda erant, abiit in forū . At ego postridie illo apud forum occupato , acceptum pistillum quum ornasssem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquā iussi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tulisset, desiste inquam, neq; aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum . At illud mihi baud amplius iam obtemperare uolebat, sed aquam hauriebat continue, quoad hauriendo totam domū nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem , timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irascere-
tur, correpta secure pistillum in duas partes dissecō . At utraq; pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœperunt. Inter ea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidem in ligna rursus, quemadmodū ante carmen erant, mutauit. At ipse me clanculum relicto, nescio quo clanculum se subducens abiit. At possis istud etiam nunc inquit Dinomachus. hominem ex pistillo facere? Per Iorem inquit ille, dimidia ex parte scio, nā in priorē foram nūq̃ à me restitui potest, postq̃ semel aquarius esse cœperit. Sed deserēda nobis domus esset aquæ iam impleta. Non desistitis inquā ego, huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horū saltem adolescentiū gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigio-
sis fabulamentis impleatur. Parcere ergo eis oportet, ne talia consuecant audire, quæ eos per totam uitam

comitata perturbabūt, atq; ad omnē strepitū meticulō-
sos reddent, posteaq; eos omnigena superstitione imple-
uerint. Recte admonuisti me, inquit Eucrates, quū su-
perstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus
huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, &
quæcunq; quidā numine afflati proclamant, quæcū ex
adytis audiūtur: aut quæ uirgo numeris eloquēs futu-
ra prædicit: an uidelicet nec talia credis? At ego quod
anulū quendā sacrum habeo, Pythij Apollinis imagi-
nem exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum lo-
quitur, nō dico, ne tibi uidear ad gloriā meā res incre-
dibiles narrare. Ceterū quæ apud Amphilocheū audi-
ui in Mallo, heroe mecū diu differente, deumq; meis de
rebus cōsulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare.
Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ au-
diui in Pataris. Itaq; quū ex Aegypto redirem domū,
audiremq; illud in Mallo uaticiniū apertissimū simul
ac uerissimū esse, tamen sic oracula dare, ut ad rem res-
pondeat his, quæcūq; prophete quippiā in schedulam
inscripta tradiderit, recte me facturū putauī, si dū præ-
ternauigare, experirer oraculū, deumq; de futuris
quippiā cōsulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum
uiderem q̄ longe res esset processura, quodq; nō breuē
incepisset de oraculo Tragœdiā, ratus non expedire,
uti solus cōtradicerem omnibus, relinquens eū ex Aegypto
adhuc in Mallū nauigantē: Nam & intelligebā
molestā illis esse præsentia meam, utpote qui dissentir-

rem

rem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego ab eo, inquam, quasiturus Leonticum, nam opus habeo cum eo cōgredi. At vos quandoquidē parū sufficere vobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum vobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratē auditis, uenio per Iouem inflato uentre, nō aliter quā hī qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pbarmacū aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorū, quæ audiui, ne me nonnibū earum rerū ledat inherēs memoria: nempe mōstra, demones, atque Hecatas mihi uidere uideor. P H I L. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddā hic sermo tuus attulit: aiant etenim nō solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeāt, uerum etiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; nō minus canino ualiturum, atq; cum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quā sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem demonibus impleuisti. T Y C H. At bono animo sis amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

LVCIANI DECLAMA-

TIO PRO TYRANNICIDA,

Thoma Moro interprete.

ARGUMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrannum occideret, at ipsum quidem non inuenit, filium autem eius quum peremisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspicatus mortuum, eodem gladio se transfixit, is qui ascenderat, ac tyranni filium interemerat, tanquam tyrannicida premium petit.

DECLAMATIO.

V V M duos tyrannos iudices uno die peremerim, alterum quidem iam etate defectum, alterum uero florentem, eoque ad scelorum successionem idoneum, adsum tamen unicum ob utrumque premium petiturus: idque quum solus omnium qui unquam fuere tyrannicide, sceleratos duos uno ictu sustulerim atque mastrauerim: filium quidem gladio, patrem uero nimio illo quo in filium ferebatur, affectu. Tyrannus igitur ob ea quae gessit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui et uiuens filium spectauit occisum, et tandem (quod maxime praeter omnem spem fuit) ipse sui coactus est tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus

emptus est, inſeruiuit autē mibi, etiam mortuus, ad aliam mortem: nam qui uiuens iniurias, unā cum patre fecit, mortuus patrem ut potuit interfecit, Qui tyrannidem ergo ſuſtuli, ego ſum: enſiſq; qui peregit omnia; manus eſt, ordinem tantū immutauit cædium, ac perimendi ſcleratos nouauit modū: illum qui fortior erat, & qui ulciſci poterat, amolitus ipſe: ſenem uero ſoli relinquens gladio. Ego igitur ob iſta etiam amplius aliquid à uobis expectabā, ſperabamq; me præmia pro peremptorum numero ſuſcepturū, ut qui uos nō præſentibus tantum malis eripuerim, ſed futurorum quoq; metu liberauerim, ac certē uobis libertatē præſtiterim, nullo hæc de ſclerū relicto. At interim tot rebus à me præclare editis, in periculum uenio, ne à uobis nullo premio donatus abeam, ſoluſq; mercede frauder, quā leges à me ſeruatae ſtatuere. Hic itaq; meus aduerſarius, nullo Reip. ſtudio, ſicut ait, iſtud agere uidetur, ſed eorū cæde cōmotus, ut in eum qui mortis eis cauſa fuit ulciſcatur. Sed uos iudices auſcultate pauliſſer, dum tyrannidis mala (quanquam ipſi probe ſciatis) expono: nam et hoc pacto melius beneficij magnitudinem cognoueritis, & magis item gaudebitis, reputantes quibus eſtis malis liberati. Neq; enim quemadmodum alijs pleriq; iam ſæpe accidit, ita nos quoq; ſimplicem tyrannidē et unicam ſeruitutem ſuſtinuimus: neque unius domini libidinem pertulimus, ſed ſoli omnīū quos unquā ſimilis præſit inſelicitas, duos unius loco tyrannos habuimus.

Et in duplices miseri iniuriæ distracti sumus. At moderatior admodum senex erat, et in ira mitior, et ad supplicia segnior, et ad libidines tardior: utpote ætate iam impetus eius uehementiam cohibente, et uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinoræ inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filiū (ut iam ostendit) propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: et iniuste fecit quicquid ille iubebat, et puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius tyrannide uiuebat, et ultroneus filij cupiditatum satellites erat. At iuuenis uero honore ætatis gratia patri cesserat, et sola imperij nomine abstinuit: ceterum re ipsa tyrannidic caput ipse fuit. Firmitas quoque ac tutamentum principatus ab illo pendeat, quoniam et quod ex iniurijs prouenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui insidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: et si quæ cædes erant, si quæ exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, cõtumeliæ, hæc omnia iuuenis fiebant audacia: nam senex ipse obsequabatur, et comes in malis erat, et tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quum animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamen nos urebat maxime, diuturnam,

inô

inò eternam potius futuram hanc seruitutem scieba-
 mus, et tradendam per successionem Rempub. popu-
 lumq; alij post alium domino ac scelerato hereditatem
 cessuram. Alijs profecto non parnam spem hæc res fa-
 cit, quod perpendere possunt, ac secū dicere: at iam cor-
 bibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi.
 De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratū
 imperij cernebamus heredem, quamobrem nec suscipe-
 re negotium audebat fortium quisquam, qui tamen eas-
 dem necum tunciebant: sed desperabatur omnino liberta-
 tis, et inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse
 esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerūt,
 neq; perpensa negotij difficultate detractavi, neq; peri-
 culum expaui. Solus quidem, solus aduersus tam fortem
 ac multiplicem tyrannidem, inò uero non solus, sed cū
 gladio auxiliari conscendi, cōsorte etiam tyrannicidij,
 mortem præ oculis habens, sed propriam tamen cadē
 communi libertate compensans. Cum in primam ergo
 custodiam incidissem, ac satellites baud facile amouis-
 sem; obuiū quēq; perimens, et quicquid obsisteret cō-
 ficiens, in ipsum negotij caput ferebar, in ipsum unicū
 tyrānidis robur, in ipsam nostrarū calamitatū materi-
 am: et in summa arcis custodia sistens, quum illum con-
 spexissem sese generose defendentem atq; resistentem,
 uulneribus multis tamen interfeci: ac iam quidem su-
 blata tyrannis erat, facinus confectum erat, atq; exinde
 protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, inen-
 mis

mis, custodibus exutus, magno illo satellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla generosa manu dignus. Ibi ego mecum indices talia cogitabam: totum negotium meum bene se habet: omnia peracta sunt, omnia strenue perfecta sunt. Quoniam ergo iste qui superest perstetur modo? Me siquidem ac dextera mea indignus est: precipue uero facinore tam splendido ac iuuenili et generoso confecto, cuius gloriam addita hac tam inerte cædo minuerem. Dignum autem querere carnificem quempiam oportet, uerum post erumnam, tum ne et hanc lucrifaciat uideat, puniatur, appositum tantum ensens habeat: huic ergo reliqua committo. Hæc ubi statuissem, illinc amolior. Ille uero sicut ego ante diuinaueram fecit, ac tyrannum interfecit, fabuleque meae supremum actum addidit. Adsum ergo popularem uobis gubernationem adferens, et omnibus securitatem denuncians, ac libertatem feliciter annuncians. Nunc igitur factis meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uacat, imperat aut nemo, sed et honores tribuere licet, et iudicare, et ex legibus contradicere: atque hæc uobis ex me, atque hoc facinore meo profecta sunt: atque ex illa una cæde, post quam pater haud amplius uiuere potuit. Dignum igitur ob ista censeo, debitum à uobis mihi premium dari: non quod studiosus lucri sim, aut qui parua magnipendam: neque quod ob mercedem de patria bene mereri in animum induxerim, sed quod mea officia cuiuspiam uestro premio esse comprobata, ne despectus sit,
 neue

néue inglorius fiat meus conatus, tanquā à uobis manus,
 et premio iudicetur indignus. At iste cōtradicit,
 et me præter equum ait facere, qui honorari uelim, ac
 premium referre: non enim esse me tyrannicidam, nec
 que factum à me quisquam secundum legem esse, sed fa-
 cto meo quiddam ad premium petendum deesse. Rogo
 igitur cum, quid reliquum à me desideras? non uoluit
 non ascendi? non peremi? non liberaui? nam imperat
 quisquam? num iubet quisquam? nū dominus minatur
 quisquam? num me maleficorum effugit quisquam? nō
 dixeris. Sed omnia pacis plena, et leges omnes reddi-
 te, et manifesta libertas, et popularis gubernatio fir-
 ma, et coniugia inuiolata, et pueri extra periculū, et
 uirgines tutæ, et festas agens ferias ob cōmunem felici-
 tatem ciuitas. Quis est igitur horū omniū causa? quis
 illa sustulit, ista præbuit? Etenim si me quisquā est hoc
 honore dignior, illi hac mercede cedo, ac premio istoc
 abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audens, peri-
 clitans, adoriens, interimens, puniens, alterū in altero
 ulciscens: quid mea calumniaris officia? quid ingratum
 erga me populū facis? At ipsum non occidisti tyrannū:
 lex autem tyrannicide premium statuit. Interest ergo
 quicquā, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei cau-
 sam præbeas? Ego certe nihil puto, nempe hoc solū le-
 gislator spectauit, libertatem et popularem statū, ac
 sceleratorū amolitionē, istud honorauit, istud gratia di-
 gnū censuit, quod factū à me nō esse nō queat dicere.

Si

Si enim illum occidi, quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirū mactaui. Cædes mea, manus illius erat. Ne nimirū ergo curiose de mortis modo disputes, neq; examines quomodo interijt: sed an amplius non sit, an per me est, quod amplius ille non est. Quandoquidem hoc quoq; mihi uideris excussurus, & sycophantam in beruemerentes acturus, si quis nō ense, sed lapide lignoue, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si tyrannum fame obsessum, ad mortis necessitatem adegissem? etiāne tum requireres meam et manu peractam cædem? alioqui deesse adhuc aliquid mihi ad legem implendam diceres? atq; id grauiore supplicio interfecto malefico? Vnū solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorū superest? quis iniurie metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: sycophante est, mordum rerum calumniante, uelle præmio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidē hoc quoq; in legibus declaratum memini (nisi forsan ob longam seruitutem sine que in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse: si uel equis ipse occiderit: seu si quis ipse quidem non occiderit, neq; manu rem gesserit, coegit tamen, atq; occisionem necis dedit: equaliter hunc etiā lex, plectendum censet, atq; admodū quidem iuste: nam præbitam interitus causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis questio supernacua est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam

micidam æquū censeas, absoluiq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo ciuitati benefecerit, indignū benemeriti præmio duces? Neq; enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere non me id destinante, consequutum. Quid ergo pertimuissem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uulnere gladium reliquissem, nisi id ipsum omnino quod erat futurum prædiuissassem? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus non erat, neq; hoc nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libenter si necaretur, præmia dedissetis: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbuit nō reddes præmium? ô curiositatem, quomodo necatus est curas, quum libertate frustris, aut ab eo qui democratiā restituit, amplius aliquid postulas. Atqui lex (ut dicis) ipsum rerū caput examinat, media autem omnia ualere sinit, neq; ultra curiosius inquirat. Quid enim, qui in exilium tyrannū compulisset, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imò ac ualde quidem iuste, nam & ille libertatem pro seruitute præstitit. At quod à me factum est, nō exilium, nec re integranda rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, et generis illius uniuersi internicio, ac totius mali radicitus excisio. Ac nūc per deos omnia mihi ab initio in finem usq; (si uidetur) excutite, an prætermisum quicquam ad implendam legem fuerit, & an quicquā mihi defuit, quod adesse tyrannicidæ debuit. Ante

omnia igitur animū adesse generosum decet, atq; Reip-
studiosum, paratumq; pericula pro cōmuni commodo
subire, ac propria morte multorum salutem redimeret
ergo ad id mihi quicq̃ defuit? An animo fractus sum?
an pericula prospiciens, per quæ mihi uadendum erat
detractaui? non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac
me finge ex eo solo quod uolui, atq; isto consilio fui, eti-
am si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentem ip-
sam assurgentem præmiū tanquam benemerentem pe-
tere, quum tamē ego non potuerim, sed alius me sequen-
tus tyrannum occiderit, absonum (dic mihi) aut absur-
dum esset tribuere: maximeq; si dicerem, ô uiri, uolui,
cupini, aggressus sum, atq; animi mei signa dedi: solus
honore dignus sum. Quid tum responsurus esses? Nunc
uero non id dico, sed & ascendi & periclitatus sum, at-
que innumerabilia priusquam adolescentem pereme-
ram feci. Neq; enim rem usque adeo facilem esse suspice-
mini, custodiā superare, ac satellites opprimere, annū-
que tot uiros auertere. Sed ferme maximum in tyrannu-
miridio, atq; ipsum rei caput istud est. Nam ipse quidem
tyrannus, non magnum opus est, neq; magno negotio
conficiendum, neque expugnatu difficile, sed ea potius
quæ muniunt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit,
is omnia peregerit: nam reliquum quidem parum est.
Siquidem istud ad tyrannum usque penetrare, nequa-
quam licuisset mihi, nisi custodū qui eos cingunt, ac sa-
tellitum omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deni-
cissim

eiffem : Nihil amplius, adiicio, sed ijs rursus immoror.
 Custodias superaui, satellites inquam, tyrannum incu/
 stoditum, inermem, nudum reddidi. Ob hæc ne honore
 tibi dignus uideor? an adhuc à me cædem postulas? At/
 qui si cædem etiam quæris, nec istud quidem deest. Ne/
 que enim incruentus sum, sed perpetraui magnam ac
 nobilem necem iuuenis florentis atq; omnibus metuend/
 di, per quem etiam ille tutus ab insidijs erat, quo solo
 confidebat, qui multorum loco satellitū, suffecit. Quid
 tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarum re/
 rum honore fraudabor? Quid enim si satellitem, unum
 si ministrū quempiam tyranni peremisssem? quid si ser/
 uum honoratiorem? an non magnum etiam hoc tibi ui/
 deretur ascendere, atq; in media arce, in medijs armis
 aliquem ex amicis tyranni conficere? Nunc autē etiam
 illum qui peremptus est considera: filius erat tyranni,
 imò tyrannus grauior, ac dominus inclemētior, ac tor/
 tor crudelior, extortor uiolētior. Tum quod maximū
 fuit, heres omnium atq; successor: postremo, qui in lon/
 gum poterat nostras calamitates extēdere. Vis ne hoc
 me solum fecisse, tyrannū autē ipsum adhuc ereptū fu/
 ga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? nō dabitis?
 Nō illum quoq; suspexistis? nō dominus? nō grauis? nō
 intollerandus erat? Nunc uero etiam caput ipsum intel/
 ligite. Quod enim iste à me flagitat, id q̄ optime fieri
 potuit, peregi, ac tyrannū alterius nece necaui, nō uul/
 gariter, neq; uno ictu, q̄ illi post tot scelera maxime fuit

optandū. Sed dolore multo prius exagitans, & in oculis ostendens misere prostrata, quæ illi fuerant charissimā, filium quanquam malum, tamen etate florētē, ac patri similem, sanguine ac tabo plenū. Hæc sunt patrū uulnera, bi legitimorū tyrannicidarū gladij. Hæc tyrannis crudelibus digna mors, hoc suppliciū sceleribus tantis debitum. Nam illico mori, illico nescire, nullū tale spectaculum cernere, nihil habet tyrannica poena dignum. Non enim ignorabam (te appello nō inquam ignorabam, imò nec alius quisquam quantum ille erga filium gerebat affectū, & quod post illum uiuere ne paululum quidem dignaretur. Atq; omnes fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra ceteros habebat, idq; merito, quippe qui illum solū uidebat ducē seruatoremq; tyrannidis, solumq; pericula patriæ præoccupantem, ac firmitatem imperio præstantem. Vnde etiam quanquam nō ob amorem, at ob desperationem saltem statim illum sciebam moriturū, quum cōgitarēt inutilem sibi uitam futuram, securitate quam illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illam simul circūsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac temporum etiam futurorum metu. His in illum cōmilitonibus usus sum, & ad ultimum illud consiliū coegi. Intērixi nobis orbis, afflicti, dolens, lachrymans, luctum lugens, breuem quidem, sed qui patri sufficiat, & quod grauissimum est, ipse à seipso, quod mortis genus omnium est miserrimum, multoq; acerbius quàm si inferatur

tur ab alio. Vbi mihi gladius est? num quis illum agnoscat alius? num cuiusquam alterius telum est? Quis illū in arcem duxit? ante tyrannū quis usus est? quis illum tyranno misit? O ensis mecum communicans, rerum à me bene gestarū successor, post tot discrimina, post tot mortes despicimur, & indigni præmio uidemur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorem peterem, si dicerem: ô uiri, tyranno mortem cupienti, ac tum inter mi forte deprehenso, meus iste subseruiuit gladius, atq; operam suam ad consequendam libertatem cōmodauit omnibus, honore ac præmio indignum putassetis? do minus tam popularis rei nō retaliassetis? nō inter benefactores inscripsissetis? non inter sacra gladiū ipsum reposuissetis? nō secundū deum illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrannum ipsum ante mortem & fecisse, & dixisse sit uerisimile, quum filium perire rem, ac uulneribus multis in parte corporis conspicua perfoderem, quo uidelicet genitor ureretur, atq; aspectu primo stupefceret, miserabiliter exclamauit atque inclamauit patrem, non ut auxiliator esset aut commilito, quippe qui iam senex erat atq; inualidus, sed domesticorum malorum spectator. Ego illinc digredior, totius quidem tragœdiæ autor. Reliqui uero histrioni cœdauit, & scenam, & ensē, ac cetera quæ fabulæ supererant. At ille quum adesset, ac uideret filium quem habebat unicum, uix respirantem, lacerum ac morte plenum, uulnera quoq; illa densa ac multa & letalia ge-

rentem, sic exclamauit: O nate, sublatus sumus, interempti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfector est? ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuum? nisi me forte utpote senem cõtemnit, & lente me perimere decreuit: ac mortem mihi prouducit, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista dicens, ensẽm querebat: ipse autẽ erat inermis, ut qui omnem in filio spẽm reposuerat. At ne is quidem defuit, iamdudum enim à me ante præparatus erat, atq; ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, et ex uulnere gladium eximens, iamdudũ me occidisti, peremisti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, patri lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum ad iuuas, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Vtinam in te prior incidissem, utinam ordinẽ cadis incepissem, cecidissem quidem, at ut tyrannus tantum, at ultorem sperans, nũc uero ut orbus, nũc uero ut etiam carnifice egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentẽ iuuenem, opus neq; parũ, neq; facile, senem uero illi concunfufum, cruorem utriusq; inhaerentem, atq; illam libertatis & uictoriae parentem Libitinam, & nostri ensis operam: ensẽm uero ipsum inter utrunq; monstratũ, declarantem quã nõ indignus domino sit, testantemq; quod mihi sit fideliter obsequutus

obsequuntur. Hoc si ego fecissem, obscurius fuisset, nunc uero redditur ipsa nouitate splendidius. Qui tyrannidē ergo omnem sustuli, ego sum: opus autem in multos distributum est, quemadmodum in fabula. Atq; egi prius quidem partes, ego secundas uero filius, tertias tyrannus ipse, ensis autem subseruiuit omnibus.

DECLAMATIO THOMÆ

MORI LVCIANICÆ

RESPONDENS.

NON putaueram iudices, ei, qui (id quod ego nūc facio) publicam causam suscepisset agendā, opus fore, ut quur id facere instituerit, rationem reddat: Neq; enim ullum fore periculum, ne id malicia potius aggressus, quā pietate uideatur, quum hoc certissimū præbeat magnæ integritatis argumentum, quod aliorum omnium cōmodis elegerit suo priuato labore consulere. Quod quanquam omnes istiusmodi causarū patronos merito posse existimem ab omni calumniæ suspitione defendere, me tamen omnium meritissime, qui ut omnibus prosim, non solum hunc mihi laborem desumpsi, sed inimicitias etiam cum eo uiro contraxi, qui se tyrannos quoque iussit occidisse. Sed quoniam nihil tam recte cœptum esse uideo, quod non improborum uellicet ac deprauet iniquitas, & quosdam iam nunc misitantes audio,

qui istius oratione persuasi, hoc meum officium in peiorem partem rapiunt: statui iudices uobis huius actionis meae causas exponere, ne quis industriae meae malignus, interpretres eam dolori, odio, uel inuidiae conetur ascribere. Ac primum, quid est quare tyranni mortem dolere puter? nam id iste mihi nuper obiecit, probationem uero nullam attulit, dixisse tantum contentus, et credi sibi sine argumento, sine teste postulat: imò, inquit, nisi doleres, nisi tyranni mortem ulcisci cuperes, mecum non contenderes. Ergo eo solo lugere me tyranni mortem probas, quod tibi ob eius necem, praemium iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quam nihil dicis? Si te tyrannum occidisse probes, ego tecum litigare, nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nunc uero quid aliud contra te dicturus sum, quam quod illum non occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererem, imò laudare, admirarer, ac praemium primus decernerem: nunc uero ideo tibi contradico, ideo tibi honorem denego, ideo aduersor, ideo queror, quia tyrannum non occidisti. Num igitur occisum protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit, me tyranno fuisse uel sanguine coniunctum, uel affinitate propinquum, uel beneficijs deuinctum, uel scelerum comunione foederatum. At istorum quicquam ne fingere quidem potuit: ergo si neque cognatus illi, neque affinis fui, si mea opera nunquam in cuiusquam iniuriam usus est, si ab illo beneficij nihil in me collatum est, si me acerba seruitute cum ceteris simul oppressit, si me illius

interitus

interitus libertati uobiscū unā restituit, quid causae est ut illius mortem mea salutis ac libertatis auspiciū doceam? At odij certe tantundē causae est. Nam quid egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyranni filium interfecit: postea uero tyranno sibi manus inferente, iste praeium tanquā tyrannicida petijt: quorum alterum, puta quod iuuenem peremit, quanquam id ipsum parum consulte, parumq; ex communi commodo fecerat, nisi dii nobis fuissent propitij, fecit ille tamen animo (quantū ego certe suspicor) non malo. Alterum uero, nempe quod praeium postulat quum non meruerit, ut nunc sunt hominum ingenia, non miror, et ignosco certe, modo possit auferre. Neutrū istorum odium in illum meum concitat. Extra haec nihil unquā fecit, quod ad me ullo modo pertineat: ergo tam iniquus sim, ut hominem uix tandē satis aut de facie, aut fama notum, qui me nec re offenderat, nec uerbo laeserat, gratis odio persequeretur? Restat inuidiae diluenda suspicio, quae talis est, ut nullo malo carere uelim libentius. Nam quum omnia uitia sint suapte natura perniciofa, nullum tamen est liuore pestilentius: quodq; peritius, cui semel infederit grauioribus tormentis exagitet. Nempe alterius fortunam, suum infortunium ducere, secundis aliorū rebus aestuare, alienis laudibus uri, aliena felicitate torqueri, an non summa miseria, non extrema dementia est? Itaq; si à quoquā alio uitio iudices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius un-

quam fortunas impetij? Cuius res bene gestas eleuauit? Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius famam labe respersi? Certe ab huius uitij suspitione si me mediocris ista fortuna mea non asserit, quæ non tam inops est, ut aliorum opibus ac præmijs inuideam, si me antea uita non uindicat: quæ non usq; adeo est rerum bene gestarum indiga, ut aliena debeam laude tabescere, At ipsa me hercle causa prorsus absoluit: quæ talis est, ut potius omnium ueniam, quàm cuiusquam mereatur inuidiam. Quæso iudices, quod tandē odij signum, quod inuidiæ documentum præ me fero? Non prouoco, non irascor, non accuso, urbem tantum in ius uocatam ab illo defendo. Sed quur sedentibus ergo cæteris, ac tantis uniuersis, atq; in his multis & clarissimis uiris, & autoritate præstantibus, & multo ad dicendum instructioribus, ego potissimum surgo, & petenti præmia contradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his pleriq; sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obituri: neq; tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicæ causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis ténues ærarij nostri prudentias, & præsentem pecuniam nimis exiguam, tum instare multas necessarij sumptus occasiones, non ferbam uti ciuitas hoc insuper non necessario sumpta multaretur

multaretur. Tyrannicidij præmium quantum sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim precium satis grande sit, quo agri, foci, fortune, liberi, coniuges, salus, ac libertas omnium, postremo ipse deorum atq; templa redimuntur? Quod quo maius atq; urbi onerosius est, eo magis à nobis prospiciendum est ne temere collocetur. Satis indices, satis impense ac sumptus imminet, satis effundendum est, ut ærarium nostrum tam profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exhauriat. Præterea quum hoc tyrannicidium sola deorum clementia prouenerit, quo toties inelamati calamitatum tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos in quo tyranni soluere, ac libertati reddere uoluerunt, non ferendū putari ut ciuitas honorem gratiamq; dijs merentibus ablatam, homini non merenti tribueret. Totum autem hoc negocij fortuna deorumq; benignitati deberi, huic nihil gratiæ, apertissimis argumētis docebo: quod dum facio, queso iudices diligēter attendite. Tria sunt quorum isto quodlibet sufficere sibi ad hunc honorem consequendum putat, uel quod tyranni peremit filium, uel quod tyrannam tentauit occidere, uel quod pater filij nece cōmotus, ense quē iste reliquerat mortē sibi conficiuit. Ergo illius adolescentis cedes tyrannicidii nō datur? Quid nō? nempe & ille (inquit) tyrannus erat. Quis id credat iudices, urbē unam duobus sufficisse tyrannis? duos tyrannos inuicem concordēs eadem incoluisse moenia? unius urbis ambitu potuisse contineri, quorum

quorum alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit
Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum uide-
tur tyrannicam considerare naturam: nam legitimæ
quoq; potestates, ac non solū legibus gubernantes, sed
etiam legibus obtemperantes, ac tyrannide tanto in-
teruallo mitiores, ambitione tamen ita uincuntur, ut
nec uel intimorum amicorum uite parcant, potiusquā
eos habeant imperij sui consortes. Quis tyrannum cre-
dat natura ferum ac uiolentum imperij sui, cuius ardor
re hominum leges protriuerit, decorum contempserit,
uitam neglexerit, socium quenquam admittere? Quin
brutorum quoq; pleraq; fermè quæ (quod tyrannorū
propriū est) rapto uiuūt, quibus solius pabuli cura
impreſsit aliqua tyrannice nature uestigia, in propri-
os foetus seuiunt, potiusquam socios illos uenationis
accipiant. Et hominem tyrannum putamus, quem fa-
stus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sol-
licitat, suam cum quoquam posse communicare tyran-
nidem? At iste non solum duos tyrannos facit, uerum
etiam adolescentem plusquam tyrannum uult uideri:
nam ciuibus atroces (inquit) iniurias fecit, cæde, rapis-
na, stupro, omnibus deniq; scelerū formis insignis. No-
mine quidem abstinuit, ceterum re ipsa tyrannidis ca-
put erat, ac parente plus potuit, cum ut uolebat rexit.
At longe contra se res habet iudices: nimirum impo-
tens semper ac formidolosa res tyrannis est. Neq; filius
profecto patrem tulisset si posset, neq; filio tantum
permi-

permisisset pater ut posset. Nemo tyrannis est herede suspectior, qui eo maiorem parenti metum incutit, quo magis ferocem eius indolem ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij sui cupiditates, atque adolescenti stringebat potius quàm laxabat habenas, ne uiribus nimium inualescēs iuuenis, imperij audax, atq; opibus insolens, nec sibi iam imperans, tandem ne parenti quidem parceret, quin iam Saturno superi Iovem praeferrent. Nam si iniurias interdum fecit, quid aliud quàm se parenti satellitem praeuit? ex quibus quotusquisq; est, qui non grassetur: nuptias uiolet, domos compilet, phana dissipet, obuios cedat, atq; optimum quenq; trucidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atq; umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenas alioqui facinorum suorum uel illi, uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicide, fures, adulteri: solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atrocius, patrē semper sic imperasse dicebat, neq; ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset etatem) si agitijs ac sceleribus aequaturus, tamen in hac adolescētia prae illius crudelitate ac seuitia quibus iam à puerio semper assuetus insenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neq; ferè magnum quicquā, nisi à patre iussus atq; edoctus agebat. Sed siue nō nisi iussus

iussus illa faciebat, siue ipse etiam iniussus audebat, tamen quum tanquam iussus egerit, quum neq; tyranni nomen usurparit, neq; se pro tyranno gesserit, sed patri se parere significarit, et ausorum suorum causas in illum retulerit, quum alium se potentiorum esse confessus sit, cuius uiribus fideret, à quo omnis eius penderet impunitas: furem si uelis, aut sacrilegum, uel si quod aliud nomen mauis, appelles: at is profecto non est, in quo fieri tyrannicidium potest. Quod si illum omnia solum potuisse, ac re ipsa tyrannum fuisse cõtendat, et (quod paulo ante iastabas) illico eius morte liberam fuisse rempublicam, fingamus obsecro adhuc parentem uiuere, sed non fugatum tamen, quod nescio quum ipse finxisti, quippe quem nec ipse fugaueras, nec quum ei fugiendum esset effeceras. Filio enim tantum per insidias adempto, reliquis uiribus integris, non uideo quum patri magis desperandum, aut fugiendum fuerit, quàm si aut filius ei natus nõ fuisset, aut peste correptus obisset. Patrem ergo fingamus (ut dixi) uiuentem, ac filio quidem unico orbatum, sed satellitum tamen caterua cinctum, cædem filij lachrymantem: sed interfectori minantem, atq; omnia suppliciorum genera destinantem, in forum uultu tristi quidem, sed tamen truci procurrere, et prolato quæ tu reliquisti gladio, ingentia polliceri premia, si quis eius ensis dominum prodiderit: hic tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, et in caput tuum quæstione iam haberi cœpta, in publicum

hlicum fortis Tyrannicida procure, & in medios glo-
bos irruens Tyrannum te occidisse proclamita, liber-
tatem omnibus denuncia, ac Tyrannicidij premiũ po-
stula. Quid fugis? Quid latebras queris? Quid Tyran-
nicida metuis? An non libera est Respublica? An non
Tyrannus occisus est? Neq; ergo is quẽ peremisti Ty-
rannus erat, sed quidam potius Tyranni satellites: neq;
eius morte ciuitas libertati restituta est, quod solũ pan-
lo ante dicebas huius legis spectasse latorem. At heres
dem (inqt) occidi. Quid tibi heredes nominat? Quid
in Tyrāide leges memorat? Legum ista nomina sunt.
Iuris est ista successio. An Pirate filium si demortui
patris locum impleuerit, heredem quisquam dixerit?
Inte status semper Tyrannus moritur, quippe legibus
ab illo captiuis, quæ sole ratum facere testamentum
possunt. Proinde qui defuncti locum Tyranni subit, hæ-
res non est, sed nouus Tyrānus. Non enim succedit, sed
inuadit. At illi nunc paruissimus. Istud qui cõstat? Ego
contra Tyranno mortuo populum ilico liberum esse
dico. Alioqui frustra lex Tyrannicida premium star-
tuit, si alterius morte in alterius potestatem recidimus.
Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet casu
Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu oc-
cupantur, dum stupent eius morte satellites, ilico sese
in libertatẽ asseruisset, neq; plus filius aduersus populi
uires tum ualisset, quàm nunc potest quisquam, uel
ex amicis Tyranni potentissimus, aut genere quisquis
ei fuit

ei fuit post filium proximus, ad quem, si successionis no-
men atq; hereditatis audiendum est, tam nunc tyran-
nis pertinet, quàm ad filium pertinuisset. Qui satellis-
tem igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filium Ty-
ranni peremerit, frustra Tyrannicidiū iactauerit. Ty-
rannus ipse solus est, cuius necem tanto præmio Resp.
mercatur. Sed uolui (inquit) pertentavi, periclitatus
sum, quod negari ne possit, filio tyranni perempto, spe
future tyrannidis extincta, præclarum animi mei do-
cumentum reliqui, uel hoc solum sufficere mihi ad hūc
honorem puto. Hic uide obsecro quàm nihil maliuole.
quàm simpliciter agam tecum omnia, quàm ex re tua
totum hoc negotium minime suspiciosus interpreter.
Nam si alius hanc ageret causam, nec tamen ex inimi-
cis tuis, sed ex acrioribus istis actoribus quispiam qui
locos omnes excutiunt, & suspicionibus urgent, ac mo-
leste nimium premunt, sic Hercules hunc tractaret lo-
cum, ut te nec id tentasse unquam nec destinaſſe con-
tenderet. Quod si tu uociferarſeris mirari te quenquā
tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in
ipso conatu tyranni filio audeat, hic ille protinus quas
si fieri non potuerit (inquit) ut non patriam liberaturus,
quod non præstitisti, non Tyrannum occisurus,
quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenē quem truci-
cidasti perempturus, ascenderis: illatam tibi priuatim
aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic si insta-
ret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes
illius

illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas trabereris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in meliorem partem esse procliuior. Permitto itaq; tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis. Voluisti ergo, at tentasti prorsus auferre Tyrannidem. Hoccine tibi uidetur isto præmio compensandum? Primū quod uoluisti, quis non uidet quā sit exiguum? Nam hac ratione omnes tyrannicidij præmiū peteremus. Quis enim tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrannū crudelißimum non libenter auferre uoluerit? Tentando uero quid aliud declarasti, quā quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium meruerit ullum, postea uidebimus: quod autē istud non meruerit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum. Quæ quum præmium nisi Tyrannicidæ non statuat, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit: quantumlibet quispiam tentauerit, quantiscunq; sese periculis exposuerit, frustra Tyrannicidij præmium, nisi cæso Tyranno, petierit. Nam ei qui dum conatur occidere, in exiliū compulerit, præmiū quidem: sed neq; tantum, neq; tanq̃ Tyrannicidæ decernā. Etenim si morbo quopiam laborans denunciem: quicumq; me sanauerit, ei recuperata ualitudine, tria me talenta daturum,

ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam se
 sciipiat: deinde medicamentis quibusdam adhibitis, ubi
 frustra se conari senserit: artē suam morbo uictam con
 fessus, me iam deploratum relinquat: aliqua tamen mo
 lestia parte leuatum, sanitatis illi mercedem, quia non
 sanauit, non debeo: rursus quia profuit, inanem prorsus
 à me dimittere haud æquum est. At si post mille phar
 maca, nihilo tamen melius habentem destituat: præmij
 nihil meretur, qui nihil iuuat: gratia uero tantundem
 ferè, qui quod mederi tentauit, sui gratia, non mei fecit.
 Quod si insigniter Medicæ artis ignarus, rem tamen
 aggredi fuerit ausus, atq; aliquantisper misere uenenis
 adfectum postea dimittat: quū iam nō modo nihil opis
 tulit, sed plurimum doloris addidit: etiam si sese gratis
 obtulerit: utrum amore dignus est, quod me suo labore
 tam diu nulla præmij spe tam officiose uexauit? an sum
 mo potius odio, quod temere sese meo periculo ei nego
 cio, cuius erat imperitus, immiscuit? Huic rei Iudices
 haud multum mihi uidetur præsens causa dissimilis.
 Lex enim Tyrannicidam conducere uehementer ali
 cunde studet, eiq; præmium certum, Tyranno cæso,
 pollicetur. Sed Tyrannicidam quum dicit Iudices, ho
 minem querit artificem: non manu tantum fortem, sed
 pectore quoq; multo magis ualentem, consilio potius
 quàm uiribus præstantem: qui insidias tendere, laque
 os abscondere, occasiones captare nouerit. Ergo hanc
 proxima

provinciam si quis huiusmodi susceperit, qui Tyrannum ipsum arte & insidijs adoriatur, adorsum opprimit, oppressum interimat: nec re coepta semel, nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidij premium audacter postulet. Sin id quidem non potuerit, quod autem proximum est & confine, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in exilium abegerit, uel ad deditionem condonata uita coegerit, uel ad deponendam Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego premio dignum, neque nullo quidem, neque tamen Tyrannicidæ iudico. At si quis manu potens, mentis inops, illarum penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidā oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet, qui denique Aiaci multo sit, quàm Vlyssi similior. Sed Aiaci tamen iam abiudicatis armis insanienti, arma hominum loco trucidanti. Si huiusmodi, inquā, quispiam rem tantam conficiendam sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasione expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamen Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere coepta, stulte gesta, per ignauiam relicta, ac penitus infecta: sola sibi fuga, abiecto etiam gladio, consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyranno, in publicū prodeat: premiū tanquā Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione.

Volui Iudices, ausus sum, tētaui, periclitatus sum. Vtrū Iudices illi Tyrannicidij præmium decerneretis, quia Tyrannum tentauit occidere? an malam potius gratiam haberetis, ac dignum etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate non se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in summum discrimen unā præcipitauerat: utpote qui Tyrannum stulte irritando fecerit, & ciuibus infestiores, & aduersus insidias cautiores? Videtis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse confidebat, usque adeo nihil adiuuat, ut etiam nonnihil officiat. Quam obrem si neq; is, quem peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyranni filium occidisse fuit: tentasse uero temere, plus quàm frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuaseric, causæ nihil est quin uicerit. Contraq; si ego hanc partē euicero, atq; sacra hanc, quod aiunt, anchoram illi præcidero, nonne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam atq; etiam obsecro: ut q̄ maxime sitis attenti, dum Tyrāni cādē doceo, ex qua tota ista pendet cōtrouersia, nihil ad istū quicq̄ pertinere. Totum ergo hunc locū Iudices sic ab isto tractatū esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tam quum filium perimeret, parentem quod posita

Ita fecit, praescisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturum. Imò sciebas certe, quū sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa praescisse uidereris. Alioqui frustra te praemium Tyrannicidij petiturum: si neq; ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi scires exitium imminere. Eam ob rem ludices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumq; sibi ipsi pariter et istius gladio reliquisse: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq; nisi de exitu securus scilicet, tūc de industria pepercisset, ut paulo post miseriùs interiret. Hic igitur quid faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta conquiram, quibus hūc probem non esse rerum futurarum praescium? Quin illum percontemur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam longe supra fidem faciat, unde hāc tam mirabilē diuinādi peritiā nactus sit, utrūne homine quopiā docēte didicerit, an numine potius inspirante conceperit. Dic igitur nobis Tiresia, quonam probamento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerū futurarū scientiā? deorsum alicubi thesaurū effodis, cogitationes nostras euoluas, abstrusum aliquid atq; occultatum erue, quod miremur omnes: nempe cuiusdem artis esse puto, et quae praesentia latent edicere,

Et quae sunt futura praedicere. Aut si tu futuris duntaxat uales, aliqua nunc ediffere aliquot post hoc annis: aut si libet, saeculis potius euentura: quae quum ex tuo praescripto ceciderint omnia, tum demum redito, et futura te praescisse dicito. Interim profecto aegre, quantum suspicor, obtinebis: ut quod te nesciente fiebat, id praescisse credaris antequam fieret. Quod si tum, quum filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea fecit, occisurum: quum tu nunc eius cedis premium postulas, quam nisi uelis impudenter esse mendax, fateari necesse est, te ignorante, atque adeo ne cogitante quidem, perpetrata esse? Sed ideo se fortasse putat huius etiam necis autorem: quoniam illa cedes quam fecit, istius quoque, tametsi praeter spem, causa tamen alio quo modo fuit. Qua in re uos longe alia Iudices opinor esse sententia. Neque enim si Tyrannum casu quisquam aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidii premium decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius atque atque imprudens occidisset, quanquam istius causa est alio quanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum premium peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atque ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero et isto nesciente, et non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neque casu, neque imprudens feci: sed filium consulo trucidavi, atque ita patri uolens ac prudens mortis causam praebui: qui, ni ego filium occi-

occidiffem, adhuc tyrannus uiueret. Age accedā etiam propius. Si tu tyrannū aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiā gladio, fugeres, atq; in equo te persequutus, equo collapsō, praeceptus in gladiū tuum tam opportune caderet, ut eodē transfigeretur: an non hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentē igitur prudentemq; causas ei mortis attulisse? nam nisi tu illum fuisses adoratus, ille non fuisset occisus. Sed nōne uides, ut eadē opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, et ignauiae tuae premium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiicisses: nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiā Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adoratus esses ut interimeres: tamen postquam re infecta fuigisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur, licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: Ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiūq; dum patrem quæris, occidisti: tamen cum pergere ac perficere quod incoeperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inscio atque insperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto

rursus opponet. Is quē tu proponis, non ea mente Ty-
 rannum aggressus est, ut se postea uicto ac fugiente, il-
 le uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoq; quod
 non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego
 eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore com-
 motus accideret: atq; id facturum animo meo percepi.
 Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus oc-
 currit? Queremus igitur ab eo, quonam pacto presen-
 serit? praesciuerit ne? an coniecxit? Si se praesciuisse re-
 spondeat, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse,
 interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantū, hoc
 est, dubitasse, incertū fuisse: postremo quid aliud quā
 ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, q̃ perspi-
 cuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit
 euenturā, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille
 sibi tanquam certum atq; inopinabile proposuerit. No-
 ueram inquit, quā misere deperibat filium. Itāne id
 tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem
 eius non tanquam forte secuturam, sed necessario futu-
 ram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affe-
 ctus esse, quos erga liberos parentum pectoribus inse-
 uit natura, neq; tamen aut tantos, aut cuiq̃ tam explo-
 ratos crediderim: ut promittere sibi ac spōdere aude-
 at, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrē
 ultronem ei comitē futurū. Nam quotus quisq; ex his,
 quorū filij & unici, & charissimi quotidie uel morbo
 cadunt

cadunt, uel dolo percunt, uel bello occumbunt, uel casu intereunt, usque adeo morrore consternatur, ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed amori, inquit, etiam desperatio non minor occasio desiderande mortis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quum filium perimeres, reliquos unà satellites omnes occidisti? non dices, opinor, stragē te tantam fecisse. Ceteros igitur adhuc retinebat: opum satis, uirium satis habebat. Quapropter uno adempto, quū tot adhuc essent incolumes, quorum omnium intererat maxime hunc incolumem esse, quur ei usque adeo desperandum fuit, ut nō ab urbe, sed ex orbe festinandum fuerit. An usquam gentiū uiuere quenquam hodie sufficemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit. Quid de alijs querimus? quin te potius interrogemus, quem uerisimile est de te cōiecturam hanc fecisse, et Tyrannum ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atq; insuper imminere uideretur nonnullum et fortune simul et uitae periculū: num potius eligeres te comitem filio dare, quā mortem illius ulcisci? An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoq; respondeamus, nō faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ut quod nec alijs fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tute facturus esses, id Tyrannum cogitares facturum? At planē, inquit, cogitabam: alioqui cur ibi gladium meum reliquisssem. Recte nimirum ignauia tuae nos admonet.

Nam cum hoc dicit iudices: nonne id uobis uidetur dicere, praesens certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim aliud est: alioqui cur gladium ibi reliquissem, quam alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedissem. Nam quid opus fuit gladium Tyranno relinquere? Ne deesset ei scilicet, quo periret? Itane qui omnium gladios timet, ipse gladio caret? Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tuetur, ei gladius unquam abfuerit. O nouum prodigium Iudices, Tyrannus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladium ei reliquit, sed abiicit: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectura prauidit. Sed posteaquam in arcem temere (nescio quomodo) perrepsisset, atque ibi adolescentem (ut est iuuenta semper incautior) solum, securum, ac nihil minus expectantem, de improviso adortus oppressisset: ac potuisset fortasse progressus ulterius eadem opera Tyrannum sustulisse: ilico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni satellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersabantur uincula, carcer, tormēta, ac mortes mille, mille supplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam strepitum omnē, omnē sonitū, ac postremo suā ipsius umbram expanescens: tam nūc repēte timidus, quā ante temerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladium saltē tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum ense deprehensus, insidiatus fuisset Tyranno diceretur.

quo

quo nunc perempto recurrit insolens, & tanquam ipse occiderit, Tyrannicidij premium postulat. Age ergo Tyrannum ipsum nō quero an peremeris: hoc tantum quero, an peremisse potueris. Si non potueris: ergo occasionem non expectasti, locum idoneum non elegisti, tempus opportunum non captasti: sed temere, sine consilio, sine ratione, praeceptis incoepisti, quod perficere nō ualueristi. Nec illum ergo te iactes occidisse, quem te fateris nec potuisse. Sin potueris: magnae profecto uel inertiæ, uel ignauiae fuit, quod nō feceris. Imò, inquit, potui: sed de industria supersedi. Satis iam feceram, filium occideram: patrem dolori suo, & gladio meo reliqui, quem se se perempturum praeuidi. O inuerecundū, si ista mentiris. O insanum, si nō mentiris. Si tam incredibilia finxisti, miramur impudentiam: si tam absurda cogitasti, miramur amentiam. Tūc adeo eras insanus, ut quā uno ictu potueris, & uitā tuam, & Reip. salutē in tuto collocare, malueris omnia dubijs fortunæ casibus exponere, & tibi futurū promittere, quod sanus auderet nemo sperare? Quid si Tyrannus id uoluisset, quod tu te haud dubie fecisses, & quod illum quoq; futurū longe uerisimilius quā quod fecit fuit: conclamasset satelites, coegisset sicarios, armasset carnifices, ac prolato filij cadaucre, & natura crudelis, & tam atroci spectaculo irritatus, iram ac furorem illū effudisset: primū in te, per quem filius occisus, deinde in urbem uniuersam, propter

propter quam occisus est: quæ si contigissent (ut tua de-
 mentia propemodum contigerant) neq; tu miser bodie
 uiueres, qui hoc præmium peteres, neq; nos Remp. ut
 tam à qua peti posset haberemus. Sed Dij immortales,
 Iudices, nota precesq; nostras recordati sunt: Dij serui-
 tutis nostræ mala miserati sunt: Dij nobis in summis at
 que extremis periculis auxiliati sunt. Qui quæ semper
 huic urbi succurrere statuissent, id potissimum tempus
 elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum cōmen-
 dare possent. Nam Tyrannus quanquam semper erat
 molestus uiuente filio, tamen eo nomine minus gravis
 incumbere ciuibus, ne miseram penitus atque exbau-
 stam urbem filio relinqueret. At eo trucidato propter
 quem ante pepercerat, cui dubiū esse potest, quin fun-
 ditus omnia direpturus fuerit? Postquam ergo Resp.
 istius primū temeritate, deinde ignauia in extremū il-
 lud periculum corruisset, superi tempus iam uenisse ra-
 ti, quo perpetuam nobis insculperent fauoris sui memo-
 riam, omnia mala que tã prope ceruicibus nostris im-
 minebant, subito in ipsum Tyranni caput auerterunt,
 idq; tam celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse,
 quàm in periculo fuisse cognouerimus, ne nos interim
 saltem potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis
 Tyrannū putasset, Iudices, reperto filij sui cadauere, in
 sese potius quàm in hanc urbem gladiū fuisse uersurū,
 nisi nostri studio superi in propriam illum perniciem
 immisiss

immisſis ei Furijs, agitaſſent? Itaq; iam nūc uidere mihi
uideor micantes latronis oculos, obducta ſupercilia,
cōtractam frontem, genas pallentes, dentes ſtridentes,
labratumentia. Deniq; qualem Pentheum deſcribunt
Poeta, toto ore, toto uultu, ſua prodentem mentis in-
ſaniam. Quum primum ingreſſus filium reperiret oc-
ciſum, quid illum feciſſe, quid clamaſſe ſuſpicemur? quid
aliud quā ut impium atq; dementem ſpurciſſimo ri-
ctu inſana in ſuperos euomiſſe conuicia? O Deorum
iram, ô numinum inuidiam. Video cœlites odij ueſtri ſi-
gna: uideo liuoris atrī ueſtigia. Nihil uobis uiuit iniqui-
us, nihil ambitioſius, nihil inuidentiſ. Soli imperare,
ſoli regnare uultis, nec ſatis propria felicitate cōtenti,
ſemper aliena tabeſcitis. Qur nō mecum in certamen
deſcēditis? Qur ignauū inſidiatorē filio ſummiſiſtiſ?
Ille quiſquis erat, cum Tyranno in certamen etiam in-
gredi non auſus eſt: hoc certe ſaltem gaudeo, quod ne-
mo ſe poterit Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannici-
dij premium petere. Nemo enim Tyrannū occidet ho-
die, niſi Tyrannus. Tyrannus ego hodie uel Dijs inui-
tis moriar. Huiusmodi ergo deliria quum blateraſſet,
in gladium tandem amens ac furioſus incubuit. Tyran-
nus igitur Iudices iſtius gladio, imò nec iſtius, quippe
quem ante abiecerat, manu quidē ſuapte, ſed ſola Deo-
rum opera perfoſſus iacet. At nūc iſte ſibi cuius ibi nūl-
le partes erāt, primas uendicat. Itaq; qui me ſycophan-
tans

tam uocabas: uide obsecro, uter nostrum huic uitio propior est, egone, qui tecum hodie pro Rep. superisq; diuincans, præmiū tamē nec uictor postulo: an tu potius, qui desertor ac fugitiuus, cōtendis tamen alijs, atq; his quidem Dijs uincantibus ipse triumphare? Desine, desine aliena uirtute partam tibi arrogare uictoriam. Desine Deorum in hanc urbem tam clarum obscurare beneficium. Desine deorum laudibus obsistere, & ab hac temeraria petitione desiste. Quod si iste ludices molestus esse perrexerit, uos tamen ipsam rem equis lancibus expendite: Nam iste quid aliud, quā Tyrannū ut sibi cauere admonuit? Dij ne cauere sibi posset, ne isti dijs amplius opus esset, effecerunt. Iste quid aliud quā gladio suo Tyrannum in nos omnes armauit? Dij gladium illum à nobis in Tyranni iugulum retorserūt. Iste quid aliud deniq; quā uniuersam urbem in summum periculum dementia sua cōiecit? Dij corrigentes istius insaniam, discrimen illud subito in prosperrimam securitatem conuerterunt. Vos ergo Iudices per deos immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius insperatæ felicitatis autores, ne quod nobis deorum omnium consilio ac uirtute successit, id uos unius hominis amentiae referri sinatis acceptum: neue hanc urbem unquam in deos liberatores tam ingratam effecit: neue patiamini ut salutem suam debere se potius humane temeritati quā deorum benignitati fateatur, quos

ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propitios, si nos eorum quae contulere memores, eos (uti equum est) beneficiorum suorum recognoscamus auctores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quae ab illis profecta sunt, in alios referamus, gratiaq; superis debita impēdamus hominibus : uicissim hercle metuendū est: ne dii quoq; suum erga nos fauorem imminuant: ac Reip. nostrae curā, ut indignae quae ab illis curetur, abijciant. Quamobrē ut aliquando finem dicendi faciam: quādoquidem iste peccauit officio, & bono animo male fecit, dii uero eius peccatum in commoda nostra uertunt: ac dii quidem coegerunt, sed se tamen Tyrannus interfecit: tum premium qui coegere nō petunt, petere autem qui peremit nō potest: uos sententijs uestris Indices & huic ueniam, & superis gratiam decernite: et urbem ab huius praemij debito, quo eam liberam esse se dii uoluerunt, absoluite. Dixi.

LVCIANI SAMOSA-

TENSIS SOPHISTAE ORATIO,
latine reddita, à Philippo
Melanchthone.

Calumniæ non esse temere credendam.

PERNICIOSA res Ignorantia est, et uarijs modis noxia mortalibus, non solū cōmuni hominū uitae tenebras quasdam offundere

*funderet ac ueri cognitionem obliterare solita, sed prius
natas quoq; singulorū rationes miscens ac perturbans.
Quo fit, ut perinde atq; qui in tenebris errāt, imò haud
aliter quàm cæci, iam huc, iā illuc impingamus. Quod
haud procul nobis et ante pedes est situm, nō uidemus:
formido est his capi, à quibus etiam quàm longis. abi
sumus. Deniq; in rebus humanis nihil tam fauste felici
terq; agitur, quod non error aliquis interpollet. Hinc
sunt innumerae illæ tragicae clades, fata Labdacidarum
ac Pelopidum, alia item aliorū calamitates. serè enim
quidquid malorum scæna ac pulpita clamant, ab Igno
rantia ceu tragico deo compositum proficiscitur. Illa
uero cum alias potest plurimum, tum noxia est immo
dice, si quando in calumnias familiares, & mutua in
ter se amicorum crimina incidit. Quibus solent, & in
testinis disidijs res domesticae, & odijs ciuilibus urbes
funditus euerti. In natos seuire parentes, nati parenti
bus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item
ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumniarū
fricia. Itaq; quo pacto caueri facile possit, & qualis nā
sit calumnia, unde originem trahat, quantum serè effi
ciat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porro
quam eius imaginem subiiciam, Appelli Epbesio picto
ri acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemeū
regem coniurationis, quæ in Tyro autore Theodota,
facta est, insimulatus esset, quaquam neq; Tyrum uide
rat unquam, neq; Theodotam nouerat, nisi quantum sē*

na accepit, cum Ptolemæi præfectum Phœnicen administrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem cōiurationis Tyræ reum fecit, cum Theodota principe factionis uisum familiariter congregi, conuiuari: secreto itē & in auriculam inter conuiuandū colloqui. Paulo post & defecisse Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tum Ptolemæus præter modum, cum & alias nō satis animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fractus, adeo excauit, adeo admiratione calumniæ percitus est, ut coniecturis quæ causæ fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, nō animaduernerit calumniatorem Apelleæ artis æmulum esse, dein fortuna minori Apellem, quam ut Pelusium prodere posset: hunc item beneficijs regijs plus ceteris pictoribus auctum. Neq; interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tum multo insolito Rex perturbat, Apellen perfidū, ingratum, reum uiolatæ maiestatis, insidiatorem, coniuratū, clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicitis Apellis misertus, nihil ei cōmune cū seditionis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorum poenam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi male conscius. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles contra

periculi memor tali est imagine calumniam altus. Ad dextram cōfidet quispiam auribus praelongis insignis, quales ferè ille Mida feruntur. Manum porrigit procul accedenti calumnie. Circunstant eum muliercule due, Ignorantia, nī fallor, ac Suspicio. Adit aliunde propera calumnia eximie compta, uultu ipso & gestu corporis efferam rabiem, & iram æstuanti conceptam pectore præ se ferens, sinistra facē tenens flammiuomam, dextra secum adulescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantemq; immortalū Deorum fidem, rapit. Ante it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorum minime hebeti, ceterum planè ijs similis, qui fontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijciam Liuorem esse. Quin & muliercule aliquot calumniam sequuntur comites, quarū est munus, dominam hortari, instruere, comere: interpret picture aiebat Insidias ac Fallaciam esse. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cū lachrymis ac pudore procul Venientem ueritatē excipit. Hac Apelles tabula casus suos lusit. Iam & nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recenseamus calumnie rationes. Principio nobis effigianda est, & explicanda finitione quadam, quæ uice iconis fuerit. Est enim calumnia, delatio e mentita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admissa. Quæ definitio personis, perinde atq; comicum argumentū, tribus constat

constat, delatore, delato, & auditore calumnie. Singulorum partibus defungemur banc acturi fabulam. omnium, si lubet, primum producamus in mediū, actus principem, & quasi presultorem, autorem calumnie. Is quidem quā minime bonus uir sit, ignorat nemo. Neq; enim quisquam uir bonus amico damnū dare causatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio bene merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incōmode colliges, iniustum, sceleratum, impium, in summa, incredibile rebus cōmunibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uideatur in uniuersum iusticiæ pensum æqualitas, & quod aiūt, NE QUID NIMIS? Inæqualitas item, & qd' nimium est, iniusticiæ. Qui uero clanculū absentem insecratur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorē sibi totum adserit, aures eius anteuertit, obstruit, et iniurias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanē extrema est iniuria uel optimorum legum latorū iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenien. adstrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reū quā actorem iudex audiat, dum alterius causam honestiorem intelligat. Scelestum & crudele iudicium esse, si quid statuatur antea quā cum accusatione comparata sit defensio. Ad hæc, sibi male propicios deos reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures libere indulsierint, reo denegant, aut prestigijs capti delatorijs, musitantes condemnant. Tantum à iusto, æquo, bono,

legibus, & iureiurando, senatus bene constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. Iam, si cui dubiæ fidei legum cōditores uidentur, quorū decreta cōmonent, iusticia, nō studio partiū iudicare, is longe optimi poetæ impendio scitam sententiam imō uero legē sacrosanctam audiat.

Nec nisi librato dirimat sententia litem,

Parte quid ex utraq; queat, examine causa.

Nimirū, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neque grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quā indicta causa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uer cordia hominis coram quo res agitur, indefensum reū committat, defensurum partis suas clancularia sectione arceat. Adco enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeo nihil audet palām, sed perinde atq; qui ex insidijs transuersi hostem inuadūt, ex abdito alicui de specu iaculatur, ut non sit qui contra uel mittere telum, uel manu cōtendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profecto minime fallax indicium est, in calumnia nihil inesse ueri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi cōscius est ueri, procul dubio, & palām audet aduersariū incescere, corrigere, purgantē crimen se gere. Ut in bello, qui iusta acie uincere hostem palām potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatū fauorē hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra,

Et uariae suspitiones, et assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidem ibi quo pluribus plura spes ostendat, eo necesse est maiore inuidia, senioribus odijs, emulatione callidior certari. Illic uideas licet, quam acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine congressus si quid uspiam in alterius corpore forte fortuna nudum, aut male munitum conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deiiciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere cuertitur, illuditur, deniq; ignominiose exterminatur. Cōtra qui assentandi paulo peritior est, et habiliore ad mentiendum ingenio, probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vndiq; communi seuitur Marte, pariq;

Victusq; uictorq; cadunt futo.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut serè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minime securum. Principia inuidiae debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil nō miserabile, tragicū, calamitosum habet. Ceterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est, simplēxue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique et acurata diligentia opus habet. Neque

N 3 enim

enim noxia fuerit calumnia, nisi in specie similia uero narret, neq; temere cunctarum alioqui rerū DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorē argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porro defertur is plerumq; qui honore quodam alios prestat, nempe ijs inuidiosus, qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obrex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Seq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimē istū loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddam in gymnico cursu fieri cōsuevit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectās, & animum ad stadij metas adijciens, spe uictoriæ è robore suo concepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remora. Contra, qui malitiosus, imbellis, enervis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentas agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, & ni succedat actus, nō est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatū amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuerit, in medias continuo labitur insidias, & incautus ab æmulis captus diserpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quod bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniam faciant, non quod fortuito casus ostendit

dit,prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato defectu
obseruent, ne quid absconum, aut alienū, à cause fide in-
cidat. Adeo rationes eius quę criminantur uniuersas, in
peiores partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem
addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Ma-
gnificū ciuem affectate tyrannidis, tyrannū proditio-
nis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimi-
na suppeditat, cū quo si ueteratores isti & nugiuendi
sua technas comparent, apte illuditur. Quod si audito-
rem zelotypū norint, annuit, inquit, ille uxori tue in-
ter epulas & defixis in eam oculis alto suspiria pector-
re duxit, uxor nicissim suaue quiddā & amatoriuū, alia
itē quę ad suspicionē adulterij faciunt. Sin poetice stur-
diosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno,
aiunt, carmen tuū nō probatur biulcū, lege solutū cen-
setur. Ad religiosum, en ille de pietate, deq, Dijs male
sentit, sacra detestatur, prouidentia uniuersi guberna-
tricem pernegat. Tum auditor ceu æstro in auriculam
immissō, excandescit, ut pro re cōiungere liceat, amicū ab
se impos animi re ipsa nondū cōtente cognita, missū fa-
cit. Talia ferē sunt, quę ab impuris istis cōsinguntur, ni
delicet ad irritandos audientiu animos maxime accō-
moda. Tū, qua parte singuli præstant, eam potissimū ia-
culis suis obnoxia ij faciunt, ne qđ auditor subita inter-
turbatus ira, uero cognoscendo colloquet ocium: deinde
se se purgaturō non fiat hominis copia, quem criminis

admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non
 potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumnie
 facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictat
 tur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen
 fuit, quispiam Demetrium Platonici accusauerat,
 quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium
 muliebrib. nō uestiretur, de quo nisi accersitus ad regē
 mane palam uino libasset, & instita muliebri amictus,
 ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos sa
 liisset, plane actum erat quod & regium exemplū non
 esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorū molliciem.
 Apud Alexandrū grauissimi criminis reus fiebat, qui
 colere & adorare Hephestionem nolle: nam posteaquā
 is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo
 ad reliquam funeris magnificentiam additū uoluit, ut
 mortuus inter deos Hephestion haberetur. Cōtinuo ei
 templa ciuitates pleraq; dicarūt, delubra condiderūt,
 aras sacra, serias NOVODÆO sanxerunt. Iusiuran
 dum omnium religiosissimū Hephestionis nomine fuit.
 Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel ne
 glectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit
 assentatoribus occasione, accendendi, inflammandiq;
 regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephestionis um
 bræ, prædicabantur illius responsa. Denique aræ & sa
 cra dicata sunt FAMILIARI & malorum VIN
 DICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mire
 oblectaretur

oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoque ad-
biberet, gloriareturque, quod non modo Dijs genitus
esset, sed deos quoque ipse faceret. Quo tempore, quan-
tum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephestio-
nis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen
uenerari, accusabatur, deportabatur, gratia regia ex-
cidebat. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquan-
diu ordines apud Alexandrum duxerat, magnis item ab
rege honoribus auctus, parum absuit, quin cum Leonis-
bus committeretur, criminatus, quod illacrymasset
preteriens Hephestionis sepulchrum. Verum Perdica ho-
minem seruauit, deos omnes, ipsumque Hephestiona iu-
ratus, cum sibi in uenatione augusta specie, Deum clare
uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse
Agathocli, qui non hoc lacrymasset, quod aut uana
sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem mi-
seratus esset communem, sed pristinae consuetudinis, et
mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affe-
cto Alexandro, locus ad sentationem et calumnia aptissi-
mus fuit. Nam perinde atque oppugnaturi urbes, non,
qua probe munitae sunt alto, precipiti, ac solido moe-
nium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quod minime
defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hanc
omnibus uiribus, certatim contendunt, quod citra difficul-
tatem irruere, ac potiri rebus queant. Ita qui criminan-
dis alijs desudant quod in auditoris animo languidum,

fragile, facile subactū uident, in eam partē traducunt
coguntq; machinas suas. Demū quando insultus hosti/
lis nemo perſentit, nedum non obnuitur, expugnant.
Iam intra muros cuncta igni ferroq; denaſtant, exci/
dunt, populantur: qualia uero ſimile eſt capto, & in/
ſeruitutem redacto animo fieri. Arma ſunt iſtis aduer/
ſum abſentē, fallacia, mendaciū, periuriū, ſupplicium,
impudentia. Deniq; innumere impoſture ac malicioſe
cautiones. Omnium maxime preſens, & longe efficaci/
ſima aſſentatio, Calumnie cognata, imò ſoror. Quip/
pe nemo hominū tam generoſo eſt pectore, etiam ada/
mantino ſeptus muro, qui cum calumnie cōcedat, non
idem aſſentatione uincatur. Hæc foris recti iudicij cen/
fundamenta ſuffodit ac ſubruit. Intus cōiurati cum bo/
ſtibus proditores, irruentes adiuuāt, manus porrigūt,
portas aperiunt, & modis omnibus cōnituntur, ut au/
ſcultatorem calumnia ſibi ſeruū faciat. Sunt autē pro/
ditores, de quibus dico, Nouandi cupido, natura huma/
nis ingenijs cōſita, preſentium item ſaſtidiū, ſequax eo/
rum animus quorū admiratione capitur. Nescio enim
qui fiat, ut omnes amore ſui immodico admiratio fur/
tim rapiat, & ſuſpicionibus illeſtet. Quosdā equidem
cōperi ſtudio calumnie adeo ſuauiſſe titillari auricu/
læ, ut ſi pennæ confrices. Proinde talibus adiuti ſocijs,
calumniatores cum irruerint, cuncta pro uiribus euert/
unt: nec magno emitur uiſtoria, ubi nemo repugnat,
nemo

nemo um tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mut-
tat: sed qui auscultat, ipse sese sponte sua in manus bo-
stium dedit. Interim ignarus insidiarū est qui accusa-
tur. Nam haud aliter qui deferūtur, atq; qui capris ur-
bibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod est in-
primis mirabile, nescius se reum haberi, neq; cuiusquā
sibi sceleris cōscius amico candide cōgreditur, familia-
riter compellat, facitq; pro more, iam ante undiq; cir-
cumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus
est, & liber, confidensq; frangit iram, & effundit ani-
mum, defensionē recipit, agnoscitq; se frustra aduersus
amicū exacerbatū fuisse. Sin autē est indole serui, &
malo mascula, adit quidē, & summis arridet labris, ue-
rum odit, & clanculū dentibus frendit: ac, ut inquit Po-
eta: Extruit irae fundamenta. Quo ego homine profe-
cto, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorso
labro bilem intus alit, odiumq; intra se cōceptū auget,
aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum
habet, agitq; leta & comica facie, tragoediā meram,
& nihil non triste patientē. Id ille maxime patitur quū
simili delator uecordia apud eū cui parat insidias, odi-
um mussando dissimulauit, effecitq; ut amicus ei ride-
retur. Tum enim ne uox quidē delati, nedum non de-
fensio audiri solet. Tantū fidei calumnie facit, cōcepta
de illorū amicitia opinio. Hic quanto satius erat per-
pendere inter amicissimos non raro clām alijs graues
simulatiū

simulatarū causas intercedere. Sæpenumero item, quorū se se reum calumniator fieri metuit, socium insimulat: ut quum anteuertit accusando, suspitione culpe ac crimine elabatur. Atque ideo serè fit, ut quibus nos putent amicos tantū, inimicos nunquā calumniamur. Nam actioni quæ ipsa se se præ se ferens actoris odiū, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultatori specimen fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, cōmoda, salutemq; familiariū amicorū, neglexisse uidemur. Est et genus aliorū, quibus tametsi cōperitur falso criminatum apud se amicū, tamen cum credidisse pudet, neque aspicere illū, neq; in gratiā redire audent: perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quod alienā iniuriā non prospecterint. Proinde, multa sunt humane uitæ mala, ex eo quod promiscue ac sine discrimine calūnijs creditur. Quale est quod apud Poetam ait Antia, Bellerophonem occide, aut Præte peribis. Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris Fœminei decus. Cum ipsa prior adulescentē ad concubitū sollicitasset, contempta in hoc periculū induxit, ut cum Chimæra pugna congresso, parū absuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta poena luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quæ hostiti coniunx adultera suspectū fecerat. Simile quiddā Phædra priuignū calumniata, effecit ut filij caput pater Theſeus execratum belluis marinis denoneret

ret

ret: quanquam o superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiā, an non dignus est fide nonnunquā uir, ceterū bonis moribus & recto ciuiliq; iudicio praeditus, qui alterū accusat? non licet tali auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus temperarit? Age inquā, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus Themistocli, cōtra eum populi animos exacuit, inuidia gloria popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliās uir bonus Aristides, uerū homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerū est, q. de Palamede serūt, sapientissimus quidā Achiuorū, ac ad res alias gerendas accōmodus, inuidia flagrās, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hēc eiusdem belli socio. Adeo natura hominū familiare est, hoc errore labi. Porro, quorsum attinebat & Socratē recensere, insinuatū apud populū Athenien. seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictorijs, suspitione prodicionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanē opinor, quod Homerus in Sirenū fabula docet, perniciosas taliū sermoniū delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiā obnoxij, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis forib. excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculū fuerit, datū edibus ianitorem

nitore officio suo defungi, aures mentemq; uulgo pate-
re. Postea q̄ ergo tale quiddā calumniatū audieris, tu/
te apud animū tuū rem ipsam perpende, nihil attinet
qualis sit qui accusat, nihil ad rem faciūt alieni mores,
nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura
rem discute, quo instructior uenit delator: neque item
credere cōuenit iudicio & existimationi alterius, imò
accusantis odio, sed suū ueri examen apud nos accuratē
seruandū est, suæ item calumniatoris inuidentiæ par-
tes dandæ. Deniq; quod utrinq; argumenta suaserint,
statuendū. Tum uel odisse uel amare quem diligenter
explorauius, licet: Priusq̄ id factū sit, calumnia con-
cedere in primo statim cōgressu, hercle nimis q̄ pueri/
le est, ac indignū uiro, longeq; à iustitia semotū. At uo-
ro horū omnium causa, una est ignorantia, tenebræq;
ille, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; ob/
uoluntur. Iam si deorū quisspiā uitæ nostræ lumen affe-
rat, futurū est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altū
Barathrū, nec usquā in humanis locū inueniat,
reddita nobis luce omnium uitæ stu-
diorum, ueritatis beneficio.

BASILEAE, IN OFFICINA FROBE/
niana per Hieronymum Frobenium,
& Nicolaum Episcopium
M D XXXIIII

ERRATA

**Pag.37. lege, Indus uitro oblimit. Pag.144. uerfus
à fine 3. lege, tandem uicit Alexander.**

